

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

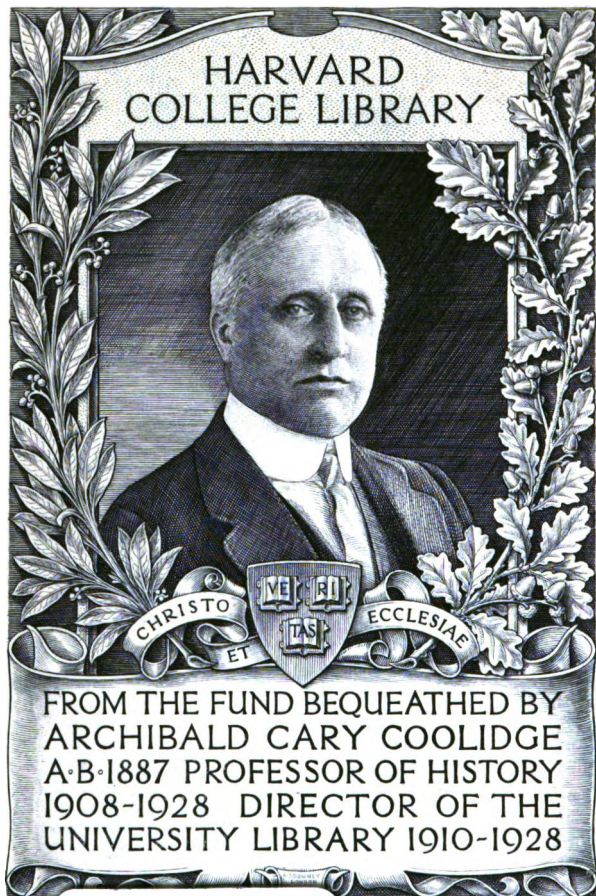
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

WIDENER LIBRARY

HX JGXW L

Scan 2706.2

HANDLINGAR,

hörande till

KONUNG CARL XII:s
Historia.

---

*perque omnia sæcula famæ
vivet.*

OVID.

Fjerde och sista Delen.

STOCKHOLM, 1826,

hos Zachariás Hæggström.

✓ Scan 2706.2

Coolidge funds

I.

KONUNG CARL XII:s

Vistande i Turkiet,

beskrifvet af

BARON FR. ERNST VON FABRICIUS,

i *bref till Hertigen Administratörn Christian August
af Holstein Gottorp, Baron von Görtz och Gref-
ve Reventlau.*

Öfversättning.

Slut från föregående Del.

FYRATIONDEÅTTONDE BREFVET.

Till Baron Görtz.

Bender, den 15 Februari 1718.

M. H.

De tvänne couriererna, om hvilka jag i mitt föregående bref nämnt, återkommo hit den 10 dennes, kl. 10 på aftonen. Derom underrättad, begaf jag mig följande morgonen ganska bittida till staden och hörde af deras egen mun, att sakerna stodo på en rätt dålig fot, att en stor divan för andra gången var hällen, och att en Capidschi Pascha var afsänd med befallning från Sultanen till Chanen och Paschan, att, till undvikande af sina life förlust, tvinga Konungen till afresa. — Jag frågade, om de icke hade några svar till mig på de bref, jag med dem hade afsändt. De swarede nej, men att en af Capidschi Paschans drängar medförde dem. Derpå besökte jag Paschan, som bekräftade, hvad couriererna sagt mig, och tillade, att Konungen skulle blifva illa ansatt, om han icke, före Capidschi Paschans ankomst, gaf

med sig, samt rådde mig, att söka öfvertala honom dertill. Jag försäkrade honom, att jag skulle göra mitt bästa, och bad honom å sin sida söka förmå Chanen, att dertill bidraga. Han lofvade mig det, och, som jag såg, att han var sysselsatt med de depêcher, han erhöållit, gick jag hem och begaf mig om eftermiddagen till Konungen. — Hans Maj:t var redan i korthet underättad om den brydsamma vändning, sakerna tagit, och hade äfven erhöållit några förliknings-propositioner ifrån Chanen genom Grefve Tarlo, till hvilken Chanen sändt en för detta Mirza. Konungen syntes mig iagnare, än jag i närvarande omständigheter hade önskat, och orubblig i sitt första beslut, att afböda det yttersta. — Jag vet icke, om han föreställde sig, att StorHerrns ordres icke skulle vara så stränge, som man föregaf, i anledning af de lindriga villkor, man ännu föreslog honom, eller ock, om de voro verkliga, att Janitscharerna icke skulle verkställa dem. — Jag återvände hem, föga tillfreds med framgången af mitt ärende, tillbragte natten i stor oro och bråkade min hjerna med att finna någon utväg. Capidschi Pascha, som hade skyndat sig fortare, än man trott, i det han icke varit mer än fem dagar på vägen från Adrianopel, anlände följande dagen, hvarföre jag vid middagstiden begaf mig till Bender: Jag blef å nyo öfvertygad, så väl

af Capidschi Paschan, som jag träffade hos Paschan, som af de bref, jag erhöll genom en af dess drängar, att en Divan verkligen var, för andra gången, hållen i Adrianopel, hvarvid StorHerren, likasom vid den förra, hade varit närvarande, och att der beslutats, det Hans Höghet skulle sända ordres till Chanen och Paschan, att icke allenast icke lemna Konungen af Sverige något anstånd, utan angripa honom såsom en fiende och, i händelse af motstånd, ej draga i betänkande, att nedhugga honom och hans suite, samt att de ordres, som Capidschi Pascha medförde, voro, likasom de förra, åtföljde af en Fetwa från Mufti, jemnte stränga hotelser till Chanen och Paschan, om de icke genast verkställde dem. — För att öfvertyga mig om sanningen häraf, visade Paschan mig ett stort papper, som han sade mig vara Hattischerif, eller den kejsarliga befallningen, hvilken han lät tyda för mig. Imellertid bad jag dem om tillstånd att gå till lägret, för att der göra mina sista föreställningar; hvilket de biföllo, med villkor, att det skulle vara för sista gången, tilläggande, att de skulle ditsända en Mirza tillika med en Aga, för att anmoda Konungen, att gifva med sig.

Jag begagnade mig genast af denna tillåtelse, för att, innan de deputerades ankomst, få tala med Konungen. Jag fann Hans Maj:t till häst ett godt stycke utom

sina förskansningar, imellan staden och Hägret. Så snart han på långt håll märkte mig, nalkades han i fullt galopp och, efter att hafva gjort tecken till sitt medfölje, att stadna ett stycke bakom, tog mig vid handen och frågade, hvilka nyheter Capidschi Pascha medförde. Jag meddelade honom allt, hvad jag nyss nämnt. Efter att med mycket tålmod hafva afhört mig, frågade han, om jag var öfvertygad, att de ordres, jag sett, verkligen emanerat från StorHerren. Då jag dertill svarade ja, försäkrade han mig, det de voro understuckna, och att Hans Höghet alldeles icke visste af, hvad som tildrog sig i Bender. Vi hade häröfver en liflig tvist, hvaruti jag anförde allt det, som eftertanken och mitt nit för hans tjänst förestafvade. Sedan jag frågat honom, om han ville resa, i fall jag kunde bevisa honom, att det verkligen varit StorHerrens ordres, som jag sett, och han svarat mig med en något ovanlig ifver, att han icke skulle resa, om än det komme tio andra Capidschi Paschar, tog jag mig den friheten, att säga honom: *Nå väl, om Eders Maj:ts icke vill följa det, som religionen, klokheten och eder vändighet bjuda, så har jag intet mera här att göra, utan förfogar mig tillbaka.* Jag tillstår, att, sedan jag med kall blod funnit, huru jag till en del åsidosatt den vördnad, man är skyldig majestätet, och, då Konungen, det oaktadt, i

stället för att blifva förtörnad, svarade mig med lugn: *det är icke nu tid, att vi blifva onda och gräla*, jag blygdes öfver min häftighet och bad honom om förlåtelse därför, försäkrande, att den icke härledde sig från annat, än min tillgifvenhet för honom och den del jag tog i hans bästa. Han svarade mig, i det han nådigt tryckte min hand, att han vore derom öfvertygad, och att han alltid varit ganska nöjd med mitt uppförande. Jag tackade honom för dess godhet, och vårt samtal, som börjades med sådan hetta, slutades med all möjlig foglighet. — Vi hade knappt ankommit till lägret, förrän Mirzan och Agan der infunno sig. De stego af hästerna hos Herr Grothusen, och jag lemnade Konungen, som begaf sig hem, för att der vänta dem. Herr Grothusen och jag emottogo dem på bästa sätt och bjödo dem kaffe, under det att Herr Müllern, som först hade emottagit dem, anmälte dem hos Hans Maj:t, till hvilken han sade allt, hvad hans värtalighet förestafvade honom såsom mest öfvertygande, för att beveka Hans Maj:t; men det var med möda, han erhöll företräde för dem. Derpå återvände han, för att beledsaga dem till Konungen. Inkomne, frågade de honom ganska höfligt, om dess sista beslut; men han svarade, med någon stolthet, att detta vore detsamma som det första; hvarpå de aflägnade sig, efter att först hafva

leggt handen på hjertat och bugat sig djupt,
 hvilket är deras sätt att hälsa. — Då pre-
 sterna och några af de högre officerarne fått
 kunskep om hvad som händt, använde de
 all sin värtalighet, att förmå Konungen
 till ändring i dess beslut att strida med
 StorHerren, utan i stället tacka honom och
 resa, medan det ännu vore tid dertill; men,
 antingen de icke förstodo, använde några
 rätta bevekelsegrunder, eller monarchen
 kände sig angenämt intagen, af föreställnin-
 gen om en förestående kamp, och befara-
 de att förlora tillfället dertill, så vunno
 de, med sina föreställningar, icke något
 annat, än att höra honom befalla dem tiga
 och aflägsna sig, om de icke ville strida
 mot honom. — Jag återvände ännu en
 gång till Konungen, och, då jag fann, att
 jag icke kunde verka något på honom, sa-
 de jag, att, som jag såg honom hafva fast
 beslutat att söka döden, kunde jag icke göra
 mindre än följa honom och innesluta mig
 med honom i lägret. Hans Maj:t bugade
 sig litet för mig — hvilket, bland hans ma-
 nér, betecknar en stor ärebetygelse — och
 svarade småleende, att jag skulle blifva väl
 fast, om han toge mig på orden. Jag försä-
 krade honom om motsatsen, och att jag äm-
 nade fullfölja, hvad jag haft den nåden
 att yttra; men, då han såg, att detta var
 mitt allvar, ville han icke samtycka dertill,
 förmodligen emedan han ansåg mig skick-

lig, att ännu göra honom någon tjänst, eller dem af hans folk, som kunde undkomma denna dag. — Jag lemnade honom, för att taga afsked af mina vänner, hvilka jag fann så mycket mer känslofulla vid vår skilsmessa, som de trodde, att vi aldrig mer skulle få återse hvarandra. De lemnade i mitt förvar sina penningar och dyrbaraste effecter, för att hafva dem i behåll, i fall de hade den lyckan, att slippa den hotande faran. Jag tröstade dem på bästa sätt och ingaf dem så mycket hopp, som omständigheterna kunde medgifva, samt lofvade, att använda alla möjliga utvägar, för att befria dem, som kunde blifva fångna.

Som det icke var någon tid att förlovaras, gick jag directe till staden, för att göra det sista försöket hos Turkarne; men jag fann dem redan hafva beslutat att efterkomma sina ordres: alla gator voro fulla af Janitscharer, Topidschis eller canonierer, Lipkas, eller Turkar, etc., och jag hade allmöda att tränga mig fram genom hopen till Paschans hus. Fastän han var fullt sysselsatt, att utgifva nödiga befallningar, lät han mig likväl för ett ögonblick inkomma i sin kammare, hvarest Chanen och Portens ämbetsmän, som medfört Hattischerifen, voro församlade. Jag ville ännu en gång göra dem några förelag; men jag hade knappt börjat tala, förrän Chanen afbröt

mig, sägande, det jag väl kunde inse, att
 det icke vore något att göra med detta
 jernhufvud (Demir-Pascha), menande Kon-
 ungen af Sverige, utan rådde mig att gå
 hem och icke mer besöka lägret, för att
 ej löpa någon fara uti oredan. Paschan gaf
 mig samma råd, hvilket jag följde. På
 hemvägen träffade jag en mängd soldater
 med deras officerare, som gjorde mig fler-
 falldiga ärebetygelser, fastän jag var klädd
 såsom deras fiender, det vill säga, i Svensk
 dräkt, hafvande med mig flera af mitt folk,
 klädda på samma sätt. Jag afbidade med
 oro, som Ni väl kan tänka, denna dagens
 händelser, hvilka tyktes böra sluta vår hjel-
 tes öden. Jag hade imellertid folk ute, bå-
 de i lägret och staden, som underrättade
 mig om hvad som tilldrog sig på både
 ställena. Men plötsligt uteblefvo alla kun-
 skapare. Jag underrättade mig om orsaken
 och förnam, att man hade tillslutit stads-
 portarne, under det att Konungen å sin si-
 da befalkt, det ingen fick gå ur lägret, och
 att man ej vidare ville afhöra några pro-
 positioner. Strax derefter hörde jag från
 stadssidan ett starkt rop af: *Allah!* hvilket
 är Turkarnes vanliga signal till anfall, och
 som öfvertygade mig, att man hade allvar
 med tillrustningarne.

Och verkligen, sedan Tatarerna en tim-
 ma derefter kringrännt lägret ganska nära,
 utgingo Turkarne utur staden, för att an-

fälla det, och marcherade i följande ordning:

1:o Janitscharer, till ett antal af omkring 3000.

2:o Tio å tolf artillerie-piecer, med några ammunitions-vagnar, åtföljde af en mängd Topidschis eller canonierer.

3:o Paschan med Buyuk-Imraur, Tachisous-Pascha och deras suiter, ganska väl beridna.

Tåget slutades af Chanen med dess äldsta son, Sultan Galga, åtskilliga Mirzes, Tatarer och Circasser. Dessa sistnämnda voro ganska vackra och väl beridna, som denna nation gemenligen är, ryktbar för båda könnens skönhet. I dylik ordning marcherade de ock genom ett slags förstäd, kalled Lipkana Hanna, hvarest jag bodde.

Nära lägret uppställdes Janitscharerna i slagordning, och artilleriet planterades framför Paschans tält. Då Chanen och Paschan slegit läger, och deras trouper blifvit rangerade, sände de en Aga till Konungen, för att låta honom veta, det allt vore färdigt till anfall, om han icke ville ändra sitt beslut. Denne Aga anmälde sig hos Herr Grothusen, som gick att underrätta Konungen härom. Hans Maj:t ville icke ens se Agan, men lät svara honom, det han äfven vore färdig att försvara sig; dock tillät han imellertid Herr Grothusen att gå till Chanen och Paschan.

Den förre frågade honom med mycker otålighet, om Konungen ville resa; hvartill han svarade, att Konungen önskade ingenting heldre. Men när? tillade Chanen. Herr Grothusen svarade, att det skulle ske, när hans Maj:t blefve färdig, det han hoppades kunna säga honom om trenne dagar, hvilket var allt det anstånd, han begärde.

— Chanen svarade med hetta, att "detta vore den gamla visan, att det, enligt StorHerrens ordres, borde ske genast, och att Kongl. Maj:t, i anledning deraf, borde inställa sig omedelbarligen hos dem." Vid denna myndiga ton, som Chanen tog sig, förlorade Herr Grothusen sin naturliga köld och frågade honom, för hvilken han höll Konungen af Sverige, och om han trodde honom vara en man, som lät skräma sig att komma och kyssa hans pampusch eller toffel. På dessa ord svarade Chanen: *Eide sheik Guiaour!* d. ä. aflägsna dig, otrogne!

— Paschan, som var närvarande, och som älskade Herr Grothusen, sade honom med segtmod, att han var ganska ledsen, det StorHerrens ordres icke medgäfvit något uppskof; hvarpå Herr Grothusen återvände, föga nöjd med sin audience.

Under det allt detta tilldrog sig, låta clarinetter, oboëer, trummor, pukor och andra instrumenter, hvaraf Turkiska krigsmusiken består, höra sig, och Konungen, för att icke blifva dem något skyldig, lät fem

eller sex trumpetare uppstiga på taket och svara dem.

Chanen, som blifvit retad af Herr Grothusens svar, befallde genast, att canonaden skulle börjas, som likväl icke gjorde någon annan skada, än att döda en af de stackars trumpetarne, som hade det nöjet, att stå på taket. Herr Grothusen, som var väl anskrifven hos Janitscharerna, vandrade emellan deras leder och, företog sig att hålla tal till dem på Turkiska språket, som han var temligen mächtig, ungefär af följande innehåll: "Jag är ganska förvånad öfver att se eder med vapen i hand, icke emot edra fiender, utan emot edra bästa vänner, emot dem, som J så ofta kallat *cardafehler*, eller bröder, som hafva öfverhopat eder med skänker. J hafven lemnat edra mest afsvurna fiender, Ryssarne, perdon och fred samt tillika skänkt dem allt, hvad de behöfde till uppehälle och hemresa, under det att J vägren edra bröder ett kort anstånd af tre dagar, som är allt, hvad jag begärt af Chanen och Paschan, hvilka förmodligen hafva beslutat att utlemna Hans Maj:t i dess fienders händer; öfverakridande StorHerrens ordres, som de icke hafva erhållit på andra än falska berättelser." Detta tal, framsagdt med värdighet och lugn af en man, på hvilken Janitscharerna alltid satt ett utmärkt värde, och ledsagadt af något penningar, som han ut-

delade bland dem, gjorde en god varkan, som ni strax skall få höra. — Imellertid fördubblades canonaden, men utan att göra någon skada, och, då Chanen och Paschan sågo Konungen vara fast i sitt första beslut, gafvo de Janitschererna ordres att anfalla Svenskernes förskansningar. Men, då deras captener anmanade dem dertill, så, i stället för att lyda, vände de sig om och ropade: *Olmas, Olmas*: det skall icke ske. En af dem sårade äfven en officer, som ville tvinga dem. De gingo i stor oordning till Paschans och Chanens tält, förklarande dem, att de icke skulle anfalla Konungen, och att man måste lemna honom det uppskof, han begärt; några tillade äfven: ordena äro understuckna, o. s. v.

Man kan lätt finna, huru uppbragt Chanen skulle blifva öfver denna sakernas förändring. Han gjorde Paschan åtskilliga förebräelser för dess svaghet mot Svenskarne och obeslutsamhet i fullgörandet af Stor-Herrens befallningar, tilläggande, att, om han icke visste göra sig bättre åttlydd af Janitschererna, skulle han (Chanen), med sina Tatarer, nog komma till rätta med Konungen af Sverige. Paschan urskuldade sig, så godt han kunde, i det han föreställde honom faran af att uppreta en troupe, som hade vapen i händerna, och bad honom endast hafva tålamod till följande morgonen, emedan han undertiden nog skulle finna me-

del, att ändra sina underhafvandes tänkesätt. Chanen lemnade honom nog hastigt, och, sedan han samlat sina förnämsta Mirzas, höll han en divan öfver sättet att nödga Konungen till afresa. — Imellertid tillsade Paschan Janitscharernas Aga och förnämsta officerare, att återföra dem till staden, så stilla och ordentligt, som de förmådde, hvilket ock ganska lyckligt verkställdes, så att allesammen, utom Chanen och dess Mirzas, återvände dit i samma ordning, som de kommit. — Jag, som, för att synas helt och hållet neutral, funnit för godt att hålla mig hemma, men icke desto minre hade folk på fältet, som underrättade mig, om hvad der tilldrog sig mellan båda lägren, såg snart hela Turkiska styrkan återvända till staden, utan ett hafva företagit något mot Konungen. En mängd Janitscharer, som kände mig, afsköto sina gevär i luften, då de gingo förbi min port, till ett fröjdetecken; några gingo ur sina leder, för att tala med mig, och frågade, om jag icke vore väl belåten med deras vänskapliga uppförande emot Konungen af Sverige; tilläggande, att, om man å nyo sökte tvinga dem till anfall mot honom, utan att lemna honom tid och utan att låta dem se Hans Höghets uttryckliga och otvifvelaktiga ordres, så skulle de företaga sig andra ytterligheter. —

Handl. t. C. XII:s hist. IV D.   2

Jag svarade dem med all möjlig försigtighet, berömde deras vänskapsfulla tänkesätt för Hans Maj:t och bad dem att icke, genom för mycken hetta, bortskämma saken. Hvad som föranledde mig att nyttja denna försigtighet, var, att jag icke med nog säkerhet visste, om det icke var en snara, man lade ut för mig, för att utforska mina tänkesätt. Jag sade dem likväl nog, för att, om icke uppreta dem emot sitt befäl, åtminstone starkare befästa dem i deras tillgifvenhet för Konungen. Jag fann Paschan, då han återvände, mer allvarsam än förut och märkte förargelsen, öfver hvad som händt, tecknad i hans anlete.

Sedan den lilla arméen inkommit i staden, stängdes alla portarne, och vakterna, bestående af de mest pålitlige Janitscharer, fördubblades. En timma derefter fick jag veta, att det i Chanens divan blifvit beslutadt, att i första gryningen, och förutan Janitscharernas biträde, anfälla Konungen, men att först uppehålla honom hela natten med skärmytslingar, samt att Seymans, eller Chanens vakt, tillika med dess bästa troppar, borde intaga Svenska förskansningarne med sabeln i hand. Men, då Paschan, som hos sig hållit en annan divan, hvarvid brefbärarne och Janitschar-Agen varit tillätades, gifvit honom (Chanen) del af hvad som der blifvit beslutadt, inställde han sina ordres. — Omkring kl. 10 på aftonen åter-

kom en viss Savari, Nederländera till nation och tolk hos Konungen, från Adrianopel, hvarifrån Herr Funck och General Poniatowsky funnit utväg att afsända honom, fastän de sjelfva der voro arresterade. Han medförde flera bref till Konungen, till Herr Müllern och Grothusen samt äfven till mig. För att tillställa mig brefven, vände han sig till en pålitlig Turk, emedan han ej vågade sjelf visa sig. Denne Turk lönade dem åt mig, och jag anförtrorde dem åt den Tatariska officeren, som var mig lemnad till betäckning, och hvilken jag gaf iö ducater, med löfte om 10 till, om han fann utväg, att egenhändigt lemna brefven till Herr Grothusen. Han lofvade göra sitt bästa, Underrättelserna från mina correspondenter vittnade om affairernas vidriga tillstånd: att Storherren hade förnyat sina ordres att med våld tillfångataga Konungen af Sverige, hända hvad som hända ville, och föra honom till Thessalonich etc. —

Jag blef ganska bestört öfver att se en af Chanens tolkar komma till mig kl. 11 på aftonen, i stället för den officer, åt hvilken jag anförtrordt mina bref, men som jag nu fick höra blifvit tagen, då han ville gå till Svenska lägtet. Denna tolk gjorde mig starka förebråelser, på Chanens vägnar, för min brevexling med Svenskarne, oaktadt han hade förbjudit mig det, och i synnerhet för en brefflepp, som jag bifogat brefven till

Konungen och de förr nämnda personer. Denna billet innehöll bindande skäl och lifliga föreställningar till Konungen, att förlika sig med StorHerren; men den slutades med något ovett mot Chanen, hvilket, jag måste medgifva, ej var serdeles klokt i dessa omständigheter. Imellertid hade jag den fintligheten, att, utan att tolken såg det, bortrifva de sista raderna af brefvet, som han hade haft den oförsigtigheten att lemna i mina händer. Jag sade honom sedan med mycken djerfhet, att Chanen hade ganska orätt i att föröfrå mig min gemenskap med Svenskarne, emedan han af mitt bref kunde, om han förstod Tyska, se, att jag icke arbetade på annat än den förlikning, som vi bägge så högeligen önskade. Han återvände mera nöjd, än han hade orsak att vara, sedan han återtagit min billet, för att visa den åt sin herre, som likväl alltför väl gifvit akt på innehållet och icke lemnat honom densamma af annan orsak, än att desto mer betaga mig all fattning, i händelse jag skulle neka, det jag vore författaren; ty Chanen hade låtit öppna alla brefven, tillika med nämnda billet, och låtit en Tysk tolk, som han hade, för sig tyda alltsammans. Han hade icke glömt innehållet; äfven märkte han genast, hvilket jag sedan fick höra, att min skrifvelse återkom stympad, och bannade brefbäraren därför ganska mycket.

Då jag en stund derefter förklädt mig till Janitschar, för att gå och tala med tolken Savari, som var gömd i ett hus i förstaden, blef jag ganska förundrad att höra ett häftigt buller vid min port; och, då jag skickade ut, för att få veta, hvad der var å färde, blef jag det ännu mer öfver att se en Mirza, med 40 Tatarer, inkomma, som, efter en nog löjlig helsning, sade mig, att han, till följe af Chanens befallning, var kommen att arresteras mig och, så snart stadsportarne öppnades, öfverlemna mig till Paschan. — Jag svarade med mycken köld, att, som jag icke hade något att förebrå mig, så hade jag ej heller något att befara, och att jag gerna skulle gå, icke allenast att öfverlemna mig i Paschans, utan äfven i Chanens våld, för att göra dem redo för mina gerningar. Jag bad honom sitta ner samt tracterade honom med kaffe och några starka drycker, hvaraf han ej tycktes vara någon fiende. Slutligen förärade jag honom ett gammalt fickur, som var mer vackert än dugligt, hvarigenom jag så vann honom, att han biföll min begäran, att gå ut, under förevändning att tala med Grefve Tarlo, med Woywoden af Kiow och andra Pohlska herrar, som hade gifvit sig under Chanens beskydd och, till undvikande af att invecklas i den fara, som hotade Svenskarne, bodde i samma förstad som jag; men jag gick endast för att träffa

Savari, påräknande att af honom få veta flera omständigheter, som kunde vara mig nyttiga, till häfvandet af Konungens ständaktighet, i händelse jag ännu en gång kunde erhålla frihet att tala med Hans Maj:t. Denna tolk bekräftade allt hvad jag hört hafva förefallit hos Porten, angående Konungen. — Jag återvände hem kl. mellan 3 och 4 om morgonen, hvarst jag fann Mirzan, som rökte sin pipa, mer otålig än då jag lemnade honom. Han förebrädde mig mitt långa dröjemål; men jag tillfredsställde honom, i det jag försäkrade, att, om ock Chanen skulle få veta, det jag besökt ofvannämnda Pohlska herrar, skulle han derföre icke fatta några misstankar, emedan de voro hans vänner och under hans beskydd. Jag rädde honom att, tillika med mig, hvila några timmar, medan vi väntade på stadsportarnes öppnande, och befallte mitt folk väcka oss litet förut. Han trodde mig, och, sedan vi blifvit väckta i gryningen, klädde jag mig som Svensk, hvarefter vi stego till häst, tillika med hans 40 man. Vi stego af hos Paschan och funno honom uppe, eller snarare, utan att hafva legat, af det skäl, som jag efteråt skall nämna. Han vistades i en liten Kiosk i sitt vid Niestern belägna palats, der Mirzan och jag gingo in samt lemnade den Tatariska vakten vid porten. Så snart Paschan blef mig varse, frågade han Mirzan, hvad

detta besök innebar, och befallde honom, sedan han fått veta orsaken, att aflägsna sig, för att lemna mig frihet, att säga mina skäl. Jag beklagade mig öfver det sätt, hvar på Chanen behandlade mig. Sedan han med mycken allvarsamhet och köld afhört mig, svarade han, att jag borde nog taga mig till vara, att gifva Chanen orsak att villja skada mig, helst han, såsom både mächtig och af ett serdeles hetsigt lynne, ej skulle underlåta det, om han, i anledning af mitt uppförande, dertill kunde finna sig befogad. Slutligen återkallade han Mirzan och bad honom helsa Chanen från sig och säga, att han ansvarade honom för min person och mitt uppförande. — Jag hade den förnöjelsen att, då han gick, se dess Tatarers eftersta leder anfallas och jagas såsom en oxdrift af Paschans Janitscharer, med slag af deras långa käppar, de enda vapen, som de vid vakthållning bruka; ty, för att säga sanningen, så, utom det att Janitscharerna ville mig väl, långt ifrån att älska Tatarerna, förakta de dem på det högsta. — Paschan tillsade mig en halftimme derefter, att jag kunde återvända hem och blifva der utan oro, men ock utan att blanda mig i Konungens af Sverige angelägenheter, emedan han nogsammt insåg, det denne föresatt sig att uthärda det yttersta. Jag bad honom likväl tillåta mig, att ännu en gång besöka lägret, för att göra det sista försöket; men

fick till svar, att jag icke kunde få det utan Chanens bifall, hvarom jag förgäfvades skulle anhålla. Således begaf jag mig hem, efter att hafva tackat honom för dess goda bemötande. — Han hade, som jag förut nämnt, på hela natten, icke njutit någon sömn, utan använt den tiden till utförelset af ett mästerstycke. Det första han befälde, sedan Janitscharerna voro inkomna i staden, var, att portarne skulle stängas, och hvar och en gå hem till sig, sedan sista aftonbönen var slutad. Han höll sedermera en divan, hvarvid Buyuk Imraur, Tschiaous-Paschan och Capidschi-Paschan voro närvarande; hvarefter han, sedan alla hade laggt sig till hvila, lät strypa trettio de mest upproriska Janitscharer, under deras bästa sömn, och sedan kasta dem i strömmen, med en stor sten bunden vid halsen på hvar och en. I första dagningen, något förr än portarne öppnades, lät han, enligt ett i divanen fattadt beslut, sammankalla alla Surbagys, Odabachis, öfverstar och förnämsta officerare af Janitscharerna, äfvensom de äldsta i corpsen, framtog StorHerrrens Hattischerif, som han lät en Cadiläsa för dem, hvarefter han tillkännegaf, att "hvar och en egde rättighet att stiga fram, för att undersöka sigillet och underskriften samt dymedelst öfvertyga sig, det orderne voro originella och sannfärdiga samt ingalunda understuckna, såsom några hade vågat påstå,

för att sätta färg på gårdagens upplopp; att de gjort sig skyldiga till högförräderi och, i följe deraf, att skiljas från sina hustrur och ställas ibland de otrognas antal; att han, i egenskap af Seraskier, icke kunde underlåta att härom underrätta den Höga Porten; att de icke borde vänta sig annat, än en förskräcklig storm, som skulle hota deras hufvuden, om de icke ångrade sina fel och genast verkställde StorHerrens befallningar, rörande Konungen af Sverige, som gjort sig ovärdig dess godhet och kejsarligen välgerningar, genom sin ohörsamhet mot Hans Höghets villja, som icke sökte annat, än att återföra honom frisk och sund till dess eget rike; att han sjelf vore ganska ledsen, för det man nödsakades bruka våld; att han skulle vara mycket nöjd, om Konungen ville med godo lemna stället, der han var, på det han måtte kunna skriva till Porten: *kaliktes*, d. v. s. han är uppstånden, eller, han reser; men, som man aldrig kunnat förmå honom, att företaga en så vis och med dess egna fördelar öfverensstämmande sak, så rådde han dem, såsom en vän, att begagna sig af det förtroende, denna prins alltid visat dem, nämligen att söka förmå honom taga detta parti, medan det ännu vore tid, i det de föresloge honom, att förtro sig i deras händer och gå med dem, om han så behagade, att inför Divanen i Adrianopel försvåra sin sak etc.; att, om han, oaktadt

allt detta, framhärdade i sitt fattade beslut, han hoppades, det de icke mer skulle göra någon svårighet vid att anfälla honom; att de borde öfverväga, hvilka rikedomar som funnos i det Svenska lägret genom Hans Höghets frikostighet, som hade gjort Konungen af Sverige så många skänker, bestående i hästar, dyrbara harnesk, täcken, sablar och penningar; att dessutom hvarje enskild man hade mycket content mynt, tillika med jouveler, meubler, åkdon, hästar etc., samt att de skulle blifva egare af allt detta, äfvensom af de Svenskar de togo, hvilka skulle blifva deras slafvar. Slutligen rådde han dem ännu en gång att, om deras egen välfärd låg dem om hjertat, de skulle betänka allt detta och gå, så fort möjligt vore, att tala vid Konungen och besvärja honom, vid sitt gifna löfte och Stor-Herreus befallning, att icke företaga sig några våldsamheter."

Detta Paschans långa tal gjorde all den verkan, han kunde vänta sig, och Janitscharerna svarade enhälligt, att allt, hvad han sagt, var rättvist och förnuftigt, samt att de skulle förmå Konungen till uppbrott, antingen med godo eller ondo.

Jag hade, vid min återkomst, laggt mig alldeles klädd på sängen, för att söka få någon hvila; men mitt sinne var så upp-rördt, af det som tilldragit sig, och så oro-ligt öfver hvad som skulle hända, att jag

knappt kunde inslumre. Mellan kl. 8 och 9 om morgonen underrättade man mig, att en troupe Janitscharer hade anländt och ville tala med mig. Utgången utur mitt rum, blef jag angenämt öfverraskad vid åsynen af omkring 50 å 60 Janitschar-officerare, nästan alla af mina bekanta, med sina långa skägg, samt hvar och en försedd med en hvit käpp i handen. De underrättade mig, om hvad som hade tilldragit sig mellan Paschan och dem, samt sade mig: "att de gingo till lägret såsom fridens budbärare, hvilket deras hvita käppar, utan något annat vapen, syntes nog tydligt utmärka; att de skulle tillbjuda Konungen sin tjänst och försäkra honom i hela corpsens namn, det de alla voro färdige att ledsaga honom och akta honom, såsom deras ögonsten, aningen han ville begifva sig till Adrianopel, för att sjelf tala med Sultanen, eller återvända till sitt rike, och att de snarare skulle låta hugga sig i stycken, än tåla, det man gjorde honom något ondt." Jag berömde deras nit och ädelmodiga tänkesätt samt önskade dem all den framgång, hvarmed de smickrade sig. Jag skref till Herr Grothusen, att han inför Konungen skulle understödja deras propositioner, och sände min tolk med dem, för att se, hvad som skulle hända. En stund derefter steg jag till häst, för att möta dem vid deras återkomst, men blef ganska bestört öfver att se dem, inom

minre än en half timmas tid; återkomma; somliga med en dyster, andra med en vred uppsyn. Jag frågade dem temligen häftigt, hvad som var å färde. En af dem svarade mig ganskaplump: *Suete krall deli oldgu*, d. ä. Konungen af Sverige har blifvit galen; andra kallade honom Demir Pascha, jernhufvudet, i det de skakade på sina. Jag blef förundrad öfver en sådan sinnesstämning, helt olik den jag kort förut, vid mitt samtal med dem, upptäckt; men jag fick af min tolk veta, att, sedan de nalkats förskansningen, hvarest General Hård var, och begärt att få tala med Konungen, för att säga honom orsaken till deras besök, gick generalen, som ansågs för den enda, hvilken ännu understödde Konungen i dess föresats att möta våld med våld, för att nedderrätta honom härom. Hans Maj:t återsände honom med det svaret, att, *om de icke aflägsnade sig, skulle man skjuta dem i skägget, eller afklippa dem det.* — Om detta verkligen var Konungens eget uttryck, så måste ni medgifva, att det icke var serdeles eftertänksamt af generalen, att ordagrant upprepa det, såsom innefattande det mest förolämpande svar, man kan gifva en Österländning, och hvaröfver en sådan mest förtörnas. Också blefvo de deröfver i högsta grad uppretade. Detta smärtade mig oändligt och bekräftade den förmodan, jag, under mina samtal och tvister med Konungen,

fattat, nämligen, det han fast beslutat att bringa sakerna till det yttersta, samt att han ansåg icke allenast för ett nöje och en ära, att inlåta sig uti en strid, der hans krafter voro så underlägsna fiendens, utan äfven, att han föresatt sig hålla en träffning, som skulle väcka uppseende samt i efterverldens ögon vara och förblifva ojemnförlig. Alltså förbyttes helt hastigt fridens sändningebud till krigets härolder; ty de voro icke väl inkomna i staden, förrän de beredde sig att verkställa StorHerrrens ordres, i det de återtogo sina sablar och öfriga vapen. Kort derefter sågo vi arméen i samma ordning anrycka som i går, utom att Chanen qvarstadnat i sitt tält. Hvad som kom mig att frukta, det saken vore helt allvarsam, och att vederbörande icke skulle slippa undan för så godt köp, var den hemska tystnad, som rådde öfver allt, och att musiken till och med icke lät höra sig under hela marchen. — De Pohlska herrarne återvände, för att å nyo anhölla om Chanens beskydd, hvilket de erhöllo.

Paschan lät vid sin ankomst nära lägret rangera Janitscharerna längs utmed en Svensk förskanening, som var den svagaste, och, sedan han placerat artilleriet närmare Konungens hus än förut, börjades en häftig canönade, hvarefter han gaf signal till anfall, hvilket i samma ögonblick verkställ-

des. Förskansningen blef genast intagen, antingen genom olikheten i de anfallandes och försverandes antal, eller, hvilket är troligare, derigenom, att Svenskarne icke gjorde något motstånd; eller ock, hvilket jag hört flera säga, emedan de låtit narra sig af några Janitscharer, som befunno sig så nära dem, att de undfägnade dem med tobak och kaffe, samt försäkrade dem, att affairen skulle aflöpa på samma sätt, som dagen förut. Haru det än må förhålla sig, så är det dock visst, att alla de, som skulle försvara förskansningen, blefvo först tagna, eller gifvo sig till fånga, utan att lossa skott eller draga värja, och att allt, hvad som fanns i husen, blef bortplundradt.

Konungen, som under allt detta satt till häst med ett litet antal officerare, var öfver allt, der faran var störst, och der hans folk gaf mest vika, för att, genom ord och exempel, uppmuntra dem. Men, då han såg hela besättningen på vallarne, utan att göra motstånd, gifva sig fången, och tusentals Turkar öfverevämma lägret, blef hans enda utväg, att försvara sitt hus, hvarföre han gaf hästen sporrarne och bemödade sig af alla krafter att uppnå detsamma. Men i en hast befann han sig så omgifven af Janitscharer, de der sökte att bemäktiga sig hans person, att det syntes blifva omöjligt att kunna framkomma ett enda steg. — Icke desto mindre gjorde han sig, i spetsen för

några få af de sina, väg genom den sammanträngda hopen: anfallande med värjan i hand, huggande och nedstötande till höger och venster allt, hvad som satte sig till motvärn, uppnådde han dörren till sitt hus, men sprang så häftigt af hästen, att han föll omkull. I samma ögonblick afsköt en sårad Janitschar sin pistol så nära hans hufvud, att kulan skråmade Konungens näsa och öra samt svedde ögonbrynen. Skottet var likväl ämnadt General Hård, som blesserat Janitscharen och nu ville skynda sig in i förstugan. Det lyckades Hans Maj:t, att åter uppressa sig; med värjan i handen undanröjde han den stora mängden af Turkar, och Tatarer, biträdd af den lilla hjelteflock, som följde honom och efter hans exempel gjorde sitt bästa. Sålunda inträdde han i sitt hus, hvars dörr öppnades af Öfverste Chamber, understödd af fem eller sex man, hvilka vid detta tillfälle motstodo Turkarne, som stormade tätt efter. Dessa hade förlorat tio à tolf män, hvaraf Hans Maj:t hade dödat eller dödligt sårat två eller tre.

Sedan Konungen, åtföljd af en hofjunkare, en corporal vid drabanterna, två drabanter, flera underofficerare, dragoner och drängar, tillsammans 30 personer, inkommit i huset, lät han tillbomma dörren. Efter att, vid sist bortridande, hafva derinne lemnat en garnison af etthundra man, blef

han nu vid återkomsten ganska förundrad öfver att icke der finna mer än tjugotvå eller tjugotre af dem qvar, och de andra nedergjorda eller tillfångatagne af de genom fenstren inkomna Turkar och Tatarer. De qvarblifna hade dragit sig in i Marskalcken Dübens kammare, hvars dörr de försevarat mot fienden, som hade plundrat de andra rummen. Hans Maj:t öfversåg sin lilla troupe, som var inkommen med honom, och resten af garnisonen, utgörande nu tillsammans fyratiotvå kämpar, hvaribland de förnämsta voro Öfverste Chamber, Drabanterna Wolberg och Axel Roos, Cammarherren Clysendorff, Hofjunkaren Palmberg och Cancellie-Secreteraren Ehrenpreutz. — Sedan han uppmuntrat dem alla med stora löften om befordran, lät han öppna dörren till förmaket, som han fann helt uppfyllt af Janitsoherer; men, oaktadt dessas öfverlägsenhet i antal, tvekade han icke att anfälla dem, och, sedan somliga blifvit nerstötta, och de öfriga tvungne att hoppa ut genom fenstren, lät han inslå dörren till stora salen, som var uppfyllt med ett ännu större antal, utgörande, enligt hvad man försäkrat mig, öfver trehundra, hvilka voro sysselsatte med att borttaga meublerna och deribland Konungens stora bordservice af silfver, som blef frälsad vid Pultava. Hans Maj:t aktade icke fiendens myckenhet, utan anföll dem oupphörligt med sin lilla troupe, den

Janitscharerna på allt sätt sökte omkult-
 störta, och från hvilken de bemödade sig
 att skilje Konungen. De höllo ock på att
 häruti lyckas, om icke Hans Majestät dödat
 2 Janitscharer och sårat den tredje, som,
 uppretad af sin blessure, klöf med ett sa-
 belhugg en mårdskinsmössa, som Konungen
 bar, och skulle äfven hafva klufvit hufvu-
 det, om icke denne fattat i sabeln med ven-
 stra handen, hvari han fick en lindrig bles-
 sure. Knappt hade han undsluppit denna
 fara, när en annan hop kastade sig på
 honom och utan tvifvel skulle hafva
 tagit honom, om icke flera af hans folk
 gjort sig lösa från dem, med hvilka de vo-
 ro i handgemäng, för att bispringa honom.
 Då han nu åter befann sig i spetsen för sin
 bataillon, anföll han Janitscharerna med så-
 dant mod, att han, inom minre än en tim-
 mas tid, såg sig vara herre icke allenast
 öfver stora salen, utan ock öfver hela hu-
 set, efter att hafva med värjan genombärrat
 alla, som satt sig till motvärn. — En stae-
 kers Janitschar, som, troligen af förskräc-
 kelse öfver detta tragiska spektakel, krupit
 under Konungens säng, hade visserligen un-
 dergått sina camraters öde, om han icke
 omfattat Konungens knän och ropat *Aman,*
Aman; d. ä. quarter, eller pardon. Kon-
 ungen gaf honom den, med det villkor, att

Handl. t. C. XII:s hist., IV Del. 3.

han skulle gå till Paschan och Chanen samt berättat dem allt, hvad han sett. Sedan han svurit, att troget göra det, hjälpte Hans Maj:t sjelf ut honom genom fenstret. — Jag måste göra Janitscharerna i allmänhet den rättvisan, att de, undantagande den blässerade, om hvilken jag förut nämnt, icke traktade efter Konungens lif, utan skönade honom, oaktadt så många af dem stupade; jag vet ej, om det skedde, såsom de påstodo, af kärlek till denna furste, eller för att vinna åtta à tio ducater, som Paschan lofvat hvar och en, som hjälpte till att taga honom lefvande. — Så snart Hans Majestät såg sig vara mästare öfver hela sitt hus, lät han å nyo tillbomma dörrarne och igenfylla fenstren, men ofventill på dem lämna gluggar, för att kunna skjuta på de fiender, som nalkades huset. Turkarne, ganska bestörta öfver det, som nyss tilldragit sig, och som den förrnämnde Janitscheren berättat, höllo ett slags krigsråd; och, då de nu lätteligen insågo, att det skulle kosta dem mycket folk, om de envist fortforo i sin föresats att bortföra Konungen utur dess hus, förändrade de alldeles sin eröfringsplan, och canonerna, som förr blott då och då lossats, besköto huset på en gång och med den yttersta häftighet. Ni är kanske förundrad, öfver att icke huset blef i grund förstördt; men ni bör veta, att, utom det att murarne egde erforderlig tjocklek, så voro

tegelstenarne så lösa, att canonkulorna icke gjorde större hål, än de sjelfva voro. Imellertid, alldenstund hvarken krut eller kulor felades Konungen (ty under bloquaden hade han funnit utväg, att dermed fylla alla vindsrummen) sköt han och lät skjuta allt stadigt genom fenstergluggarne på Turkarne och dödade dymedelst ett ganska stort antal. Detta varade ända in på aftonen, och Turkarne blefve rätt förvånade öfver, att de icke avancerat något, och att det kostade dem nästan lika mycket folk, då de stridde på afstånd, som då de försökte att bemäktiga sig Konungens person uti dess hus. — Slutligen betjenade sig Tata-rerna af det knepet, att fästa luntor och andra antända och brännbara ämnen vid sina pilar, hvaraf de läto en stor mängd på en gång nedfalla på taket af huset. Som detta ej bestod af annat än tunna sammanfogade bräder, så tog det genast eld, och några minuter derefter stod hela vinden i ljusan låga, hvarest uppbrändes för mer än 200 tusen rd. varor, bestående i tält, sablar, sadlar, betsel, besatta med ädla stenar, schabrak och andra sadeldon, som Konungen fått af Storherren, Chanen och Vizirerna.

Hans Maj:t, som befارade, att elden skulle taga i bjelklaget, gick upp i vinden med en del af sitt folk, för att, om möjligt, dämpa branden; men som i hela huset ej fanns andra våtvaror, än några bouteiller

vin och brännvin, och man ej förmådde nedrifva taket, så nödgades han återvända till sitt rum, hvarifrån han å nyo lät skjuta på Turkarne, likasom om ingenting varit å färde. Turkarne blefvo så mycket mer bestörta häröfver, som de trodde, att han ville begrafva sig under ruinerna af sitt palats. Slutligen syntes hela huset icke annorlunda, än såsom ett brinnande bål, uti hvilket denna hjälte, lik Salamandern i elden, tycktes lefva och hemta nya krafter. Omsider fattade elden i trossbotten, och den ena brinnande bjelken efter den andra nedföll på de belägrade. Dessa, då de förnummo den öfverhängande faran, bådo Konungen, att icke vara nog grym emot sig sjelf, att villja på detta sättet omkomma i lågorna. Han försäkrade dem, att det icke var någon fara, så länge icke deras kläder började brinna, uppmanade dem att hafva tålmod och försvara sig till sista man, samt heldre såsom tappert folk förgås, än falla i sina fienders händer, samt lofvade stora belöningar åt dem, som följde hans exempel och icke gäfv sig; men troligen hindrade honom stridens hetta och hans hjältemodiga ifver, att inse motsägelser i hvad han fordrade af dem och det han lofvade dem tillbaka. — Imellertid vexte faran för hvarje minut, och det var tydligt, att det snart nedstörtande taket skulle begrafva dem under sin glödande tyngd. Då reden

några stora eldbränder hade nedfallit på Konungen sjelf, så yrkade allesamman, att man skulle lemna huset, göra sig väg midt igenom Turkarne och Tatarerna samt, gynnad af skymningen, frälsa sig i vingårdarne. Jag vet ej, hvad som händt, om icke Drabanten Axel Roos hade fallit på den tanken, att säga Konungen: att det vore bättre, att med vapen i hand dö midt ibland fienden, såsom tappert folk, än att med kall blod förgås i lågorna; att 50 steg ifrån dem låg ett stenhus utan tak, kalladt nya cancelliet, hvarest man icke hade elden att frukta, och att, om hela troupen ville väl slutet rycka ut, med sabeln i den högra och pistolen i den venstra handen, och göra sig väg midt igenom Turkarne och Tatarerna, så skulle det vara ganska lätt att uppnå huset och der uthärda en längre belägring. — Antingen föreställningen om denna nya strid behagade Konungen, eller han verkligen ansåg saken verkställbar, eller ock märkte, det han icke mer skulle kunna qvarhålla sitt folk, utan att de skulle lemna honom ensam i huset, om han envisades att der qverblifva, så samtyckte han till Roos' proposition. Han forméade fördenskull ett slags bataillon af den lilla öfverblifna garnisonen, marcherade derpå främst i spetsen för densamma ut genom dörren, med värjan i handen; men, framträngande skyndsammare än troupen, blef han från den

afskuren och råkade olyckligtvis att stupa omkull, antingen emedan han snafvade på ett stycke träd, eller, som man vill påstå, för det att en stackars kock, förskräckt öfver hans farliga belägenhet, fattat honom i gehänget och derigenom dragit honom till marken. Janitscharerna, som voro honom tätt i hälarne, kastade sig öfver honom och afväpnade honom slutligen, icke utan mycken möda. — På detta sätt föll denna hjälte i sina fienders händer; det märkvärdigaste är, att, så snart han såg sig afväpnad, öfvergick han från den största hetta till det innerligaste lugn. Han frågade genast, hvilka som tagit honom, och tycktes vara nöjd att höra, det de varit Janitscharer, emedan han bar en stor afsky för Tatarerna.

Paschan emottog honom, vid ingången till sitt tält, med all möjlig vördnad och bad honom sätta sig, hvilket hos Turkarne är den första höflighetsbetygelse, då man besöker dem. Konungen satte sig icke, utan stod heldre, såsom vanligt, ehuru stridens hetta och långvarighet borde hafva utmattat honom. Paschan gjorde sedan många ursäkter för de ytterligheter, hvartill man nödgats skrida, och tackade Gud, för det Han bevarat Hans Maj:ts lif. Konungen gjorde honom i sin ordning ursäkt, för det att hans folk på vallarne icke slagits bättre, och tillade, att, om allesamman velat fäkta såsom de få, hvilka varit i hu-

st, skulle han icke på länge blifvit tagen. Paschan svarade, att de försvarat sig ganska bra, och att detta kostat mer än tvåhundra Muselmän, så Turkar som Taterer, lifvet; hvartill Konungen svarade, att detta antalet icke ville säga mycket, emot hvad som kunnat blifva, om dess folk biträdt honom i arbetet. Detta så utomordentliga samtal skulle säkert hafva fortsatts ännu längre, om icke Paschan bedt Konungen sätta sig upp på en vacker, enligt Turkarnes mode rikt utsmyckad häst, som stod vid ingången. Konungen efterkom hans begäran och begaf sig till staden, omgifven af en stor mängd Janitschar-officerare, samt steg af hos Paschan, som för honom låtit tillaga ett af sina vackraste rum.

Jag stod under träffningen, tillika med Herr Jeffreys, vid bakporten af dess hus, hvarifrån vi hade utsigt åt Konungens läger. Vi underrättades hvarje ögonblick, om hvad som der tilldrog sig, af några spioner, hvilka vi utsändt bland Turkarna och Tatarerna, men i synnerhet af en vid namn de la Mottraye, som jag medtagit från Constantinopel, och som nu, i egenskap af nyfiken passagerare, förklädt sig till Tatar och stigit till häst, för att åskåda denna träffning. — Min oro lemnade rum för hoppet, och, betänkande den förlust af mer än hundrade man, som Turkarna lidit, för att tuga Hans Maj:t lefvande, utan att döda för hon-

om flera än femton, såg jag nu ingenting vidare att frukta för, än min case, hvarmed fångarne skulle utlösas, och af hvilka redan ett stort antal blifvit mig tillbudet. Jag måste tillstå, att det för mig var en högst rörande anblick, att bataille-dagen, ibland annat, se åtskilliga Tatarer till häst föra sina fångar sammankoplade såsom hundar, hvaribland jag upptäckte en mängd generaler och unga Svenska officerare af de yppersta slägterna, såsom Herrar Sparre, Daldorff, Hård, Grefvarne Bjelke m. fl., hvilka vände sig till mig med begäran, att jag skulle hafva medlidande med dem och återköpa dem utur trälldomen. Jag uppmuntrade dem, så mycket jag kunde, och lofvade, att göra mitt bästa till deras befriande, samt recommenderade dem på samma gång hos de Turkar och Tatarer, hvilka de tillhörde, och som lofvade mig, att vara billiga och hafva omsorg om dem. Oaktadt alla dessa bekymrande uppträden, kunde jag dock ej afhålla mig från löje, då jag fick se åtekilliga Tatarer, utspökade såsom stora apor, med vackra galonerade kläder, hvilka de tagit utanpå sina smutsiga fårskinspelsar såsom surtouter; hattar ofvanpå deras mössor, två à tre öfver hvarandra, samt peruker (hvilka de kallade Kittelpas, d. ä. härmössor) i deras gördlar, i stället för näsdukar m. m.

Jag tillbragte följande natten mera lugnt, än jag på lång tid gjort, och begaf mig morgonen derpå till Paschan, som genast gaf befallning, att man skulle föra mig till Konungen, hos hvilken jag träffade Herrar Grothusen och Ribbing, den förra tagen af Janitscharer, den sednare af Paschans eget folk, men nu befriade, för att hålla Konungen sällskap. Hans Maj:t var klädd alldeles som förut, med sina stöflor etc.; men hans kläder voro på flera ställen blodiga och sönderrifna, mössan sönderhuggen i ett hörn, venstra handen något särad, och 2:ne skrämor hade han bekommit, den ena på näsan, den andra på örat, samt ögonbrynen och ögonlocken något svedda; oaktadt allt detta hade han en så förnöjd uppsyn, som om han haft alla Turkar och Tatarer i sitt våld. Jag nalkades honom med hopknäppta händer och sade, att jag tackade Gud, för det jag fick återse honom i så godt tillstånd; en lycka, hvarmed jag dagen förut icke vågat smickra mig, midt ibland alla de faror, för hvilka han varit blottställd. Han svarade leende, att faran icke varit så stor på nära, som den syntes på långt håll; hvartill jag åter svarade, att utseendet varit mycket bedrägligt, om ej tretio till fyratio personer, belägrade i ett hus, på hvilket man lossat några hundra canonskott, och som stod i ljusan låga, lupo en förskräcklig fara; och att blott ett

underverk af Försynen frälst Hans Maj:t. Han yttrade ständigt, att uppträdet varit en obetydlighet, och oförmärkt föll samtalet på sjelfva drabbningen, öfver hvilken han, med mycken liflighet, gjorde mig en nog utförlig beskrifning, hvari han endast af blygsamhet gick förbi de omständigheter, som angingo honom personligen, och vilka aldrig medgifva det rykte, som gick, att han med egen hand dödat 15 Janitscharer, sägande, att det var ogrundadt, och att man aldrig borde tro mer än hälften, af hvad som sades. Jag invände, att äfven det var nog; men han ursäktade sig alltid, sägande, att han icke påmint sig mer än en enda, som hade skuffat honom mot muren, och genom hvilken han ränt värjen upp till fästet, samt två andra i sin egen kammare, hvilka han trodde vara döda. Detta samtal, hvarvid ingen var närvarande, mer än Herrar Grothusen och Ribbing, som gingo ut och in, varade nära två timmar. Slutligen tog Hans Maj:t mig vid handen, för att hviaka vid mig, hvilket föranlät dessa herrar, att lemna oss ensamme. Han anbefallde mig då fångarnes befriande; men, som Paschan i detsamma inkom, ombytte vi samtalsämne. Jag drog sedermera Paschan af sides, för att säga honom, att det var skam att således lemna Konungen utan värja, och att han måste återgifva honom densamma; men han svarade mig med hetta, att jag

måste hålla honom för att vara bra dum, när jag ville göra en sådan begäran, & medan Hans Maj:t kunde åter begynna striden, hvilket Paschan icke hade någon lust att se. — Han förde mig derefter i sitt audiencerum. Der frågade jag honom, hvad man ämnade göra med Konungen, hvarpå han svarade, att han hade befallning att låta föra honom till Adrianopel, men var osäker, om man icke under vägen skulle gifva dess ledsagare någon annan befallning, t. ex. att föra honom directe till Thessalonich, eller någon ö uti Archipelagen i landsflykt. Jag talade slutligen med honom till fångarnes bästa, till hvilkas befriande han lofvade att använda sin magt och myndighet. Sedermera begaf jag mig åter till Konungen, hvilken frågade mig, hvad Paschan hade sagt. Jag berättade icke mer än det, som angick fångarne, hvarmed Hans Maj:t syntes nöjd, och ålade mig å nyo deras angelägenheter, hvarmed jag strax lofvade att göra början. Imellertid, min Herre! sänder jag eder i brådskan denna berättelse, af hvilken Ni kan inhemta den oväntade utgången af denna stora dag, hvars like man hvarken utur gamla eller nya historien lär kunna främte. Otvifvelaktigt är, att, om alla velat fäkta såsom Konungen, och man icke sysselsatt sig med annat, än husets försvar, så skulle 10,000 Janitscharer icke på flera dagar inbekommit det-

samma. Det tros, att Konungen, tillika med sina förnämsta officerare, med det första kommer att föras till något slott eller någon ö. Jag hoppas likväl ännu, att allt skall gå väl, så vida Konungen vill förlikas med Kejsaren. Jag förblifver etc.

P. S. Konungen är sedan i förrgår sängliggande, snarare af den myckna ansträngningen, än af sina blessurer. Detta oaktadt, säges dock med visshet, att man skall låta honom afresa i morgon, med en suite af 40 à 50 personer. Han vill, att jag skall följa honom till Adrianopel: om man förer honom dit, så skall jag göra det. Jag afsänder imellertid i natt en courier med detta bref. Konungen är nog sjuk. Farväl M. H. Courieren skall resa ända till Holstein, för att sjelf få tala vid Er.

FYRATIONDENIONDE BREFVET.

Till Densamme.

Bender, den 18 Februari 1715.

M. H.

E. Exc. har sett af mina åtskilliga berättelser, hvad som här händt under orolighe-

terna, och kan nu muntligen höra de öfriga omständigheterna af en systersson till Baron Strahlenheim, Herr Bauman, som jag tänker afsända med detta bref till Hans Durchl:s noggrannare underrättande. E. Exc. har redan af mitt föregående, för några dagar sedan afsändt med en courier, funnit, huru mycket de Svenskas frigifvande låg Konungen om hjertat. För att fullgöra dess befallning derom, sände jag strax flera personer på landet, hvilka snart underrättade mig, hvar-est man förvarade åtskilliga officerare, hvilka jag befriade. Herr de la Mottraye, densamme, om hvilken jag i mitt föregående bref nämnt, som vid flera tillfällen varit mig till betydlig hjälp, och som kände landet och Turkarnes sinnelag, bland hvilka han nästan beständigt sedan sitt fjortonde år vistats, var mig vid detta tillfälle af icke ringa nytta. Han utlöste sjelf en mängd fångar af första rangen och upptäckte åtskilliga andra, hvilka jag befriade. Jag gick till Konungen, för att göra honom reda, huru det till en början lyckats, hvarför han tackade mig; sedan han låtit dem, hvilka voro hos honom, gå ut, sade han till mig, att efter allt utseende skulle man om några dagar föra honom till Adrianopel, hvar-est han, såsom då närmare att underhandla med Sultanen, var öfvertygad, att alle skulle gå väl, så i anseende till hans egna affairer, som afresan från Turkiets; men,

som han af den ifver, hvarmed man påskyndade hans afresa från Bender, väl förutsåg, att han icke kunde få med sig mer än några få af sitt folk, så anbefallde han mig att qvarblifva i Bender, för att besörja de öfrigas utlösande, och lofvade hålla mig skadeslös för alla utgifter, jag för denna sakens genomdrifvande måste vidkännas. Jag svarade, det jag ansåg det för en ära att tjena Hans Maj:t äfvensom de fångna, och att jag verkligen hos mig hade en icke obetydlig summa i guld, men att jag icke visste, om den skulle förslå. Derjemnte bad jag Hans Maj:t påminna sig, att jag redan på dess befallning förskjutit mer än 24,000 écus, och att de vexlar, som han låtit gifva mig, ännu icke blifvit betalda i Hamburg. Jag tillade, att jag trodde mig böra begära någon säkerhet för framtiden, så mycket mer, som vi skulle skiljas åt, och ingen visste, hvarken hvilken väg man skulle låta Hans Maj:t taga, eller om jag någonsin skulle hafva lyckan återse honom. Konungen afbröt mig, för att ännu en gång försäkra mig, det allt skulle gå bättre, än jag tänkte, och att han hoppades snart återse mig, om icke i Turkiet, åtminstone i Tyskland; men att det ändock vore billigt, det jag finge säkerhet, hvarföre han var färdig att lemna mig allt, hvad jag för detta ändamål begärde. Jag tackade honom på det underdånigaste för dess nådiga försä-

kringer, men tillade i det samma, att jag icke såg, huru vi skulle bära oss åt, emedan det var omöjligt att på förhand bestämma, huru mycket jag skulle komma att betala för alla fångarnes utlösning och uppehälle. Sedan han en stund tänkt derpå, beslöt han utfärda en ny befallning till Svenska Rådet, i de uttryckligaste ordalag, att framför allt annat icke allenast ersätta mig de förut nämnda 24 tusen écus, utan äfven vid anfördran genast utbetala alla de summor, hvilka jag framdeles skulle tillkännagifva mig på Hans Maj:ts befallning och för dess tjänst förskjutit, utan att jag behöfde anskaffa hvarken qvittance eller betyg deröfver, emedan mitt blotta ord var härtill nog: och befälde han Rådet vid sin onåd, att icke tillskynda mig någon tvist eller förolämpning, så mycket mer som jag gjort Hans Maj:t betydliga tjenester vid högst viktiga tillfällen. Jag anför denna omständighet, för att bestyrka, hvad jag så ofta nämnt för E. Exc., nämligen det stora förtroende, Hans Maj:t hyser för mig, och dess naturliga ädelmod. Jag kunde icke afhålla mig ifrån att betyga honom min erkänsla i de uttryckligaste ordalag, hvarefter han genast lät Herr Feif, som man blott för två timmar sedan befriat, inkomma och utfärda befallningen med alla formaliteter, hvilken han gaf mig, utom det att Herr Müllern på samma gång lemnade mig

ett bref till E. Exc., för att tjena mig till bevis, i händelse det icke blefve tillåtet att träffa Konungen, af hvilket jag har äran sända bifogade afskrift.

Ett ögonblick derefter gick jag ur rummet, för att tala med Paschan, och sade honom, att alla Svenska fångarnes befrielse låg Konungen ganska mycket om hjerstat, och att han uppdragit mig detta värf. Han bad mig hafva tålmod tills efter Konungens afresa, som skulle ske sist om två eller tre dagar, samt tillade, att det vore nog imellertid befria 40 eller 50 officerare, för att ledsaga honom. Jag återvände till Konungen, för att underrätta honom, om hvad Paschan sagt mig, och Hans Maj:t nämnde för mig en del bland dem, af hvilka han önskade blifva åtföljd. Jag återkom hem om midnatten, och, efter en skyndsamt intagen måltid, använde jag det öfriga af dagen att uppsöka de fångar, Konungen namngifvit, och att underhandla med deras herrar. Herrar Jeffreys och de la Mottraye vinnlade sig äfven derom med framgång, och vi hade den lyckan återköpa så många, att Konungen tyå dagar derefter erhöi en suite af sextio personer.

Morgonen derpå blef jag väckt genom en Tysk couriers oförmodade ankomst, hvilken vid sin resa genom Jassy, hufvudstaden i Moldau, fann K. Stanislaus der arresterad. Denna furste, som, efter förlusten af slaget vid Pul-

tava, vistats i Pommern, hade af alla krafter bemödat sig att förmå Konungen af Sverige att öfvergifva den förres sak och sluta fred med Konung August. Men, som Hans Maj:t aldrig velat dertill samtycka, hade Konung Stanislaus, efter en rådplägnig, som han och Fältmarskalken Grefve Stenbock hållit med Grefve Flemming, hvarvid man öfverenskommit om en amnestie och vissa fredsvillkor med Konung August, låtit öfvertala sig att sjelf företaga en resa till Turkiet, till att förmå Konungen af Sverige att samtycka till det fördrag, hvarom man i förväg kommit öfverens. Ehuru det är ganska sannolikt, att denna underhandling icke var annat än ett fint politiskt knep af Grefve Flemming, för att vinna tid samt låta Sachsiska och Rysska arméerna förenas med den Danska; så reste dock K. Stanislaus på god tro incognito, med en enda officer och tvänne betjenter, under namnet en Svensk öfverstelieutenant, och han hade redan hunnit ända till Jassy, när han blef igenkänd, jag vet icke af hvad för händelse. Och, som han kom dit vid ett ganska kritiskt tillfälle, det vill säga, vid samma tid, som affairen vid Varnitza, så lät Hospodaren af Moldau arresteras honom och underrättade Ottomanniska Porten om en ny Konungs ankomst till Turkiska området. Så snart

jag slutat läsa mina bref, klädde jag mig i hast och begaf mig till Hans Svenska Maj:t, för ett underrätta honom om denna utomordentliga händelse. Han hade kort förut blifvit härom underrättad af Paschan. Jag vågar försäkra, att denna nyhet oroad honom mer, än allt hvad som händt honom sjelf. Jag fann honom ganska ond, i synnerhet på Fältmarskalken Stenbock, till hvilken han några dagar derefter lät skriva ett strängt bref, för det han låtit narra sig af Grefve Flemmings vackra ord, med tillägg, att han icke genom annat än en vunnen slagtoing kunde reparera detta fel. Sedan han uttömt sin harm mot Grefve Stenbock och äfven mot Stanislaus, för det han låtit öfvertala sig att göra en så olycklig resa, och i synnerhet för det han icke tagit bättre mått och steg, att icke blifva igenkänd, sade han mig det vara högst angeläget att sända en pålitlig person till K. Stanislaus, för att tillsäga honom, att icke yppa, hvem han var, på det Turkarne ej måtte draga fördel af hans ankomst och kanske äfven uppföra honom åt K. August, om de dervid funne sin räkning. Jag svarade, att detta visserligen vore att frukta; men, emedan Hans Maj:t sjelf sagt mig, det man redan igenkänd K. Stanislaus, så var det för sent för honom, att villja vara incognito. Vi disputerade härom en lång stund: Hans Maj:t försäkra-

de mig, att K. Stanislaus kunde ganska väl neka till, hvem han var, eller påstå, äfven om Turkarne skulle igenkänna honom, att han alldeles icke ville vara K. Stanislaus; jag åter å min sida försäkrade, att detta icke skulle tjena till någon ting, emedan Turkarne väl mer skulle tro sina egna ögon eller öron, än alla de försäkringar, han kunde gifva dem om motsatsen. Slutligen, sedan jag lofvat taga alla tjenliga mått och steg, för att befordra K. Stanislai afresa från Ottomanniska kejsaredömet, förrän Sultanen finge magt öfver hans person, så gaf Konungen sig tillfreds och anmodade mig framför allt påyrka hans snara återresa till Tyskland, utan att afvakta något af de förslag, Turkarne kunde göra honom, angående freden med K. August. Jag lofvade göra mitt bästa, och viskildes åt ganska tillfreds, Konungen med detta nys prof af mitt nit att tjena honom, och jag med det hopp jag fattat, att min sammankomst med K. Stanislaus skulle lemna mig tillfälle att göra Konungen af Sverige, äfven mot hans villja, en tjänst, i det jag arbetade på freden mellan honom och K. August.

Jag begaf mig följande morgonen kl. 5 till Konungen, som jag fann redan klädd och färdig att resa. Imellertid drog det ut ända till kl. omkring 10, och det var mycket att göra, innan allt blef färdigt. Jag hade under tiden med Konungen ett långt

samtal, som angick ej minre K. Stanislaus, än de Svenska fångars befrielse, som vore kvar i Bender. Han recommenderade å nyo den sednare saken hos mig med all möjlig ifver och lofvade, att jag utan dröjsmål skulle blifva betalad för de förskott, jag möjligen komme att göra, och det han icke skulle underlåta att en gång godtgöra de tjänster, jag gjorde honom. Men, då jag ville taga afsked och frågade, om han hade några ordres att affärda till Tyskland, afbröt han mig, för att säga, att, ehuru han redan qvarhållit mig i Turkiet längre än jag velat, så hoppades han likväl, det jag icke skulle resa under sakernas nuvarande läge, och att han ganska mycket önskade, det jag måtte ännu en gång uppvakta honom i Adrianopel, så snart jag kunde, om det ock icke blefve längre än ett par dagar, så mycket mer, som han var säker, att jag då skulle finna sakerna uti ett vida bättre skick, än de för närvarande syntes vara. Jag svarade, att det vore ganska ovisst, hvart man ärnade föra Hans Maj:t, och ännu ovissare, huru vida man skulle tiflåta mig att uppvakta honom och tala med honom. Konungen ogillade dessa betänkligheter och försäkrade mig, enligt sin vana, att allt skulle aflöpa väl, och han icke resa från Turkiet till sina stater, utan en armée af 100,000 Turkar och Tatarer. Hvilka inkast jag än gjorde häremot, syntes han dock

orubbligare i sin fattade tanka, än jag kunde vara i min; och vårt samtal skulle aldrig slutats, om icke Paschan inkommit med den underrättelsen, att allt var färdigt till afresan, och att vagnen stod för dörren, jemnte nödigt kavalleri. Konungen svarade, att han äfven var färdig, och att han ofördröjligen skulle resa, hvarefter Paschan aflägsnade sig, för att gifva oss frihet att ännu ett ögonblick samtala. Konungen nödgade mig å nyo gifva mitt löfte, att komma till honom å den ort, dit man afförde honom, och försäkrade, att jag icke skulle kvarblifva der längre än det behagade mig, samt att det ovillkorligen skulle bero af mig att resa, när jag ville. — Ehuru stor lust jag än hade att begagna mig af närvarande omständigheter, för att återvända till det Christna Europa, var det dock ej möjligt att afslå Hans Maj:ts yttrade önskan, helst han visade mig så mycken vänskap, och jag dessutom hade en serdeles lust att se, huru hans affärer i Turkiet skulle aflöpa. Jag lemnade alltså på Konungens begäran ett svar, hvarmed han var nöjd, och vi åtskildes, han för att stiga i den vagn, man tillagat för honom, och jag till häst, för att följa honom till Kauchan, en liten stad och hufvudstad i Budziak, två eller tre mil från Bender. Hans Maj:t lade sig, så lång han var i vagnen, och Herr Grot-husen, för att hålla honom sällskap, satte

sig vid Konungens fötter. Utom denna vagn, som var ganska pråktigt öfverdragen med kläde, var det en annan för Canzleren Müllern och Herr Feif. Omkring 50 officerare till häst, utan värjor, hvaribland de förmämsta voro: Generalerna Daldorff och Hård, Grefvarne Bjelke och Posse, Herrar Ribbing, Rosen, Marskalk Düben m. fl., åtföljde dessa vagnar. Paschan med sitt hof och Turkiska musiken tågade framför detta sällskap, nog sorgligt i anseende till den belägenhet, hvari den hjelte befann sig, som några år förut såg sig, i spetsen för 40,000 man, i stånd att föreskrifva hela Europa lagar. Jag var till häst på något afstånd från vagnsdörren, hvarigenom han då och då tittade ut; så snart han märkte mig, gaf han mig tecken att nalkas, för att tala med honom, och nödgade mig derigenom att nästan beständigt rida i galopp bredvid vagnsdörren ända till Cauchan. Der hade man utsett ett hus, för att mottaga Hans Maj:t, och dels goda dels dåliga quarter för oss, hos Tatarer, Moldauer och Judar, som bebo denna stad. Om aftonen framsatte man för Konungen en Turkisk måltid på ett litet bord, omkring en fot högt, hvilket ställdes på soffan, der han satt. Konungen lade sig bittida och begaf sig på resan följande morgon i god tid, på samma sätt som dagen förut. Jag tog afsked af Hans Maj:t, som ännu en gång recommen-

derade mig K. Stanislaus och fångärne; det sista han sade var, att han hoppades snart få återse mig; hvarefter jag lemnade honom, gaf min häst sporrarne och återvände till Bender, dit jag ankom om några timmar.

Ett rykte förmäler, att man förer Konungen till Adrianopel, ett annat förmenar, till Salonichi, för ett derifrån sända honom sjövägen till sitt land, och ännu ett tredje förhjuder, att man ledsagar honom dit, hvarest han skall qverblifva, ända tills allt blifvit betaldt. Om några dagar skola vi väl få veta det rätta förhållandet. I första fallet skall jag följa Konungen och hos honom afbida edra befallningar; i andra händelsen reser jag med postvagn genom Adrianopel till Tyskland; och i tredje fallet reser jag dit, för att följa mina saker, som skola afgå om ett par dagar. Jag tror, att man ärnar låta alla Svenska fångarne gå härifrån genom Tyskland. Jag skrifver i förvåg till Grefve Reventlau, rörande deras väg genom Kejsasens länder. För öfrigt anbefaller jag eder Herr Bauman, som medförer detta bref; det är en utg man med godt hufvud, ganska klok, och som länge tjent i Frankrike. Jag skall icke underlåta att med en annan courier till Cronstadt låta Eder veta utvecklingen af alla dessa utomordentliga händelser. Jag längtar högeligen att återse Eder, för att muntligen förklara den tvördnad etc.

P. S. Jag bör tillägga, att vi, efter anställd eftersökning, funnit inalles 15 personer saknas, af hvilke 12 eller 13 blifvit vid anfallet på huset dödade. De förnämsta voro Kammarherren Düssendorf och Herr Palmberg. Löparen, som jag medfört, och som var kammartjenare hos Herr Grothusen, blef dödad i ett af Konungens fenster, medan han som ett lejon försvarade sig mot mer än 20 Janitscharer.

FEMTIONDE BREFVET.

Till Hertigen af Holstein.

Bender, den 15 Februari 1712.

N. H.

. . . . . Man smickrar Konungen ständigt dermed, att man skall föra honom till Adrianopel, för att der få komma i samtal med StorHerren, och att allt ännu skall gå väl. Gud vet, hvad hända kan; för min del börjar jag att tvifla och fruktar, att man förer honom till Salonichi vid Archipelagen, för att der låta honom gå om bord eller kanske skicka honom till någon olycklig ö. I händelse det sednare inträffar,

skall jag resa med skjuts genom Adrianopel rakt till Tyskland; men i förra fallet kvarstadna i Adrianopel, för att der afvakta E. Durchl:s ordres. I händelse man beslutar låta Konungen resa sjövägen till Italien, Frankrike eller England, kan det lätteligen hända, att alla Svenskar, som kvarblifvit här, villja resa till Tyskland genom Ungern, för hvilken orsak jag skrifvit till Grefve Reventlau, det han måtte insinuera saken vid kejserliga hofvet och der begära fri genomfart för dessa trouper. Herrar Müllern, Feif, Daldorff, Hårdh, Grothusen, Glasenap, Düben, Klingenstjerna, Duwald, Bjelke, Ribbing, Captenerna Grefve Posse, Adlerfeld m. fl. åtfölja Konungen, och Hans Maj:t har i dag skickat mig förteckning på ännu 60 personer, som ofördröjligen skola stöta till honom. I morgon får man se, om saken låter göra sig; jag hoppas allt af Paschans mensklighet. Med denna så utomordentliga händelse har äfven en annan rätt besynnerlig förenat sig, nämligen att Konung Stanislaus, som var på vägen hit med de af E. D. kända propositioner, först såsom okänd blifvit arresterad i Jassy och, sedan man igenkânt honom, bestämd att föras hit till staden, der vi hvarje stund vänta honom. Man afbidar med största otålighet utvecklingen af allt detta. Hvad de härvarande Pohlska herrarne beträffar, hade de, genast vid kalabaliakens början, gifvit sig under

Tatar-Chanens beskydd, hvilken för närvarande är sysselsatt att försona dem med republiken. . . . .

Jag har den äran etc.

FEMTIONDEFÖRSTA BREFVET.

Till Grefve Reventlau.

Bender, den 19 Febr. 1715.

M. H.

Capten Bauman, hvilken jag funnit läghet afstämde till Holstein, skall nuwärdigen berätta omständigheterna af den sällsamma händelse, som här inträffat, så framt E. Exc. icke redan har sig den bekant genom en af mins berättelser, som afgick i förrgår. Jag flätor 3 rätt besynnerliga egenheter vid denne stora händelse, hvarpå man ej har något exempel uti historien; den första är Konungens ohöjliga ståndaktighet, men derjemte utomordentliga tapperhet; den andra flera Turkars försigtighet och redlighet; den tredje den goda ordning, men under bloquaden samt de tvänne anfallsdagarne iakttagit, hvilket tillsammans været 30 dagar. . . . . Som jag står genska väf-

hos Paschan, ser jag mig i stånd att göra viktiga tjänster åt de olyckliga fångarne, af hvilka jag redan försatt en stor del i frihet. Jag låter om några dagar mina saker afgå och ernar resa genom Adrianopel, för att ännu en gång, om möjligt är, få träffa Konungen. Som Konungens aiguet och alla hans papper äro förstörda, har det varit omöjligt att erhålla några expeditioner; men imellertid har Herr Müllern gifvit mig ett slags creditiv till Baron Görtz, med hvilket jag har skäl vara nöjd; plundringen har gått så långt, att det ej finnes en enda Svensk, som fått behålla en skjorta eller en ducat. Jag anhåller, det E. Exc. tacktes genast af-färda Herr Bauman och gifva honom pass, för att kunna resa kortaste vägen genom Hannover till Holstein; och, som jag för det närvarande är i behof af alla mina pennin-gar, får jag äfven bedja E. Exc. låna hon-om så mycket han behöfver till sin resa. Om man förer Konungen till Salonichi, att låta honom gå om bord, eller till någon ö eller något slott, begifver jag mig genast genom Adrianopel till Tyskland. Men, om han åter förlikar sig med Kejsaren och åter upphjelper sina affärer, skall jag hos honom afvakta ordres från hofvet. Jag har vid detta olyckliga tillfälle gjort Konun-gen och alla Svenskar betydliga tjänster. Jag skall i morgon begifva mig till Paschan, dit vi skola låta alla Svenskar, den ena ef-

ter den andra, komma, för att befria dem och anvisa dem quarter. Jag ber Eder utverka en befallning till den nya commandanten i Cronstadt, att tillåta genomresan för mitt bagage och för alla de Svenskar, som möjligen åtfölja det. Det vore ått göra hela nationen en betydande tjänst, om E. Exc. kunde i tysthet förmå kejserliga hofvet att tillbjuda Porten fri genomfart så väl för Konungen, som alla de Svenskar, hvilka till ett antal af 500 man skola vistas här under Generalerna Sparres och Zulichs, Öfverstarne Menzers och Hjertas befäl. . . . . Ni finner bland mitt equipage några vackra Türkiska och Circassiska hästar, som jag uti denna villervalla nästan fått för ingenting, af hvilka Ni kan efter behag välja. — Jag är etc.

FRENTIONDRANDRA BREFVET.

Till Baron Görta.

Bender, den 5 Mars 1713.

M. H.

Jag har för ungefär 14 dagar sedan låtit Herr Bauman afresa, för att muntligen underrätta Eder om det sätt, hvarpå Kon-

ungen blifvit tagen af Turkarne och förd till Adrianopel. Som jag under hela tiden varit med honom, samt nästan oftare och längre, än någon af hans eget folk, under de 5 eller 6 dagar, han vistades uti Paschans palats — har han ömt anbefallt mig alla sina här verande Svenskar; och, som jag förut haft lyckan vinna Paschans bevågenhet, har det gått så väl för mig, att vi på en enda morgon ur fångenskapen befriat öfver 700 personer, emot sedlar, dem jag gaf Janitscharerna, på huru många man hvar och en hade lemnat. För närvarande äro nära 1000 personer fria, till hvilka man, enligt i förrgår från Stor-Viziren ankommen befallning, gifver hvar sin Thaim, bestående af halfannen mark kött och lika mycket bröd. De äro för öfrigt alla inquarterade i förstaden, och, som jagten är ymnig och alla tillåten, så hafva de utväg att lefva temligen väl. Dessutom hålla Herr Jeffreys och jag alla dagar öppet bord af 15 å 16 con-verter, hvarjemte ofta anrättas ett minre af 7 eller 8, dit personer af rang utan krus komma för att spisa; hvilket är dem till en stor hjälp. Med detsamma har jag haft omsorg att kläda alla dessa fattiga Svenskar, hvilka nästan alla voro nakna, med undantag af General Sparre, som var nog försigtig, att före kalabalicken skicka största delen af sina kläder till mig; också kunna de allesammans icke nog visa mig sin erkän-

sla. Jag hade äfven den lycka att återfinna en mängd handlingar ur Konungens cancellie, hvilka undgått elden, äfvensom ritningar och berättelser från de trenne officerare *), Konungen skickat till Aegypten och Jerusalem.

Som man ännu är oviss om Konungens öde, vet man ej heller, om de Svenskar, som äro här, skola afvakta hans återkomst, eller resa hem genom Tyskland. Då Konungen hade öfverfarit Donau vid Smaillo, begaf sig Bujuk-Imraur (öfverstestallmästaren) förut, i älsigt att underrätta Kejsaren om alla omständigheter, och att, enligt härvarande Paschans i detta afseende gjorda förfogningar, förmå honom att låta Konungen komma till Adrianopel och få tillfälle till ett samtal med honom. Öfverste-Stallmästaren lär vara framkommen till StorHerren för 5 eller 6 dagar sedan; vi hoppas innan slutet af denna vecka få veta något säkert härom. Ett rykte går, att Janitscharerna icke velat äta Sorba, eller den rissoppa, som Kejsaren består dem, hvilket är ett tecken till deras missnöje; vidare förljudes, att StorHerren frågat dem

---

*) Nämligen Major af Loos, år 1737 befordrad till General-Major och Under-commandant i Hamburg, der han år 1738 dog; Captenen vid gardet, Conrad Sparre, sedermera öfverste, samt Capten Gyllenskep, likaledes befordrad till öfverste. De tvänne sednare lefde ännu 1742.

orsaken dertill, hvarpå de skola svarat, det man hade misshandlat Konungen af Sverige, äfvensom de begärt, att allt, som i kalabalicken förlorades, måtte honom återställas, och att StorHerren sjelf med sin armée måtte ledsaga honom ända till gränsen af Pohlen, samt förskaffa honom öppen väg genom detta rike. Ehuru detta rykte kräfver stadfästelse, har Paschan dock försäkrat mig, att Konungen efter allt utseende skulle resa till Adrianopel samt till och med kunna återkomma hit och resa genom Pohlen; litet tålmod skall snart upplysa oss om allt, ehuru vägen till Salonichi går nog nära Adrianopel. Huru dermed må vara, måste jag afvakta tidningar härom, innan jag kan resa härifrån.

Detta är allt, hvad som rör Konungen af Sverige. Hvad Konung Stanislaus beträffar, vet ni, att han, för vissa förslager skull, kommit till detta land. Sedan jag, enligt hvad i mitt föregående bref nämnt är, underrättat Konungen derom, gaf han mig vid sin afresa befallning att afsända en courier till Konung Stanislaus, till att förme honom återvända. Vid min återkomst från Kauchan, fick jag lust att i detta ärende sjelf resa till Jassy och bad Paschan om ett pass; men han svarade, att detta icke behöfdes, emedan han redan affärdat ordres till Hospodaren i Moldau, att sända Konung Stanislaus under god betäckning hit

till Bendert. Denne har också verkligen blifvit förd från Jassy den första dennes, på tolfte dagen efter Konungens af Sverige afresa. Paschan har skiokat emot honom samt gjort honom present af en präktigt sadlad häst, och har han, under canonsalvor, intågat genom staden till det hus, man för honom tillagat. Hvarken Tatar-Chanen eller Paschan hafva ännu sett honom, emedan de afvakta svar, huru Porten vill anse honom. Den förra är helt och hållet på Konung Augusts sida till den grad, att han föreslagit de härvarande Pohlackar att försöna sig med republiken. Men, som de visat någon ståndaktighet, har han i dag begärt, att Konungen ville afgifva ett memorial på hvad han önskar, hvaraf de förnämsta puncterna äro:

Att, som Porten en gång förklarat sig icke villja höra talas om Konung August, och som Porten genom flera manifestor erkänt honom, Konung Stanislaus, så begär han:

1:o Att Porten icke må från Pohlen mottaga andra ministrar än hans.

2:o Att man, rörande detta rikets angelägenheter, vänder sig endast till honom.

3:o Att man på sådan grund vill med Porten taga sina mått och steg mot Ryssarne.

Man lofvar att afsända detta memorial till Porten. Jag tror, att, om Konung

August går in på den sista puncten, men väl skulle kunna gifva honom företräde framför Konung Stanislaus. Huru dermed vara må, skall Konungens af Sverige öde afgöra Konung Stanislai här i landet; och man kan säga, att Konungen af Sverige skall blifva den mest nitiska minister, Konung Stanislaus någonsin kan få vid Turkiska hofvet. Om sakerna slå illa ut för den förre, kan den sednare skatta sig lycklig att slippa härifrån. Om Konungen af Sverige vore böjd att sluta fred med August, skulle Stanislaus samtycka dertill, och allt gå väl; men jag är säker, att han ej gör det. I värsta fall skulle Stanislaus väl kunna avsluta den ensam, blott Konungen af Sverige understödde honom. Med ett ord, jag har så mycket att säga Eder härom, att jag, alldenstund tiden ej nu medgifver det, uppskjuter detta meddelande till min hemkomst.

Som Konungen af Sverige vid sin afresa, på min anmälan, att Konung Stanislaus vore arresterad i Jassy, bad mig försöka att få träffa honom och föräkra honom, att allt skulle gå väl, så har jag utan Paschans vetskap verkställt detta vid en by en mil härifrån, der jag, förklädd till Tatar, incognito träffat honom. För närvarande öger jag hans förtroende mer än

någon af hans Pohlackar; jag lämpar mig efter honom och smickrar honom, så godt jag kan, emedan jag genom honom hoppas pådrifva. . . . och förmå Konungen af Sverige att sluta fred med Pohlen. Jag har redan för mer än ett år sedan uppgjort samma plan med Pontatowsky och Grothusen. Men aldrig har något tillfälle varit så gynnande, som det blir, när jag träffar Konungen i Adrianopel eller Salonichi. Jag har gjort mig mycket förtjent genom det ej obetydliga biträde, jag lemnat hans folk, och kan derigenom hoppas allt.

Som vi denna vecka väl få veta något afgörande från Adrianopel, väntar jag blott derpå, för att resa dit med posthästar på 6 dagars tid; och skall jag derifrån meddela Eder underrättelser om allt hvad som tilldrager sig. . . . Jag är etc.

P. S. Jag har bekommit edert bref, skrifvet med chiffre den 30 December. För närvarande har jag derom ingenting att säga, om ej att freden med Danmark alltid skall vara Hans Svenska Maj:ts fördelaktig och angenäm, så att Ni tryggt kan arbeta på densamma.

FANTIONDETREDJE PÆFVET.

Till Hertigen af Holstein.

Bender, den 17 Mars 1713.

N. H.

E. D. ser så väl af mina underdåniga berättelser, som af mina bref till Herr Baron Görtz, huruledes Hans Maj:t Konungen af Sverige, efter kalabalieken blifvit förd härifrån till Adrianopel, och huru Konung Stanislaus, först arresterad i Jassy, ankommit hit den 1 Maj på Paschans befallning under stark betäckning. Ifrån den tiden hafva vi varit uti en dödande ångest öfver Hans Maj:t Konungens af Sverige öde, tilldess jag ändtligen i dag genom en courier, skickad från Karnabat, 20 timmers väg på denna sidan om Adrianopel, fick 4 bref på en gång från Herrar Müllern, Feiff, Grot-husen och Poniatowsky. Genom dessa bref har jag, efter några ganska nådiga försäkringar om Hans Maj:ts erkänsla i anseende till de genom min omsorg befriade och underhållna Svenskar, till min stora glädje fått veta, att Porten börjar ångra det härstädes föröfvade våld emot Hans Maj:ts helgade person, och att den synes mycket böjd att godtgöra det genom alla möjliga vedermä-

len af aktning och en Hans höga rang värdig betäckning genom Pohlen. Kejsaren har icke allenast gifvit befallning, att för Hans Majestäts räkning låta präktigt menblera ett palats, som ligger helt nära Adrianopel, utan äfven låtit tillsäga Chanen och Paschan här att behandla Konung Stanislaus såsom Portens gäst och vän. På samma gång har Hans Höghet vägrat att bevillja företråde för Konung Augusts Ambassadeur Herr Chomentowsky, hvilket denne hade smickrat sig att säkert erhålla; men han är nu till och med strängare bevakad än förnt; hvilket är ett säkert tecken, att sakernas skick snart skall vända sig till vår fördel. Dessutom har man säkta underrättelser, att Kejsaren med det första personligen skall gå i fält, sedan han redan till detta ändamål gifvit befallning att slå bryggor öfver Donau och upprätta för arméen nödiga magasiner; tillika trots det med säkerhet, att Hans Svenska Maj:t skall sednast inom 4 eller 6 veckor anlända hit tillbaka.

Imellertid reser jag i morgon med posthästar härifrån till Adrianopel, oaktadt alla Svenska generalers och officerares protester, och hoppas framkomma på 5 å 6 dagar, då jag icke skall underlåta att lemna E. D. trogna och ofta förnyade berättelser om allt märkligt, som tilldraget sig. General-Majoren Rank lär ännu vara i Cronstadt; jag skickar honom i dag på vinst och

förlust en courier, försedd med en Firman, eller Paschans pass, för att i säkerhet få fortsätta sin väg genom Wallachiet till Adrianopol. Jag väntar inom få veckor E. D:s ordres, rörande mina dépêcher, som Capten Bauman fört till Holstein. I händelse E. D. finner för godt, att jag ännu skall blifva qvar i detta rike, anhåller jag underdånigast att få nya vaxelbref på Constantinopel, emedan min Banquier, Herr Cooke, alldeles blifvit utblottad genom de stora förskott, han gjort Hans Svenska Maj:t.

Jag har nåden etc.

P. S. Jag har haft tillfälle att efter kalabalicken för contant betalning rädda ur Turkarnes händer en mängd sällsamma utkast och ritningar, dem jag vid min återkomst skall hafva nåden underdånigast uppvisa för E. D.

FEMTIONDE FJERDE BREFVET.

Till Baron Görtz.

Bender, d, 17 Mars 1713.

M. H.

Det tillfälle, mig blifvit beredd genom tvänne courierer, dem Konung Stanislaus sänder till Sverige och H. Ex. Grefve Sten-

bocks armée, begagnar jag, för att under-
 rätta E. Exc., att jag i dag med en courier
 fått bref från Herrar Müllern, Feiff, Grot-
 husen och Poniatowsky från Karnabat, 20
 timmars väg från Adrianopel, genom hvil-
 ka Konungen låter göra mig de mest för-
 biadliga höflighetsbetygelser i världen, för-
 säkrar mig om sin nåd och återbetalning
 af allt, hvad jag vid dessa tillfällen utgifvit,
 samt bjuder mig att besöka honom. Men
 det mest förvånande är den lyckliga förän-
 dringen af Konungens affairer. En Capid-
 schi-Pascha är skickad honom till mötes, till
 att sörja för hans bekvämlighet. General
 Poniatowsky har kommit från Adrianopel
 till Karnabat, att försäkra Konungen, det
 Kejsaren vill förnya den gamla vänskapen,
 godtgöra det förflutna, sjelf återföra Konun-
 gen till Bender och slutligen icke lemna
 företrädere åt Komentowsky, Konung Augusta
 och den så kallade republikens ambassadeur.
 Ett vackert slott i Adrianopel eller dess
 grannskap tillredes, för att bebos af Konun-
 gen. Men Poniatowsky (som, efter tvänne
 dagars vistande i Karnabat, återvändt till
 Adrianopel) tror, att Konungen ej kommer
 att vistas der 14 dagar, emedan Kejsaren er-
 nar sätta sig i marche emot Ryssarne; ock-
 så äro ordres, att slå bryggor öfver Donau
 och anlägga nödiga magasiner, i dag hit-
 komna. Utom allt detta har den härvaran-
 de Paschan fått befallning att behandla Kon-

ung Stanislaus (den Ni genom mitt föregående vet vara här sedan den 1 Mars) som Portens vän. Detta är ganska oförmodade förändringar, hvilka jag icke hade väntat, ehuru jag sedan någon tid känner Portens obeständighet. Till Herr Rank, som ännu lär vara i Cronstadt, har jag i dag affärdat en courier med en Firman eller Paschans pass, medelst hvilket han med all säkerhet kan komma till mig i Adrianopel, dit jag i öfvermorgon reser med posthästar och hoppas hinna fram sednast inom 5 eller 6 dagar. Jag hoppas äfven, att denna courier, som, i händelse Herr Hank ej träffas, ändock skall ensam komma till mig, tillika medför tidningar från Tyskland, efter hvilka jag otåligt längtar. Jag vet ingenting af hvad som tilldragit sig efter slaget vid Gadebusch *), om ej att Grefve Stenbock tagit vägen mot Holstein; ifrån den tiden löpa åtskilliga rykten, än att Grefven slagit Ryssarne, än att dessa inbeslutit honom uti ett pass vid Tönningen; att han begärt denna fästning som en tillflyktsort, men att man funnit rådligt néka honom det, för att iakttaga en noggrann neutralitet. Gud vet, huru dermed förhåller sig; men allt går väl, blott icke Ryssarne kro i Holstein; jag tror,

---

*) Se *Lamberti Mem.* T. VII, p. 636, hvarest finnes en utförlig berättelse om denna seger.

att de skulle blifva lika så besvärliga, som Tatarerna vid Varnitza.

Jag väntar i Adrianopel ordres att återkomma, äfven i nödfall utan vidare expeditioner, ehuru jag har skäl att hoppas ganska gynnande, och afvaktar i alla fall nya vexlar, ställda på Engelska ambassadeuren eller någon Engelsk köpman, emedan Herr Cooke, genom de lån han gjort Konungen, icke är i stånd att göra stora förskott.

Framför allt väntar jag tidningar om framgången af freden med Danmark. Konung Stanislaus är här, som Ni vet, för att afsluta sin tractat med Konung August, och syntes till och med färdig att afstå Pohlen, men skall efter Portens sednare förklaring ej sluta fred på annat villkor, än att få behålla detta rike. Det är visst, att ingen kan bättre hjälpa Konung Stanislaus än Porten, om den allvarligen vill, och kan hända Konung August i detta fall skulle vara sinnad åter upprätta freden i Alt-Ramstedt för att frälsa Sachsen; i den händelsen skola vi kunna blanda oss i denna sak och tillvinna oss Konung Stanislaus erkänsla. Kanske vi med fördel skulle härvid kunna betjena oss af min bror *); jag vill härom skrifva några ord till honom. För denna

---

*) Geheimeråd hos Churfursten af Braunschweig-Lüneburg.

ingen har jag ingen ting mer att säga E. Exc., utan anhåller blott om fortvarandet af dess vänskap, under försäkran, att ingen mer än jag kan vara etc.

FEMTIONDEFEMTE BREFVET.

Till Densamme.

Bender, den 20 Mars 1715.

M. H.

Af mina föregående bref vet ni, att Konungen så väl muntligt som skriftligt befallt mig hafva omsorg om sina officerare, så att de ej förgås af hunger och elände; enda medlet att hindra detta, är att skaffa dem penningar: en man här har försett mig. . . . Jag reser i detta ögonblick till Adrianopel, för att råka Konungen. . . . Jag är etc.

FEMTIONDESJETTE BREFVET.

Till Densamme.

Adrianopel, den 29 Mars 1713.

M. H.

En courier, som i detta ögonblick afgår till Wien, lemnar mig knappt tid att med få ord säga Eder, det jag i går kom

hit från Bender och i eftermiddag rider ut, för att besöka Konungen, som anländt till Demir-Tocca, 6 timmars väg härifrån, der man åt honom inredt ett palats, det han en tid skall bebo. Hans affairer börja återtaga en god gång; för att öfvertyga allmänheten, det han ej har någon del uti det förflutna, lofvar StorHerren all upptänklig upprättelse, och att oaktadt alla hinder låta honom resa genom Pohlen. Tatar-Chanen är på vägen, och man tviflar ej, att han blir afsatt, innan han framkommit: samma öde lærer träffa Ismael, Pascha af Bender, och flere Agar skola der strypas. Dessutom har StorHerren disgracierat sin gunstling, Ali Pascha, och fräntagit honom sin dotter; afsatt Mufti, Kislar-Aga, Kaffe-ösci-Pascha samt Hasnadar-Pascha. Alla dessa förändringar och tillställningar lofva Konunges affairer en lycklig utgång och skola äfven fylla StorHerrens skattkammare, emedan man ensamt hos gunstlingen lærer hafva funnit 1,500,000 ducater; äfvensom Kislar-Aga icke lærer hafva stort minre. . . . Skicka mig M. H. genom Herr Thalman ett vaxelbref på Kejsarens Secreterare Herr Fleischman, som är här. Jag nödgas sluta, hvarföre jag förblifver etc.

FEMFIONDE SJUNDE BREVET.

Till Densamme.

Adrianopel, den 4 April 1713.

M. H.

Jag får lägga till mitt föregående, att, då Tatar Chaner hade hunnit denna stad på ett afstånd af 30 timmars väg, blef han afsatt af Bujuk Imraur och förd i landsflykt till Rhodus eller ön Scio. Hans bror, Carplan Gherai, har intagit hans ställe. Imraur har äfven några timmar derefter blifvit afsatt tillika med den härvarande Chious Pascha: i förrgår kl. 10 på morgonen erfor StorViziren Soleiman Pascha samma öde; Ibrahim, Capitaine Pascha, eller Storamiral, har efterträtt honom. Det är en driftig, tilltagsen, hederlig man, mycket omtyckt af StorHerren, samt ända hittills Konungens af Sverige vän. Men, som det endast är 7 år, sedan han var båtsman, bibehåller han ännu något af sådant folke vildhet i seder. Man måste se, hvad han i det ämbete, han nu innehar, skall göra för Konungen. Sedan tvänne dagar talas det om fred med

Ryssen, som hitsänder gisslan; vidare omtalas, att låta Rysska trupperna utrymma Pohlen och Pommern, att begära 20 Pohl-ska rådsherrar såsom gisslan; på det Kongen med all säkerhet må komma till sitt rike, betäckt af en armée af 6 à 8000 man, samt att skicka en anseelig armée till gränsen, för att låta honom resa med anseende. Om gisslan icke kommer, hvilket synes föga sannolikt, får man se, om Konungen nöjer sig med detta förslag, eller om Vizeiren är sinnad göra något mera för honom.

För tre dagar sedan var jag hos Konungen i Demir Tocca, 6 timmars väg härifrån, der han bor ganska väl; han förblifver ständigt sängliggande, under förevändning af opaselighet, ehuru han aldrig mått bättre. Han mottog mig ganska nådigt. Jag har 2 aftnar å rad varit hos honom ensam med Grothusen ända till midnatten. Jag återvänder dit i morgon och skall taga mina expeditioner, innan han reser ur landet. Vi hafva på länge ej haft några nyheter, så att vi ej veta, hvad som tilldrager sig i Holstein. Jag fruktar mycket, att Svenskarne och tilläfventyrs än mer Ryssarne stört marknaden i Kiel. Jag väntar med otålighet svar på mina dépêcher med Herr Bauman och förblifver etc.

Det försäkras, att min vän, Ismael Pascha i Bender, blifvit strypt.

FEMTIONDEÅTTONDE BREFVET.

Till Hertigen af Holstein.

Adrianopol, den 14 April 1713.

N. H.

Jag hoppas, att E. Durchl. är nöjd med de underdåniga berättelser, jag haft nåden afsända, och med de bref, jag skrivit till Geheimerådet Baron Görtz, så väl från Bender, som härifrån, rörande hvad som tilldragit sig, ej minre under kalabalicken än efter Hans Maj:ts resa från Bender, och huru Kejsaren, för att öfvertyga allmänheten, det han ej haft del i densista våldsamheten, gifvit Hans Maj:t all möjlig upprättelse, genom att efter hvarannan afsätta Mufti, Kislar Aga, Tatar Chan, Paschan i Bender, Buyuk Imraur, Chisous Pascha och slutligen StorViziren. Den nye Viziren, Ibrahim Pascha, hvilken för 7 år sedan var Kaiki, eller matros, och sedermera blifvit upphöjd till Capitaine Pascha, anses icke blott för en ganska hederlig, käck och tilltagsen man, utan äfven för att vara stor vän af Konungen i Sverige. Och, som det är sä-

kert, att Turkiska Kejsaren är så vänskapfullt sinnad mot Hans Maj:t, har man all anledning att hoppas en lycklig utgång på hans affärer, så väl genom de stora tillrustningar, man i tysthet ständigt fortsätter, som af det begär, Hans Höghet visar att ställa sig i spetsen för arméen. Oaktadt allt hvad man till Ryssarnes fördel utspridt, då Kejsaren för någon tid sedan gaf befallning att låta hitföra deras gisslan, smickrar man sig tvärtom på Svenskarnes sida, att deras ankomst skall blifva dem ingenting mindre än fördelaktig. Man påstår sig äfven härom hafva säkra underrättelser från hofvet, och att, som kriget är ofelbart, det skall föras med yttersta eftertryck, samt att Hans Höghet fast beslutat att återföra Hans Maj:t säker och nöjd till dess rike. Inom få dagar skola vi med säkerhet få veta rätta förhållandet, emedan Hans Maj:t i morgon reser från Demir Tocca, för att flytta till Demir Tasch uti ett kejsarligt blott, hvilket ligger endast $\frac{1}{4}$:dels mil från Adrianopel, der, enligt hvad ryktet säger, den nye Stor-Viziren och Tatar Chanen Carplan Gherai hafva ordres att, å Hans Höghets vägnar, mottaga honom. Man tror, att Kejsaren skall begifva sig dit incognito, för att se Konungen, eller ock att de någorstädes skola komma i samtal med hvarandra. Hans Maj:t är ännu ständigt sängliggande; imidlertid mår han mycket väl, och synes det,

som vore det en diktad sjukdom, för att undvika ceremoniellet. Jag skall i morgon med Herr Poniatowsky fara honom till mötes, ehuru vi ej längre sedan än i går bäge ankommo tillbaka från Demir Tocca.

Genom sista tidningarne från Wien hafva vi fått veta, att Tönningen genom öfverraskning blifvit öfverlemnadt till Svenske arméen, hvaröfver Hans Maj:t visat sig mycket tillfredsställd, emedan han högligen fruktat för denna armée, om hon ej funnit denna tillflyktsort. . . . . Och, ehuru jag gjort mig all möjlig möda att öfvertyga Hans Maj:t, det arméen der vore i stort trångmål, och att den skulle få oändliga svårigheter, att utan någon magts hjälp draga sig derifrån, har han dock ej velat tro det, ehuru han sagt mig, att han med nöje skulle se, om de magter, som garanterat freden i Travendal, ville blanda sig i den saken, bedrifva den med kraft samt söka köra fienderna ur Hans Maj:ts Tyska provinser.

Slutligen hoppas jag nu, inom några dagar, få mina dépêcher och derefter snart få näden muntligen betyga E. Durchl. den djupa vördnad, med hvilken etc.

FEMTIONDENIONDE BREFVET.

Till Baron Görtz.

Adrianopel, den 23 April 1715.

M. H.

Denna dag torde väl hafva afgjort Hans Maj:ts öde i detta land, emedan den nye Tatar-Chanen och Stor-Viziren hade låtit uppslä tält bredvid Konungens palats, $\frac{1}{4}$:dels mil från staden, för att rådplåga med Hans Maj:t, rörande hans resa ur landet. Men, som dessa herrar gjort anspråk derpå, att Konungen skulle infinna sig i tältet, och Konungen, under förevändning af sin sjukdom, vägrat det, säger man, att sammankomsten blifvit uppskjuten till en annan gång. Jag frukter endast, att detta påstående är ett knep, för att undslippa den betäckning, Konungen begär. Vi skola snart få veta sanna förhållandet, och skall jag vid min återkomst meddela Eder säkra underrättelser. Det är svårt att berätta något här, emedan sakerna förändras dag från dag, och man ej väl får anföra en nyhet, förrän man med nästa post nödgas återkalla den.

Eljest börjar Konungen blifva öfvertygad om Grefve Stenbocks dåliga manoeuvre, då han gick öfver Trave. Jag fruktar farligt för denna affaire, så framt ej garanterna sätta punct derför. Jag ville gerna, före min afresa härifrån, genom en af edra skrivelser, veta, hvad som passerar i Holstein, emedan vi hittills icke känna annat än hvad avisorna innehålla, nämligen: att Konungen i Danmark afskedat alla det hertigligha husets tjenstemän och satt andra i deras ställe, att H. Durchl. sändt Grefve Reventlau till Konungen i Danmark, samt att E. Exc. rest till Hannover, för att af Kurfursten begära tillstånd för H. D. att under dessa oroligheter få bo i Zelle. Som kejserliga secreteraren i Adrianopel nyss låtit säga mig, huru det vore honom omöjligt att längre uppehålla sin courier, har jag hvarken tid att skriva till H. Durchl. eller säga E. Exc. något vidare, än att jag är etc.

P. S. Alldenstund Grefve Reventlau är i Holstein, och hofvet, i närvarande omständigheter, möjligen kunde hafva något att vid kejserl. hofvet insinuera, så skulle jag tilläfsventyrs kunna uträtta dessa uppdrag vid min resa genom Wien, om jag vid min ankomst dit funne för mig nödiga förhållningsordres.

SEXTIONDE BREFVET.

Till Hertigen af Holstein.

Adrianopel, den 23 Maj 1713.

N. H.

Jag har i min sista berättelse haft nä-
den nämna, huru Kejsaren, efter flera mått
och steg, taga för att gifva Hans Maj:ts
upprättelse för det i Bender begångna våld-
det, äfven afsatt Stor-Viziren Soliman Pa-
scha och gifvit hans ämbete åt Capitains
Pascha Ibrahim, fördom simpel Kaiki eller
matros, hvilken genast syntes hugad med
allvar fortsätta kriget mot Ryssarne och att
med en anseelig escorte föra Konungen af
Sverige genom Pohlen till dess stater. Hans
styrelse varade imellertid ej länge, emedan
han få dagar efter sin upphøjelse ej allena
blef afsatt, utan äfven strypt. Det skulle
vara svårt att säga verkliga orsaken dertill,
ehuru Ryssarne smickra sig dermed, att den
nya krigsförklaringen är skulden dertill.
Svenskarne deremot påstå, att denna olycka
händt honom, emedan han icke slutat saken
så fort, som han hade lofvat Hans Höghet.

Men verkliga skälet synes vara, att han haft den oförsigtigheten att med för mycken iver draga folket på sin sida; och detta har uppväckt misstroende hos Kejsaren, en i högsta grad misstänksam furste *). Hans ämbete är ännu ej tillsatt, ehuru den favorit, vid namn Ali Pascha, som nyligen varit i onåd, och hvilken är måg åt Kejsaren, emellertid är Vekil eller vicarius; man tror till och med, att viziriatet icke så snart torde åter besättas. Emellertid har den nye Tatar Chanen, efter Ibrahim Paschas död, på Portens befallning underhandlat med Konungen och föreslagit honom, att med en ensenlig armée gå ända till gränsen, der man sedermera kunde underhandla med Ryssarne och Pohlackarne, så väl om en god fred, som om fri väg genom republikens länder. Men, som Konungen förklarat sig icke villja resa förr, än escortens storlek vore bestämd, och Kejsarens Hattischerif vore gifven till säkerhet därför, synes underhandlingen för närvarande så mycket mer afbruten, som Franske ambassadören, hvilken mycket blandat sig i denna sak, nyss fått ordres från Porten att återvända till Constantinopel. Ryssarne smida sig därför med, att freden är öfelbar. Hans Majest deremot påstår ständigt, att det

---

*) Herr Theils i sina *Memoirs*, p. 84 och 85, föregifver ännu en annan orsak dertill.

ta ingenting betyder, och föregifver sig äfven hafva StorHerrans ovillkorliga försäkran, att allt skall vända sig till hans fördel, så snart den nye Stor-Viziren anländt, som man ännu ej känner, och hvilket han tror skall ske inom 14 dagar. Om få veckor skall väl detta allt utveckla sig; under tiden lefver man dock ständigt i den största ovisshet, hvadan man den ens postdagen nödgas återkalla, hvad man den föregående berättat. Jag har med smärta fått veta, genom Geheimerådet Baron Görtz's och Grefve Reventlau's bref, daterade Hamburg och Husum samt hitförde af en officer, sänd af Grefve Wellingk, huruledes Grefve Stenbock är innesluten i Tönningen tillika med Svenska arméen, hvilken inom kort måste der förgås af hunger och sjukdomar, så framt man ej genom de garanterandes bemedling finner snar utväg att rädda dem ur denna olyckliga vrå, der Grefven varit nog oförståndig att innesluta den, och hvarutur man, om möjligt är, skall försöka draga densamma. Jag har ej underlåtit att genast göra Cancelleren Müllern och Hans Maj:t sjelf mina föreställningar häröfver, och att det ej gäfves annat medel att rädda denne armée och frälsa den unga Hertigens stater, än att utverka garanternas mellankomst. Oaktadt all den ifver, hvarmed jag härom talat, bibehåller Hans Maj:t ständigt sin förut fattade me-

i hvilken några illasinnade bemödat
 att sätta honom, nämligen att Grefve
 Stenbock ännu länge kan hålla stånd med
 armée i Tönningen; och kan Hans Maj:st
 föreställa sig faran så stor, som man
 åldrar henne. Hvad som i synnerhet ty-
 es gifva Konungen afsmak för den plan,
 som föreslagit honom, och förmå honom att
 för ingen del gilla den, är, att hans fäst-
 ningar i Pommern, som han säger, deri-
 genom löpa stor fara att förloras, så framt
 Travendalska fredens loftesmän med ef-
 tertryck uppfylla sina förbindelser och med
 våld tvinga fienderna att helt och hållet
 lemna riket samt således äfven utrymma Pom-
 mern. Man har här högeligen smickrat sig,
 med hopp om verksamt biträde från England
 i detta afseende, och önskar ifrigt, att E. D.
 måtte göra gemensam sak med Sverige samt
 fortfara att påyrka garantien: ett bref här-
 om har till och med några veckor legat
 färdigt uti cancelliet, för att afskickas till E.
 Durchl.; men jag fruktar, att det i detta af-
 seende kommer för sent. Det är nu först,
 som man börjar inse det stora fel, Grefve
 Stenbock begått i att lemna Trave och in-
 nesluta sig i detta pass. Man klagar äfven
 deröfver, att General-Major Bärner *), som

---

*) General-Major i Holstein-Gottorps tjenst, var
 nu i Haag under titel af H. D. Administratorens
 Envoyé extraordinaires. Se *Lamberti*, Tom, VIII,

är i Haag, endast yrkat på utrymmandet och icke på nödvändigheten af garantiens verksamhet, hvartill jag svarat, att sjömagtarna förmodligen icke vore i stånd eller sinnade att gifva en sådan borgen, som den Sverige begär, och att följaktligen Herr Bärner endast sökt erhålla, hvad som syns honom görligt. Jag önskar snart få veta något säkert derom. . . . Jag har nåden etc.

SEXTIONDEFÖRSTA BREFVET.

Till Baron Görtz.

Adrianopel, den 2 Maj 1713.

M. H.

Jag har för tre dagar sedan, genom en af Grefve Wellingk hitsänd officer, erhållit tvänne bref från E. Exo.: det försts, dateradt Hamburg, den 15 December 1712, hvilket Herr Rank (som nu för andra gången är på vägen från Belgrad, 7 dagsresor härifrån)

---

der de åtskilliga memorialer, han inlemnade till General-Staterna, ännas.

bordt lemna mig, och det andra, dateradt Husum d. 20 April. Jag tviflar, att Herr Rank torde lyckas; har imellertid äran känna honom på den fot, Ni för mig omtalat, och, om han äfven icke hade alla de egenskaper, Ni omnämnt, så skulle blott den af Eder vän vara nog, för att göra allt hvad jag kan för honom. Jag har redan skaffat rum för honom nära mig, uti en by, der jag bor, belägen blott en fjerdedels timmas väg från Konungens boning och lika långt från staden. Jag skall äfven skicka honom någon till mötes vid närmaste station, emedan det är en stor svårighet för en utländning, som icke känner landets seder, att komma till ett ställe, utan att veta, hvart han skall taga vägen. Jag väntar honom sist inom 7 à 8 dagar.

Underrättelsen om det tillstånd, hvaruti Grefve Stenbock med sin armée befinner sig, uppväckte ej här mycken glädje förutan hos Konungen, hvilken man funnit för godt att smickra med den förhoppning, att grefven ännu länge skulle kunna hålla stånd. Denna inbildning är orsaken, hvarföre han icke gillar denna utrymning. . . . Jag har svarat på detta, att den belägenhet, hvaruti Grefve Stenbock befann sig, förmodligen ej tillåtit honom tänka på annat än att rädda sin armée, och att han icke skulle hafva gått in på denna utrymningsplan, om han ej sett sig tvungen dertill; att, hvad

beträffar de mått och steg, man gemensamt
 bordt taga, det icke vore mitt fel, att man
 icke verkställt det, emedan jag strax ef-
 ter Ryssarnes inbrott i Holstein talat der-
 om, men att man alltid dag från dag upp-
 skjutit att bestämdt förklara sig deröfver;
 att det imellertid icke vore Holsteinska mi-
 nistørens fel, att de stora ej villja göra, hvad
 Sverige af dem begär, samt att man uti en
 sådan ställning, som Grefve Stenbocks, vore
 nödsakad att göra allt, hvad man kunde, och
 icke hvad man ville. E. Exc. har mycket
 skäl till den anmärkning, att, om än den-
 na armée blefve räddad, Konungens sak
 derföre icke skulle taga någon bättre vänd-
 ning, så länge man ej slutar fred med Kon-
 ung August. Jag predikar detta alla dagar,
 och att det är enda medlet att upphjelpa
 affairerna både här och i Christenheten;
 men man är alldeles icke böjd derför. Jag
 tror likväl, att det förr eller sednare går
 dertill. Ni kan af min berättelse se nyhe-
 terna härifrån, eller, rättare, icke se dem,
 emedan vi ständigt sväfva i ovisshet, huru
 allt detta skall slutas. Ryssarne smickra sig
 med en otvifvelaktig fred, sedan Ibrahim-
 Pascha blef strypt, underhandlingarne mel-
 lan Konungen och den nya Chanen afbrut-
 na, och Franska Ambassadeuren afrest. Kon-
 ungen deremot påstår sig veta med säker-
 het, att allt detta ingenting betyder, och att
 ankomsten af en ny Vizir skall till hans

förmon förändra sakerna; i hvilken tanka han styrkes af troupernas marche till Donau. Jag vet ej, hvad jag derom skall säga, om icke, att jag tror, det Konungen aldrig skall resa genom Pohlen, på det sätt han önskar. Öfver allt detta torde väl inom få veckor nöjaktigt ljus uppgå. Jag afvaktar upplösningen af denna gåta, och sedan skall ingenting vidare hindra mig att resa. — Jag förblifver med all möjlig tillgifvenhet etc.

SEXTIONDEANDRA BREFVET.

Till Densamma.

Adrianopel, den 30 Maj 1713.

M. H.

Som jag vet det i sakernas närvarande ställning vara af mycken vigt för Eder, att få säkra underrättelser om hvad som här timer, har jag icke velat underlåta att öfver Siebenbürgen låta Eder veta, att affärrerna, sedan min sista skrifvelse, som för några dagar sedan afgick genom Belgrad, återigen förändrat utseende. Sedan Ryssarne i en temligt hög ton vägrat en ärlig af-

gift af 40,000 ducater, som Porten fordrat för Tatar-Chanen, hafva tractaterne blifvit brutna, och de, efter många Anasina Sicktim (skymford i detta land), inneslutna i sina hus. De skola återsändas till Constantinopel och insättas i Sju Törnen, så framt det ej händer de herrar, som äro gisslan, något ännu värre. Med detsamma har man affärdat ordres till alla Paschar, att begifva sig hit, och till trouperna, att församlas vid Donau. Konungen skall efter allt utseende med aldra första resa till Bender, för att derifrån gå genom Pohlen med en escorte efter sin gamla plan. Man hoppas, att Porten skall gifva honom de 2000 pungar (en pung innehåller 500 écus) han begärt. Vi torde med första härom få tillförlitligare kännedom.

Konungen låtsar alltid vara öfvertygad, att sakerna skola gå efter önskan här i landet, och att Grefve Stenbock icke skall blifva tvungen till någon ytterlighet. Jag fruktar mycket för det sednare. Herr Rank är ännu icke ankommen; men jag väntar honom nu alla dagar, efter den tidning jag haft, att han redan afrest från Belgrad. — Det återstår mig endast att försäkra E. Exc., det jag ständigt förblifver etc.

SEXTIONDETREDJE BAEFVET.

Till Hertigen af Holstein.

Adrianopel, den 22 Juni 1715.

N. H.

Som Ottomanniska Porten för två månader sedan (affairerna äro här uti en utomordentlig oreda och brytning) förbjudit att gifva, hvem det vara må, firmans eller respass, har jag ej, så ofta jag önskat, kunnat tillsända E. D. mina underdåniga relationer. Imellertid får jag i dag lyckligtvis betjenn mig af en Spahi, den Engelska nationen i hemlighet afsänder till Belgrad, för att säga E. D., 'det affairerna ännu icke hunnit mogna, samt att utsigterna beständigt äro så starkt för och emot, att man har ganska svårt att meddela någon ting tillförlitligt; helst å ena sidan alla trouper äro i rörelsee att begifva sig till gränsen, och å andra Rysska gisslan ännu är qvar här, och Porten dagligen med dem underhandlar om freden. I förrgår syntes den nästan afgjord, så att Ryssarne och Konung Augusts Pohlska anhängare smickrade sig med

en offentlig audience; men sedan i går tyckes det, som deras hopp å nyo försvunnit, emedan Kejsaren ej allenast alldeles icke vill höra talas om fred, utan äfven förklarar, att han fast beslutat sätta sig i spetsen för arméen, gå emot Danau och sända Konungen af Sverige med en stark betäckning, på ett lysande sätt, midt igenom Pohlen. Man talar äfven mycket om att offentligt erkänna Konung Stanislaus. Vi få se, om alla dessa vackra utsigter blifva långvariga. Imellertid tröstar jag mig med hoppet, att se alla dessa saker slutade nästkommande vecka, då man väl omsider torde kunna meddela någonting bestämdt. Så mycket jag kunnat utforska, lär Hans Maj:t utan tvifvel hafva starka löften om en lycklig affairernas utgång; och detta synes ega så mycket större grund, som man vet, att Kejsaren i detta afseende sjelf är af helt annan tanke, än hans ministère. Detta skall med första gifva sig. Imellertid hafva de i går med posten från Cronstadt ankomna bref underrättat oss, att underhandlingarne om ett ömsesidigt utrymmande ur Hertigdömena Schleswig och Holstein vore afbrutna, och att Geheimerådet Baron Görtz återvändt till Hamburg, utan att hafva uppgjort något.

För denna gång har jag ingenting mer att meddela E. D. än att upprepa den dju-

förordnad, med hvilken jag har nåden varit etc.

P. S. Major Bauman, som i går hitkom, har öfverlemnadt mig de honom anförtrödda depêcherna; men, som jag ända hittills varit sysselsatt med att uppmärksamt läsa och dechifrera dem, har jag ännu ej kunnat tala med Hans Maj:t om deras innehåll. Jag uppskjuter därför att å dem lemna ett vidlyftigt svar tills några dagar härfter, då Kejsarens resident skall afskickas en courier till Wien. Major Bauman är emellertid just icke välkommen hit, emedan han utan Konungens tillåtelse rest från Bender, och man här anklagar honom, att hafva talat för fritt om kalabalicken i Bender. Jag skall göra allt hvad jag kan, till att utverka förlåtelse för honom.

Ifrån denna dag smickrar man sig med det hopp, att Rysska gisslan snart skall återvändas till Sju Tornen.

SEXTIONDEFFERDE PREFVET.

Till Baron Görtz.

Adrianopel, den 13 Juli 1713.

M. H.

Ni har i Edert sista bref så eldat mig som förelaget af en fredsunderhandling

imellan Konungen af Sverige och dess fiender, och en serskild förlikning med Konung August, att jag under 14 dagar upprört himmel och jord, att förmå Konungen dertill. Sedan jag vidlyftigt talat med honom i detta ämne och uppläst för honom alla de handlingar, Ni skickat mig, hvilka syfta deråt, har jag tillvägabragt en öfverenskommelse mellan Herr General Poniatowsky, Herr Müllern och General Rank derom, att de hvar efter annan skola härom tala med honom, den förste i Konung Stanislaw namn, den andre i kraft af sitt ämbete och de råd, han i denna angelägenhet fått af alla Svenska ministrarne; och den tredje å H. Exc. Grefve Wellingks vägnar. Och, sedan jag väl förberedt Konungen, öfverlemnade jag honom i förrgår ett långt memorial, hvilket alla dessa Herrar sett och gillat, innehållande en mängd grundliga skäl, till en del hemtade ur Eders Ex:s bref, att förmå Konungen gifva sitt samtycke till detta fredsförslag och slutligen till förlikning med Konung August. I morgon skall Herr Müllern begära Konungens beslut häröfver och meddela mig detsamma. Han misatröstar icke alldeles, om att vinna något. Å en annan sida har jag skrivit två bref till Konung Stanislaus och skickat honom en chiffré, att han må kunna gifva mig svar. Jag har i dessa bref meddelat honom den underrättelse, Herr Bauman &

Hans Exc. Grefve Flemmings vägnar lemnat mig: att Konungen, hans *Flerre*, oakadt alla fördelar, de nordiska bundsförvandterna vunnit i Holstein, ännu ständigt är sinnad att hålla sig vid det mellan dem i Mecklenburg gjorda förslag. Jag uppmuntrar honom att betjena sig af denna plan, till att förekomma Sveriges fullkomliga undergång och hindra Porten att uppoffra det åt sina egna fördelar. Grefve Tarlo, en klok man, redan i tvänne år högst nitisk för denna förlikning, och som blifvit nödsakad att tillika med alla de öfriga Pöhlackarne begifva sig till Bender, för att vara tillstädes vid de propositioner, Tatar-Chanen skall göra dem å Portens vägnar, har lofvat göra sitt bästa, för att bibehålla Konung Stanislaus vid sådana tänkesätt, som för framgången af denna förlikning äro gynnande. Han har äfven bedt mig genom E. Exc. underrätta Grefve Flemming här-om. Denna *affaires* lyckliga utgång kommer väl slutligen att bero på Tatar-Chanens propositioner. Så länge Porten gör mine af att villja hjälpa Konung Stanislaus, hvilket så synes af 60,000 Turkars marche till gränsen, och af den gamla Reis-Effendis af-sättning i går, hvilken ämbetsman var stor vän till Konung August och Ryssarne, kan man uti denna sak ingenting hoppas af Konungen i Sverige; men, om han deremot förlorar detta hopp, torde vi väl kunna

lyckas i vårt förslag. Fjorton dagar skola visserligen icke afgöra saken, men derom gifva oss mycken upplysning. Än en sak af yttersta vikt; men yppa den för Guds skull ej för någon: Konungen underhåller nämligen, genom Poniatowsky, brefvexling med Sultanens moder, som försäkrar, att allt skall gå förträffligt. Jag vet ej, om hon är bedragen, men väl, att hennes bref äro mycket kraftiga. Äfven Müllern är okunnig om denna correspondence *).

Nu till Herr Bauman, som öfverlemnadt mig edra depêcher och muntligen sagt mig allt, hvad han fått sig uppdraget att meddela. Men, som han utan Konungens tillstånd rest från Bender, har man vid hans ankomst förbjudit honom hofvet. Han skulle kan hända kunnat erhålla nåd, om han velat inlemnna skriftlig ansökning derom, ehuru man anklagat honom att hafva yttrat sig ganska ofördelaktigt om Konungen, rörande affairen i Bender. Vare härmed huru som helst, så har han, af fruktan, att denna nåd skulle blifva honom mer till olägenhet än fördel, emedan Konungen, om han äfven skulle förlåta honom, ändå ständigt

---

*) Således har Herr de la Mottraye haft orätt att kritisera Herr Voltaire, som, i sin Historia om Carl XII, anför denna brefvexling med Sultaninnen Valide; en uppgift, som likväl är ganska grundad och sannfärdig.

skulle hindra hana lycka, beslutat resa till Stambul, hvarifrån han ernar gå sjövägen till Frankrike, emedan det uti närvarande ställning är svårt att af Porten erhålla en Firman, för att med posthästar resa till Tyskland.

I anledning af ett bref från Grefve Gyllenborg i England, hvilken yttrar sig högst nöjd med Grefve Dernath och ber, att H. D. ville bibehålla honom, har Konungen till mig yttrat, att, som E. Exc. blifvit oense med Herr Wich *), skulle det vara väl, om Grefve Wellingk försökte att återförsona Eder, emedan denna misshällighet möjligtvis kunde skada Sveriges och Holsteins affärer. Jag lofvade att härom orda till E. Exc.

Äfvenledes får jag tillkännagifva, att Grefve Wellingk med den till Tyskland sist afgångna courieren fått ordres att ingå förbund med Konungen i Preussen emot Czaaren och Konung August. Jag tror, att man i detta fall skulle afstå Stettin till Hans Preussiska Maj:t eller förskaffa honom någon anseelig fördel i Pohlska Preussen; men jag tviflar mycket, att hofvet i Berlin ingår förbindelse emot Konung August, ehuru man här smickrar sig dermed. Detta

---

*) Engelsk resident i Hamburg.

hopp skall, jemnte den hemliga anläggning Turkarne förehafva, hindra Konungen att för närvarande samtycka till någon förlikning med Konung August: allt, hvad Herr Müllern hoppas erhålla, är hans samtycke till ett allmänt fredsslut, hvilket man utan preliminaier kunde påbegrinna i Hamburg eller Danzig. Han tror, att man till slut skall efter omständigheterna kunna förmå hans Maj:t till den andra puncten, och sökte i går af honom utverka resolution på mitt memorial; men Konungen har låtsat icke få igen det och svarat, då han begärde att få veta innehållet: *det innebär ej något serdeles; Administratörn önskar endast, att vi icke sluta fred utan upprättelse och skadeersättning för det Hertigligha huset; också är detta ganska billigt, och går af sig sjelft; till slut gifver han mig ett råd rörande Konung August.* Herr Müllern har låtsat sig vara nöjd härmed; men vi hafva kommit öfverens, att, om detta memorial ej återfinnes i morgon, jag då skall gifva honom en afskrift deraf, att förmå Konungen till resolution.

Detta memorial var imellertid författadt i nog starka uttryck: Inledningen innehöll en begäran, att icke sluta fred med Danmark utan en fullkomlig återställelse m. m. af det Durchl. huset. Jag föreslog sedan, såsom enda medlet att ernå en sådan fred, förlikning med Konung August. Jag skil-

drade alla de fördelar, man af denna förlikning kunde draga, och att man, för att gifva Konung August anledning att träda ur förbundet, borde begynna en fredsun-derhandling uti nordén, under bemedling af de tvänne magter ni vet; hvilket vore så mycket nödvändigare, som man, utom de stora fördelar derigenom kunde vinnas, väl skulle kunna företaga densamma honom förutan, under det Porten å en annan sida kan hända skulle tvinga Konung Stanislaus och hans Pohlackar till förlikning med Konung August, och derigenom undanrycka Hans Svenska Maj:ts de fördelar han sjelf skulle skördat, om han velat dertill samtycka. Jag slutade med att af honom begära en fullmakt för H. Exc. Grefve Wellingk, att företaga denna underhandling, med befallning att deruti med E. Exc. taga alla nödiga mått och steg.

Jag misströstar ej alldeles att genomdrifva sista puncterna. Om det endast berodde på Herr Müllern, skulle han försöka att få E. Exc. utnämnd till Ambassadeur vid denna congress å Konungens af Sverige vägnar. Men, som jag alls inte vet, om Konungen vill det, och E. Exc. skulle villja åtaga sig detta uppdrag uti närvarande omständigheter, drifver jag den saken endast i tysthet och så, att det alltid skall bero på E. Exc. att antaga eller vägra.

Innan jag slutar, måste jag tillägga ett ord om våra trouper. Om alliancen med Konungen af Preussen lyckades, ämnade man låta en ny transport ankomma, med den förena våra, Mecklenburgs och några andra protestantiska furstars, såsom Cassels m. fl. trouper, och deraf bilda en anseelig armée. Af detta skäl vore önskligt, att man icke bortlofvade våra trouper åt Kejsarens tjänst, eller åtminstone på det villkor, att de inom tvänne månader kunde återdragas. Man önskade äfven inleda Hannoverska hofvet i detta förbund. Jag har äfven en skriftlig befallning, till svar på ett för någon tid sedan uppvist memorial, att genom Holsteinska hofvet låta utforska Kurfursten, om han ej skulle villja ingå en offensiv allianc med Konungen. Grefve Wellingk skall härpå få fullmakt, och man skall bjuda till att vid den tillkommande freden förskaffa Hannoverska huset någon fördel.

Herr General Rank, som är en af edra vänner, och hvilken gör det Durchl. huset all rättvissa, ernar resa härifrån, så snart svar kommit från Bender på de propositioner, Tatar-Chanen der gjort Konung Stanislaus. Jag vet ej, om han skall lyckas uti den giftermålsplan, för hvilken han säges vara hitkommen; men han låtsar, som detta icke mycket skulle bekymra honom, och som han skulle taga föga del deruti. Han bor hos mig uti en by, en fjerdedels timmas väg

Från Adrianopel och lika långt från Konungens logis.

Jag erhöll i går ett bref från E. Exc. af den 5 Juni, hvaruti Ni säger, att H. D. och ministrarne, oaktadt Grefve Stenbocks utomordentliga manoeuvre, använda sin enskilda credit, för att skaffa penningar till de Svenska troupernas transport. Jag har uppläst hela brefvet för Konungen; han blef vid denna stroph förtjust och upprepade flera gånger: *det är mycket bra, och det vore väl, om Baron Görtz kunde lyckas i denna sak, för att med detsamma frälsa de Tyska regementerna, för hvilka vi frukta mycket.* Jag har lofvat, att vi häruti skulle göra vårt bästa. Han finner mycket att klandra dervid, att Grefve Stenbock ej bättre sört för Tönningens säkerhet. Slutligen kan E. Exc. vara öfvertygad, att Ni är ganska väl anskrifven hos honom. Herr Secreteraren Morhof berättar mig från Wien, det kejserliga hofvet lofvat honom *mandata inhibitoria et exsecutoria* emot Konungen af Danmark, och *commissoria* för styresmännen af kretsen. Det vore önskligt, att Hannoverska och Preussiska hofven ville lägga denna sak på hjertat, och att man kunde tvinga de nordiska bundsförvandterna att utrymma alla det Tyska rikets provinser.

Den, som framförer detta, Herr de la Motraye, Engelsk köpman, reser till Eng-

land för sina affairer. Som han ganska väl känner Ottomanniska hofvet och äfven det Svenska, skall han om bägge muntligen berätta Eder omständigheter, som kan hända icke skola blifva likgiltiga. Han har gjort Konungen och jemnväl mig stora tjenester. Således beder jag Er att, i händelse det behöfs, lemna honom Edert beskydd. Det är en liten intriguant, dristig och trogen tok. — Jag anbefaller Eder till min återkomst värden om mina små angelägenheter, förblifvandes etc.

P. S. af den 20 Juli.

Cancellern von Müllern, som denna morgon bjudit mig till sig, har sagt mig, att, sedan han vidlyftigt talat med Konungen om den fredsunderhandling, som vore i förslag, hade Hans Maj:t yttrat sig vara färdig att göra en raisonable fred, och att han i denna afsigt för 14 dagar sedan egenhändigt skrifvit till Konungen af Frankrike och Drottningen i England; men att Engelska ministern visade för mycken partiskhet, i det han frikallade Drottningen från allt hvad hon är Sverige skyldig, för att kunna antaga denna magts bemedling, som tilläfventyrs skulle begagna denna förevändning att undandraga sig alla de förbindelser, i hvilka den, till följe af sina alliancer och garantier, befinner sig; att Hans

Maj:t likväl, för att icke helt och hållet sä-
ra den genom öppet afslag af dess bemed-
ling och genom begäran om blott Frankri-
kes eller någon annan magts, vore sinnad
samtycka till ett stillestånd på ett år eller
deromkring, hvarom Herr Biskopen i Bri-
stol *) för en tid sedan hade i Utrecht ta-
lat med Herr Engelbrecht **), och hvilket
antingen kunde blifva allmänt eller också
endast angå Tyska riket; att de garanterande
magterna vore berättigade att med kraftiga
medel tvinga fienderna till detta stillestånd
samt förbjuda dem utrymma hertigdömena
Schleswig, Holstein, Mecklenburg, Bremen
och Pommern; att en sådan tjänst helt och
hållet skulle återställa det förtraende, man
fordom haft till England; och att man un-
der denna mellantid skulle kunna finna me-
del att häfva alla de svårigheter, som tor-
de möta vid afslutandet af en allmän fred.
Som Holsteinska hofvet borde finna sin
räkning vid preliminairerna till detta stil-
lestånd, tror Herr Cancelleren, att man
gjorde väl, om man gäfve våra ministrar i
England och Holland instruction att i tyst-
het arbeta på denna plan, men på ett så-
dant sätt, att det ej såge ut, som komme det

---

*) Herr Robinson, som länge varit, i egenskap af
Engelsk minister, vid Svenska hofvet.

**) Hans Svenska Maj:ts Cancellar i Braylen och
sändebud från öfra Rhenska kretsen: vid con-
gressen i Utrecht.

från Svenskarne, utan som vore det en tanke, påkommen Garanterna, för att derigenom lätta en allmän fred.

Dessa äro Konungens tänkesätt, hvilka med denna lägenhet meddelas Herr Engelbrecht i Utrecht och Grefve Gyllenborg i England.

Sednare apostille.

Om Ni vill göra brefbäraren Herr de la Motraye en föräripg af ett par 100 écus på hofvets räkning, för den möda han gjort sig att resa ända till Hamburg, att uti Eder egna händer lemna de honom anförtrordda bref, skall denna summa ej vara illa använd, emedan det är en ganska duglig, slug och trogen man, som här gjort mig flera goda tjenester. Det är en liten narr, som ej är utan hufvud, och som kan meddela Eder en mängd nöjsamma omständigheter, rörande hvad som här tilldragit sig, ehuru det för öfrigt är en temligen ovanlig figur, och som i synnerhet gör ganska lustiga bugningar.

Jag har glömt säga i mitt långa bref, att jag ej kan med de öfriga följa Konungen, af det skäl, att jag återsändt mitt équipage, samt att det fordrades öfver 5 till 6000 écus för att få ett annat.

Jag hoppas, att, sedan jag temligen väl lyckats i mine uppdrag, man ej skall villja

ntsätta mig för obehaget att längre kvarstadna här. Jag är ständigt Eder tillgifne etc.

SEXTIONDEFEMTE BREFVET.

Till Hertigen af Holstein.

Adrianopel, den 18 Juli 1713.

N. H.

E. D. har af min siata underdåniga relation af d. 22 Juni inhemtat, att Herr Bauman lemnat mig de depêcher, E. D. honom anförtrött. . . . .

. . . Engleka köpmannen Herr de la Motraye, som öfverlemnar detta och i egna affaires reser från Constantinopel till Hamburg, skall kunna hafva nåden muntligen upplysa E. D. om de härvarande affairernas tillstånd, emedan han ganska väl känner detta land, och hvad som der tilldrager sig, samt vid åtskilliga tillfällen med fördel blifvit använd af Svenska hofvet.

Den nyligen imellan Turkarne och Ryssarne afslutade *) fred (som nästan till

---

*) Man finner sjelfva fredsinstrumentet i *Theils Mémoires*, p. 129.

alla delar stämmer in med den sista tractaten) synes icke mycket fast och varaktig, emedan det å ena sidan icke ser ut, som Czaren, efter den olyckliga belägenheten af Grefve Stenbocks armée, som blifvit bragt till det yttersta i Holstein, just vore böjd att städfästa denna fred, och StorHerren å den andra tyckes förena en plan af stor vikt, hvilken ingen kan utgrunda, men som uppenbaras genom beständiga marcher af Asiatiske och Europeiske trouper, så väl Janitscherer som Spahis, hvilka alla, åtföljde af ett talrikt artilleri, skynda till gränssorna. Dessutom har Porten fattat det beslut att bibehålla Konung Stanislaus på Pohlska thronen, för hvilken orsak TatarChanen, åtföljd af alla här befintliga Pohlska herrar, redan för 14 dagar sedan, tagit vägen härifrån till Bender. Slutföljden af denna underhandling å ena sidan och å den andra Czarens retification, som bör vara här inom 30 dagar, att räkna från fredens undertecknande, skola väl sprida klarare ljus öfver alla dessa ämnen. Imellertid har Reis Effendi för några dagar sedan blifvit afsatt och Mufti i går. Det Svenska partiet glädder sig åt den förres olycka, emedan han alltid varit stor vän af Ryssarne och Konung August. Den nuvarande Stor-Viziren, eller snarare den, som förrättar tjensten, Ali Pascha, måg till Kejsaren, är utomordentligt hatad af folket, så att Hans Höghet

sjelf löper stor fara att blifva dethroniserad och kanske erfara ännu olyckligare öde, om han ej snart ställer saken till rätta.

E. D. tacktes för öfrigt af mitt till Baron Görtz i dag skrifna bref inhemta den plan, på hvilken Herrar Müllern, Poniatowsky, Rank och jag i samråd arbeta. . . . För öfrigt må E. D. vara förvissad, att Konungen aldrig gör fred med Danmark, utan att hafva utverkat ett fullkomligt återställande af alla det Durchl. husets stater, hvilka det af kärlek till Hans Maj:t uppoffrat, jemnta full ersättning för allt hvad det Durchl. huset vid detta tillfälle lidit. På samma gång har Hans Maj:t befallt mig att särskildt betyga E. D. hana erkänsla för E. D:s omsorg att utlösa och fortskaffa Grefve Stenbocks' armée, ehuru Stenbock, enligt Konungens egna ord, icke förtjenat alla de omsorger, man visar för honom, efter sitt dåliga förhållande. . .

Jag har nåden med djup vördnad vara etc.

SEXTIONDESJETTE BREFVET.

Till Baron Görtz.

Adrianopol, den 4 Augusti 1715.

M. H.

Som Kejsrerliga residenten i går låtit mig veta, att han afskickar en courier till Tyskland, begagnar jag detta tillfälle, för att meddela E. Exc. nyheterna härifrån.

Porten synes nu allvarligen föresatt sig att återuppsätta K. Stanislaus på Pohlska thronen: af denna orsak har Tatar-Chanen för en månad sedan begifvit sig till Bender, att med Konungen och Pohlackarne taga nödiga mått och steg. Efter några tillsammans hållna rådplägninger, under hvilka de synes hafva varit ganska nöjda med hvarandra, har man beslutat att gå med arméen (som kan utgöra 40,000 Turkar utom Tatarerna) till Chozim, nära Kaminiec, under förevändning att befästa den förstnämnda platsen. Konung Stanislaus skulle, enligt de underrättelser, jag fått af honom sjelf och Grefve Tarlo, i går resa från Bender, och på samma gång Seraskiern Abdy

Pascha med trouperna från Isaccia, beläget
 vid Donau och 10 dagsmarcher från Cho-
 zim. Derifrån skall man inbjuda republi-
 ken att ställa sig under sin lagliga Konung
 samt hota dem, som tilläfventyrs visa sig
 gensträfviga. Såsom . . . . för närva-
 rande är med . . . . hoppas han,
 att sakerna skola gå förträffligen väl, och
 att han med någon . . . . skall kun-
 na vinna. . . . . Oaktadt allt detta
 smickrar Grefve Tarlo mig ännu med lyck-
 lig utgång af vårt förslag och lofvar mig
 om 20 dagar säkra underrättelser häröm. I
 denna sak tänker jag, att, om Porten å ena
 sidan hör allvar med att åter insätta Kon-
 ung Stanislaus, och denne å den andra fin-
 ner utväg att draga Siniafsky på sin sida,
 skulle denna affaire lyckas med mera lätt-
 het, än man tror. Men, är deremot Por-
 tens afsigt endast att vinna något af Poh-
 lackarne, likasom af Ryssarne, och håller
 republiken sig fast vid Konung August, så
 måste man återkomma till förlikning. Huru
 dermed må vara, är saken uti en brytning,
 som på ett eller annat sätt skall slutas. Jag
 tror ännu Portens verkliga afsigt vara, att
 åter upphjelpa Konung Stanislaus, om Poh-
 lackarne sjelfva villja det, och att detta
 kan ske utan att ådraga honom krig med
 detta rike; men att den i vidrigt fall väl
 skulle kunna försöka vinna något af Kon-
 ung August och uppoffra Konung Stanislai

sak. Vi torde väl snart få veta, huru det går; imellertid måste man anmärka, att förnämata ändamålet af den sednast med Ryssarne slutna fred synes vara Konung Stanislai återinsättande, emedan de uti en af hufvudpuncterna förbinda sig, att alldeles icke blanda sig i Pohlens affairer; men, som Czaren aldrig skall fördraga denna Konung Stanislai återupphöjelse, är kriget med Ryssarne nästan säkert ännu en gång, och Porten tyckes vänta sig det. Man måste äfven betänka, att, blifve det fred imellan Romerska Kejsaren och Frankrike, så skulle alla dessa förslag kunna uppgå i rök, af fruktan för ett krig med Tyskland, för hvilket Turkarne hysa stor räddhåga. Jag predikar dagligen och stundeligen, huru som Konungens och Sveriges sanna väl fordrar förlikning med K. August, på det ej Turkarnes goda villja må hämma de Christna furstarnes: *sed surdo narratur fabula*. Ett rykte går, att man nästa vecka skall gifva Hans Maj:t penningar och låta honom begifva sig, åtföljd af Janitscharerna, till Monastère vid Donau, för att vara bättre till hands. Jag önskar af allt hjerta, att detta måtte inträffa. Som Chozim för närvarande skall vara ett slags Utrecht och källan för viktiga nyheter, önskade jag kunna resa dit; men jag fruktar, att Konungen för ingen del vill det, af fruktan, att jag torde göra Konung Stanislaus hägad till förlikning. Jag

förer ständig brefvexling med honom och skall bjuda till att utverka hvad som är mest öfverensstämmande med det Durchl. husets fördelar, ehuru med all möjlig försigtighet. Jag är etc.

P. S.

Konungen af Sverige har under nära tre veckors tid haft ett slags nästan beständig feber: jag såg honom i förrgår, då han tycktes mig mycket matt; han hoppas, att detta ej skall blifva farligt.

SEXTIONDESIUNDE BREFVET.

Till Hertigen af Holstein.

Adrianapel, den 6 Augusti 1715.

N. H.

Som jag tviflar, att min för 14 dagar sedan afgångna underdåniga relation lyckligen framkommit, har jag ej velat underlåta att i dag med en courier, som Kejsrerliga Residenten afsänder till Wien, meddela E. D. fortsättning af tidningarne härifrån.

För närvarande synes det nästan tydligt, att Turkarne, efter den med Ryssarne slutna fred, fast beslutat, att åter uppsätta Konung Stanislaus på Pohlska thronen; till hvilket ändamål de icke allenast låtit en armée af 40,000 man (oberäknadt Tatarerna) marchera till Chozim vid gränsen af Pohlen, under förevändning att istandsätta denna fästnings förstörda verk, utan Tatar-Chanen har äfven, efter åtskilliga rådpläginger med Konung Stanislaus och de Pohlska herrarne af hans parti, begifvit sig från Bender till nyssnämnda fästning, för att derifrån anmana den så kallade republiken att erkänna sin lagliga Konung, i hvilket fall Porten lofvar den allt beskydd och hotar, i motsatt händelse, att förfölja alla upproriska med eld och svärd. Oaktadt alla dessa vackra utsigter tyckes det, som Ottomanniska Portens ändamål i sjelfva verket vore att tvinga Czaren (som utan tvifvel lär sätta sig emot Konung Augusts afsättning för andra gången) till fredsbrott med Turkarne: och, som detta gjorde Czaren till angripare, så skulle det vara den enda utvägen att vinna Effendis eller de lagklokas och folkets bifall till kriget; en sak, som StorHerrn ifrigt önskar: likväl vet jag ej och tviflar mycket, huru vida Porten skall hafva nog ståndaktighet att med den myndighet, som den gör sig anseende af, utföra en plan af denna vikt; så långt man kan intränga i

detta chaos, uti hvilket affairerna nu befinna sig, tyckes mig, att detta återuppsättande på thronen framför allt kommer att bero på sinnesstämningen hos de Pohlackar, som utgöra den motstridiga republiken. Om dessa förklara sig för Konung Stanislaus, eller om han har den lycken att vinna god del af Kronans och Litthauens armée på sin sida (hvarom han verkligen redan lär vara i underhandling med cheferna för dessa arméer), så skulle Porten ken hända genomdrifva sina stora planer med mera lätthet, än man förmodar. Men, om deremot (hvilket är ganska sannolikt) Konung August skulle ännu närmare förbinda sig med republiken, och Romerske Kejsaren, då Konung Stanislaus ej funne några anhängare, dertill med företoge sig, att mot Porten försevara Konung Augusts parti, skulle den väl kunna uppoffra Konung Stanislaus interesse mot de fördelar, den hoppas erhålla från Augusts sida, och erkänna denne för laglig Konung i Pohlen. Detta skall sednast inom 20 dagar visa sig. Imellertid väntar man här hvarje ögonblick Stor-Kron-Fältherren Kiowskis secreter, för att af honom få veta resultatet af rådplägingarne i Bender.

E. D. täcktes af allt detta finna, att det är föga hopp om försoning med Kon-

Handl. t. C. XII:s hist. IV D. 8.

ung August, emedan Hans Maj:t nu smickrar sig af att upprätthålla Konung Stanislaus emot vind och ström. . . . Hans Maj:t har trenne veckor lidit mycket af en nästan oafbruten feber, som ganska mycket försvagat honom; likväl har han nu några dagar börjat blifva bättre, så att det ej vidare synes någon fara. . . . Man har med lednad här förspott, det Konungen af Danmark fortfar att bloquera Tönningen: man önskar, att de, som garanterat freden i Travendal, måtte i förening med kretsen lägga sig imellan, för att afhjelpa alla dessa olyckor och tvinga Sveriges fiender till en vapenhvila uti Tyska provincerna.

Jag har nåden vara etc.

SEXTIONDEÅTTONDE BREFVET.

Till Baron Görtz.

Adrianopel, den 20 Augusti 1713.

M. H.

Jag hoppas, det Ni redan behållit ett ganska vidlyftigt bref, som jag haft äran sända Eder med en Engelsk köpman.

Sakerna hafva här åter hvilat i 14 dagar, emedan det är nyheterna från gränsen, som skola afgöra allt.

Man väntar dem sednast inom 3 veckor, emedan Konung Stanislaus och armén måste hafva framkommit i dessa dagar till Chozim. Man smickrar sig, att ett stort antal Pohlackar skall gå på denna furstes sida; men jag har svårt för att tro, det sådant skulle inträffa just så snart. Huru dermed må vara, äro affairerna uti en krisis, som väl på ett eller annat sätt skall slutas, och jag tviflar ej, att Konung Stanislaus tager sitt parti, om han ser, att Turkarne icke gå upprigtigt tillväga, eller icke äro hågade att bedriva saken med erforderligt eftertryck. Konungens af Sverige bortresa berör ständigt af tidningarne härom. 35 dagar här-efter börjar Turkarnes fastlag, som varar i 30 dagar, och derefter blir det 3 carnivalsdagar. Jag litar på, att alltsammans skall förut afgöras, emedan äfven Ryssarnes ratification inom 4 veckor skall ankomma. Jag tror ständigt, att StorHerren önskar kriget, och att han söker tvinga Czaren till anfall.

Öfverste Bassewitz är för 3 dagar sedan hitkommen; men, som han varit på vägen mer än 10 veckor, har han ej medfört några nyheter, utom ett bref från sin bror, som berättar honom, att Brandenburgska, Hannoverska och Wollfenbütteleka troupere-

na äro i antågande, för att drifva fienderna ur Pommern och Holstein, samt på Kejsarens befallning sequestrera dessa länder; men att commendanterna i de Svenska fästningarne icke villja samtycka dertill, utan så vidt Konungen derom utfärdar befallning, som väl tör blifva rätt svår att erhålla, ehuru det enligt min tanka är bättre att se dessa länder sequestrerade, än förlorede. För öfrigt måste jag göra Öfverste Bassewitz den rättvisan att säga, det han talar, som sig bör, om Grefve Stenbocks uppförande, och att han högeligen ogillar, det grefven ej gaf sig på den första af K. Exc. föreslagna capitulationen. Jag är med synnerlig högaktning etc.

P. S. Avisorna för i går innehålla, det Konungen af Preussen ernar belägra Stettin, hvilket man har svårt att tro.

SEXTIONDENIONDE BREFVET.

Till Hertigen af Holstein

Adrianopel, den 28 Augusti 1713.

N. H.

Ehuru sedan min sista underdåniga relation ingenting nytt är att berätta härifrån,

emedan allt beror endast på de tidningar, vi om 10 dagar hoppas få från Bender, har jag dock ej velat underlåta, att med en Kejserens courier förnya bevisen af den djupa vördnad, jag bär för Ed. D. Så långt man kan intränga i Ottomanniska Portens politiska hemligheter, synes ännu dess verkliga mening alltid vara att återuppsätta Konung Stanislaus på Pohlska thronen, emedan den finner detta öfverensstämmande med sina fördelar. Jag tviflar likväl mycket, att den skall hafva nog ståndaktighet, för att genomdrifva detta stora företag, och tror, att det i hufvudsaken skall bero af Pohlackarne sjelfva, eller den så kallade republiken. Om denna förklarar sig för Konung Stanislaus, skall man ej underlåta att understödja honom; men, håller den sig tvärtom ståndaktigt vid Konung Augusts interesse och ej vill erkänna någon annan monarch än honom, så kunde väl hända, att Porten inläte sig i underhandling med denna furste och föredroge sina egna fördelar framför Konung Stanislai upphjelpande på thronen.

Efter 10 dagars förlopp kunna vi om allt detta säga något med visshet, emedan Konung Stanislaus i dag, efter vår uträkning, inträffar i Chozim, åtföljd af Tatar-Chanen och Seraskieren Abdy-Pascha. Inom 5 eller 6 dagar väntar man bekräftelse på den med Ryssland afslutade fred, helst dess ambassadeur, som skall öfverföra den,

redan var ankommen till Bender, då den sista posten derifrån afgick. De Turkar, som äro Svenskarne tillgifna, påstå, att, så snart denna ratification ankommit, Kejsaren icke längre skall dröja med att yppa sin afsigt, emedan Czaren, som genom sista freden är förbunden att ej mer på något vis blanda sig i Pohlska affairerna, gör sig till angripare, om han vägrar att godkänna, hvad hans Ambassadeur i detta afseende med Porten afslutat. Jag hoppas få se slutet på allt detta, innan den Turkiska *Ramézan* börjar, hvilket sker med nästa ny, således inom 23 dagar, och att Hans Maj:te Konungen af Sverige, som nu mår mycket bättre, undertiden skall kunna begifva sig på vägen, till att en gång för alla lemna Turkiet.

Öfverste Bassewitz *) är för ungefär 14 dagar sedan hitkommen med några bref från Grefve Stenbock. . . . Jag bör icke desto mindre göra honom den rättvisan att nämna, det han talat ganska förnuftigt med Konungen om allt, hvad som tilldragit sig i Holstein, och att han äfven offentligen ogillat nämnde Grefve Stenbocks uppförande. För några dagar sedan hitkommo äfven en sjöcapten vid namn Feiff och en Herr Löwenhjelm, secreterare hos General

---

*) Han blef dödad i träffningen vid Stresow på ön Rügen år 1715. Var då General-Major.

Meyerfelt. Den sednare har enkom blifvit sänd af sin general, för att hos Konungen göra honom en förtjenst deraf, att han icke åtlydt Hans Exc. Grefve Wellingks ordres och icke samtyckt till Preussiska troupernas intåg i Stettin. Ehuru Herr Cancellaren v. Müllern med flere andra göra sig all upptänklig möda att få tractaten med Preussen gillad, fruktar jag dock mycket, att han ej lyckas häruti, men tror väl, att detta General Meyerfelts obehöriga upptåg och vägran vinner stort bifall. Ehuru jag ej eger någon kunskap i denna sak, emedan jag, allt sedan Herr Baumans ankomst, ej fått några underrättelser från Holstein, underlåter jag dock ej att, efter min förmåga, försvara denna tractat med Preussen och ofta föreställa, att nästan allt vore förloradt för Sverige, om Konungen af Preussen, till råga på olyckan, förklarade sig emot detsamma; hvilket också är mycket att befara, om Konungen vägrar att godkänna en så fördelaktig tractat, som just är ett hjälpmedel för honom i sakernas närvarande olyckliga ställning. Jag har nåden med djup vördnad vara etc.

P. S.

I går aftons ankom en courier med den underrättelsen, att man återsändt Konung Stanislaus till Bender, och att Tatara

Chanen ensam begifvit sig till gränsen. Detta styrker mig i den mening, jag ständigt haft, att Turkarne ej skola företaga något utomordentligt, om ej Pohlackarne förklara sig för Konung Stanislaus.

SIUTTIONDE BREFVET.

Till Baron Görtz.

Adrianopel, den 28 Augusti 1715.

M. H.

E. Exc. täcktes utaf bifogade berättelse till H. D. inhemta, att affairerna här ännu äro i lugn, och att allt heror af de tidningar, som väntas från gränsen, och hvilka vi böra erhålla om 10 eller 12 dagar: om Pohlackarne, som man hoppas, komma, kan det gå mycket väl för Konung Stanislaus; komma de icke, så kan man ingalunda tvifla, att ju Turkarne uppoffra Konung Stanislai interesse åt den önskan, att vinna något af Konung August. Jag har under tiden ej uräktlat att, i enlighet med mina ordres, Hera gånger skriva till Konung Stanislaus, *det affairerna äro uti en krisis, som på ett eller annat vis skall*

slutas; att, som han icke har mycken utsigt för sin återkowst på thronen, han ovillkorligen bör tänka på förlikning och derutinnan rådfråga blott sina egna fördelar och försigtigheten, utan att fästa något afseende på alla de falska förhoppningar, man alltid skall gifva honom härifrån. Jag tvislar ingalunda, att ju han öfvervägar detta. I dag har en viss Herr Spegel, i tjenst hos Konung August, varit hos mig och å sin herres vägnar bekräftat detsemma, som Herr Bauman förut sagt mig å General Flemmings. Jag skall en annan gång till behandling upptaga detta ämne, om tidningarne från gränsen icke äro sådana, man hoppas. Nöjd skall jag resa härifrån, om jag lyckas deruti; ty E. Exc. vet redan af mina föregående, att jag ej ernar följa Konungen. Herr Rank, som reser denna vecka, skall å mina vägnar framlägga för eder 50 gilltiga skäl till detta beslut. Således är den enda gunst, jag begär af eder, att icke fordra, det jag, efter ett så långvarigt vistande af inemot 3 och $\frac{1}{2}$ år, skall dröja längre, än jag redan gjort, uti ett så ohyfsadt land och vid ett så kinkigt hof. . .

. . . . .
 General Meyerfelts secreterare är hitkommen, för att göra sin herre en stor förtjenst af dennes vägran att lyda Grefve Wellings ordres. Jag fruktar snarare, att man gillar denna olyckliga vägran, till att förderfva

allting *in forma*, än den med Konungen af Preussen ingångna tractat, om hvilken jag ej fått någon underrättelse, hvarken af E. Exc. eller hofvet. Jag förblifver etc.

P. S. En courier, ankommen från Bender, medförer den tidningen, att Konung Stanislaus blifvit tillbakaskickad, och att Chanen ensam begifver sig till gränsen. Han berättar äfven, att Herr Tornschild, Konungens af Sverige minister hos Konung Stanislaus, är på vägen. Jag hoppas, att denne, inseende svårigheten af hans återuppsättande på thronen, börjar att å nyo tala om förlikning.

SIUTIONDEFÖRSTA BREFVET.

Till Densamme.

Adrianopel, den 12 September 1713.

M. H.

Om Herr General Rank ankommit före detta bref, har han muntligen underrättat Eder om en hop omständigheter, dem jag uppdragit honom att omtala. Sakerna blifva, i stället att förbättras, dagligen sämre. Stor-Viziren Ali-Pascha, StorHerrens måg,

synes för ingen del vara god Svensk; men jag bedrager mig mycket, om han icke eger serdeles klokhet och skall på ett eller annat vis avsluta affairerna. Rysska ambassadeuren ankom för ett par dagar sedan med ratificationer och hade i går, tillika med gisslan, sin audience hos Stor-Viziren. De tro sig nästa Söndag eller Tisdag få företräde hos StorHerren; men andre hålla före, att det ej sker förr än den 15 i nästa månad. Under tiden har man låtit K. Stanislaus, enligt befallning från Porten, återvända till Bender, hvilket så ofördelaktigt verkat på affairerna i anseende till Pohlekarne, hvilka man påräknat i detta förslag (ehuru jag aldrig haft stora tankar derom), att de icke stå att upphjelpa, om än Porten skulle villja det. Dessutom har man förmått Herrar Funk och Poniatowsky samt alla Svenskarne att draga sig tillbaka från staden till Demir Tasch, ehuru nästan alla lära vara sjuka, och redan mer än 18 Svenskar döda. I går blef Svenska tolken, som var en Tysk Renegat, skickad i landsflykt, förmodligen emedan han för fritt yttrat sig om nuvarande ministèren, äfvensom om Kejsaren. Efter allt utseende taga affairerna här till slut en dålig vändning. Å en annan sida är olyckan den, att alla dessa oförrätter icke kunna förmå Konungen att fatta något helsosamt beslut. Hela världen gör honom föreställningar härom,

och jag har uppvisat för honom 2 memoria-
ler efter hvarandra, ganska starka och beve-
kande, i detämne E. Exc. känner. Men hittills
har intet svar följt derpå, under förevändning,
att man först måste invänta den courier, man
afsändt till Grefve Wellingk med några pro-
positioner till Preussiska hofvet. Herr v.
Müllern tror, att Konungen då skall fatta
något beslut; Grothusen åter, att han ej
gör det förr, än vid gränsen. Kan hända
de bägge två bedraga sig: kanske han till och
med icke tager denna väg. Huru dermed
må vara, förargar mig den sömnaktighet
och känslolöshet, i hvilken alla synas för-
djupade, på en tid, då jag gör mig mera
möds, än jag borde; men också börjar jag
ledsna dervid. Det enda, som tröstar mig,
är, att vi, efter allt utseende, hunnit till
7:de scenen af 5:te acten i Tragedien, och
att den följaktligen ej skall dröja att på ett
eller annat sätt slutas. Jag tviflar ej, att
man, efter Ryssarnes audience, föreslår Kon-
ungen att försona sig med K. August, att
afresa genom Belgrad eller sjövägen, eller
också att stadna qvar på någon ö i Archipela-
gen eller i någon stad i Asien, så länge
han sjelf behagar. Jag vet ej, hvilket par-
ti han tager, men väl det, som han länge
sedan bordt taga. Jag förblifver etc.

P. S.

Herr Meyerfelt gör sig en stor förtjenst af sitt afslag och af sina kraftiga löften att försvara Stettin.

SJUTTIONDEANDRA BREFVET.

Till Hertigen af Holstein.

Adrianopel, den 6 October 1713.

N. H.

Affairerna i Turkiet försämrats dagligen för Hans Maj:t, så att det ej ges vidare förhoppning om något fredsbrott med Ryssarne, eller om hjälp och stöd för K. Stanislaus på Pohlska thronen. Ryssarne hafva redan haft företräde, och de Pohlska ministrarne för några dagar sedan hållit en 8 timmars rådpläging med Reis-Effendi, uti hvilken de sägas hafva tvistat om det stycke af Ukraine, som tillhör republiken, men hvilket Ryssarne tillvällat sig och afträdt till Ottomanniska Porten. Så snart de ömsesidigt kommit öfverens, skall deras audience följa omedelbarligen derpå; och, som Por-

ten, äfven så väl som Konungen af Sverige, hvar för sig icke villja synas göra första förslaget, skulle affairerna väl kunna fortfara i sin tröga gång, och Hans Maj:t icke få så snart besluta att lemna Demir Tasch, ehuru der är en mängd sjuka, och af 150 dervarande Svenskar redan 22 blifvit döda.
 . . . Jag har nåden vara etc.

SIUTIONDETREDJE BREFVET.

Till Baron Görtz.

Adrianopel, den 16 October 1713.

M. H.

Medföljande skrifter skola nästan ord för ord visa Eder de propositioner, Porten till slut, så muntligen som skriftligen, låtit göra Hans Svenska Maj:t, tillika med de svar, man derpå gifvit. Men jag anhåller, att E. Exc. täcktes förvara dem på ett sätt, att man ej må få se dem införda i tidningarne, såsom det händt med många nyheter, dem jag skrifvit till Christenheten, emedan det på sin höjd endast är 4 eller 5 personer, som få del af det, som förefaller

under öfverläggningarne mellan Porten och Konungen, bland hvilket ringa antal jag funnit tillfälle att vara.

E. Exc. kan derutaf finna, att Konungen, enligt all sannolikhet, innan kort reser härifrån, för att begifva sig till något ställe på vägen till Pohlen, der han lärer skola tillbringa vintern. Den ringa sannolikhet, att man skall gifva honom en stark escorte, och att Hans Maj:t skall förtro sig åt en liten, för att gå genom Pohlen, samt det beslut, han, oaktadt allt detta, tagit, ingifver Herrar Müllern och Poniatowsky den förmodan, att han med sitt annalkande till gränsen har för afsigt, att försona sig med Konung August. Men Grothusen, som är skarpsinnigare än alla de andra, tror icke detta; och, som han bättre än någon annan känner Konungen, förmodar han, att Hans Maj:t ständigt uppehåller sig med grundfälska förhoppningar och sällsamma beslut, samt att han är eftergifvande mot Porten, endast för att vinna eller snarare förlora tiden. Jag är nästan af samma tanka, ehuru jag af allt hjerta önskar, att jag här måtte irra mig. Jag har i dessa dagar haft ett 3 timmars samtal med Konungen om det i fråga varande förslaget: bland hundra goda skäl, som blefve för vidlyftiga att här upprepa, sade jag honom, att, som Hans Maj:t öfver hela världen vore namnkunnig såsom stor Konung och skicklig ge-

neral, det äfven vore af nöden, att genom ett djupsinnigt steg göra sig känd som stor politicus och statsman; och, då han på Tyska svarade mig, att *detta rimade sig väl tillsammans*, tillbjöd jag mig att af nästan alla Christna furstar skaffa honom försäkringar, att detta icke skulle sätta någon fläck på hans ära. Slutligen, sedan han med en viss utförlighet yttrat sig, rörande en ny armée, hvilket jag ej ville medgifva, sade han mig, att den eld, som någon tid legat dold under askan, väl skulle kunna å nyo upplåga, allenast man förstod att blåsa bra på den; hvartill jag svarade, att man snarare borde befara, att, om man lät honom ligga under askan och sedan underblåste honom för mycket, han helt och hållet torde utsläckas. Allt detta har dock tjänat till ingenting. Vare dermed huru som helst, så har jag fått löfte på ett afgörande beslut, hvilket jag lifligt skall påyrka. . . . Endast jag blir förvissad, att han ingår i planen, skall jag än vidare följa den, ehuru till min största olägenhet och skada; hvarom icke, skall jag i Constantinopel afvakta edra ytterligare ordres, och sedan skall ingenting vidare förmå mig att kvarblifva här. . . . Jag hoppas, att detta skall öfvertyga honom om den upprigtiga tillgifvenhet, jag har för dess person. Jag förblifver etc.

Adrianopol, den 13 October 1713.

Efter Rysska gisslans och ambassadeurernas företråde samt några rådplägingar mellan Reis Effendi och Herrar Chomentowsky och Goltz, har Telfterdar-Mustapha Effendi, på Stor-Viziren Ali Paschas befallning, låtit kalla till sig den Capidschi-Pascha, som är hos Konungen af Sverige, och öfverlemnadt honom bifogade skrift *sub signo* †, för att framhära till Hans Maj:t och med detsamma muntligen säga honom, att han kunde vara försäkrad, det Porten skulle fortfara att, så vidt möjligt vore, göra honom till nöjes, allenast han icke fordrat sådant, som man icke kunde verkställa. Och, som man vore stadd i öfverläggning med Pohlska Konungens och republikens ambassadeur, önskade man få veta Konungens tänkesätt om sin resa såsom vän genom detta rike: att i sanning den kallare årstiden vore för långt framskriden, för att genast afresa, men att, under afvakten af våren, det berodde af Hans Maj:t att begifva sig till hvilken ort på vägen till Pohlen, han helst funne för godt, och att man på samma gång skulle gifva honom penningar till bestridande af sina utgifter.

[*Handl. i. C. XII:s hist., IV Del.* 9.]

Sedan Hans Maj:t kl. 7 om aftonen lemnat Capidshi-Pascha företråde, svarade han: "att han vore färdig att resa denna vinter, i det hopp, att Porten skulle taga tjenliga mått och steg för säkerheten vid hans genomfart. Men, om detta ej läte sig göra, skulle han begifva sig, dit Porten föresloge honom, allenast det vore en ort, der allt hans folk kunde samlas, emedan denna fränskilnad förorsakade honom mycken kostnad och olägenhet. I anseende till penningarne hade han ingenting att föreskrifva, utan torde Porten häri göra, hvad den funne tjenligt."

Teffterdar, som äfven skickat bud efter Konung Stanislai Envoyé, Herr Grefve Cryspin, tillkännagaf, att, som Porten, efter den med Czaren slutna fred, vore i begrepp att förnya tractaten i Carlovitz med Pohlska Konungen och republiken, borde alla här och i Bender varande Pohlackar hålla sig färdiga att resa till Pohlen, der intet ondt skulle dem tillfogas. På Grefve Cryspins härå gifna svar, "att de alla hellre skulle skulle blifva slafvar," och på hans begäran, att härom underrätta Konung Stanislaus, svarade Teffterdaren: att Porten skulle åtaga sig detta besvär, hvarest han till slut frågade, hvarföre de hade så stor, vedervillja att vända tillbaka till sitt land, sedan de eröfringar, Ryssarne dagligen gjorde i Sve-

rige, icke vidare lemnade dem något hopp att lyckas uti deras plan.

Efter dessa samtal har ingenting tilldragit sig i anseende till Ramézan, eller Turkiska fastlagen, som de sluta denna vecka med Bairam; Storförren skall innån kort begifva sig till Constantinopel, och Konungen till något annat ställe.

†

Skriftliga Propositioner af Ottomanniska Porten till Konungen af Sverige, meddelade i Demir Tasch den 27 September (6 October) 1713.

Som Republikens och Konungens af Pohlen Ambassadeur kommit till den höga Porten, för att å nyo stadfästa freden i Carlovitz, hvarom man för närvarande rådgör, så önskade man få veta:

1. Om det är nödigt underhandla med denne ambassadeur om vänskaplig genomfart af Pohlen för Hans Maj:ts, som för närvarande befinner sig i detta land. I sådan händelse vore det af nöden:
2. Att Högst densamme ville meddela sina tankar här om och icke, såsom förut, göra några bevärliga propositioner, utan sådana, att Porten kan bifalla dem, när tiden till denna afresa inträffar.

Hans Maj:ts Svar på Propositionerna.

1. "Som Hans Maj:t funnit, att Porten vill förlika sig med Konung August och hans parti i Pohlen, och att Konung Stanislaus ingenting har att hoppas af densamma, skall Hans Maj:t icke vidare yrka på hans återinsättande, men hoppas, det man ej i något skall tvinga denna Furste, hvilkens interesse är oskiljaktigt från hans eget."
2. "Som Hans Maj:t för öfrigt är mycket glad deröfver, att den Höga Porten alltid står fast vid sitt löfte, att säkert förhjelpa honom till dess stater, ber han Porten, innan den i denna punct bestämmer något, meddela honom, hvad den tänker derom fastställa, på det Hans Maj:t må kunna säga sin mening."
3. "Att Hans Maj:t, som är ganska ledsen, att hittills icke kunna hafva undvikit att vara Porten till last, eljest ingenting begär, utan fullkomligt anförtror sig åt StorHerrens ädelmod, hvilken, med kännedom om hans behof, skall draga försorg om att låta Hans Maj:t på ett sig värdigt sätt resa ur Ottomanniska riket och säkert ankomma till sina egna stater; en åtgärd, hvarigenom Porten skall för alltid göra Hans Maj:t sig förbunden.

SIJTTIONDEFIERADE BREFVET.

Till Baron Görtz.

Adriepel, den 5 Novemb. 1715.

M. H.

Ehuru Secreteraren Hahn rest till Bender den första dennes, och jag med honom skickat ett bref till E. Exc., har jag, i den sannolika förmodan, att denna skrifvelse, som går rakt på Belgrad, skall förr framkomma, icke velat underlåta det tillkännagifvande, att man, efter sex veckors af mig fortsatt arbete och bemödande, till slut svarat: att Hans Maj:t, med hänsigt på våra angelägenheter, lofvat icke utom oss göra fred, och utan en fullkomlig skade-ersättning till det Durchl. huset, för hvilket ändamål Hans Maj:ts ministrar vid de utrikes hofven skola förständigas hafva lika omsorg om våra, som om Sveriges affairer. Men, rörande den stora hufvudfrågan, har man ej lemnat annat svar, än att den vore af för stor vigt, att man skulle kunna svara så snart. Som detta sista svar ingenting afgör, och det synes, att man således upp-

skjuter, endast för att spilla tiden, har jag funnit för godt afsända Herr Hahn. Jag tviflar ingalunda, att ju Konung Stanislaus tager detta beslut och afstår Pohlska kronan, till att derigenom förmå Konungen af Sverige att med eller mot sin villja ingå i denna plan. Endast Poniatowsky vet utaf Hahns resa, och han understödjer saken så godt han kan. . . . . Nästa vecka skall jag imellertid bjuda till att få mitt nya creditiv, för att resa till Constantino- pel och der afvakta svar från Bender och Hahns återkomst från Tyskland. Hans ärende är, att skaffa mig en fullmakt af Konungen i Pohlen att sluta serskild fred med Konung Stanislaus, likväl med förbehåll, att Konungen af Sverige alltid skall ega att deltaga uti den, hvarvid ett förbindligt bref från Konungen af Pohlen till Konungen af Sverige och ett annat från Grefve Flemming till Cancelleren Müllern icke skulle skada, utan kan hända göra god verkan. Jag vet ej, om detta förslag går i fullbordan, men får i alla fall bedja Eder förskaffa mig H. Durchl., min Herres, ordres härom, jemnte vidsträckta instructioner, uti hvilka Ni äfven täcktes säga mig, om det blir af nöden att deruti inleda Porten såsom medlare eller garant. Framför allt beder jag Er icke nädga mig återvända till Svenska hofvet af förenämnda orsaker, så framt jag ej finner det passande, och Kon-

ungen går in uti planen, emedan, om han ej gör detta, det är tydligt, att han smickrar sig med fåfänga förhoppningar.

Sedan StorHerren förklarar sig villja, efter 20 dagars förlopp, återvända till Constantinopel, sedan han hederligen utstyrt Konungen af Sverige på dess resa, tviflar man icke, att Hans Maj:t afreser härifrån inom 8 dagar, för att tillbringa vintern i Demotica, 6 timmars väg härifrån, eller i Monastère vid Denen. Ryssarne och Pohlackarna skola följa hofvet till Constantinopel, utan att affairerna förut här blifvit afslutade, så att en kalabalick väl å nyo kunde inträffa.

Innan jag slutar, måste jag tillägga följande: I anledning af sista tidningarne, som talat om Stettins öfvergång, och af några enskildta bref om de många konstgrepp, Herr Bassewitz *) lär hafva gjort, i det han förledt borgerskapet i denna fästning, skall Konungen vara högst uppretad emot honom. Jag har sagt, att . . . att slutligen H. Durchl. visst icke skall underlåta att gifva Konungen upprättelse, enär Hans Maj:t tackes besvåra sig öfver nämnde Bassewitz. Jag förblifver etc.

---

*) Sedan Premier-Minister hos Hans Kongl. Höghet, regerande Hertigen af Schleswig-Holstein, och upphöjd till Grefve af Kejsaren, i hvilkens tjänst han ingått, efter att hafva fått afsked af sin Herre, på ett sätt, som är nog bekant öfver allt

P. S. Jag har gifvit Herr Hahn 500 ducater till dess resa, hvarpå han glömt gifva mig qvitto, i anseende till ett litet dryckeskalas, som aftonen före hans afresa hölls hos mig med Herrar Müllern, Düben, Poniatsowsky och Fleischman. Jag afvaktar edra ordres i Constantinopel med möjligaste första.

SIUTTIONDEFEMTE BAEFVET.

Till Densamme.

Adrianopel, den 12 November 1715.

M. H.

. . . Den färskaste nyheten här är, att Konungen i morgon eller öfvermorgon reser till Demotica, för att der tillbringa vintern eller kanske ännu längre tid. Ryssarne hafva haft sin afskedsaudience och erhållit ratification. Gisslan åtföljer likväl hofvet till Stambul. De Pohlske ambassadeurerna lära få sitt företräde i öfvermorgon, och man försäkrar, att Porten afstått sitt anspråk på Ucraine. Hofvet reser sednast inom 15 dagar. På detta vis hafva då

alla dessa kalabalicker och obeständigheter slutats, eller rättare skola slutas.

Adrianopel, den 15 November 1713.

Herr Residenten Fleischman emottog i förrgår från Tyskland en courier, som bekräftat Stettins öfvergång. Men, som han ej hade några bref till mig, har jag ej reda på alla omständigheterna dervid; han har äfven erhållit befallning af Tyska Kejsaren att göra Svenska ministèren fördelaktiga och förbindliga propositioner, rörande Konungens återresa genom de kejserliga staterna och bemedling för en fred mellan Konungen och hans fiender. I går förde jag honom till Herr Cancellaren Müllern, med hvilken han hade ett 2 timmars samtal; men, som Konungen i morgon eller öfvermorgon reser till Demotica, skall Herr Fleischman om 8 eller 10 dagar göra en tour dit, för att erhålla Hans Maj:ts resolution och kunna återsända sin courier. Pohlackarne skola ej, som man trodde, få sin audience här, utan följa hofvet till Constantinopel.

Jag hade trott mig här skola få emotta mitt nya creditiv; men, som Konungen önskat, att jag måtte komma till Demotica, för att taga afsked, tror jag, att jag skall åtfölja Herr Fleischman dit, och att vi sedan skola tillsammans resa till Constanti-

nopol, der jag skall afvakta svar på mina sista dépêcher; och sedan *Haida* i galopp till Hamburg.

De försäkringar, E. Exc. gifvit Fru von Kielmansegge, att min afresa berodde af mig sjelf, styrka mig i den tro, att jag skall blifva *Hoskiöldi*, det vill säga, välkommen. Jag är etc.

SIUTTIONDESJETTE BREFVET.

Till Densamme,

Constantinopol, den 28 December 1713.

M. H.

Mina tvänne sista bref från Adrianopol hafva visat Ers Exc., huru jag gått tillväga, för att, mot Konungens af Sverige villja, lyckas i vår plan, och för att omärkligt, till hans eget bästa, tvinga honom att samtycka dertill; och tillika de orsaker, som föranlædt mig, att under någon sannolik förvändning aflägsna mig från hofvet och resa hit, för att i lugn vänta på courierens återkomst och edra instructioner, samt ega tillfälle att handla fritt och utan att uppväcka misstankar. Konung Stanislaw svar

på Edert bref, det Poniatowski på hans befallning meddelat mig, har visat Eder hans tänkesätt: han hoppas, att någon autentisk skrift från Konungen af Pohlen skall inleda Konungen af Sverige på de tankar vi önska. För min del har jag, som äfven gör anspråk på att känna honom något litet, möda att öfvertyga mig, det han skall gifva med sig. Men jag misströstar visst icke, det han ju till slut skall låta saken gå för sig, för att sålunda få tillfälle att ursäktas sig inför världen och säga, att, som Konung Stanislaus handlat honom ovetande, har han varit nödsakad samtycka till hvad denne gjort. Återkomsten af den Janitschar, som åtföljt Herr Hahn till Bender, och ett kraftigt bref från Konung Stanislaus hafva för honom upptäckt intriguen och denna hemliga resa (om hvilken jag funnit tjenligt ej underrätta någon annan än Poniatowsky, på det den ej skulle hindras). Hans Maj:t har syns mycket missnöjd med Hahn, och Poniatowsky berättar mig, att, om han vid sin återkomst ej är åtföljd af någon annan, han icke skall blifva serdeles angenäm för Konungen, ehuru han här uppfört sig ganska klokt. Mina vänner hos Konungen gifva mig tillkänna, det han icke visat sig mycket missnöjd med mig; för hvilket jag har att tacka det nit, han tror mig hafva om hans interesse, men att han likväl aldrig kunnat föreställa sig,

att denna resa skett mig ovetande, hvilket jag också velat komma honom att tro, medelst ett föregifvet bref från Hahn, hvilket jag skickat till hofvet. Vare dermed huru som helst, så har jag dock gjort min skyldighet, då jag sökt inbilla honom det, och han sin derigenom, att han icke satt tro dertill. Jag fortsätter ständigt min brev-vexling med Konung Stanislaus. Marskalcken Adlerfeldt hade inberättat till cancelliet, det jag tillstyrkt Konungen, hans Herre, att serskildt uppgöra sina affärer: hvilket likväl endast till en del eger grund, emedan jag endast bedt Konung Stanislaus, att dermed hota Konungen, för att sålunda bringa honom till förlikning. Slutligen kan Ni vara öfvertygad, det jag tager alla de mått oah steg jag kan, att denna stora affaire måtte lyckas; och detta är, hvarom jag får bedja Eder försäkra Grefve Flemming. Jag förer äfven regelbunden brev-vexling med Poniatowsky, Grothusen och Müllern samt författar alltid mina bref så, att de kunna uppvisas för Konungen, emedan jag på ett serskildt papper skrifver, hvad jag ej finner tjenligt låta honom veta. Ni känner redan, att Kejsaren i de mest förbindande och höfliga ordalag tillbjudit Konungen sin bemedling; men, som det är en vana, att aldrig taga något beslut, har man svarat nästan på samma sätt, som till vår sak, och att man borde uppskjuta, tilldess någon cou-

rier ankommit från Pommern, för att få veta, på hvad fot sakerna der stå. I dag återsänder Herr Fleischman sin courier. Jag har gifvit hofvet del deraf, för att hålla sina bref färdiga och lemna något afgörande svar genom Herr Stjernhök i Wien, af hvilken Herr Morhoff kan derom underättas. Det säges, att congressen i Braunschweig är börjad, och att, om Konungen icke gifver sitt samtycke dertill, den ändå skall fortlara: jag fruktar, att, om icke han afgör sina affairer, skola de afgöras af sig sjelfva. Jag känner icke hans afsigt. Några tro, det han icke reser härifrån, förrän freden blifvit slutad, och man betalat alla hans skulder, som skola bestiga sig till en half million écus; andra åter, att han skall bortresa incognito. Jag tror, att han skall tillbringa vintern, så godt han kan utan penningar, i Demotica, för att der afvakta en stor hvälfning. Han skall lemna sängen, som han hållit sig vid allt sedan Februari månad, inom några dagar, det vill säga, så snart hans hus, bord och equipage blifvit reglerade, och man fått penningar. Jag tror, att, som Herr Cooke hittills blifvit betald temligen väl, han än vidare skall anskaffa en summa för de mest trängande behoven.

Jag väntar med otålighet upplysning om Pommerns sequestrering (öfver hvilken man i början mycket skrikit, men som ge-

dom mina omsorger slutligen vunnit något mera bifall) och mina instructioner. Jag förblifver etc.

• P. S. Sakerna här äro uti största lugn; man lemnar icke Pohlackarne företråde, för att af dem narra sig till något, och Rysarne skola ej resa, förrän gränsorna blifvit reglerade, hvilket man uppskjuter ända till nästkommande vår, under den lösliga förevändning, att det nu är för kallt. Den skett till Tatar-Chanen, som ännu icke är fastställd, skall alltid tjena Porten till förevändning, att än vidare bekymra dem.

• Ett annat P. S.

Jag har först för några dagar sedan erhållit Eder skrifvelse från Gottorp af den 26 September. Allt sedan har jag icke haft någon tidning eller upplysning om hvad som förefallit hemma. Jag har skrivit till Herr Merhoff, att ställa alla mina bref till Herr Fleischman; hvilket är den säkraste vägen. Konungen af Sverige har varit mycket sjuk, men ej i lifsfara. Det anstår Herr Stenbock illa att skrika öfver oss; tvärtom borde han göra det öfver sig sjelf. Tack vare mina omsorger, att man derom är öfvertygad vid Svenska hofvet: och den adjutant, som han hitskickat, skall förspilla all sin möda, då han vill öfverbevisa om motsatsen. Jag har af försigtighet uti cancelliet qvarlemnad

alla protocollet och handlingar, som kunna tjena till vårt rättfärdigande.

SIJTTONDESJUNDE BREFVET.

Till Baron Görtz.

Adrianopel, den 28 Mars 1714.

M. H.

Som jag, sedan Herr Dührings ankomst, blott en enda gång haft tillfälle att vidlyftigt skriva, i anseende till svårigheten, under nuvarande Stor-Viziren, att afsända courier, ja, till och med blott bref till Tyskland, så finner jag nödigt att, till ledning för E. Exc., i förväg lemna en liten beskrifning om affairernas tillstånd här, med förbehåll att lå göra en utförligare och tillförlitligare, när jag framåt våren får äran träffa E. Exc. i Tyskland, hvartill Konungen gifvit sitt samtycke. Jag skall begynna med våra trouper: jag har icke underlåtit att derom tala med Hans Maj:ts sjelf och slutligen uppvist för honom ett memorial, enligt den föreskrift, jag derom fått, ej mindre rörande underhållet för de dragonbästar, som äro i Stettin, än för de trouper, som

komma från Brabant. Saken var på vägen att blifva helt och hållet afslagen, om jag ej funnit på att i memorialet inrycka den stroph, att Hans Maj:st skall kunna betjena sig af dem likasom af sina egna trouper: detta har gifvit honom lust dertill, och att låta dem svärja trohetsed, samt gifva dem så väl quarter, rationer och portioner, som tillbörlig sold, så länge de blifva i hans tjenst, och som det Durchl. huset behagar låta dem qvarstadna. Man har till och med velat genast med mig afsluta en öfverenskommelse derom; men, som jag ej dertill är bemyndigad, samt min långa frånvaro och aflägsenhet icke tillåta mig att bedöma, huru vida en sådan öfverenskommelse vore passande för oss, har jag dermed ursäktat mig. Som jag likväl sett, att, utom detta, ingenting vore att erhålla, har jag bedt Konungen sända en fullmakt till Grefve Wellingk, för att derom underhandla med det Durchl. huset. Också har detta blifvit beslutadt; men följande dagen fann man för godt att ställa denna befallning till Herr General Dücker i Stralsund och gifva honom fullmakt, att taga hela Grefve Deronaths regemente i Hans Maj:ts tjenst, med så mycket infanterie, det Durchl. huset vill erbjuda: emedan Konungens mening desutom är, att man skall låta de dragoner, som ligga i garnison i Stettin, aftåga, och i deras ställe intaga den bataillon, som va-

rit i Englands sold: eller ock, hvilket skulle vara Konungen ännu behagligare, öfvertala Preussarne att från Stettin af deras folk låta utmarchera ett lika antal med det, som dragonerna utgöra, och det, för att vara staden till mindre tunga. I hvilket fall, om man kan utverka det af Preussen (hvarpå jag likväl mycket tviflar) Hans Maj:t är färdig, att äfven i sin sold taga ofvannämnda bataillon från Holstein. Detta är allt, hvad jag kunnat erhålla. Det tillhör nu Eder att döma, om denna öfverenskommelse är tjenlig för oss, eller om man kan finna något annat medel att bibehålla dessa trouper: jag har begärt såsom ett villkor, *sine qua non*, att dessa trouper må kunna blifva endtledigade, så snart man begär dem å det Durchl. husets vägnar och vet, att Herr Dücker skall bevillja det, alena man med ifver yrkar derpå. I anseende till de andra villkoren, såsom utnämmandet af officerare m. m., har jag ej aktat nödigt vidröra det, emedan Ni bättre kan komma öfverens med Herr Dücker, än någonsin här. I värsta fall, och om Ni ej finner för godt afsluta denna tractat, skola dessa ordres (som följa med denna courier uti paketet till Herr Friesendorff) hindra Herr Dücker att drifva våra trouper utur Pommern. . . . Innan jag helt

och hållet frångår detta ämne, måste jag ännu säga Eder, att, sedan jag sport, det man försökte bringa General-Major Horn på fall och äfven frantaga honom dess regemente, emedan han mottagit denna karakter, har jag föreställt den fördel, Hans Maj:t sjelf kunde hemta deraf, och den nödvändighet, som då förefanns, uti sådana ordalag, att jag hoppas mig hafva afböjt den befallning, man redan uppsatt, nämligen att han egde välja imellan att återvända till regementet eller lemna tjensten. Man inser väl, att regeringen haft orätt uti att hellre hålla sig till den Preussiska, än vår commendant; men, som man, jag vet ej till hvad ändamål, vill förbehålla sig rättigheten att ogilla, hvad som skett i Pommern, undviker man att blanda sig i denna sak.

Jag kommer nu till den försvarsskrift, General-Adjutanten Dühring lemnat mig i handom, och hvilken jag, tillika med de bifogade 2:ne handlingar, haft tillfälle ifrån början till slut uppläsa för Konungen och deröfver tala så tydligt och i så starka ordalag, att jag bedrager mig mycket, om han ej återkommit från de små misstankar, han ännu möjligtvis kunnat hysa. Det, som styrker mig häruti, är, att han begärt detta memorial af mig; jag har utgallrat några satiriska uttryck, som kunnat tillkännagifva hetta, och sedan öfverlemnadt honom en afskrift deraf. Min afsigt är för närva-

rande, att återvända till Demotica, så snart jag afsändt denna post, och genom ett litet memorial, som jag för Konungen ernar framlägga, förmå honom att tydligen förklara sig, *om han vill, att vi hädanefter skola blanda oss i hans affaire eller icke*, på det jag vid min återkomst må kunna underrätta H. D. och ministèren om hans afsigter. Väljer han det första alternativet, hvarpå jag icke tvislar, så skall jag äfven bjuda till att medföra ett uttryckligt beslut, rörande de förslag vi gjort honom: i afvaktan på min ankomst till Berlin (hvilken väl ännu skall draga ut till slutet af Maj) måste man ständigt lofera, för att vinna tiden, emedan omständigheterna äro sådana, att jag otvifvelaktigt skall kunna tillföra Eder något bestämdt.

Å ena sidan är General Liewen hitkommen från Sverige med dépêcher af yttersta vikt, och hvilka utomordentligt påskynda Konungens hemresa; å den andra åter är Porten i begrepp, att med Herr Chomentowsky afsluta om Hans Maj:ts resa genom Pohlen med 6,000 man, hvadan Ottomaniska hofvet, enligt all sannolikhet, icke skall länge dröja att göra några propositioner om besagde resa; och, hvad än mera är, det har nyligen bevilljat Konung Stanislaus att begifva sig, hvart han behagar; hvilket skall sätta honom i stånd att afgå till Cronstadt i Siebenbürgen, under Romerska Kej-

sarens beskydd, och der afvakta slutliga utvecklingen af sina affärer; hvilket han ock lärer hafva beslutat. Alla dessa omständigheter måste naturligtvis förmå Konungen att fatta något beslut, eller tydligen visa, det hans mening är, att icke resa härifrån; hvaraf endera delen skall sätta oss i stånd att taga vårt.

I anseende till freden med Konungen af Pohlen, vågar jag nästan med visshet försäkra, att det är ingenting i fråga derom, och att man ända hittills icke betjenar sig af någon annan utväg, såsom ni fruktar. Jag har gjort allt, hvad jag kunnat, för att upptäcka saken; men allt, hvad jag kunnat erfara, är, att Konung Stanislaus handlar å sin sida, och att han afsändt Kammarherren Tarnschild, och sedan Öfverste Menzer, icke för att underhandla, utan för att uppmäna Konungen af Pohlen att afsända någonting verkligt, hvarigenom man skulle kunna öfvertyga Konungen af Sverige om upprigtigheten af hans afsigter; hvilket beständigt är den enda undflykt, hvarföre man ingenting vill höra. Tatar-Chanen har för en tid sedan låtit framställa samma propositioner samt tillbjudit sin och Portens bemedling, och man har nästan svarat ur samma ton, och blott i allmänna uttryck. Imellertid tvifla Müllern och Poniatowsky ingalunda på denna saks lyckliga utgång, allenast Herr Hahn åter-

kommer med någon fullmäktig. Jag har utaf E. Exc.:s sista bref fått veta hans framkomst, men ingenting om hans återresa, hvaröfver jag är ganska orolig, emedan detta är det enda, som ännu qvarhåller mig i detta land. I nödfall, om han ej återkommer före min afresa, skall jag bjuda till att få mig uppdragen någon befallning härom.

Vidkommande förbundet med Preussen, tyckes man hittills ej hafva stor håg dertill, antingen emedan man ej vill uppoffra Stettin, eller i anseende till den tanke, man ej kan framtaga härvarande ministären, nämligen att något väsendtligt väl aldrig torde uträttas i Berlin, emedan Praussiska hofvets afsigt endast är att vinna, utan att våga något. Jag har imellertid uti min sista skrifvelse nämnt, att, om E. Exc., till bevis på sina goda afsigter, ville bidraga att återställa oss i vårt förra stånd, skulle man väl till slut kunna komma öfverens, i synnerhet om Frankrike och England utan omvägar gjorde propositioner. Jag har mycket upprört denna sak och bifoget de bästa skäl i världen, utan att hafva kunnat utverka annat, än Konungens tillstånd för E. Exc. att smickra Preussen, i händelse sådant kan bidraga till vår restitution, samt en befallning till Svenska ministern, att icke motsäga. Jag skall försöka att äfven häruti hemföra med mig något afgörande utslag.

Herr General Liewen (hvilken Bostandschi-Pascha först låtit resa till Constantino-pel, hvarifrån han den 25 dennes blef återskickad till Demotica, och hvilken jag, under detta slags fångenskap, haft tillfälle visa en och annan tjänst) har i förtroende sagt mig. . . . .

Han har äfven bedt mig framför allt förekomma, att man ej måtte afsända Herr Bassewitz *) till Sverige, emedan man skulle kunna förolämpa honom för flera oför-eigtiga och skamlösa utlåtelse, han offentligen lär hafva haft om den unga hertigens succession, sägande, att han nu reste till Sverige, för att sätta kronan på denna furstes hufvud. Jag kan ej föreställa mig, att detta eger grund, men vet väl, att man här ingalunda är nöjd med hans uppförande. Det tillhör honom att rättfärdiga det.

Denne Herr Liewen synes mig för öfrigt vara en förståndig man, som skall tala rent ut. Ändamålet med hans beskickning är utan tvifvel att försöka draga Konungen härifrån, eller förskaffa Princessan och rådet en fullmakt.

. . . . . Dessutom begär man en annan amiral, en annan general och en president i kammarrätten. En viss man har sagt mig, att Arffursten af Hessen eftersträfvat den andra beställningen: men jag

---

*) Sedermera upphöjd i grefveligt stånd.

tviflar, att han erhåller den. Hans förmä-
ning är en hemlighet, om hvilken sjelfva
Müllern är okunnig. Jag har mina spioner
ute och skall vid min återkomst försöka att
underrätta Eder om allt.

Jag är ledsen deröfver, att Hannover-
ska hofvet visar oss och Svenska hofvet så
liten välvillja, och det dess mer, som Kon-
ungen hellre skulle vara sinnad att ingå
förbund med detta, än med det Prens-
siska hofvet. Jag tycker, att man här litat
för mycket på Frankrike och i detta hopp
ingenting afgör med de andra magterna.

Konungen synes icke missnöjd, att
Princessan tagit säte uti rådet, på de goda
skäl man härför anført; men han har icke
samtyckt dertill i förväg, såsom Herr Rank
trott. Det säges, att riksdagen i Sverige
helt och hållet slutat sig till Konungens
fördel, och att allt beror på Konungens snä-
ra återkomst till sitt land, om han icke vill,
att allt skall öfverändakastas.

Planen till en fred mellan Sverige och
Danmark, med förbehåll af ett utbyte af
hertigdömet Bremen m. m. emot Schleswig
och Holstein, skall aldrig här vinna bifall,
så att man icke en gång får afhöra de pro-
positioner, Danmark derom kunde göra. Af
utdraget ur ett bref från Grefve Hewentlau,
dateradt i Hannover, af hvilket Herr Mor-
hoff gifvit mig del, ser jag: att Konungen
i Danmark utan orsak träter på oss, för det

man gjort försök att förse Tönningen med lifsmedel, och att han icke mer vill hålla sig till de i detta afseende afslutade öfverenskommelser. Jag fruktar, att detta mycket skall hindra vårt återhjälpande till de förlorade länderna, så framt icke Preussen tvingar honom dertill; hvilket jag väl inser, att denna magt skall hafva svårt för att göra, så länge man är osäker, på hvad fot man står med Konungen af Sverige. Jag begriper väl äfven, att man till en del har rätt; men jag skulle fåfängt försöka att här göra det begripligt. Det ser ut, som man här mycket tyckte om harlequins delnings-sätt: allt på ena sidan, och ingenting på den andra; ehuru jag ofta sagt Konungen, att grunden för alla fördrag är: *do, ut des; facio, ut facias*. Men det värsta af allt är, att man ständigt till *cras, cras* uppekjäter de mest angelägna beslut; dessutom äro penningar så sällsynta här, att man nästan glömt deras nyttjande, och man ej mera vet, om de äro runda eller fyrkantiga. Utan Turkarnes *Taim*, som likväl endast består af en portion bröd, vin, kött samt ris m. m. och Herr Cooke, som lemnar medel till att underhålla Konungens bord, vet jag ej, huru det skulle gå. I Bender lärar bristen, om det är möjligt, vara ännu större, och den, som erhållit 10 éous mot quittance på 100, tror sig hafva gjort en god marknad. Orödan är så stor, att ingen vet, hvad han

är skyldig; men jag tror, att skulden stiger till minst en half million, utom de vaxlar, som skola betalas i Hamburg, och jag förstår ej, huru Konungen skall komma härifrån, om han föresatt sig, att först betala alla sina skulder, så mycket mer, som jag ej tror det vara sannolikt, att StorHerrn har den artigheten, att å nye tömma sina egna kistor, för att fylla sina undersåters, hvilket alldeles är emot det Turkiska lycket. Huru dermed må vara, kan Ni af denna brieft lätt sluta till, hvad man är i stånd att uträtta uti ett land, der ingen gör ett steg utan penningar.

En *Firman*, som egentligen är ett pass, för att med posträstar få resa ur landet, skall ej kostä mindre än 30 eller 40 écus, och ändock är det svårt, att under denna Stor-Viziren. erhålla ett dylikt. Ni vet af mitt föregående, att den förste, Herr Dühring, lyckligtvis blifvit förd till Constantinopel; jag säger lyckligtvis, emedan jag just då var der. Den andra har här blifvit qvarhållen hos Bostandschi-Pascha, ända tills svar kommit från hofvet, hvilket dröjt 10 dagar. General Lieven har nödgats göra en resa till Constantinopel, hvarifrån han slutligen blifvit sänd till Demotica. Min kammar-tjenare är den enda, som lyckligen undslupit och utan omväg eller hinder rakt kommit till mig. Jag har likväl funnit medel att erhålla alla deras bref, så väl till mig

som till Svanske hofvet; hvilket dock icke skett utan presenter åt alla håll. Med ett ord, den, som här i landet vill göra det minsta, måste alltid hafva pungen i hand. Dessutom behöfver man Janitscharer, tolkar och så mycket annat, som är alldeles onyttigt i våra länder, och som ej afföper utan kostnad. De obetydligaste grannländer, som vi Franker kunna behöfva, äro omätligt dyra; men det, som kostar mer än allt annat, är de courierer, som man vid minsta ärende måste affärda, emedan här ej gifves någon ordentlig postgång. Jag tviflar ej, att ju blott denna artikel skall komma mig på mer än 4000 écus under mitt vistande i detta land. Döm i proportion om det öfriga, och om det är underligt, att man här stora utgifter i detta land. Jag vill väl oss imellan tillstå, att jag just icke är den yppersta hushållare; hvilket bevisas deraf, dels att jag 2:ne gånger låtit allt mitt folk, hästar och meublar afgå, för att vara tillfälle att resa med pothästar, såsom ena gången efter bataillen vid Pruth, och den andra efter den vackra affairen i Bender, dels ock, att utomordentliga förhållanden och hofvets befallning ålaggt mig att än vidare kvarstadna och köpa allting å nyo. Men jag trotsar den skickligaste hushållare att vistas 4 år uti detta land och vid ett hof, der penningar äro så sällsynta, utan att förstöra stora summor, i synnerhet då man

der vill göra figur och hafva reda på, hvad som tilldrager sig. I anseende till de förskott, jag lemnat Konungen, och som inalles stiga till 30,000 écus, hafva de varit mig omöjliga att undvika för den credit skull, man visste, att jag hade i Constanti-nopel, och för de försäkringar, Konungen gifvit mig, att alltsammans ofördröjligen skulle betalas i Hamburg, utom det en del af dessa penningar blifvit på ett så välgörande sätt använda att frälsa en mängd förnäma och högaktningvärdade personer, att jag, äfven med äfventyr att förlora dem, icke kunnat hindra mig att dem utlåna. Huru dermed må vara, hoppas jag, det man vid min återkomst skall handla så, att jag icke får skäl att beklaga mig, att hafva blifvit nödsakad på köpet ruinera mig under en resa, på hvilken jag har uppoffrat min tid, min ungdom, mina nöjen och, kan hända, min lycka, och detta uti ett barbariskt land och utan tvifvel det nyckfullaste hof i verlden. Jag hoppas, att E. Exo., mer än någon annan, skall göra afseende derpå, dels emedan Ni ej kan föreställa Er, huru mycken möda jag gjort mig, för att bereda rättvisa åt edra förtjenster och tjenester; bemödanden, hvaruti jag nästan är säker att slutligen hafva lyckats, dels ock emedan ingen med mera nit och tillgifvenhet än jag kan vara etc.

P. S. Rörande våra troupér, medfölja innelyckt ordena till General Dücker, dem jag aktat nödigt begära af cancelliet, för att öfverlemna till E. Exc. Jag bifogar ett bref till Baron Horn, hvilket utan tvifvel har afseende på hans affairer. Jag öfversänder detta brefpaquet endast med en af mina betjenter till Peterwaradein, för att inlemnas på posten, emedån jag ännu ej fått någon *Firman* och följaktligen icke kunnat återsända Herr Dübring; men, som man nyligen lofvat mig en, skall jag, om 10 eller 12 dagar, låta honom resa med *depêcher* af vigt. I morgon skall jag begifva mig till Demotica, der man behöfver mig, för att påskynda Konungen att afgifva de resolutioner, man önskade öfver de förslag, jag gjort honom: vi äro alla ense, och således skola vi ligga öfver honom, så att vi väl skola genom våra bemödanden vinna åtminstone något.

SIUTTIONDEÅTTONDE BREFVET.

Till Densgimme.

Adrianopel, den 6 Maj 1744.

M. H.

Jag skrifver detta på vinst och förlust med General Poniatowsky, som i natt reser

från mig till Bender, för att tala med Konung Stanislaus, hvilken slutligen, efter Herr Chomentowskys företräde, fått tillstånd att begifva sig, hvart honom behagar.

Jag vill i största hast nämna, att våra affairer gå väl, och att Hans Maj:t, öfvertygad om vårt nit, ej gillar de planer, man har, rörande Hertigens myndigblifvande i Sverige. Men, hvad än mera är, Hans Maj:t synes hafva på fullt allvar beslutat att ändtligen resa, hvartill de hvälfningar, som äro att befara i Sverige, och Herrar Müllerns, Feiffs, Liewens och Poniatowskys föreställningar mycket bidragit. Jag säger ingenting om mina, men tror, att de ej skadat.

Om 10 dagar skola vi väl härom få veta någonting omständligare, hvarefter jag, som redan har mina expeditioner på fickan, reser härifrån med General Liewen. Jag tror, att Hans Maj:t väl skulle kunna besluta sig till att resa genom Tyskland, om Porten fortfar att göra svårigheter vid resan genom Pohlen; hvilket ock i sjelfva verket har sina svårigheter. Jag tror äfven, att man är nära nog att företaga en underhandling om en allmän fred, genom Kejsarens och Frankrikes bemedling, hvartill man på visst sätt, genom det till den förstnämnda monarchen afgifna svar, förbundit sig. Om E. Exc. finner detta tjenligt för oss, skulle jag väl kunna pådrifva den saken vid min resa genom Wien, om jag nämligen vid min an-

bevekt honom, emedan han förlidne dagar genom Franska ambassadeuren låtit förklara Porten, att, om den vore i bekymmer om hans resa genom Pohlen, den endast behöfde gifva det tillkänna, på det man skulle kunna taga en annan utväg. Svaret härpå, som man för närvarande väntar, skall afgöra allt. Det vissa är, att Konungen, i kraft af föreställningar om nödvändigheten af sin närvaro i Sverige, synes med allvar hafva beslutit att resa. Och det måste väl så vara, emedan jag Thomas börjar att tro det. Jag smickrar mig äfven dermed, att man väl torde, vid resan genom Wien, uppdraga oss att göra några propositioner om vägen genom Tyskland. För öfrigt, som Konungen, efter freden, icke vidare kan vägrasitt samtycke till Kejsarens bemedling, och fredscongrässen i Norden utan tvifvel är oss fördelaktig, så är min plan, att vid genomresan gifva hofvet i Wien att förstå, det Konungen icke vidare skall afslå denna bemedling, om Hans Kejsarliga Maj:t å nyo låter tillbjuda honom den.

Men, som jag ingenting vill äfventyra, beder jag E. Exc. genast derom affärda instructioner för mig till Herr Morhoff. Jag har ett ganska gynnande tillfälle, att om detta ärende föredraga, hvad jag önskar, genom ett bref, som Hans Maj:ts resident i Constantinopel å mina vägnar skrifvit till kejsarliga vice cancelleren.

Jag uppskjuter till min återkomst, att tala om de affäirer, som angå Eder. Jag skall endast i korthet nämna, att Konungen är öfvertygad om Edert nit, att han icke gillar rådets förfarande med Danmark, och, rörande den unga Hertigens myndighetsålder, att han aldrig skall afsluta denna fred på vår bekostnad; och att vi slutligen kunna smickra oss af hans synnerliga beskydd vid hans återkomst, hvaraf också den förlikning, ni vet, kommer att bero.

Regeringen i Stettin beklagar sig öfver oss, och Konungen skulle lemnat uppmärksamhet deråt, om jag icke gripit mig an att säga honom, att det vore de civilas och magistratspersonernas vana, att alltid beklaga sig öfver de stackars soldaterna. Jag har måst 3:ne gånger uppläsa för honom det stället i edert bref, som rör de statshväfningar, hvilka äro att befara i Sverige, och detta har haft god verkan. Jag förblifver etc.

P. S. Den plan, Ni låtit föreslå i Sverige, är i Hans Maj:ts tycke, endast den icke kostar honom det Ni vet. Han skall tagga alla våra trouper, emedan hans afsigt är att upprätta en ny armée. Han är mycket nöjd, att Herr Dücker icke rest, och ännu mer, att han af sig sjelf begärt våra dragoner.

ÅTTIONDE, BREFVET.

Till Densamme.

Demotica, den 16 Juni 1714.

M. H.

Tandem bona causa triumphat: Konungen gör vår tillgifvenhet och i synnerhet Edert nit all tillbörlig rättvisa. Tack vare Edra bref och memorialer och mina föreställningar. . . . .

Hvad som mer än allt annat recom-menderar oss, är det bemödande, Grefve Dernath gör, i förening med General Dücker, för att till Konungens ankomst upp-rätta en armée i Tyskland. Konungen talar med mig alla dagar om våra trupper och i synnerhet om dragonrégementet; och jag hoppas, att han skall blifva ganska nöjd med att taga dem alla uti sin tjänst. . . . .
Läsom oss nu komma till hufvud-saken.

Jag kan icke neka, att ju det memorial, Ni känner, är från mig; men genom Herr Hahns egenhändiga stil samt Poniatowskys och Müllerns Vittnes, till hvilka han sagt

detsamma, kan jag bevisa, att han icke al-
 lenast förebringat alla dessa propositioner,
 utan dessutom äfven 2 eller 3 andra, dem
 jag icke funnit för godt att tillägga; det å-
 terstår mig då endast att rättfärdiga skrif-
 sättet. Vid detta förslag måste man för det
 första anmärka titeln, som säger: *fördelar*
 att hoppas m. m., och för det andra: att
 denna skrift aldrig blifvit utgifven, i afsigt
 att uppvisas för Konung Augusts fullmäg-
 tige. . . . . Efter denna inled-
 ning måste Ni M. H. veta, att Tornschild
 blifvit afsänd, endast genom en öfverilning
 af Konung Stanislaus, till Lagnasco, emot
 alla reglor, utan att Konungen af Sverige
 visste ett ord derom. För närvarande på-
 står Hans Maj:t, att, som Konung August
 låtit förklara ogilltigt mitt memorial, har
 han i detta afseende aldrig haft någon upp-
 riktig afsigt. För att upplysa honom om
 sitt misstag, har jag genom Herr Müllern
 framleggt för honom ett annat memorial,
 hvaruti jag bevisar, att, sedan saken blifvit
 så godt som offentlig, Konung August icke
 kunnat göra annorledes, till att icke i för-
 tid komma i oenighet med Czaren, ej eller
 Flémming, för att aflägsna Lagnasco, som
 förmodligen är okunnig om denna sak; och
 att Konungen af Sverige, för att utdrifva
 räffen ur kulan, nu endast behöfver genom
 mig förklara sig vara färdig att under-
 handla, så framt Konung August har upp-

rigtiga afsigter. Får se, om jag kan genom-
 drifva denna punct. I vidrigt fall tror Herr
 Müllern det vara högst nödvändigt, att Ni
 står väl med Herr Tornschild, emedan det
 är ett ofelbart medel att se saken lyckas,
 och att den drifves genom Konung Stanis-
 laus, med hvilken Ni skulle göra väl att
 underhålla brevexling, eller till och
 med skicka någon till honom. Jag gör mig
 mycken möda att förmå honom till allt,
 hvad jag vill, och allt hvad han gör, är här
 väl gjordt. Bifogade öppna bref skola för-
 skaffa Eder tillfälle dertill. Jag känner
 Herr Tornschild noga: det är en hederlig
 man, som har snille och kunskaper; men,
 som han förut stått illa hos Konungen, och
 man i följe deraf icke betjent sig af honom,
 har han ingen erfarenhet; dessutom har han
 en viss myndig mine och, sanningen att sä-
 ga, ganska värdiga tänkesätt, men som, un-
 derstödde af Spanska och stolta manerer,
 skulle passa en parlaments-president bättre,
 än en underhandlande minister, som bör
 hafva ett smidigt skick och intagande fa-
 çoner. . . . . Jag
 sade Konungen härom dagen allt detta och
 äfvenväl under smälöje. . . . .
 Lika mycket: jag tager mig friheten ännu
 en gång tillstyrka Eder, att till min ankomst
 lemna alltsemmans *in statu quo*, emedan
 jag uti allt skulle kunna lemna eder viktiga
 upplysningar. Jag afvaktar endast en af

mina Janitscharers återkomst från Constantinopel, för att stiga till häst och blifva Konungens af Sverige förebud. Efter lingt uppskof och många invändningar, hvilken det tillhörde att resa först, har Porten bedt Konungen skicka någon med sina propositioner och önsknings, egenhändigt undertecknade och förseglade med hans signet; men i stället har Konungen, genom Herr Desalleurs, låtit förklara: att, som han såg, det Porten icke ville lemna honom den så ofta lofvade escorten, begär han endast en Firman eller respass. Alldenstund det är jag, som affärder alla couriorer, och Herr Dessalleurs är min goda vän, har jag blifvit underrättad om allt. Man tviflar ej, att Porten inom få dagar gifver Firmanen, och att Hans Maj:t finner sig då föranlåten att resa genom Tyskland. Porten skulle utan tvifvel äfven gifva penningar, om man förstode att gå väl till väga, hvilket ej skulle skada, emedan man här är skyldig omkring 5 till 600 punger åt Turkar, Greker och Judar, dem man då skulle vara i stånd att betala med 300, emedan en stor del af dessa penningar blifvit lånade i Bender, der man för 20, 10 och stundom 5 écus gifvit sedel på 100. Döm deraf, om det interesse, eller agio, vi betala Herr Cooke, och som går till ungefär 25 procent, är så öfverdrifvet i ett land, der den rikaste vanligen betalar 15 procent om året.

Ni vet utan tvifvel redan, att Konung Stanislaus rest från Bender till Cronstadt, åtföljd af Grefve Tarlo, Marskalken Adlerfeld med flera. Det tros, att han skall begifva sig till Zweybrücken. Poniatowsky har rest, för att träffa honom, och jag tror, att han skall följa honom. Det är otvifvelaktigt en af de hederligaste män i världen och en af våra bästa vänner. Så snart svar kommer från Constantinopel, skall jag skicka honom en courier till Cronstadt med en copia af detta, samt dessutom andra bref till Christenheten. Som jag skrifver detta med en Fransk köpman, som i eftermiddag skall resa från Adrianopel, får jag bedja Eder göra min ursäkt hos H. Durchl. och meddela honom innehållet af detta. Underätta äfven Grefve Wellingk om bifogade nyheter; vi skola göra honom goda tjänster, *Dühring* och jag. Som det ej gifves bättre utväg att förmå Konungen samtycka till en fredsunderhandling i Norden, än genom det kejserliga hofvet, skulle jag kunna verka någonting häruti, vid min resa genom Wien, allenast jag finner instructioner i detta ärende hos Herr Morhoff. Jag har godt tillfälle dertill.

P. S.

Vår unga *Dühring* står ganska väl hos Konungen. Mitt exempel visar Eder, att

djerfhet ingenting skadar. Jag har sagt Hans Maj:t, att, som hans moder fruktat, det studierna skulle skämma soldaten och det krigiska utseendet, har hon dragit öm försorg derom, att han icke skulle kunna ett ord latin, hvaruti hon ock förträffligt lyckats. Detta är svar på Edra 2:ne bref af den 10 Mars och 17 April.

ÅTTIONDE FÖRSTA BREFVET.

Till Hertigen af Holstein.

Adnamöpel, den 21 Juni 1714.

N. H.

Den stora svårigheten, att med säkerhet få bref ända till Tyskland, och det beständiga uppskjutandet af Konungens resa från den ena dagen till den andra, äro skälen, hvarföre jag icke, så ofta jag önskat, kunnat fullgöra min skyldighet. Imellertid har Geheimerådet Baron Görtz visserligen icke underlåtit att underrätta E. D. om hvad jag tid efter annan haft äran meddela honom, rörande sakernas härvarande belägenhet. Herr Cancellern von Müllern har bekommit bref från E. D. så väl till honom, sjelf,

som till Konungen; han gaf mig del af dem, innan han öfverlemnade det sednare till Konungen. . . . . Hans Maj:t har icke allenast häröfver förklarat sig i de nådigaste uttryck, utan äfven författat ett svar till E. D. och lofvat i detta afseende skicka bestämda föreskrifter till Rådet i Stockholm. Hans Maj:t är fullkomligt öfvertygad om redligheten af E. D:s afsigter, och om dess tillgifvenhet för honom och för konungariket Sverige. . . . . För öfrigt får jag nåden meddela E. D., att Konungen önskar taga alla Holsteinska trouperna i sin tjänst, för att med tillhjälp af dessa regementen å nyo kunna upprätta en armée i Tyskland. General Dücker får utan tvifvel i dag vidare ordres derom af Hans Maj:t; men det bästa är, att Hans Maj:t snart kommer sjelf i vårt grannskap, der man slutligen skall kunna lättare komma öfverens om allt. Hoppet om en snar afresa är nu större än någonsin, emedan, då Turkarne, efter förnyandet af tractaten i Carlovitz med Pohlska republiken genom dennas Ambassadeur Chomentowsky *), begärt af Konungen dess skriftliga ansökning, egenhändigt undertecknad, har Hans Maj:t helt enkelt svarat, att det ej behöf-

---

*) Genom denna förnyelse förbehålls sig dock Turkarne friheten att föra Konungen obehindrad genom Pohlen.

des. Och hvad som bekräftar detta utseende till en snar afresa, är, att Hans Maj:t, omedelbart efter denna vägran, skickade ordres till Franska Ambassadeuren, Herr Marquis Desalleurs i Constantinopel, med en af mina Janitscharrer, för att af Porten endast begära en Firman eller respass för honom och hans folk. Detta gifver anledning till den förmodan, det han beslutat resa genom Tyskland, ehuru man likväl ännu ej kan säga något med säkerhet härom. Man har i 14 dagar väntat Portens svar härpå, och jag har dessutom i detta ändamål i går ditsändt en expres. Man tyfflar under tiden alldeles icke, att ju denna Firman erhålles, och kan hända Porten väl skulle kunna bifoga en god penningssumma, allenast man begär den på ett passande vis; så att Hans Maj:t med heder och anseende skall kunna lemna detta rike. Jag afvaktar endast detta svar, för att genast resa och blifva Hans Maj:ts förebud; så att jag, med mina expeditioner och mitt recreditiv, som redan ligga färdiga uti cancelliet, omsider efter så lång väntan, hoppas få njuta den så efterlängtnade lyckan, att inför E. D. muntligen betyga, det ingen med mera nit och vördnad än jag kan vara etc.

P. S.

Porten afvaktar Tatar-Chanens tanka om den Firman, Hans Maj:t begärt, efter hvad

Franska Ambassadeuren i går berättade mig.

ÅTTIONDEANDRA BREFVET.

Till Baron Görtz.

Adrianopel, den 23. Juni 1714.

M. H.

Härmed sänder jag Eder öfver Cronstadt, doublette af mina 2:ne sista bref af vigt; hvartill jag äfven bifogar en skrifvelse till H. Exc. Grefve Flemming, jemnte en försvarsskrift, den E. Exc. tacktes halva godheten låta dechifrera och sedan lemna honom afskrift deraf. Den skall tydligen visa, det jag endast framställt, hvad jag fått mig uppdraget, åtminstone af Herr Grund; och, om man har upprigtig mening att fullborda detta arbete, så måste man följa den plan, som finnes på sista sidan af den vid brefvet till H. Exc. Grefve Flemming bifogade skrift. Som Poniatowsky, en hederlig man, den der knappt har sin like, är fullkomligt väl anskrifven hos Hans Svenska Maj:t, kan han uti denna sak göra viktiga tjenester. E. Exc. gör väl i att vända sig

till honom, hvartill närlagge bref kan gifva tillfälle. Jag har sedan mitt sista bref ingenting mer att omnämna, om ej, att svar ännu icke ankommit från Constantinopel, rörande den firman Konungen begärt, emedan, enligt ett bref, som jag i natt fått från Herr Desalleurs, Porten först vill inhemta Tatar-Chanens tanka i detta mål. Imellertid hoppas man, att allt skall gå väl, och att man äfven skall få penningar, blott man förstår att tillbörligt skicka sig hos Porten. Herr Liewen väntar endast på detta svar, för att medföra det till Sverige. Det är en man af både ståndaktighet och förtjenst; men för min del tror jag, att jag skall resa med posthästar och hinna om honom samt invänta honom i Wien, der jag hoppas få mina förhållningsordres rörande fredscongressen. Ett rykte går, att Preussen omsider med allvar ernar göra någonting för oss. Det är väl något sent; men bättre sent än aldrig. Om detta inträffade, och Konungen af Preussen gaf Konungen af Sverige ett sådant prof af sin goda villja, skulle man våga hoppas att kunna bemedla någon tractat. Jag förblifver etc.

ATTIONDETREDJE BREFVET.

Till Densamme.

Utan datum.

M. H.

Det paquet, som var ämnadt till Cronstadt, har jag qvarhållit, för att nu skicka det med Herr Fleischmans courier, och behåller Ungraren från Cronstadt ännu en 8 dagar, för att med honom afsända andra tidningar. Jag har i 3 dagar haft detta paquet alldeles färdigt och skrifver detta till Ers Exc., blott för att säga, det min Janitschar i dag på morgonen återkom från Constantinopel och medförde bref från Herrar Desalleurs, Fierville och Cooke, hvaruti jag underrättas, att, ehuru man afärdat en estaffette till TatarChanen, för att inhemta hans tanka, ger man dock tillkänna, att Hans Maj:t bör skriva till StorHerren ett bref utan ceremonie (det vill säga, utan att en envoyé behöfver öfverlemnna det vid offentlig audience), rörande sin bortresa; och man lofvar, det han skall erhålla nödiga pass och allt hvad han för resan

behöfver, äfvensom en god summa pennningar. Man önskar jemnväl, det han täcktes skrifva till Viziren, och försäkrar, att det skulle göra ett hastigt och fördelaktigt slut på affairerna.

Blott jag förseglat detta, begifver jag mig genast i galopp till Demotica, för att understödja denna begäran hos Konungen, och för att med dessa bref få en klok man, som någorlunda förstår sig på att intaga Turkarne, afsänd till Constantinopel (och det blir utan tvifvel Grothusen, som efter Poniatowskys bortresa är skickligast till detta ärende). Jag är säker, att man i detta fall skall vinna allt och mere, än man kanske hoppas. Jag tviflar icke heller, att man gifve 1000, ja kan bända 2000 pungar, om man nämligen skicker sig rätt. Några små affairer, som jag ännu har att iordningställa här, nödga mig att sluta, och jag skulle göra det med detta penndrag, om det vore möjligt, utan att förut försäkra Eder, det ingen med mera högaktning och nit än jag förblifver etc.

P. S.

Som Konungen är in *challach* *), skall allt gå väl för oss.

---

*) Det vill säga, vid god helse.

ÅTTIONDEFJERDE BREFVET.

Till Hertigen af Holstein.

Demotica, den 16 Juli 1714.

N. H.

Jag har i min sista relation haft nåden berättat, huru Hans Maj:t låtit en tolk afgå till Constantinopel, för att af Porten begära tillstånd, att till densamma afsända en Envoyé: Så snart denna tolk i går morgon återkom till Demotica, och jag derom erhöåll underrättelse genom min dervarande resident, begaf jag mig i frysprång dit; hvarpå jag strax efter ankomsten hade på tu man hand ett 4 timmars långt samtal med Könungen, då jag hade nåden föreläsa honom från början till slut alla bref, i detta ämne skrifna af Franska och Engelska Ambassadeurerna, af Franska Envoyéen till sin tolk samt af Kejsarens resident. De innehöllo hufvudsakligen, att, på de af Franska Ambassadeuren och Kejsarens resident gjorda förklaringar, "det deras Resp. monarcher med nöje skulle se, att Hans Svenska Maj:t toge vägen genom deras

Länder". Stor-Viziren svarat, "att Hans Maj:t egde sjelf att afgöra, om han ville skicka en karakteriserad minister till Constantino-pel med ett bref till Kejsaren, det han vid en offentlig audience kunde öfverlemnå honom: men att han med detsamma bad Konungen gifva Porten tillkänna, hvad väg han ämnade taga, så att Hans Höghet der-vid kunde taga sina mått och steg." (Ef-ter allt utseende väljer han att resa genom Tyskland.) Följande dagen blef Baron Grot-husen utnämnd till Envoyé extraordinaire i Constantinopel, och man arbetar nu på hans utstyrel, som skall blifva präktfull, och på hans dépêcher. Jag är öfver måt-tan glad, att Konungen gjort detta val, e-medan det ej gifves någon här, som bättre känner Turkiska nationens lynne, och eme-dan det äfven är utsigt, att han genom si-na intagande manerer torde vinna Stor-Vi-ziren, som är en skicklig man, och deri-genom förskaffa Hans Maj:t 1000 pungar, att före afresan betala sina skulder. Firman eller respasset skall audience-dagen lemnas till Envoyeen, så att Hans Maj:t sannolikt inom 40 eller 50 dagar skall kunna begyn-na resan.

Hans Maj:ts svar på E. D:s sednaste bref skulle redan i förrgåår blifvit afsändt; men man har uppskjutit dermed, tilldess Herr Envoyén afrest. General Liewen af-reser med det första, och jag hade kunnat

göra honom sällskap, helst mina expeditioner äro alldeles färdiga, om Hans Maj:ts icke gjort mig den nåden yttra, det han önskade, att jag dröjde qvar, tilldess Grot-husen haft sin audience, för att derefter kunna med säkerhet utsätta dagen till Hans Maj:ts afresa. Jag har nåden vara etc.

ATTIONDEFEMTE BREFVET.

Till Baron Görtz.

Demotica, den 16 Juli 1714.

M. H.

Den Ungrare, som medförer detta bref till Cronstadt, hvilket kostar mig 20 ducater, har jag i 14 dagars tid qvarhållit, för att genom honom underrätta Eder om följden af underhandlingarne i Stambul. Då den tolk, man ditskickat, för att af Porten begära tillstånd, att få genom en med diplomatisk karakter försedd person öfverlemnna Hans Maj:ts bref, i förrgår återkom och jag derom underrättades af min dervarande resident, begaf jag mig i frysprång

is-
Om
Ni
ner-
nom
e till
lkom-

Jag blifvit
enten? Vil-
sin landte-
hvarje mor-
arar och 4
r aldrig felt.
athundar, som
Turkiet. Jag
ra dem hem.

titel han behagade, men att man endast bad honom uppgifva den väg, han ville resa. Jag tror det ej blir svårt, och att vägen sannolikt tages genom Tyskland. Följande dagen blef vår goda vän, Öfverste Grothusen, utnämnd till envoyé: för närvarande arbetar man på hans dépêcher och utrustning. Han skall åtföljas af Öfverste Rosen, Ryttmästare Rosen, Öfverste Bjelke, Falström, systerson till General Rank, och en Capten Buddenbrock vid gardet. Hans 2:ne systersöner Dühring hafva ännu ej erhållit tillstånd att följa honom; ty Konungen säger, att man ej får vara partisk för sin släkt. Jag skall i dag tala för dem, som jag hoppas, med framgång. Denne Grothusen är en klyftig och förslagen man samt bland härvarande den skickligaste för de Turkiska affärrerna. Bland de blinda äro de enögda Konungar, säger han sjelf. Ni vet, att han förlorat ena ögat, åtminstone hvad den lekamliga synen angår. Som han fullkomligt känner Turkiska lynnet, tviflar jag ej, att ju han lyckas vinna Viziren, hvilket troligtvis tillskyndar Konungen 1000 pungar reda penningar. . . .

Som Konungen yttrat sig skola blifva mycket belåten, om jag afvaktade audien-
cen, så att han kunde för mig bestämma
dagen till sin afresa, och kan hända sedan
sända mig med postskjuts till hofvet i
Wien, har jag ej funnit tjenligt blifva fi-

skare påskaften, sedan jag i 4 års tid haft tålamod.

Här följer duplicatet af min försvarsskrift till Hans Exc. Grefve Flemming. Om Ni önskar, att saken skall lyckas, måste Ni ställa Er in med Toraschild och i synnerhet Poniatowsky: det är enda vägen, genom hvilken jag i dag skrifver denna sednare till om nyheterna härifrån. Jag är fullkomligt etc.

Apostille.

Skulle Ni väl kunna tro, det jag blifvit en af de ryktbaraste jägare i Orienten? Vil-lebråd finnes i öfverflöd på min landtegendom. Jag skjuter vanligtvis hvarje morgon vid solens uppgång 2 harar och 4 rapphöns. Denna fångst slår aldrig felt. Jag har bland andra 3:ne vindthundar, som äro de mest utropade i hela Turkiet. Jag skall för racens skull medföra dem hem.

ATTIONDESJETTE BREVET.]

Till Densamme.

Adrianopol, den 24 Juli 1714.

M. H.

En af Herr Fleischmans Janitscharer, som reser härigenom till Tyskland kl. 3 i morgon, gifver mig tillfälle låta E. Exc. veta, att Envoyéen Grothusen i förrgår reste till Constantinopel. Jag hade med nämnde Envoyé vid Hapsa, som är första conacken, 6 timmars väg härifrån, der jag då var på jagt, ett samtal, rörande en lycklig utgång på Hans Svenska Maj:ts förhållande. Han ställer till mig alla bref, han skrifver till Konungen: han hade gerna sett, det jag, äfvensom Franska Ambassadeuren, följt honom, för att der på visst sätt blifva en sorts gouverneur för den rätt utomordentliga envoyéen. Men, alldenstund det ser ut, som jag skulle komma att få något uppdrag för kejserliga hofvet, har jag ej trott det vara nyttigt att aflägsna mig. För öfrigt är Herr Grothusen, utan tvifvel, den skickligaste,

Hans Maj:t kunnat välja i Demotica, och som är mest lifvad af den bästa villja att finna en god summa penningar; hvilket är den hufvudsak, hvarpå allt för närvarande beror. Hans suite utgöres af 72 personer, hvilket, enligt både cancelliets och min tanka, är hälften för mycket. Men, har Hans Maj:t så önskat det, så har Herr envoyéen aldrig sagt nej, i synnerhet då det kommer an på onödiga utgifter; och man kan säga, det Konungen och han i den saken förstå hvarannan såsom — sans comparaison — två tjufvar på en marknad. Annars kan jag ej nog omtala för Eder, huru mycket skäl jag har att vara tillfredsställd med det uppförande, Konungen begynt visa i anseende till mig, mina och sina affairer. Ty 1:o bemöter han mig på det nådigaste sätt i verlden; 2:o är han fullt och fast tillgifven det Durchl. huset; och 3:o har han en upprigtig och verklig otålighet att resa. De bref, han derom skrifvit till StorHerren, Stor-Viziren och Mufti, äro författade i de bästa uttryck man vill önska: att, sedan ödet ända hittills kvarhållit honom i detta land, skickar han nu sin minister att aflägga hans tacksägelse för det goda bemötande, man visat honom. Han förbehåller sig att derföre vid sin hemkomst till sina stater få visa sin erkänsla; Han förklarar sig villja resa genom Ungern och Tyskland sam beder StorHerren afhöra hans Minister

propositioner, rörande hvad han för sin afresa skulle kunna behöfva. I brefvet till Stor-Viziren beder han honom förskaffa sin minister skyndsamt företräde; försäkrar honom om en stadig vänskap för Porten, och om en serskild aktning för hans person. Brefvet till Multi innehåller nästan detsamma *mutatis mutandis*. Vi hafva att tacka General Liewen och Cancelleren för denna stora förändring. Också har icke heller jag skämt bort saken. Jag reser, så fort Hans Maj:ts afresa blifvit utsatt, och framhärdar etc.

Apostille.

Stor-Vizirens kloka uppförande har äfven mycket bidragit till Konungens afresa.

ÄTTIONDESIUNDE BREFVET.

Till Hertigen af Holstein.

Adrianopel, den 4 September 1744.

N. H.

Jag har ingenting att tillägga den underdåniga relation *), jag förra veckan afsände

---

*) Den har ej igenfunnits bland de andra *dépêcherna*.

till Peterwaradein med en kejserlig courier, än att jag sedan dess gjort en resa till Demotica, der jag dröjde i 4 dagar, till att försöka komma under fund med de uppdrag, Herr Löwen nyss medfört hit. Så mycket jag kunnat utstudera, lärar enda anledningen till hans resa vara Bassewitz's affaire, ehuru han på intet vis vill yppa sig hafva något uppdrag derom. Imellertid känner ännu ingen denna sak i dess rätta sammanhang, och man begriper ännu mindre, af hvad orsak General Dücker kunnat finna sig föranlåten att blanda sig deruti, då han, såsom han nyligen gjort, hitskickat Bassewitz's instructioner och papper, hvilka blifvit ställda directe till Konungen, men som, sedan han öppnat dem, öfverlemnade dem olästa till Cancelleren von Müllern. Deraf synes det tydligen, det Hans Maj:t ej eggar någon uppmärksamhet deråt, helst han känner Bassewitz, som han gör; hvilket synes utaf allt, så vidt jag känner denna sak, emedan Herr Löwen, som skall återvända såsom courier till Stralsund, ej kommer att erhålla något svar på sina ärenden. Man smickrar mig äfven dermed, att de ordres, rörande Bassewitz, hvilka man skickat till Sverige, skola blifva honom ingenting mindre än behagliga. . . . Jag är äfven öfvertygad, att alla dessa lindriga misstankar, som icke äro af någon betydighet, på intet vis skola rubba den upp-

rigtiga och sanha vänskap, Hans Maj:st har för E. D. Tvärtom skall E. D. med glädje se verkningarne af denna vänskap vid första sammankomst uti Hans Maj:ts stater, då det ej kan slå felt, att ju en fullkomlig enighet återställles. För öfrigt fingo vi, genom en i går från Constantinopel ankommen courier, veta, att Grothusen der haft hos Turkiska Kejsaren sin afskedsaudience, vid hvilken man lemnat honom denna monarchs svar på Hans Maj:ts bref *); efter

---

*) Herr Grothusen var i Constantinopel endast i egenskap af Konungens af Sverige envoyé extraordinaire och ingalunda iklädd titeln af extraordinarie ambassadeur, som Herr de la Motraye tillägger honom uti sin andra Tom, pag. 211. Han lemnade Demotica den 20 Juli och ankom den 28 till förstaden Pera med en suite af 72 personer, så väl cavalierer, officerare och secreterare, som betjenter. Han tog in hos Herr Cooke, som afstod sitt hus till honom, och dit Porten, enligt bruket, skickade honom sammetsdynor och andra sofftillbehör. Dagen derefter tillkännegaf han sin ankomst för alla ministrarne från de magter, som voro i fred med Konungen, hane herre, och, sedan hans equipager kommit i den ordning och prakt, som Konungen önskat, hade han sitt första företräde med vanliga ceremonier den 13 Augusti hos Stor-Viziren, der man endast talade om Konungens afresa, den han skulle hafva utsatt till början af October, och till hvilken Stor-Viziren lofvade nödig betäckning ända till gränsen af Siebenbürgen, utan att en gång nämna om något penningeförskott, som han dock så väl behöfde.

Denna audience skall han äfven taga en hos StorViziren; hvarefter han ofördröjligen begifver sig på återresan hit, der vi ofelbart vänta honom i slutet af nästa vecka; och skall det då lätteligen kunna hända, att Hans Maj:t tager det otryggliga beslut att resa härifrån 14 dagar derefter, på vägen uti Wallachiet stöta tillsammans med dem af sitt folk, som blifvit kvar i Bender, och sedan resa genom Ungern och Tyskland, för att återvända till sina stater. Enligt all sannolikhet skall Hans Maj:t vid gränsen af Tyskland taga posthästar, för att incognito fara till Stralsund. Imellertid har Porten

---

Herr Brue fick derpå uppdrag att utforska StorViziren i anseende till denna artikel; men, sedan denne berättat honom, att det vore onyttigt tala derom; emedan Hans Kejserliga Maj:t och Muselmanniska lägen icke tillåto att utlåna penningar, afstod Herr Grothusen, efter ännu ett andra försök, hvilket lyckades lika litet som det förra, helt och hållet från denna begäran, hvilken icke vidare nämndes. Den 18 Augusti beviljades honom företräde hos StorHerren, och han emottog följande dagen besök af de fremmande ministrarne samt gjorde sitt tillbaka hos dem. Den 21 hade han en tredje audience hos StorViziren och den 26 sin afskedsaudience hos StorHerren; samt, efter ännu 14 dagars vistande i Constantinopel, hvarunder han hade ett fjerde samtal med StorViziren, vid hvilket han aflade sin afskedsaudience, reste han derifrån den 10 September och återkom den 16 till Demotica.

reden utnämnt de Capidschi-Paschar, som skola ledsaga Konungen ända till gränsen med nödiga hästar för hans suite; men, vidkommande de penningar, vi smickrade oss att erhålla, har detta hopp försvunnit, och det är endast Herr Cooke, som beslutat lemna Konungen ett förskott af 40 till 50,000 écus. Samma dag envoyéen hade sin afskedsaudience, har man i serailen afhuggit hufvudet på Hospodaren af Wallachiet *), som någon

---

*) Härom berättar Herr de la Motraye i sin andra Tom, pag. 212. Samma dag afskedsaudiencen förhådes, och strax efter denna audience, begaf sig Storherren till en af sina Kiosker vid bafsstranden, och, sedan han låtit tillföra sig Hospodaren af Wallachiet, jemte hans tvänne söner, mäg och hofmästare, som tvänne månader suttit i fängelse för de anklagelser, jag annorstädes omnämnt, befallde han, att de skulle halsbuggas på en liten plats, som ligger framför denna Kiosk, hvilket ock i hans åsyn blef inom en åttondedels timme verkställt på följande sätt:

Bödeln lät dem alla nedfalla på knä, på ett visst afstånd från hvarandra, och aftaga sina mössor; och efter en kort bön, som dem tillåts att förrätta, aflog han med ett sabelbugg först hofmästarens hufvud, sedan mågens och slutligen den äldsta sonens. Men, då han upplyftade sabeln för att afhugga den yngsta, 16 år gamle, sonens hufvud, bad denne, öfvervåldigad af förskräckelse, om lifvet och tillbjöd sig att blifva Muselman. Hvarpå, då fadern gjorde honom förrebråelser och uppmuntrade honom, det han hellre kunde 1000 gånger dö, om det vore möjligt, än att förneka Jesum Christum, blott för att få lefva ännu några år på jorden, ynglingen sade

Ed suttit fångslad, äfvensom på hans söner och mäg; hans gemål och dotter hafva blifvit gifna såsom slafvinnor till Bostandechi-Pascha, som inneslutit dem i sitt Harem.

När envoyéen återkommit, skall jag genast resa med posthästar och infinna mig, för att försäkra E. D., det ingen kan med mera vördnad och nit än jag vara etc.

ÅTTIONDEÅTTONDE BREFVET.

Till Baron Görtz.

Adrianopel, den 4 Sept. 1714.

M. H.

Till mitt vidlyftiga bref af den 29 Augusti *), som afgick dagen derefter till

---

Et bödeln: "Jag vill dö Christen, slå!", och genast afhöggs denne hans bufvud, likasom på de andra. Till slut halshögg han fadern, hvarefter man kastade deras kroppar uti hafvet och uppspikade deras bufvuden framför stors porten till Serailen, der de 3;ne dagar voro till åskådande. Sådan ändalykt tog denne olycklige Prins, efter att 26 år hafva styrt Wallachiet. Han, hette Constantin Bessarabas. Se det öfriga af hans historia och orsaken till hans olyckor hos de la Motraye, Tom. 2, p. 206.

*) Igenfinnes ej bland dépécherne.

Wien med en courier från kejserliga residenten, har jag ej annat att tillägga, än att jag gjort en resa till Demotica, för att upptäcka orsaken till Herr Löwens resa. Nästan alla med en mun säga, det han kommit endast för Bassewitz's affaire, ehuru han sjelf på intet vis vill medgifva det. Det vissa är, att han medfört alla Bassewitz's papper och, ibland andra, hans första instruction; alltsammans uti ett paquet till Konungen, som likväl, utan att läsa det, genast öfverlemnade det till Herr Müllern. Det förljudes, att Hans Durchl. Administratörn å nyo velat göra sig mästare af Bassewitz's person; men att General Dücker låtit föra honom i säkerhet till Stralsund, hvarifrån han skall begifva sig till Sverige. Imellertid känner ingen verkliga förhållandet härmed; men det vissa är, att Konungen (först, och dernäst allt hederligt folk, gör Bassewitz's konster all rättvisa. Man har till och med försäkrat mig, det man ej ernar svara något på hela detta ärende, åtminstone ej med den courier, som medför detta (hvilken, enligt hvad jag tror, blir Herr Löwen, emedan han är försedd med penningar för resan, hvilket för närvarande är nog sällsynt att här få se). Man smickrar mig äfven dermed, att man skall skicka till Sverige ordres, som ej serdeles skola behaga Herr Bassewitz. . . .

[Mellertid... förebrår man mig ständigt, att
 si ej lemnat Konungen, eller åtminstone
 Grefve Wellingk, förtroende af de pro-
 positioner, med hvilka vi velat narra Cza-
 ren; ett förtroende, det vi dock bordt lem-
 na, emedan man nu icke vet, hvar man är.

Jag är äfven öfvertygad, att allt
 skall gå väl, när H. D. Administratorn (för
 hvilken Konungen ständigt bibehåller en
 verklig vänskap) och E. Exo. råka Hans
 Maj:t i Pommern, och att man der skall
 finna utväg att upprätta en varaktig en-
 drägt.

I går ankom från Constantinopel en
 courier, af hvilken vi fingo veta, ett en-
 voyéen haft sin afskeds-audience hos Stor-
 Herren, den 26 Augusti, och att man öf-
 verlemnade honom Hans Höghets bref till
 Konungen; man hade redan utnämnt de Ca-
 pidschi-Paschar, som skola åtfölja Hans
 Maj:t ända till gränsen med erforderliga
 hästar och vagnar; Grothusen skulle aflägga
 ännu ett besök hos Viziren och sedan be-
 gifva sig på vägen, så att han nästa vecka
 kan vara här. Det ser ej ut, som Porten
 skulle gifva Konungen penningar; men Herr
 Cooke skall anskaffa 40 à 50,000 écus. Det
 bästa är, att Konungens resa är otvifvelak-
 tig, och att han begifver sig åstad inom 14
 dagar efter Grothusens återkomst. Hans
 folk i Bender, till ett antal af 700 man
 under General Sparres befäl, skall förena

sig med honom i Wallachiet; man örnar ta-
ga vägen genom Ungern. Hans Maj:t skall
resa incognito, så snart han kommit öfver
Turkiska gränsen. Jag förblifver etc.

ÅTTIONDENIONDE BREFVET.

Till Baron Görz.

Demotica, den 17 Sept. 1714.

M. H.

Sedan jag varit Envoyéen Grothusen
till mötes på dess återkomst från Constan-
tinopel, anlände jag hit i går afton och
fann General Liewen färdig att sätta sig i
vagnen, för att resa till Adrianopel och där-
ifrån till Tyskland, hvadan jag endast har
tid säga, det jag bekommit de fyra brefven
från E. Exc. af den 16, 18, 22 och 25 Au-
gusti. Jag skulle önskat, att E. Exc. likväl
vore i Wien, i anseende till det nöje, jag
då skulle haft att erhålla dess bref; jag har
redan denna morgon haft tillfälle att för
Hans Maj:t uppläsa de hufvudsakligaste
styckena af dem; likväl kan jag ännu icke
säga Eder något säkert om en beskick-
ning till Wien, emedan Herr Cancelleren

ligger rent för döden, och man under tiden ingenting gör. Af samma skäl kan jag icke heller orda något om de ärender, jag hoppades få mig anförtrödda. Jag vet endast, att Konungen är mycket nöjd med hofvet i Wien, och vi hoppas, att detta skall föranleda honom att söka bibehålla dess vänskap. Vi arbeta alla derpå, att Konungen måtte antaga Hans Kejsersliga Maj:ts beordring. Jag torde vid min ankomst kunna säga Eder något vidare om allt detta. Konungen skall nästa vecka resa genom Wallachiet och Cronstadt till Siebenbürgen, hvarifrån han kan hända reser incognito. Jag skall taga några dagars försprång; men, som jag kommer att resa med posthästar, hoppas jag komma till Wien tilläfsventyrs lika fort med General Liewen, som i anseende till sin sjukdom reser långsamt.

Det förhör, man hållit med Generalen Baron Horn, rör blott hans egen person och ej det Durchl. huset. Hans fiände, Hert Meyerfelt, har gjort honom illa ankrifven vid hofvet, och man har illa ansett, att han emottog denna värdighet, utan ett underätta Konungen derom. Jag håller på att ställa detta till rätta. Som Konungen lofvat mig ett svar till H. Durchl. Administratören, skola vi väl häruti få upplysning.
 . . . . . Jag är etc.

Apostille.

Herr Cooke har lånat Konungen öfver 100,000 écus. Porten har ej gifvit några penningar, emedan man ville hafva en million, men deremot behandlat Herr Envoyéen ganska väl. Vi hafva sport Drottningens i England död.

NITTIONDE BREFVET.

Till Hertigen af Holstein.

Demotica, den 19 September 1714.

N. H.

Jag har haft nåden erhålla E. Durchl:ts bref till Konungen af Sverige, dateradt den 15 sistlidne månad, jemnte det bifogade, och ej underlåtit att denna morgon öfverlemna det förra i Hans Maj:ts egna händer, hvilken genast öppnade och genomläste det. Jag har redan förut af försigtighet ofta talat med honom i detta ämne; men, då man förut vunnit honom mot nämnde General-Major Horn, emedan denne emottagit ifrågevarande värdighet, utan att hafva gifvit Konungen den minsta del deraf, hafva alla mi-

na föreställningar varit frugtlösa, och har man ständigt yrkat, det man ville afvakta nämnde Herr Horns förklaring. Denna morgon företog jag åter denna sak i närvaro af Cancelli-Rådet Feiff, som ifrigt tog parti af Herr Horn; men jag kunde ej erhålla annat svar af Hans Maj:t, än att han derom skulle skrifva till E. Durchl.; och skall detta svar omsider afgöra denna sak och tillkännagifva Konungens tänkesätt. . . .

. . . För öfrigt har jag den lycken på bytt försäkra E. Durchl., att Konungen vid alla tillfällen visar sig hysa en öm vänskap för E. Durchl:s person och synes lifvad af erkänsla för allt, hvad det Durchl. huset gjort till hans bästa. Men på samma gång tager jag mig friheten framför allt anbefalla E. Durchl. Stettinska affairen, emedan vi hafva säkra och förnyade underrättelser, att Konungen i Preussen söker med list bemäktiga sig denna stad, i det han vill förstärka sin proportionerade andel i garnisonen och ditföra ett betydligt förråd ammunition. Hans Maj:t har flera gånger för mig upprepat sin önskan, att jag skulle skrifva derom och enträget bedja E. Durchl. vara noga på sin vakt i detta afseende och erdeles omtänksam att gifva akt på Preussens förhåfvande.

Envoyéen Grothusen hade i går förtäde hos Hans Maj:t, då han, med vanliga ceremonier, öfverlemnade honom StorHerrrens bref. I går har man hitfört från Constantinopel den summa af 60,000 écus, som Herr Cooke med flera hafva upplånat åt Konungen, så att Hans Maj:t sannolikt reser härifrån nästa vecka, ställande sin kurs genom Wallachiet och Ungern, ehuru man ej ännu i Wien tillkännagifvit något om den väg, Konungen ernar sig. Jag skall med skjuts resa förut och i Wien afvakta E. Ds ordres, förblifvande etc.

NITTIONDE FÖRSTA BREFVET.

Till Baron Görtz.

Demotica, den 19 September 1714.

M. H.

Jag har bekommit E. Excs bref af den 3. Augusti, jemte brefvet från Grefve Demotica och de öfriga bifogade skrifterna. Följande dagen reste jag att möta Envoyéen Baron Grothusen, som återkommit, öfverhopad af Porten med heders- och höflighetsbetygelser, men utan penningar, emedan

man icke begärt mindre än 2000 pungar. Jag får endast tid att säga Eder, det jag denna morgon uppläst de väsentligaste delarne af brevet för Konungen. . . .

. . . . Ehuru Herr Cancellaren nästan ligger för döden, och i följe deraf ingenting sker *in publicis*, har Konungen likväl lofvat mig, att genom Herr von Kochen låta affärda svar på H. Durchl. Administratorns 2:ne bref, af hvilka det ena har afseende på . . . . och det andra General Horns sak, hvilken herre är illa anskrifven hos Konungen. Jag har glömt uti mitt föregående bref, att, N. B. på Konungens uttryckliga befallning, blägga Eder: att vår Flolsteinska garnison i Stettin må blifva lika med den Preussiska, af fruktan för någon öfverraskning, emedan den goda villjan att komma åt detta ställe dagligen allt mer och mer röjer sig. Jag tror, att Konungen skall nästa vecka resa genom Wallachiet, der hans folk i Bender skall förena sig med honom, och, kan hända, incognito genom Ungern. Ännu har ingen tacksamhetsbetygelse blifvit gjord Kejsaren; vi arbeta på, att den skall affäggas med öfliga formaliteter. Müllerns sjukdom är för närvarande bekymmersam. Jag reser inom några dagar och hoppas kanske före detta bref vara i Wien. Jag förblifver etc.

NITTIONDEANDRA BREFVET.

Till Baron Görtz.

Adrianopel, den 22 September 1714.

M. H.

Uti mitt förra bref glömde jag säga E. Exc., att Konungen gifvit sitt bifall till Prinsens af Hessen-Cassel förmälning med Hennes Kongl. Höghet Princessan Ulrica Eleonora, Högst densammes syster, och således gifves intet tvifvelsmål, att det ju icke sker. Man gör räkning på 6000 man Hessiska trouper, för att öka arméen i Pomern.

Herr Liewen har, i brist på hästar, 3:ne dagar blifvit uppehållen härstädes, emedan man tager alla, man kommer öfver, för Konungens räkning, som reser nästa vecka. Jag skall resa före honom nästkommande Thursdag. Jag väntar Edra ordres i Wien, hvarifrån jag skall directe begifva mig till E. Exc., innan jag reser till min familie. Konungen lär med sista courieren hafva skrifvit till rådet, att det skulle gjort mycket bättre i att förklara sig med H. D.,

än att gifva deras ministrar vid de utländska hofven de befallningar, hvaröfver vi beklaga oss. . . . Jag är etc.

NITTIONDETRÄDJE BREFVET.

Till Grefve Reventlau.

Adrianopol, den 30 September 1714.

M. H.

Min kammärtjenare, som medför detta, skall muntligen säga E. Exc. de orsaker, som hindra mig att resa genom Peterwaradein, hvarmed jag alltid smickrat mig. Han öfverför till det Kejsertliga hofvet vigtiga bref, af hvilka det hufvudsakligaste finnes nti bifogade paquet till E. Exc., hvaran Ni tackres hafva godheten med möjligaste första affärda honom. Konungen reser i morgon från Demotias. Han skall hafva 14 dagsresor till Rusgiok vid Donau; och derifrån 10 andra till gränsen af Siebenbürgen, så att han inträffar i Hans Kejsertliga Maj:ts stater före slutet af October månad. Jag anbefaller mig för öfrigt i E. Exc:s bevägenhet och förblifver etc.

Apostille af samme datump.

Jag anförtroar mig åt brefbäraren, min kammartjenare, som skall muntligen underätta E. Exc. om orsakerna till hans beskickning till Peterwaradein, och derifrån till Wien. Jag har fått ett bref från Baron Görtz, uti hvilket han berättar mig sin ankomst till Wien just på samma tid, jag hade tagit afsked af Konungen och var i begrepp att resa förut med posthästar. Jag har skickat min kammartjenare till Peterwaradein, men skall själf följa Konungen till Rusgick vid Donau, hvarifrån jag med posthästar reser genom Cronstadt. Hans Maj:t reser i morgon från Demotica och har sitt första nattläger vid Demir-Tasch nära Adrianopol *).

*) Den 10 October, bestämde sig Hans Maj:t afse på från Demotica, låt en Captsch-Pascha upprätta ett vackert och alldeles nytt tält vid Demir-Tasch för Konungens första Conack eller nattläger och, angående stället till Demotica, för att hafva uppsigt öfver marchen med 6 Chisour, 500 hästar och 60 vagnar, som voro redan färdiga. Hans Maj:t förkustade, innan vid afresa, den propositionen, man gjorde honom, att låta sedan de förskrifningar, som utändigast utse sig som nitscharer, Judar, m. fl. som hade betienat sig af Svenskarne behöf, så i Demotica som Bepsch, uti den de förskrifvades gånna litet och därför fordras de till en del på de ställen så mycket. Och gaktadt allt, hvad man här vid staden anför till geldenärernas förmön, så som den Turkiska lagen, så sträng mot prästen

Inom 14 dagar går han öfver Donau vid
Rugick och, innan slutet af October, öfver
gränsen af Wallachiet till Siebenbürgen. Jag
troar, att han ärner under hela vägen resa

tare, och, fastän man föreställde Konungen, att,
om man reducerade alla skulderna till deras rätta
belopp, skulle de blifva så obetydliga, att det
ei, hvartill dock flere sig beredde, lönade mö-
dan för creditorerna att följa Hans Maj:t till
Sverige, helst de kunde få betalning i Constan-
tinopel, så gaf likväl Hans Maj:t, alltid ädel-
modig och stor i allt, följande svar; om någon
af mina officerare eller dragoner gifvit en för-
bindelse på 100 écus för 10, skall jag låta be-
tala dem i Sverige. Han lät gifva hvarje credi-
tor en blåt af 50 écus värde, för att följa hon-
om. Man steg till blåt kl. 10 f. m., den . .
. . . 2 October och ankom till ofvannämnda
stätt kl. 4 e. m. Under tiden hade Apti-Pascha,
Seraskier i Bender efter Ismael-Pascha, fått be-
fälsning att med Svenskarne i Bender, under
Generals Sparres befäl, förhålla sig på samma
sätt, som man nu gjorde med dem i Dembitica;
det vill säga, att förse dem med vägnar och hä-
star för resan, samt ända till gränsen gifva dem
fri förtäring. Dessa ordres verkställdes nu, och
man var frän denna stadt under marche, för att
i Wallachiet förena sig med Hans Maj:t.

Konungen, som bland de första ankommit
till det stätt, Capidschi-Pascha lät uppfå, steg
ntaf och hade icke väl hunnit inträda der, förr-
än samme Capidschi-Pascha genast helsade hon-
om å Kejsarens, sin Herres, vägnar, hvilken öns-
kade honom en lycklig resa och sände honom
detta tält jemte en sebek, hvars fäste var prydd
med juveler, samt 12 hästar. Hans Maj:t böj-
de hufvudet och sade, att han tackade Hans
Höghet för all bevisad frikostighet, hvarpå han
gick ut, för att bese hästarna, som alla vore A-

incognito. För öfrigt är fortsättningen af de vänskapsprof, kejsarliga hofvet visar, ganska behaglig för Hans Maj:t. Med brefbäraren afgår härjemnte äfven befallning till

rabiska. Capidschi-Pascha blef i sin ordning begäfvad med en sobelpels. Hans Maj:t tillbringade natten under detta tält och fortsatte tidigt följande morgonen sin marche, som följande dagarna riktades mot Rusgick. Man reste föga öfver fyra mil om dagen, emedan Turkarnes pålegmatiska allvarsambet icke påkyndade marchen, af tillbörlig aktning för Konungen. Man tog största delen af tiden nattläger nära några byar, anvisade till *Conack*, men alltid för att härbargera så mycket folk. En *Chiaus* och en Hans Maj:ts quartermästare, jemnte en talk, reste alltid förut, att bestyra om allt, så i afseende på rum, som mat för folk och foder för hästar, och allt detta på StorHerrens bekostnad och i god ordning. Men Konungen, som hörjade tröttna vid denna Turkarnes ledsamma maklighet och vilte något litet rubba deras tröghet, lät, den 6 October, blåsa till häst kl. 3 om morgonen, såsom tecken till uppbrott. Capidschi-Pascha, alla *Chiaus* och öfrige Turkar, uppväckte af bullret och mycket förvånade, att Konungen ville resa på en så otjenlig timma, vågade likväl icke motsäga, och alla sutto upp till häst i en af de mörkaste nätter, då man nödgades upptända bloss, för att sinna rätta vägen bland Hera, af berg och skogar denade, pass, hvaraf Bulgarien är uppfylldt. På detta nog löflige sätt, som i synnerhet förargade Turkarna, anlände man i gryningen till byn *Commorowa*, utsedd till *Conack*, der Hans Maj:t, i stället för att hvila, så snart han såg det vara fullkomligt ljus, steg till häst och gjorde en lustrid: ända till middagen. Då, efter hans återkomst, Herr Fabricius berättade honom det, som om natten

Herr Stjernhök att aflägga många tacksägel-
se- och höflighetsbetygelser därför; men
jag tviflar på, att Konungen, före sin an-
komst till Kejsarens stater, skrifver honom

tilldragit sig, och huru flere vagnar gått sönder,
samt tillade, att Turkarne, föga vane vid sådana
nattliga marcher, syntes mycket trumpan och
insomnade, sade Konungen leende: det är bra
att väcka dem, och lära dem att någon gång va-
ka. Största delen af vagnarne, som för det e-
laka väglaget blifvit efter, ankommo ej till Co-
nacken förrän på eftermiddagen, der Konungen,
som tidigt läggit sig, lät kl. 2 om natten gifva
signal till en dylik marche, och fortfor på detta
vis, ibland litet tidigare, ibland litet sednare på
nätterna, ända till Ruzick, dit han framkom
den 17 October.

Då Konungen fått veta, att Kejsaren lät gö-
ra stora förberedelser till hans emottagning,
tillsade han Herr Fabricius, som skulle resa för-
ut, att denne skulle göra honom ett nöje med
att öfver allt utsprida, det Konungen ville resa
incognito, och man skulle göra honom sig för-
bunden att ej låta sig märka honom, om man
under vägen till och med igenkände honom.
Herr Fabricius, som betjenade sig af den frihet
att yttra sig, med hvilken Hans Maj:t nådigt
hedrade honom, sade: Nädigaste Konung! om
Ers Maj:t vill resa helt och hållet incognito, tror
jag mig dertill veta ett ofelbart medel. Då Kon-
ungen frågade, hvilket det kunde vara, svarade
Herr Fabricius, det är att taga en af Herr Grot-
husens svaria peruker, låta köpa en nattmössa och
nattrock, eller låna dem af Herrar Müllern, Dü-
ben eller några andra, som dermed äro försedda,
och, när Ers Maj:t reser genom någon stad, all-
tid taga in på bästa värdshuset, genast begära
vin, ofta vara törstig, artigt språka med värdin-
nan, om hon är ung och vacker, eller några andra

att, ehuru jag ej vill förstå, att han inte
sänder någon med en sådan, sedan han gått
öfver gränsem. Olyckligtvis är Cantellens
sjuk, hvilket hindrar så godt som alla
saker. Jag skall, innan slutet af October,

1744 1744 1744 1744 1744 1744 1744 1744 1744 1744

100 sändt flickor i huset, låga afdragit sig stofforna,
110 begärda sin hustru och sina söffor, samt, sedan
120 han ätit och druckit mycket, gå till sängs och so-
130 va långt in på morgonen. Allt detta iakttaget,
140 trotsde jag hela världen, att i ett ögonblick
150 af Sverige. Helt nyligen smög jag in till
160 jag skall åtminstone i något, om jag vill följa
170 eders råd. Konungens råd är följande, sedan
180 han genomfört Västgöta, hela sin resor efter
190 sig den 7 November vid Födery i nämnde land;
och, sedan han kommit inom Kärrens stater,
200 reste han till och från Örebro till Dühring,
210 genom Siebenbürgen, Dagers, utmed Wien och
220 Kürnberg, genom Gassel och Braunsberg,
230 samt ankom till Salsburg den 22 November;
240 under den resan hade han på sig en älsklig pe-
250 ruk och utgjaf sig för en svensk officer, för att
260 ej blifva i grefskapet. Han hade rest genom alla
270 dessa länder på mindre än 24 dagar och syntes
280 ännu vid framkomsten till Salsburg på intet vis
290 trött, men deremot var Dühring den 22 mycket
300 mer och hade haft all nöda att enda till slutet
310 utaf sin resan. Jemför Linnés Historia öf-
320 ver Carl XII. Enligt Memoirer för 22 1714,
330 p. 226. La Motraye, Tom. I, p. 226. Kottaire
340 etc. Hela den väg Herr Fabricius togte, kan
350 man se uti andra delen af de La Motraye's resor,
360 hvilken dervid nämner alla omständigheter, un-
370 dantagande detta, på hvilka han följt mig
380 sig, liksom uti mycket annat. Den 22 af han
390 säger, att Herr Görtz reste från Wien före Herr
400 Fabricius, hvilket påslagen är stridande mot
410 detta bref m. m.

vara i Wien² och då hafva sin muntligen
säga Eden, att jag med mycket värnadt
är etc.

Ny Apostille.

Man är här mycket böjd att ingå vän-
skap med det nya Engelska Hofvet. Stof-
Herren har skickat Konungen till Hållar-
jemants ett rält och en säbek.

NITTIONDEFIERDE BREFVET.

Till Hertzogen af Holstein.

Zelle, den 22 November 1714.

N. H.

E. D. är utan tvifvel underrättad om
min afresa från Wien den 18 November,
genom ett bref, som Baron Görtz haft lyc-
ken skriva till E. D. i slutet af sistlidne
vecka. Jag har ankommit till Braun-
schweig *), der jag stadnade några dagar,
för att utröna kejsrerlige ministrarnes tänke-
sätt, äfvensom de öfriga ministrarnes hos
de Konungar och Furstar, som deltaga i
nordens angelägenheter; och jag smickrar

*) Den ryktbara congressen hölls då derstädes.

mig att ej hafva varit Hens Svenska Maj:ts
 onyttig, genom framställandet af verkliga
 begreppet om denna stora furstes ädelmo-
 diga afsigter. Jag ankom i går hit till min
 far, och, som jag har några vigtiga affairer
 att uppgöra med honom, kan jag ej förrän
 i morgon, afton resa till Hamburg, för att
 få den så ifrigt efterlängtrade sällheten att
 uppvakta E. D. och meddela några nyheter,
 som kan hända icke skola blifva oangenä-
 ms; hafvande jag nåden med djup vördnad
 förblifva, N. H., Eder Durchl:

underdänigaste, lydigaste

och trognaste Tjenare,

VON FABRICIUS.

Slut.

II.

Hans Excellence Kongl. Rådetz och Præsidentens Hr Gref Bengdt Oxenstiernas tahl till Hans Kongl. Maj:t uti Hennes Kongl. Maj:ts Enckiedrotningens namn, då de offentligén på Rijkz Sahlén i Stündernes närwahro aflade Förmynderskapet, som skedde d. 29 November 1697.

Stormechtigste Allernådigste Konung!

Uti den stora och almenna bedröfvelsen, som hela Sveriges Rijke öfverkom igenom den stormechtige Konungens fränfälle, har Eders Kongl. Maj:ts Fru Fader Moder måst draga en stor dehl och märkelig afsaknad, icke allenast för den naturliga Kiärlek des ömma Modershierta, som härigenom är sorgat wordet, undfådt, utan och för den omsorg, Hennes Maj:t sedan pålades, at dråga för Eders Maj:ts höga Persohn och hela det Kongl. Husetz bästa jembväl ock för de vichtige bestälningar uti Rijkzens Angelägenheter, dem Hennes Maj:t efter Hans Maj:tz Glorwyrdiget i åminnelse Yttersta begiäran åtog at skiöta.

Dernäst hafva ock de Herrar som Hans Maj:t behagat förordna till Förmyndare också haft uti denne Almenna Sorgen deres stora part, nog samt wettandes hvad för ett Wärick tet är, at förvalta Saker af så hög Wicht, under namn af Förmyndares ansvar.

De Öfrige Herrarne af Kongl. Råden, hafva jemwäl måst sakna hufvudet, som var af Gud med besynnerlig Vårhet, till et så stort Regimentz förhånde begåfvat.

Men Allernådigste Konung uti denne Almenne bedröfvelse hafver det varit Oss en stoor tröst och hugnad, då Wij hafve ästundat Eders Maj:t som en säker och värd Arfwinge till den Kongl. Trohnens besittande, ja Vårt hepp är märkeligen förökadt wordet, i dy Eders Maj:t behagat hafver strax bijvista Rådalagen och giöra sig om alt kunnig. Af denna dess höga närvaru hafva Wij samtel med hugnad och försundran sedt, huru Eders Maj:t dageligen uti förstånd och höga Kongl. dygder och Gåfver så tiltagit, at de öfverwäga Eders Maj:ts unga Åhr och Alder, hwatföre Wij föruth kunnat see, det Förmynderskapet ej skulle länge behöfwas. Nu Allernådigste Konung såsom Eders Maj:t är igenom Gudz nåd och till alle dea tilhörige Konungzlige hög- och rättigheter, arftagen; Och Eders Maj:tz trogne Ständer och undersåtare hafva af en devot underbåtelig Nijt och trohet enhälligen tillkännagifvit

deres höga åstundan och underdånigaste längtan at se, det Eders Majjt behagade sitt Arf-Rijkes styrelse sielf värckel, antaga; Alltså har hennes Majjt och dhe Herrar, som Förmynderskapet varit anbefelt, så väl som hela Rådet fuller allareda emoot, Eders Majjt respective kiärligen och underdånigast yttrat och tilkiännagifvit med hvad för hugnad och glädje de denna Eders Majjts trogne Ständers enbällige åstundan förnummit hafva. Men emedan det ock nödigt skattas, att Eders Majjt tillfälle gifves, at få här wijsd solennisera den önskelige dagen till alla Eders Majjts trogne Ständers och Undersåtares glädje, som nu infallen är; Ty hafver högstbemytt Hennes Majjt och Hög Förmyndare, respective kiärligen och underdånigast ytterligare härmedh velat och skohlat i all submission bedia, at Eders Majjt täcktes tillåta, at de deras här till dagz förde Förmynderskap, måtte nu här med, uti samtel. Eders Majjts trogne Ständers närvaro, få afträda och nederläggas, som det ock härmed solenniter sker.

Hennes Majjt dröjer det fasta förtröendet till Eders Majjt, at des trogne förborg wijsd förändet och Förmynderskapet må uptegas för ett säkert prof af det oskrutade trogne Moderlige effectiön, hennes Majjt försäkrar sig intet hafva tillbakasett af att det hennes Majjt hafver förmåt af sine krefter till väge bringa, at styrkia till

Eders Majj:ts högt Sahl. Hr Faders Testa-
mentz exacte Observance, och at befrämja
Eders Majj:ts tjenst och des Rikkes Gagn
och bästa.

Förmyndarne och samtel. Eders Majj:ts
Råd h lefva och uti det underdåhniga hop-
pet, at såsom Eders Majj:t hafver hela tij-
den behagat benåda dem med sin höga Kon-
ungsliga Närvarelse, och hört på hvad sätt
hvar och en Saak, efter des beskaffenhet,
antingen af Förmyndarne allens, el. samtel.
Rådet öfverlagdt blifvit, Eders Majj:t altså
lärer hafva fattat een nådig och rättvijs
taneka om deres redelige upsåth och goda
willia, fast skulle de icke i alt hafva förmåt
at göra deres underdåhnige plickt tillfyllest.
De varda så länge de lefva ei underlåtande,
at bevijsa Eders Kongl. Majj:t deres
underdåhnige Tienst och trohet, på det de
sig derigenom måge göra af Eders Kongl.
Majj:ts höga Nåd och Konungsliga ynnest
vårdige.

Sluteligen så är alles Vår devote och
hiertelige Önskan och Böön, at den Als-
wäldige Guden, efter hvilckens Gudomme-
liga försyn och Skickelae Eders Majj:t det-
ta sig tilhöriga Konungsliga Väldet och des
Wärckställigheet, nu sielf anträdandes var-
der, wille begåfva Eders Majj:t med sin
Nåds och Wijsdoms Anda, bekröna Eders
Majj:t med alskiöns Lycksahligheet i ande-
lig och timmelig mätto, Välsignandes Eders

Maij:ts Rådth och företagande, så att alt måtte lända till hans Gudommelige namns Åhra dess heliga Kyrckio till beskydd, Eders Maij:t sielf till Odödelig heder och efterdömme dess regente välde och höga Konguelige huus till styrckio och stadfästelse, ochså Eders Maij:ts Rijken och länder, samt alle trogne Undersåhtare till högsta väl-trefnad. Gud wille ock förläna dem sam-drechtig- och enighet sins emellan, och at med all underdåhnig Vyrðnad och lydno ef-ter deras undersåtelige plickt, gå Eders Maij:t troligen tilhanda så at des Regemen-te må blifva Gudh behageligt och i alla tijder välsignat!

Han befäste ock Eders Maij:ts Trohn och låte den stedze grönska och occuperas af dess Kongl. Arfvingar, så länge Scepter och Crona här på Jorden föres och bäras kanna.

III.

**Kongl. Maj:ts Svar till Kongl. Rådet Gref-
we Dahlberg, angående de Svenske Un-
dersåtarne i Riga. Gifvet Stockholm
den 18 April 1699.**

Carl etc.

Utur Eder underdåniga skrifvelse af d.
31 Januarij sistledne hafve Wij i nåder in-
hämtat den förfrågan som Borgmäster och
Råd i Riga hoos Eder gjort angående hu-
ruvida under Wäst til Eder afgångne nådi-
ge bref af d. 6 Decemb. sistl. skola jemväl
de Ryssar vara til förståendes, som origina-
lerna Muscowitiske Undersåtare äro, såsom
Smolenscianer, och andre så kallade hvita
Ryssar, hvilka dock nu för tiden dät Musco-
witiska wäldet äro undergifna; Så och där
Wäre egne undersåtare något anspråk och
pretensioner hafva emot de Muscowitiske
Undersåtare, om de i lika måtto vid Gene-
ral Gouvernementet deras klagan anbringe
och der decision undergifne vara skola;
Hvarpå Eder til nådigt svar länder, at alla
Muscowitiske Undersåtare, antingen de dät
i förna tider varit eller icke, skola under

bem:te Wårt nådiga bref vara begrepne då de äro kärande, och hafva något hoos Wåre Undersåtare at sökia och fordra; Men då de uti andra måhl äro svarande och någon Wår Undersåtare söker dem för skuldfordran, bör Saken utföras vid de vanlige Stadz Rätterne, så framt icke den Muscovitiske Undersåtaren sielf såsom Svarande, och den der præsumeras sitta i possession af det som hoos honom sökes, så och Wår Undersåtare såsom kärande skulle godviligt å bägge sidor sig begifva ifrån beneficiis instantiarum, och samtycka til forum vid General Gouvernementet, til at derigenom vinna så mycket skyndesammare Utslag uti Saken, då sådant dem skell frätt stå, och straxt vid Sakens begynnelse et dera forum utvälja, hvilket J berörde Borgmästare och Råd till svar uppå deras förfrågan och till underdänig efterrättelse kungjören. Stockholm den 18 April 1699.

CAROLUS.

Joh. Lilljenstedt.

IV.

Kongl. Maj:ts Svar til Kongl. Rådet och GeneralGouverneuren Grefve Dahlberg, på hvad sätt Zariske Printzen skal i Liffland vid dess genomresa emottagas, samt förhållas så med Skiutzning, som andra Ceremonier vid Fremmande Ambassadeurers och Envoyéers genomresa.

Carl med Guds nåde etc.

Wij se ntur Eder underdånige skrifvelse, dat. d. 15 passato, hurusom bref ifrån Muscou berätta, att Zariska Printzen nu i sommar lærer resa åth Tyskland at studera, samt at han ärnar taga vägen öfver Riga, och ehuru väl han torde villia passera inognito, så förfråge J Eder dock underdånigst, på den händelsen han skulle gifva sig känd, på hvad sätt han skall blifva emottagen, och ländet Eder derpå til nådigt svar, det hafven J at försee honom med frij Skiutz genom Edert anförtrodde General Gouvernemente, samt låta honom med ett vist antahl Ryttare beledsagas, från den ena orten till den andra, kunnandes uti de fästningar, genom hvilka han kommer att resa, så väl som i Riga alla Stycken lässas

af wallarna, hvarest J jemväl på Slottet
kunnen honom tractera. För det öfrige och
hvad vidkommer Eder underdånige ansök-
ning at få ett vist Reglement, huruledes
man sig skal hafva at förhålla, så med
skintsning som andra Ceremonier med frem-
mande Ambassadeurers och Envoyéers ge-
nomresa; Så löses utan någre speciale or-
dres för sådane Personer inga Stycken, men
til wacht förordnas tvänne Musquetterare
för deras Qvarter och en piquenär för Sahls-
dörren. Och Wij etc.

Stockholm d. 1 Junii 1699.

CAROLUS.

C. Piper.

V.

Specification på de Ryske Trophéer, som äro tagne wid Närva d. 20 Nov. 1700 och efter Hans Excell. Hr General-Feldtygmästaren Siöblads Ordres af Lieutenanten Elis Delcker efter Svensk Måttstock visiterade.

Metall-Stycken:

64	—	3	♯	Regiments-stycken, hvaraf de måste hålla 3 ♯ caliber och somlige något mindre.
1	—	2	—	Styckhake.
2	—	$2\frac{1}{2}$	—	dito.
1	—	$2\frac{1}{4}$	—	dito.
2	—	$3\frac{1}{4}$	—	dito.
2	—	3	—	dito.
2	—	24	—	lödige Nickhakar.
3	—	$1\frac{1}{2}$	—	dito.
1	—	$2\frac{5}{8}$	♯	Regiments-stycke.
1	—	$1\frac{5}{8}$	—	dito.
2	—	$1\frac{3}{4}$	—	dito.
6	—	5	—	Slangor, hvaraf 2 st. ligga på gafflar.
6	—	$5\frac{1}{4}$	—	hvaraf en är söndersprängd.
6	—	5	—	hvaribland är en Slanga.

1	—	6	#	Slanga.
6	—	10	—	dito.
11	—	11	—	dito.
1	—	11	—	som är söndersprängd.
1	—	12	—	Slanga.
1	—	14	—	dito.
2	—	17	—	långa Slangor.
1	—	22	—	
2	—	24	—	
1	—	26	—	Slanga; sprängd vid kam-
				maren,
1	—	28	—	Slanga.
1	—	30	—	
3	—	35	—	
2	—	36	—	
5	—	39	—	deribland en läng.
3	—	40	—	
2	—	42	—	
2	—	45	—	

143.

4	—	22	#	Haubitzer.
18	—	40	—	Mörsare, hvaraf somliga
				ej hålla fyllest 40 #
22	—	40	—	dito, vid Jamo af Ryssar-
				ne lemnade.
3	—	74	—	dito.
5	—	80	—	dito.

---

195 Summa.

VI.

Memoriale på hvad sätt Recruteringsen bör inrättas i Östergjötlands Landzhöfdingedöme och Wadstena Lähn, der Hans Excellence, Kongl. Rådet och Gouverneuren dertill ochså täcktes consertera.

(pres. d. 4 Junii 1710.)

1:o.

Bör all den afgång, som är skiedd sedan Regimentet blef utcommenderat (undantagandes denne åhrs Recruteringsen som gådt öfver alt) annoteras och i vissa columner sättas, på det att man nu kan börja och sätta dem i de första numerne, som minst har lidit härtil dagz: och der exempli gratia, 100 funnits, som haft den lycken, at deras karl lefvat til dess at det olyckeliga Pultaviske Slaget skiedde, så blifva väl de, de första numerne, som skola nu recruterat afgången, men så lottas likväl, hvilka af desse 100 skola blifva ibland N:o 1, 2, 3, etc.: börandes man observera at

Intet allt för många numrer på en gång falla
 i en Sochn, på det at allmogen må hafva
 så mycket lättare obehindrade skaffa sig Sol-
 dater; sammaledes observeras med den som
 legdt 2. 3. eller flere karlar, så at nu blif-
 wa de de sidste, som haft största olyckan i
 kriget; Men däremot som nu är N:o 1 och
 leger Soldat, behöfver intet fruchtadärföre
 innan N:o 1200. och så recruterat.

2:o.

Assosieras 12 de nästgräntzande Roter
 tilsammans hvilka så ofta Numren träffar
 någon af desse 12. understödia hvarannan
 med 1 Rd. på Rotan blifvandes desse 6 Dr
 Kopparmynt så i Rotan til last proportio-
 nerade, som den öfrige legden, så at 1 och
 $\frac{1}{2}$ gör lika $\frac{1}{4}$ och $\frac{1}{8}$ halparten emot ett
 heelt och halft hemman.

3:o.

På det at wederbörande må vetta, på
 hvad sätt denne recreutereringen nu skier, så
 inrättas Completerings boken på föllliande
 sätt, i sina vissa Columner, per Exempel,
 at den ena Columnen innehåller Complete-
 rings Numren N:o A., den andra innehåller
 Numren efter Indelningsvärket eller Mun-
 ster Rullan, per Exempel N:o 500. den
 3dje Columnen, Rotans Namn, den 4de

Häradet, den 5te Rotan med dess By och Bonde, hvarutj annoteras af Hr Landshöfdingen sielf med dess egen hand, eller den som hans Vices företräder, at den . . Datum presenterade Rotan N. N. N. per Exempel 1. en duglig karl N. N. som är transporterad til den vacante Rotan N:o 500. födder den . . . och gammal 30. Åhr i den dödas ställe N:o . . hvarest han hafver sin löhn och underhåld efter Reglementet at åtniuta, hvarpå Hr Landshöfdingen gifver honom en Zedell med dess namn underskrifvit, på det at Rotan må honom emottaga, och han vetta til hvilket Knechtehåll han sig skall begifva; Åliggandes den Rotan som efter Numrerne karl kommer at leja eller skaffa lefverera honom behlt frij och efter ordningarne beklädd til den vacante Roten, och som Solldaterne hälet blifva i de Sochnar där de hafva sina anhöriga och Slächt; Ty kan och sådant passas, när de få sina invisningar, til Rotarne, emedan där 40. à 50. skola recruterat, alldrig eller sållan så händér, at icke Solldaten kan sättas för någon honom enständig Rota.

4:o.

Så snart af Regementskrifvaren Hr Landshöfdingen blifver underrättad, om och huru många Roter äre vacante, så gå strax til Completerings boken, då til alla de Ro-

ter som Touren och Numern då är, expedieras en sådan Zedel och Ordres, at som Rotan i Indelningsväcket N:o . . . och i Completeringsboken N:o . . . bör skaffa Solldat, fördonakull åligger honom innan den eller den tiden en dugelig karl prestera etc.

5:o.

Såsom under denna Numerering, Wadstena Lähn och kommer at begripas, så kan därvid observeras, at som i Wadstena Lähn allenast är 2ne Compagnier och däremot i Lindkiöping 6. at man så inrättar Numerboken at N:o 1. 2. 3. 4. 5. 6. lägges i Lindkiöping Lähn, men 7. och 8. i Wadstena, och så vidare; kunnandes då de nyss lagde Solldaterne få sina anvisningar, observeras at de i Wadstena Lähn nu så länge vacante blifvande Rotar, upfyllas med de karlar, som efter Wadstena Numern komma at recruterat; och således vice versa.

6:o.

Skulle intet vara orädeligt at en bok för hvar Rota trycktes, hvarutinnan indrages Bondens och Knechtsens skyldighet emot hvarannan, efter den i Östergötland varande methoden, Numern, Munster-Rullan samt Completeringsboken utsattes Roteställarene

nämbnas samt summan af legden utsättas och reparteras på hvar och en, tillika med löhnen beklädningspenningarne samt öfrige Depencer som skie vid Solldaternes anskaffande och underhållande, Knechtestugans byggande, med mera.

7:o.

Såsom nu strax fordras, at en starkt recruteriug skal skie, så kan man, sedan man fått eftersee hvilka Rotar haft den minsta afgången, sedan Regimentet blef utcommenderat, dem strax anbefalla om Solldaternes anskaffning, och emedlertid heela swärcket fullföllia.

VII.

*Extract uppå Ordinarie Solldate Rotarne
uti Hennes Kongl. Maj:ts Riks-Enke-
drottningens Lifgedinge i anledning af
Liquidations - Räkningen, fördeelte i
läkn, härader och sochnar som föllier.*

Lähner. Härader. Sochnar. Rotar.

Gripsholm.	Åkers.	Åker och	
		Äria S:r	29
		Lenna	15
		Härad	12
		Wansö	27
		Fogdö	23)
			8)
		Helgerö	14
		Strengnäs	11

131)
8) R: 5364. 12. 13. $\frac{181}{407}$.

Daga	Gåsinge	27
	Dillnäs	8
	Kattnäs	7
	Frustuna	16

Biörlunda	21
Gryth	11

90. R: 3473. 11. 3. $\frac{10}{407}$.

Eskilstuna.	Öst. Rekarne.	Jäder	41
		Kiuhla	23
		Sundby	10
		Wallby	17
		Hammarby	6
		Kiöster	24
		Stenqvista	17
		Ährla	16
		Husby	16
		Näshulta	9
		Barva	8

187. R: 7216. 27. — $\frac{264}{407}$.

Wäst: Rekarne.	Torshälla	15
	Fors	10
	Gillberga	14
	Lästa.	9
	Tumbo	19
	Råby	3
	Öija	17
	Wästermo	12

99. R: 3820. 21. 20. $\frac{44}{407}$.

Räfsnäs.	Schibo.	Torssen	29
		Öferselö	37

223

Ytterselö	21
Aspö	9)
	4) 13.
Öfra Enhörna	7
Ytter Enhörna	14
Kiärmbo	10
Taxinge	8

135.) R: 5364. 12. 13. $\frac{181}{407}$.
4.)

Gripsholm	Åkers	139	
	Daga	90	
			229 Rotar.
Eskilstuna	Öster:Rek:e	187	
	Väst:Rek:e	99	
			286 Rotar.
Räffsnäs	Schlbo		139 Rotar.
			<hr/>
			Summa 654 Rotar.

VIII.

*Kongl. Maj:ts Ordres huru med Caperij-
erne under varande Krig med Danne-
mark och Ryssen förhållas skall. Gif-
ne Stralsund d. 18 Febr. 1715.*

1.

Såsom Hans Maj:t i Näder vill hafva tillåtit icke allenast dess egne Svenske och uti Tyske Provincierne boende, uthan ock alla främmande Undersätare, att capra uppå dem, som sig emot detta Reglemente förbryta; Så skall ock hvar och en, som derom ansökning gör, med Kongl. Maj:ts eller uti dess frånvaru med dess befälhafvares Commissioner blifva försedd, och dymedelst uti Kongl. Maj:ts Speciale protection och hägn tagas. Men utom Kongl. Maj:ts eller dess befälhafvares Commissioner, må ingen understå sig att fara på Cap.

2.

När en Commisshafvare utlöper och öfverkommer något Skiepp eller Fartyg, hvar-

på han gör sin Signal eller Jagtskott, då åligger den Skiepparen, som han förföljer, det behörigen att lyda och respectera på sådant sätt, att han antingen sielf kommer med alla dhe Documenter han kan framvisa, eller ock sänder någon annan dermed om bord till Commisshafvaren; Finner Commisshafvaren Documenterne af den beskaftenhet, att Skieppet eller godset, eller ock bägge böra vara prise, så tager han Documenterne till sig, dock låter dem först förseglas af den som de tillhöra, sedan sänder Commisshafvaren om bord till det tagne Skieppet, och med sitt samt den andre Skiepparens Sigill låter försegla Luckorne, att ingen ting kan uttagas.

3.

Finner ock Commisshafvaren af Documenterne, att Skiepp och Gods är fritt, bör ändock Commisshafvaren sända någon om bord på Skieppet, till att skierskåda och ransaka, om ock intet underslef med Documenterne skiedt är; Men finnes alt vara riktigt och sådant, som intet bör confisceras, så måste Skieppet uti sin kosa intet hindras, utan straxt löösgifvas, hafvandes Commisshafvaren vid detta alt noga att tillsee, att intet våld eller rövverij på Skiepp, gods eller folk måtte föröfvas, hvilket honom så mycket lättare lærer falla, som Kongl.

Handl. t. C. XII:s hist. IV D. 15.

May:t härmed vill hafva lemnat en Commisshafvare Frijhet så väl uti detta som alle andre tillfällen, att bruka samma Disciplin öfver sitt folck, och straff för öfverträdarena, som medelst Siöarticlarne Kongl. May:ts egne Officerare anbefalt är.

4.

Skulle ock det Skieppet, åt hvilket Signalen eller Jachtskottet är gjort, sådant intet behörigen lyda och respectera utan lijka fult sökia sin undanflycht, så att Commisshafvaren nödgas bruka magt att tvingat dertill, i sådan händelse är Confardie Mannen förbunden at gifva åt Commisshafvaren förnöijelse efter Siö Articlarne.

5.

Skulle något Skiepp understå sig försvara emot Commisshafvaren, så att det gör det ringaste motvärn när Commisshafvaren det anträffar, då har sådant Skiepp mist sin frijhet och räknas för god prise, fast det elliest borde vara fritt.

6.

Så snart ett Skiepp blifver upbrakt, måste Commisshafvaren det straxt inför behörige Domare angifva, och inför honom

samt protocollet låta upbryta dhe tegne och ännu förseglade Documenter. Skulle Commissahfwaren påstå, att Skiepparen och Båtsfolcket på det upbrachte Skieppet skulle tagas derifrån, så kan sådant tillåtas, och Skieppet samt det deruti lastade godset under Commissahfwarens vård lemnas, dock måste luckorna med begges Sigill sedan som förr blifva förseglade, och Commissahfwaren, så framt Skiepp och Gods blifver frij erkient, stå för alt det som åkommit, medan det varit under hans vård.

7.

Och på det Commissahfwaren måtte veta, hvilka uti sådane måhl äro laglige Domare, så länder dem till efterrättelse, att öfver alla priser, som till Carlskona och på den sidan om Sundet liggande hamnar upbringas, skola af behörige dertill förordnade ransakas uti orten der dhe upbringas, och sedan af Ammiralitets Rätten uti Carlskona afdömas. Öfver dhe som blifva till Giöteborg upbrachte eller uti dhe derom kringliggiande hamnar, ransakas på samma sätt, och afdömes utaf Ammiralitets Rätten uti Giöteborg: och öfver dhe som upbringas till Stralsund och andra på Tyska sidan belägne Hamnar, ransakas äfvenväl på sådant sätt, och dömes af den i Stralsund varande Ammiralitets Rätten. Willändes Kongl.

May:t härmed alfvarligen hafva anbefalt alla vederbörande domare, att när några Pris-Saker för deras domstolar förekomma, skola dhe dem strax och ofördröijeligen afgöra, och intet låta sig därigenom uppehålla, att den upbrachte föregifver sig villia ifrån annan ort anskaffa nya eller starkare Documenter och bevijs, efter till undvikande af allehanda Chicaner uti sådane saaker inga andra Documenter gifvas vitzord, än dem som varit om bord i Skieppet när det togs. Skulle ock saken vara så mörk, att nödigt vore till bättre underrättelse, bryta Laddningen, så bör sådant ej försummas.

8.

Och emedan nödigt är, att hvar och en må veta, hvad Skiepp eller gods bör för Confiscabelt dömas; Altså och emedan efter Krigsbruk allt det som af Fijenden kan eröfras, för välfängen Egendom räknas; Ty skola alla de Skiepp och Fartyg, som Fijenderne eller dess undersätare tillhöra, utan åtskildnad till wahren dhe föra och orten dhe gå till, eller komma ifrån, för god pris erkiännas.

9.

Och som Kongl. Maj:t intet kan tillåta, att någon handel skall idkas på dhe af

Ryssen ifrån Kongl. Maj:ts inkräktade Orter i Östersjön, hvarunder förstås alla öjar och hambnar, på Finska, Ingermanländska, Estniska, Liefländska och Curländska kusterna, i synnerhet medan bemelte orter med Kongl. Maj:ts Skiepps Creutzande blocqverade hållas, så skola ock alle Neutralskiepp, som derpå eller från segla, för Confiscable anses.

10.

Sammaledes varde alla Skiepp, som blifvit bygde på fiendtlig ort eller köpte af fienderne, och ej ännu varit på frij grund när de tagas, för Confiscable förklarade.

11.

I lijka mätto förklaras för Confiscable de Skiepp, som hafva aldeles inga eller intet behörige Documenter om bord, till att vijsa Skieppets natur och Egenskap: varandes föllliande Documenter dhe som der-till nödvändigt erfordras, nembl. Bijhlbrefvet; hvarutaf ses hvar det blifvit bygdt: Kiöpebrefvet, hvarutaf ses på hvad sätt det kommit i dens händér, som det ägde när det togs, så framt han intet är den samme som det låtit bygga: Måhlbrefvet, som vijsar storleken af Skieppet, och om det är det samma, som bijhlbrefvet och Kiöpe-

breffet lyda på: och Siöbrevet, som vijsar hvar det är hemma, Skiepparens Namn, att Redarne intet äro fiendlige, och hvars det sig ämnat, hvilket af Skiepparen och alla Redarne bör vara besvurit, och hehla Laddningen bör vara specificerad i samma pass af hvad vahrer den består, samt vara förnyat till hvar och en resa, och sedan af dhe uti hvar Ort vanlige Öfverhets Personer tecknad och underskrifvit efter gammal Siövahna, i föllia hvaraf intet vitsord bör gifvas, hvarken åt sådane Attester, som besökare och Tullbetiente på någon tid skola hafva gifvit om Skieppets Natur, intet heller till sådane Siöbref, som Städernes Magistrater, antingen uti deras högre och rätta Öfverheets frånvaru eller af andra Orsaker föranlätne, hafva gifvit.

12.

Alla Skiepp, som hafva dubbla och tvärt emot hvar annan strijdande Documenter, så att i föllie af dem ena dehlen deraf bör vara confiscable, och den andra frijvarde jämbväl för confiscable förklarade.

13.

Beträffande wahrerne, som uti Skieppen äro inlastade, så komma alla, hvilka fjändtliga Undersätare tillhörs, eller för de-

~~ran~~ Räkning äro skickade, att anses som
prisë, uti hvad Skiepp och Fartyg dhe ock
kunna finnas.

14.

Alle Neutrale Undersåtares gods, när
det finnes uti fiendteligit fahrtyg vara in-
lastade, blifva confiscable efter gammal Sjö-
Manér.

15.

Äfvenledes skal alt Neutralt gods, som
kommer från eller går till dhe uti den 9:de
Puncten omrörde förbudne hamnar, för con-
fiscabelt erkiännas.

16.

Alt Gods om hvilkets Natur och E-
genskap aldeles inga, eller intet behöriga
Documenter om bord finnas, skall jemväl
för Confiscabelt förklaras, varandes fölliande
Documenter de som dertill nödvändigt er-
fordras, nembl. Certificat, hvilket af alla
Frachterne bör vara besvurit, och af Magi-
straten uti orten, der Laddningen kommer
ifrån, underskrifvit och verificerat, vijsan-
des detsamma ut så vähl Laddningen i ge-
men, som hvad Undersåtare den tillhörer,
och hvart den blifvit embnat, samt Con-

noissementerne, som gifva en besynnerlig Underrättelse om Laddningen, och utvijsa för hvilkens Räkning och Risico den är. Äfvenså bör Skiepparen på den dehlen af Laddningen, som Skiepparen sielf äger, hafva richtige Certificat och Connoissementer, samt en fullkomblig riktig Rulla med alla Märken och behörige Teckn på alt gods som föres, att alt med Connoissementerne kommer öfverens: och alla Connoissementer, som intet fyllest äro beskrefne eller upfylte, varda aldeles förbudne, och således att om sådane finnas, göra de skieppet confiscabelt, så väl som när Connoissementerne finnas vara på tvåhanda sätt skrefne öfver ett slags gods: Och ehuruwäl både uti denna och den 11:te Puncten är förmält, hvad Documenter som nödvändigt erfordras till Skieppets och varans Justification, så skall dock derigenom intet vara betagit, wederbörande att jembväl fråga efter andra Documenter, såsom Certepartier, fractur-Räkningar, Correspondence-bref, Tull-Listor med hvad mehra, och af deras jembförande med ofvanbemelte Skrifter döma, antingen Skieppet och godset bör vara fritt eller ej.

17.

I lijka mätto skall alt det gods, om hvilkets natur finnas dubbla och tvärt emot hvarannan stridande Documenter, så att i

föllie af den ena dehlen det bör vara fritt, och i föllie af den andra ofritt, blifva för confiscabelt förklarad.

18.

Jembvähl skola alla Contrabande vahrer med confiscation ansees, nembl. allehanda slags gewähr, Stycken, Hampa, Togvärk, Segell- och Flaggduuk, Mousqveter, Bössor samt Bösselåås, med annat som dertill hörer, Fyrvärk, krut, Lunta, Kuhlör, Spiut, lansar, Pijkar, Hellebarder, Bardisaner, Fyrmörsare, Petarder, Granater, Mousqvetgafflar, Bandeler, Patrontaskor, Saltpetter, Stålhatter, Hielmar, Harnisk, verjor, Bajonetter, gehäng och annat slikt, med hvad till hästars Rustning behöfves, och allehanda krigsredskap, samt hvad till beklädning af krigsfolk kan tiena.

19.

Alla de Skiepp, som med någon Laddning, gående från sijentelig ort, och till sijentelig, varda tagne, skohla med samt deras Laddning, utan anseende hvem de tillhöra, för Confiscable ansees.

Skulle något Skiepp finnas vara gånge uthur den koosan, hvar Siöbrefvet och Passet samt andra Documenter vijsa det hafva varit ämnat, så att det kommit någon miss-tänkt ort närmare, än det hade bort, utan att kunna behörigen bevijsa, att det genom Storm eller andra lagliga skiähl blifvit drifvit uthur sin koosan, så skall både Skiepp och gods för Confiscabelt blifva förklaradt.

Och som om bord på hvar och ett Skiepp bör vara en Rulla på hehla Besättningen, underskrifven af Magistraten i orten, där Skieppet är hemma, hvaruti hvars och ens födelseort bland annat bör vara Specificerat, och Kongl. Maj:t på intet Skiepp vill hafva tillåtet, att mehre än fiärdedehlen af besättningen får vara på fiendtelig ort född; så varder härmed förklaradt, att alla dhe Skiepp hvars besättning öfver fiärdedehlen består af fiendteliga infödingar eller Undersåtere, skohla tillijka med innehavande Laddning för pris förklaras. Skulle ock aldeles ingen Rulla vara om bord, så skall Skiepp och gods som en Luren-dreyare confisceras.

22.

Skulle allenast een dehl af något Skiepp
vara ofritt och alle dhe andre dehlar frije,
så blifver alla dehlarna af Skieppet för den
ena dehlens skull lijkafullt confiscerat.

23.

Allt hvad som opbringas och af Doma-
ren för prise förklaras, det skall Commis-
sariaten eller dess Redare tillfalla, utan nå-
gon den ringaste afgift till Kongl. Maj:te
eller Publicum, hvilket han skall få besittia
och deröfver disponera som öfver all annan
sin laga och vählfångne Ägendom, Skolan-
des han uthomdessa niuta härvid dhe förmå-
ner, som tillförenda stadgat är.

Datum ut Supra.

CAROLUS.

(L. S.)

IX.

*Bref ifrån Uphandlings-Deputation till
Kammar-Collegium.*

Tit.

Såsom Hans Kongl. May:t genom des
till kl. Deputationen aflåtna nådiga Skrif-
velse ifrån Strömstad d. 23 sidstl. månad i
Nåder förordnat, att alla des Betiente af
hvad stånd dhe vara måga, skohla för inne-
varande Åhr 1718 och framgent förskonas
för 5:te penningens Contribution af deras
Löhner; Altså har, efter Hans Kongl. May:ts
Nådigste befallning, Deputationen ey bordt
underlåta at her med gifva Tit. behörig kun-
skap om högstbem:te förordnande; Och Wij
befalle etc. Stockholm d. 4 Junij 1718.

G. G. v. DERNATH.

D. H. Höpken. J. Tegner. Sal. v. Otter.

G. Rotlieb.

X.

Åtskilliga Bref och Påbud, utfärdade dels af Hans Kongl. Maj:t, dels af den Kongl. Regeringen.

Hennes Kongl. Höghets Arf-Princessans och Samtelige Kongl. Maj:ts härvarande Herrar Råds Påbud om en allmän extraordinaire Faste- Bot- och Bönedag, som öfver hela Sweriges Rike, Stor-Förstendömet Finland, och alla Sweriges Crono tillhörige och underliggande Förstendömen, Land och Herrskaper, högtideligen hållas och begås skal den 15 Januarii Åhr 1714.

Wij *Ulrica Eleonora*, Sveriges Göthes och Wändes Arf-Princessa, såsom ock Hans Kongl. Maj:ts vår allernådigste Konungs samtelige härvistande Råd, Göröm uti högstbemälte Kongl. Maj:ts frånvaro, och Dess höga namn härmed witterligt, att änskiönt Wij oss lätteligen föreställa kunnom, hurusom föga någon i hela Riket, och derunder lydande Provincier, finnas lærer, som icke fulkomligen underrättad är om det svåra tilstånd, hvaruti Riket och alles vårt kära Fädernesland nu för tiden, Gudi klagat, förfallit; Så kunnom vi dock icke underlåta, at korteligen de svåraste anstöter uprepa, som oss samt och synnerligen öfvergångit,

och därjemte föreställa, hvadan sådant kommit, och hvad ännu vidare förestår, där iöke med en san bot och bättring Guds brinnande vrede öfvervinnes och hans Gudomelige Maj:t til nåd och barmhertighet åter bevekes: Det har Gud. alsmächtig efter sit rätvisaste Råd och beslut nu i samfalte 14 åhrs tid behagat hemsökia Riket och Fäderneslandet med et ganska grufveligit krig, samt mångfaldige andra svåra straff och Landzplågor, såsom dyr tid, hunger och Pestilents: Och ehuruwäl desse senare plågor, Gudi ärat, ifrån oss snart nog tagne och i välsignelse förvandlade blifvit; jämväl ock begynnelsen af kriget, och dess fortgång i några åhr bårt åt mycket lyckelig aynts vara; så har dock detsamma sedermera, och häst sedan det olyckelige Pultaviska slaget, alt fort och ju längre ju mer förvandlat sig till det värsta, så at Vår nådigste konung nu på femte åhret varit utur Christenheten, långt ifrån Riket och Undersåtarne: Kongl. Maj:ts härliga provincher och fästningar äre efter handen dels förfalne i Fiendernes wäld, dels ock eljest förhärjade och ödelagde; Invånarne deraf dels jämmerligen pinte och mördade, dels obarmherteligen bortsläpade, och åt Turkar och Tartare til evärdeliga trälar bortsålde: Barren skilde ifrån Föräldrarna, uti fördömlig lära upfödde, och således til krop och siäl fördärfvade: Det unga Manskäpet, som

til Landets försvar, anten utur Riket gån-
 git, eller Fästningarne bevara skolat, är til
 största delen uti Fiendernas händer förfallit,
 och måste man nu omsider billigt fructa,
 at som Gud här tils således på föresagde sät
 har låtit våra orättmätiga Fiender få sin
 vilja och framgång, så at de redan in i
 sjelfva Riket fädt trängia, han ock lätteli-
 gen torde dem vidare låta fortfera til hela
 Rikets fulkomliga förstörande och under-
 gång, och således låta jämväl Oss erfara det
 samma grufveliga onda, som våra Bröder
 och Sysstrar uti de redan underkufvade län-
 der måst undergå, altsemmens af sin rätvi-
 saste förgrymmade vrede öfver våra Fäders
 och våra egne ouphörlige synder. Wij haf-
 vom utur Guds heliga Ord klara och o-
 motsäjeliga exempel, huru han synden på
 sitt eget Folck hemsökt hafver, hvi skulle
 han oss mer än dem förskona? Men så lä-
 rer oss ock samma dess saliggjörande Ord,
 huru Gud återvändt med sin vrede, när syn-
 darena afstådt sitt syndiga väsende, och uti
 ånger och ruckelse flydt til hans oändeliga
 barmhertighet, och uti fast uppsåt til bät-
 tring anropat hans Gudomeliga Maj:t om
 nåd och förskoning. Hårtile her man i Lan-
 dens uppenbarligen lefvat uti hårdhet och
 obarmhertighet samt en syndig egennyttig-
 het, så att all Christelig kärlek syns vara
 utlocknad; jämväl spel, lustiga tidsfördrif
 och allahanda andra uti ögonen fallande

synder, som in til denna stund, alt som olyckan och plågorne til Landets fördärf och undergång tiltagit, förökte blifvit; til at förtiga de mångfaldiga andra svåra synder, som i hemlighet bedrifvas, hvarmedelst mer än för klart den stora förhårdelsen pålyser, som allas hierten i Riket intagit, och huru ganska få, ja fast inga rätferdige hos oss finnas, som med en trogen Abraham Sodoms förstörelse afbedja kunna. Gud har det ena åhret efter det andra låtit oss röna sin tol- och långmodighet, samt huru han oss alt fort tid och råderum til en san omvändelse lemna velat; det är ock så väl i gemen, som enkannerligen i anledning af Kongl. Maj:ts åhrligen på budne Bönedagar, igenom Guds Ords Lärare nogsammt därom yrkat och därjämte påmint wordet, at falla Gud med böner och åkallan tidigt i Riset, och draga hans af barmhertighet och nåd öfverflödande hierta til oss: Men fruchten värdt, at bönerne som til den med hielpen redo varande Guden så väl dageligen, som enkannerligen uti förbemälte åhrlige Böne- och Faste-Dagar gjorde blifvit, af en blåt sedvana och skrymtachtigt hierta skedde äre, och ej af botfärdighet, ånger och ruelse; emedan ingen bönhörelse däruppå följt; och fast än Gud en och annan gång förlänt oförmodelig och underbarlig lycka, måste det dock icke skiedt vara uppå sådana våra böner; utan har Gud allenast där med vidare

velat lätta och draga oss til et rätsint vä-
 bende, visande oss sin alsmäktighet, och hu-
 ru han med fast intet kan hielpa, om vi an-
 nars sielfve vele hulpne vara. Och som wij
 et så nådigt tilbud här tils intet emottagit;
 utan fast mera däraf uti onskone styrkte
 blifvit: så lär ock nu hans vrede så myc-
 ket häftigare wara; emedan det synes, som
 hade hans Gudomelige Maj:t befalt olyckan
 at rusa emot Sveriges Barn, tillåtandes, at
 de grymma och hädska Fiender ryckia den
 ena Pärlan efter den andra utur Kongl. Cro-
 nan, ja! at kunna draga henne sielf aldeles
 til sig, rusta de sig nu med all macht til Watn
 och Lands, och hafva försvurit sig tilsam-
 mans, at vela utrota oss: Riksens hufvud
 och förvarar uppehålles imedlertid hos O-
 christne, och de innerliga Riksens krafter
 äre så förminskede och aftagne, at de til mot-
 stånd och värn aldeles ej mera förslå. Så-
 ledes finnom Wij nu orsaken til alla våra
 plågor och olyckor, så väl de, som redan
 framfarit, som ock enkannerligen de, som
 oss ännu til vår fulkomliga undergång fö-
 restå, uti alles våra egna hiertan, och den
 ondsko, som där utur, förmedelst så många
 och grofva synders framhärdeliga föröfvande,
 såsom watn utur sin källa flyter: Och är
 fördenskull intet öfrigt för oss, eller någon
 ting rådeligare, än at ännu, uti nådenes tid

denna onskos kiällan igenstoppes; hiertat igenom en oskrymtad omvändelse och bättring ränses; med de hårtills föröfvade synder, enkannerligen dem, som hvar och en i ögonen falla, och därför mästa förargelsen gifva, återvändes; och så Gud om hielp och bistånd för sit heliga Namns ära och Christi förtienst skull, troinnerligen anropes. Til den ändan hafve Wij altså funnit högstnödigt, at förordna och utskrifva en extraordinair allmän Faste-Bot-Bättrings-och Bönedag öfver hela Riket och alla des underliggiande Länder Högtideligen at firas den 15 Januarii nästkommande åhr, och där til utsedt de nedan före specificerade tienlige Texter utur den heliga Skrift, at där med gifva samt och synnerligen en god anledning af allo hiertan at åkalla Gud om Nåd och anda til en sanfärdig omvändelse: Gifve Gud! at alle Gudz Ords Tienare måtte enkannerligen på den dagen hafva Prophetens Jonæ kraft, at bringa Folket uti säck och asko, så at Herren åter måtte förbarma sig öfver oss, och ångra thet onda han öfver oss beslutit hafver. Herren är nådelig och vredgas icke ewinnerliga; Om wij omvändom oss och afståom vårt onda väsende, skola våra synder icke mera påtänckte warda, och när den ogudachtige öfvergifver sin väg och syndaren sina tanckar, och omvänder sig til Herran, så förbarmar han sig öfver honom: Hvi skulle wij då wilja

Ad, när wij kunnom blifva vid lifvet? Hvi
 skulle wij wilja fördärfvas, då wij kunnom
 blifva frälste? Hvi skulle wi vilja hafva
 timmelig och evig olycka, när wij kunnom
 undvika den? Hvi skulle wij wilja hafva
 förbannelse, när wij kunnom få välsignelse?
 Hvi skulle wij vilja hafva Fienden i Landet,
 när wij kunne slippa honom? Hvi skulle wij
 vilja längre genom våra synder, skrymtach-
 tighet och obotfärdighet hålla vår dyra och
 nådiga Konung ibland Ochristna, långt ifrån
 sit Rike och Kongl. Hus, då wij kunna få
 honom hem igen: Låtom oss fördensku-
 ll upstå ifrån det onda, och fly til Herran;
 hos honom är nåd och förskoning; göröm
 bot och bättring: Klädom oss i sack och
 asko: Kastom oss ned för Herren: bekän-
 nom at wij hafve syndat med våre fä-
 der: åkallom i sanning och Andanom hans
 nåd och barmhertighet, och anropom hon-
 om om syndernas förlåtelse; så sant som
 Gud fordom skonte Niniviterne ifrån för-
 därfvet, så sant skal han ock då skona oss;
 ty Gud hafver en synnerlig nåd för allom
 them, som sig af hiertat omvända. Fördens-
 ku ll biudom och befallom, uppå högsthe-
 mälte Hans kongl. Maj:ts vägnar, Wij här
 med alla i gemeen, och hvar och en i syn-
 nerhet, som uti Hans Maj:ts Konunga-Ri-
 ken, och Des anhörige Förstendömen, Land
 och Herrskaper bo och wistas, Andelige
 och werldelige, höge och låge, unge och

gamle, Män och Quinnor, ingen undantagen des, af hvad stånd och wilkor han vara må, som af sjukdom, eller annat oundvikeligt förfall icke hindrad varder, at de, efter förbegången Gudelig beredelse och innerlig åkallan om Nåd och Ande, til en san Bot och Bättring, låta tidigt och endrächtigt, uti nedrighet och ödmuikhet för Herran, men icke med det vanlige och syndige prål, och pracht, influna sig på sagdan dag uti Herrans Hus, och darsammastädes den skyldiga Gudstiensten uti Psalmer och Tacksäyelser, Guds heliga Ords betrachtande, Böner och Åkallan offentligan förrätta; befallandes Gudi troligen, hela Christenhetens välfärd och försvar, vår Evangeliska Religions bibehållande, vår Konungs lyckeliga hemkomst och beständiga vältrefnad, Hans Rikens rädd- och frälsande ifrån fiendernas macht och wälde, våra arma fångars befriande, samt vår och deras alles begiärlige lycksalighet i Andelig och Lekamelig måtto; på det Gud til barmhertighet må blifva bevekt, at alla oss för ögonen stående farligheter krafteligen afvända, jämväl öfver Konungen, oss och hela Riket sin Gudomliga välsignelse mildeligen utgiuta. Och at detta vårt Påbud må des skickeligare och allvarligare efterkommit blifva, ty åligger icke alenast Her Kongl. Rådet, och Öfver-Ståthållaren här i Stockholm, General-Gouverneurerna, Gouverneurerna och Landzhöf-

dingarne, hvar och en i sit Gouvernement och Höfdingedöme, samt Borgmästare och Råd i Städerne, jämte Härads-Fogdar och Länsmän på Landet; utan ock Årckie-Biskopen med Biskoparna, Superintendenterna och det öfriga Prästerskapet, at hafva vid denna extraordinarie Dagen en extraordinarie noga och skarp upaicht där på, at detta Påbud, sedan det tilbörligen är wordet kundgjordt, behörigen må blifva efterlefwdt, och på intet sät öfverträdt wid för-dubblande af det straf, som i de förra Kongl. Maj:ts utgångne Bönedags-Placater finnes förelagd; det alla i gemen, samt hvar och en i synnerhet sig hörsammeligen hafva at efterrätta. Til yttermera wisso, hafvom wij detta med Kongl. Maj:ts Sigill och Wår Underskrift bekräftadt. Stockholm den 2 Novemb. 1713.

ULRICA
ELEONORA.

(L. S.)

*Carl E. Gyllenstierna. Gabriel Falkenberg.
Nils Gyllenstierna. Carl Gustaf Frölich.
Nils Stromberg. Knut Posse. Arved Horn.
Jacob Spens. Gustaf Cronhielm.
Reinh. Joh. v. Fersen. Jacob Reenstierna.
Nicodemus Tessin.*

Utsedde TEXTER, til den förestående Bönedagen.

Ottesången, Hos. 14. v. 2.

Omvänd tigh, Israel, til HERRan tin Gudh: ty tu äst fallen för tin misshandel skul,

Högmässan, Hos. 6. v. 1.

När them illa går, så måste the tå bitida sökia migh, och säija: Kommer, Wij wilje til HERRan igen: ty han hafwer rifvit oss, han helar oss ock; han halver slagit oss, han förbinder oss ock.

Aftonsången, Dan. 9. v. 18, 19.

Wij liggie in för tigh med våra böner, icke uppå våra rättferdighet, utan på tina stora barmhertighet,

Ach HERRre! hör; ach HERRre! war miskundsam; ach HERRre! achta uppå, och gör thet; fördrög icke, för tin egen skull, min Gud: ty tin stadh och titt folck är pämnadt efter titt Namn.

Böön vid närvarande svåre Krigz-Tijder, uti alla Församlingar öfver Sverige och dess underliggiande Hertigdömer och Länder at upläsas, (1700)

O Tu fridförste, Herre Jesu Christe, som oss then andeliga friden förvärfvat hafver, för hvilken tig med Fadrenom och then Heliga Ande vare lof i evighet! Tu hafver ock gifvit oss här til then Läkamliga friden, hvilken vi för en så stor välgörning,

som then är, icke uptagit hafve, och tig therföre lofvat, utan ofta then i vår säkerhet missbrukat. Therföre hafver tu nu med rätta oss hemsökt med ofrid och grufveligit krig. För-låt oss, o Herre, thenna otacksamheten och alla våra synder: afvänd thenna grymma Fienden, förbarma tig öfver oss tina nöd-trängda barn: Tu äst vår nödhjelpare, fräls oss af all vår nöd: lät icke fienden högmoddas öfver oss tina fattiga tienare, hör the gudfruchtigas bön. I synnerhet komme vi in för tig med vår bön, och med hiertans förtröstan, anrope tina grundlösa godhet, at tu ville vara en eldzmuur om vårt käre Fädernesland, och beskydda vår Regerande Konung och Herre, hvilken i egen höga Person är stadder i fält emot sina tro- och samvetzlösa Grannar, som både med list och oredlighet, som ock med grufveligit tyrannie framfara emot folck och fästen, icke förskonandes värlösa qvinnor och barn, ja ock icke the rum, ther Helga Manna Samfund hållen warder. Emot thessa lät tu Herre Zebaoth see tina macht och uthrusta vår Konung med titt Heliga Nampns allwarligaste Fruchten: Gif honom tin salighetz Skiöld, och tin högra hand styrckie honom, at han i tina kraft må vara sina fiender öfvermächtig, och gifva tig therföre ährona: Bevara tin Smorda, såsom en ögnasten, för alla hemliga Stämplingar och uppenbarliga wäldsamheter. Herre tu äst härligast och

starkare än the Röfware-Berg. Lät tu the stälta beröfvade warda, och the krigares händer nederfalla: Sätt the förmättna Fiender en ring i näson och ett beet i munnen, at the med blygd måge draga tillbaka then vägen the komne äro. Tu som ock stillar örlig i hela werlden, förtag krig och blodz-utgiutelse, tyrannij och öfverwäld i tin wärda Christenhet, at troohet och sannhet måge mötas, rättferdighet och frid kyssas, at vi obehindrade måge tig här tiäna och sedan efter thetta lifvet läfwa och prijsa tig utan ända. Amen.

Bön vid Påsttende Krigs-Tider. (1710)

O Tu Frid Furste Herre Jesu Christo, som oss then andeliga friden förwärfvat hafver, för hvilken Tig med Fadrenom och then Helige Anda ware lof i ewighet! Tu hafver ock för detta i rund tid gifvit oss därtill then lekamliga Friden, hvilken wi för en så stor wälgjärning, som then är, icke up-tagit hafve, och Tig therföre lofvat, utan ofta then i vår säkerhet missbrukat: thärföre hafver ock Tu nu sedermera med rätta oss hemsökt med ofrid och långvarigt krig, och en tid gifvit våra orättmätiga fiender efter deras willie och onda upsät, framgång, samt

Hjälp oss och vårt kiära Fädernesland förfara
 hvarjehanda olyckor, jämte hunger och
 dyr tid, samt andra allmänna svåra lands-
 plågor, som oss högeligen trycka, och med
 fördärf hota. Förlåt oss o Herre thenna o-
 tacksamheten och alla våra synder; afvänd
 alla välförtienta svåra syndastraff, och för-
 bärma Tig öfver oss tina nödträngda barn,
 förläna oss tina nåd, at wi med en sann
 och oskrymtad botfärdighet måtte kunna
 bättra vårt syndiga väsende och framgent
 lyda tin heliga bud och willie. Tu äst vår
 nödhjelpare, vår starkhet och kraft, och
 vår tillflykt i nödene, fräls oss af all vår
 nöd. Lät icke fienderna högmodas öfver oss
 tina fattiga barn, men förstör deras onda råd
 och anslag. Hör the Gudfruktigas bön. I syn-
 nerhet komme vi in för Tig, och jämte
 aldraödmjukaste tacksäjelse för then marg-
 faldiga här til bevista nåden, med hiertans
 förtröstan anrope tina grundlösa godhet, at
 Tu ville vara en eldsmur om vårt kiära
 Fädernesland emot fienderna, som thet så
 orättmätigt anfalla; och med tin Gudom-
 liga vård bevara och beskydda tin Smorda,
 vår älskelige Konung, som så fierran ifrån
 sitt Rike ännu stadder är, för alla hemliga
 stämplingar och uppenbara våldsamheter;
 beledsaga honom väl och lyckeligen hit
 hem i sitt Rike, til titt Heliga Namns ära,
 samt alles vår glädie och hugnad. Uppehåle
 och hägna jämwäl alla them, som medelst

olyckeliga krigstillfällen, äro komne under fiendens makt, och förlossa them åter utur theras fångenskap lyckeligen hem til Fäderneslandet, sig och the sina til tröst och fromma.

Lät o Herre Zebaoth se tina makt emot fienderne, och utrusta vår Konung samt alla dess krigsmän, som nu uti dess frånvaro til Fäderneslandets gränsors försvar skola gå fienden emot, med titt Heliga Namna alvarliga fruktan, gif them tin Salighets skiöld, och tin Högre Hand styrcke them, at the i tino kraft måge kunna vara fienderne öfvermåktige, och befria Riksens gränser ifrån vidare theras tvång och anfall, samt gifva Tig allena thärföre ärona. Herre, Tu som äst Fridesens Gud och stillar örlig i hela werlden, böy allas hierten til Christelig enighet, förtag alt krig och blods utgiutelse, tyrannie och öfvervåld i tin värda Christenhet, at godhet och trohet måge städse mötas, rättfärdighet och frid kyssas; at vi tillika med vår Konung, måge Tig obehindrade här tiena, och sedan efter thetta lifvet, låfva och prisä förutan ända, Amen!

---

*Till Swea HofRätt om förbudne Grader i ächtenskap,
dat. Stockholm d. 9 Junii 1699,*

CÄRL, etc. Wår synnerliga ynnest etc. Wi hafve af Eder underdåniga skrifvelse af den 23 Maji sist;de i nåder förnummit den berättelse I gifve om det förnekande, som Dom-Capitlet i Westerås hafve giort angående N. N. begärte giftermål med des syskonebarns dotter N. N., hvilket likväl ej skulle vara någon förbuden led i ächtenskap, i andledning af Wår Högstsal. her Faders 1680 gjorde förordning. Och såsom denna stadga är en allmen lag, hvari thetta ofvannämde begärte ächtenskap ej fins förbudet, så finne Wi fördenskull intet betänkande efter edert underdånige förslag i nåder ett samtycke till ofvannämde giftermål, hafve och i det öfrige bem:te DomCapitel tillskrifvet, at the böra vara något varsammare uti sådane mål, hvaruti the hafva ingen andledning at göra några tvifvelsmål, och så framt the them hade, tå först hos oss sig i underdånighet förfråga, innan de visa ifrån sig de fattige, som ej hafva medel och utvägar at sielfve kunna söka utslag i theras ärender. hvilket Eder til et Nådigt svar länder. Wi befalle etc.

CAROLUS.

Sex Kongl. Bref till Consistorium i Wexiö *).

1.

CARL, med Gud: Nåde etc. I anledning af en hos oss skedd underdånig förfrågan, på hvad sätt ej allenast alla lagvundne Tiufwar skola stå uppenbara kyrckplicht, som andra resan komma igen, eller ock 3:dje resan blifva befriade från lifzstraffet, utan ock de som andra och 3:de gången, med lönskaläger sig försee, om neml. dessa en Söndag allenast eller så många söndagar, som de åter igenkomma och sig försee, skola stå på plichtepallen, innan de ordenteligen i församlingen blifva absolverade. Så hafve Wij fördenskull för skiälige funnet oss i Nåder at förklara, at så väl lagvundne Tiufvars som deras straff på plichtepallen hvilka sig med lönskaläger försee, bör så många gånger fördubblas, som de med samma synd blifva beträdde och derföre dömda, så at fördenskull den som andra resan härutinnan sig förser, 2:ne gånger, och de som 3:de gången komma igen, 3 gånger böra stå på plichtepallen, innan de blifva absolverade, men sedan komma at stå den Werldzl. plichten, på det

---

*) Funna i afskrift uti en gl. MSC-Bok, som tillhört framl. Rector Scholæ i Wexiö, Mag. Ol. Floderus, och äro ej i Wallquists Ecclesiastique Samlingar intagna.

Sått som domen dem kan pålagt hafva, dock at
 dee, som exsequeras till lifvet, ey blifva med
 förhem:te Kyrckioplicht besvärade. J hafve
 altdersföre detta att ställa Eder till hörsam
 och underdånig efterrättelse, och derjämte
 communiceres detsamma med wederböran-
 de, hvarmed etc. Stockholm den 29 Octo-
 ber Anno 1698.

CAROLUS.

J. Herdenhielm.

2.

CARL etc. Sedan Wj den 29 Octob.
 sistledne, mände göra den Nådiga Förord-
 ning, at så ofta någon med lönskeläger och
 tinfverj sig skulle försee, borde Kyrckio-
 plichten blifva fördubblad; så är ock seder-
 mera en underdånig förfrågan hos oss in-
 kommen, om och huru vjds samma Kyrck-
 ioplicht bör och för dem fördublas, som
 sig försynda och flere gånger begå Enkelt
 hor, än en gång? Hvarföre och emedan Wi
 funnet skiäligt, at eij mindre deras straff här-
 ntinnan bör göras dubbelt, som de andras,

hvilka till lönskeläger gjort sig brottzlige och flere än en gång der med blifvit beträdde; Fördenskull är till Eder vår Nådige Willje och befallning, at J wjd alla slika händelser af Enkelt Hor tagen det i acht, at som de förste 3 söndager efter hvarannan skola stå på plichtepallen, at ock samma straff fördubblas så ofta de igenkomma intill dess de förvärkat lifvet. Och Wj befalle etc. Stockholm den 18 April A:o 1699.

CAROLUS.

J. Herdenhielm.

3.

CARL etc. I anledning af den underdänige Förfrågan, som hos oss är inkommen, angående Trolofwade Personer, hvilka efter begånget lägersmål, öfvergifva sina Fästequinnor, bortrymmandes till andra orter, huru vida De, som således sin Tro och lofven rygga, kunna på samma vis stämmas och efterlysas, som uti Kyrckiolagen

öreskrifves om ächte Personer, hvilka äro
 portade och förrymda i det upsåt, att ej vi-
 lare bo och byggja hionelag tillsammans?
 Säsom wij hafve funnet skiäligt i nåder at
 förklara, at så wijda ofvannämde Trolof-
 ning och häfdande är bevislig och sielf-
 ständigt å både sidor, så kan den klagande
 vid anfordran handräckas, på samma sätt
 som Kyrckolagen förmäler om dem som af
 deras ächte makar öfvergifne blifva. För-
 denskull afgår här med vår Nådiga Villje
 och befallning till Eder, at I, vid de här-
 utinnan förefallande tillfellen, rätten Eder
 derefter, och derjämte giöre den anstalt,
 at Prästerskapet utj Stifftet måtte erhålla
 häraf en behörig underrättelse. I förrätten
 der med det som oss till Nådigt behag län-
 der, Och vj befalle etc. Stockholm d. 10
 Octob. 1699.

CAROLUS.

J. Herdenhielm.

4.

CARL etc. Wij hafve i Nåder taget
 uti noga öfvervägande mål, öfver hvilka wi
 medelst vårt Nådiga Bref af d. 23 Febr.
 sistledne, Edert, så väl som de andre Con-

sistoriernes i vårt rjke, underdåniga betänkande inhämtat, angående deras straff, som bedrifva antingen enkelt hor, eller ock lönskeläger uti den första swägerskaps graden. Och såsom Wij för rättvist samt med Gudz lag enliget funnet, at icke allenast de som med enkelt hor, utan ock de, som med lönskeläger i den första swägerskapsgrad sig försynda, böra undergå lifzstraff, nembl. 1:o Då en gift man gör hor med sin hustrus ogifte Syster, eller sin broders enckia; eller ock om gift hustru med sin mans ogifte broder, eller sin afledne systers man, som är Enkling, Så ock en ogift man eller enckling, med sin afledne hustrus gifta syster, eller sin broders hustru, eller en änckia med sin afledne mans gifta broder eller sin Systers man. 2:o Om en ogift man eller enkling begår lönskeläger med sin afledne hustrus ogifta Syster, eller med sin broders änckia; eller ock en ogift kona eller änckia med sin afledne mans ogifte Broder, eller med sin afledne Systers man, som är änckling; Altså hafve wij ey velat underlåta denne Vår Nådiga Förordning härmed Eder att kungiöra. Hvarmedelst wi befalle etc. Stockholm d. 10 Octob. 1699.

CAROLUS.

Johan Lillienstedt.

5.

CARL etc. Efter som det oss i underdånighet berättas, at åtskillige som begått sådane synder det de böra undergå kyrckio-plicht, skola vara så hårdnackade att de wijd det Predikanten skall dem intaga till Gudz församlings gemenskap, då förneka deras synd, den de likväl inför werldslig rätt eij allenast bekänt och tillstått, utan och lagligen plichtat före; Fördenskull äre Wij i Näder förenlätne wordne at stadga och förordna, at hvilken som understår sig in för Predikanten och vid dess uppenbara skriftermål at neka til den synden han tillförenne in för rätta wijdgått och ljdit dese straff, den samme skall efter laga öfvertygande, för denna sin förhårdelse plichta med 8 dagars fängelse på watten och bröd, och icke destomindre undergå et nytt skriftermål och absolution: warandes härmed till Eder wår Nådige willje och befallning at correspondera härutinnan med wåre befallningshafvande när ofvannämde mål förefalla, som lära sedan härutinnan göra all den anstalt som wederbör. J förrätten dermed det oss till Nådigt behag ländet. Och Wij

Handl. t. C. XII:s hist., IV Del. 17.

befalle etc. Stookholm den 16 Novem-
ber 1699.

CAROLUS.

J. Herdenhielm.

6.

CARL etc. Såsom Prästerskapet på år-
skillige orter sig deröfver mycket besvära,
at enär Tingz Predikningar förrättas uti
ländsmans gårdarne, derest Tingzställen nå-
got långt ifrån Kyrckian äro belägne, skola
många sig dervjd inställa, hvilka icke alle-
nast äro druckne, utan ock under sielfva
Gudztiesten föröfva olåth och förargelse:
Altså och emädan en sådan Gudztienst som
hålles vid Tinget i ländzmansgårdarne bör
anses lika med den som skier uti ellmenne
och wanliga Kyrckor; Ty hafve Wij i nå-
der för godt funnet at förklara, det böra de,
hvilka wijd slika Tingz Predikningar, som
hålles vid ländzmansgårdarne, eller andra
ifrån Kyrckorna aflägne Tingställen, sig
apten druckne infinna, eller förorsaka Oljud

och Förargelse, för sådane deras brott afstraffas efter Wår, angående Sabbats brott och oliud, wijs kyrckorna, utgångne Förordningar; Och är fördenskull härmed till Eder Wår Nådiga willja och befallning, at J ställe Eder sådant till efterrättelse. Och Wij befalle etc. Stockholm den 16 Sept. 1700.

CAROLUS.

C. Piper.

Kongl. Maj:ts Bref till Landshöfdingen i Skarabörghs Län om förminskning på Lectorernes Kronoutsylder. Gifvet Stockholm den 16 October 1699.

CARL etc. Wi hafve erhållit Eder Skrifvelse dat. d. 9 hujus, hvaruti J underdånigt förfrågen, huru vida Lectorerne vid Gymnasium i Skara, hvilka äro i wärkelig tjänst, måge blifva förskonte för Skatt och utlagor af de gårdar i Staden och der under lydande åcker och äng, som de sig tillhandlat och boo uti, i mangel af visse Embetsgårdar, som på andra orter olika be-

Wienter plåga inrymmas till beboende, emedan de intet drifwa borgelig näring och äro af slätta vilkor, samt alljest komma at contribuera för deras lön och underhåll. Och lärer Eder derpå till Nådigt svar, at så länge En wärkeligen företräder Lectors beställningen och intet finnes bruka borgelig näring, Wele wi i nåder hafwa eximerat från borgelig tunga Den gården han i mangel af Embetz gård, sig har tillhandlat och bebor, men vidare intet. Hvarmed Wi etc. Stockholm d. 16 Oct. A:o 1699.

CAROLUS.

Prinsessan Ulrica Eleonoras och Rådets Bref till Landshöfdingen i Cronobergs Län, om Magistratens i Wexiö förseelser vid bestämmandet af Lectorernes Kronoutlagor. Gifwet Stockholm d. 16 Martii 1714.

Wälborne Hr Baron och Landshöfdinge. Hos oss är uppå Samtelige Lectorernes och Scholäbetienternes wägnar uti Wexiö, Lector dersammastädes, M. Johan Agrell, med en underdånig Supplique inkommen, derutinnan de sig beklaga, at ehuruwäl både Hans Kongl. M:t, genom dess utfärdade

Nädigste Resolution af d. 5 Decemb. 1682, och d. 29 Decemb. 1686, samt d. 12 Aprill 1689, som och Wij medelst vår uppå Prästerskapets ifrån Wexiö Stift, vid denna ständernes nu hållne allmennesammankomst, inlagde besvär och ansökningar, förklarar, det Lectores och Scholäbetienterne uti Wexiö, som någon lagfängen ärfd eller köpt gård i staden, bebo, skola deras Tomter med de der till hörande ägor och lägenheter, icke allenast oqvalde ätniuta, utan ock efter Präste-Privilegiernes 10 § vara frie för alla personelle besvär och borgelig tunga, ehvad namn de ock hafva kunna, så länge de ingen borgelig näring och handtering drifva; Så skall likwäl Borgmästare och Råd uti ofvanberörde Stad, af de orden, som äro införde uti vårt utfärdade bref, angående Contributionernes erläggande för innevarande åhr och den 7 §, neml. at förutan de, som i städerna bygga och boo, och deramma städes någon Handel och Wandel, eller någon annan borgelig näring idka, skola jämwal de som till sine personer eller egen-dom under Magistratens Jurisdiction sortera och lyda, uti städernes Contributions contingents erläggande vara begrepne, taget sig tillfelle och anledning, at för detta åhr, icke allenast taxera Lectorerne och Scholäbetiente till Borgerskapets dubbla Contributions contingent, utan ock dem belasta med bätzmans pengars erläggande, samt flere

pålagor, så at icke någon sort af skatter på staden vara skall, och nämnas kan, hvaruti icke Lectorerne och Scholäbetiente äro blefne så taxerade, som handelsdrifvande borgare, och oftast högre; och emädan desse betiente, hvilka af deras Embetz lön contribuera, och dessutan med Prästerskapet äika participera uti Dragone utredningen, aldeles skola komma uti grund et ruineras, der Magistraten skulle hafva tillstånd, at således egenwilligt förtyda orden uti förbömte §, och dem, som dock icke äro Borgerskapet, till ringaste Präjudice, med odrägelige skatter betunga; Ty ansöker bemänte Lector Agrell, at Magistraten ey måtte tillåtas efter eget behög, med sådane utlagor dem beswärs, för hvilka de och deras stånd förlängt, till följje af hans Kongl. M:ts Nådigste Förordningar och privilegierne äro befriade, efter som de och ey undandra sig, at för de små gårdarne de innehafva, och i mangel at få hyra nödige husrum i staden, sig måst tillhandla, dock utan äcker och äng, at erlägga Tomtöre, Boskaps pengar, Bakugns och Mästarepengar och andra dylike skatter, med mera dervid anføres. Nu och aldenssund oss mycket sällsamt förekommer, at Magistraten uti Wexiö skall understå sig att belägga Lectorerne och Scholäbetienterne, som ingen borgelig Hantering hafva, med sådane pålagor, som staden enskylt, och de som borgelig näring icke, el-

lena tillkommer at draga, der likwäl Hans Kongl. M:tz för detta utfärdade åtskillige Resolutioner så för Wexiö Stiftz Prästerskap af d. 5 Dec. 1682 som för Wexiö stad af år 1686 d. 26 Decemb. och den 12 April 1689, uppå hvilka, vår för detta Prästerskap affattade Resolution af d. 6 Febr. aistl. sig jämwäl grunder, klarligen förmå och innehålla, at de af berörde Lectorer och Scholäbetienter, som någon lagfången ärfd eller köpt gård i staden äbo, skola efter Prästprivilegiernes 10 §. vara frie för alla sådana personelle besvär och borgelig tunga, evrd namn de ock hafva kan, så länge de ingen borgelig näring och handtering drifva, men at af de gårdar och Tomter, samt åkrar och ängar, som warer staden till dess understöd tillförene underlagde, någon afgift skall atgås, uti anseende till det onus, som föllier sielfva jorden, at hvam den ock innehafves; warandes elliest uti wärt till Gouverneurer och Landshöfdingar utfärdade bref, berörande innewartande års Contribution, hvilket Magistraten will taga sig till hielpreda, till denna Scholäbetienternes taxering, ingen under borgerskapets Contributionscontingent begrepen, med mindre den sorterar under Magistratens jurisdiction, och brukar borgelig handel och wandel, Hvarföre ock uti den 5 § af samma bref klarligen är utsatt, huru de af Prästerkapet och Scholäbetiente, som ingen borgelig näring

idka, skola uti Contribution anses; Förden-
skull hafve wij och Lectorerne och Scholä-
biente med detta deras anförde Klagomål
till Hr Landshöfdingen härigenom remitte-
ra welat, med begäran det han föreställer
Borgmästar och Råd sådant deras obefogade
tillbud, och med alt alfvar tillhåller dem
at atälla sig härutinnan till esterrättelse wår
för detta utfärdade Resolution af d. 6 Febr.
nästledne uppå Prästerskapets ifrån Wexjö
stift inlagde besvär, så at Prästerskapet samt
Lectorerne och Scholäbiente deruppå or-
ten, icke mindre än deras wedertikar annor-
städes, måge i alla delar oqwalde till godo
åtniuta de dem och deras stånd förunte fri-
heter och Förmåner, och så vida de ingen
borgelig näring och hentering idka, icke blif-
va belastade anten med borgerskapets Con-
tributions contingent, Båtzmanshåld, eller
hvarjehanda sådane borgelige besvär, dem
det handlande borgerskapet för sin borge-
liga frihet och näring äro skyldige at un-
dergå. Hvermed wi etc. Stockholm d. 26
Martii 1714.

ULRICA ELEONORA.

<i>G. Falkenberg.</i>	<i>N. Gyllenstierna.</i>
<i>N. Strömberg.</i>	<i>Arwed Horn. J. Spens.</i>
<i>G. Cronhielm.</i>	<i>R. J. v. Fersen. J. Renstierna.</i>
<i>N. Tessin.</i>	<i>J. A. Mejerfelt.</i>
	<i>E. Palmiskiöld.</i>

Kongl. Majts Öfne Påbud, angående Ständernes Obligationers fördelande till mindre Sedlar à 25 Dal. Silfvermynt stycket. Gifvet i Lund den 11 Sept. År 1716.

Wi CARL etc. Giöre witterligit, at såsom vid förhandlande af våra trogna Ständers Fullmäktiges Obligationer, någon svårighet sig i så mätto yppat, at dedärutinnan införde Summor warit större, än at de altid hafva kunnat jämkas emot Posterne i Upbörd och utgift, eller med behörig bequämlighet uti handel ochandel transporteras ifrån den ene till den andra; Altså har ett slikt förewettande gifvit bem:te Wåra Ständers Fullmäktige tillfälle ytterligare at tänkia på bequämliga medel, huru sådant till Wår tjänst icke mindre än med Under-såtarnes läglighet närmare må kunna lämpas, så at Upphandlingen på alla vägar uti dess obehindrade lopp kan förfodras. Och emedan bemälte Wåre Ständers Fullmäktige warit sinnade deras tenkar uti form af en Publication till allmän rättele låta utgå, men icke understått sig sådant at giöra, innan de samma Kungiörelse til oss i underdånighet insändt, samt förut erhållit däröfver Wårt nådiga tilstånd och bifall; Fördenskull hafwe Wi samma ärende hos Oss i noga öfverwä-gande komma låtit, och för skiäligt funnit härmed at gilla och stadfästa alt hvad mer-bem:te Fullmäktige af en löfwardig nit

och omsorg för Wårt och det gemena bästa, således i pennan fattat, angående deras utgifna Obligationers fördelande til mindre sedlar à 25 Dal. Söf:t stycket, samt huru och på hvad sätt desse Sedlar åter måge förbyttas uti Obligationer, hvilke antingen vid näst instundande betalnings termin, eller efter närmare öfverenskommande och giordt aftal med ägarne, frem bättre, böra så till Interesse som Capital uti redbare Penningar, af vårt Contributions Ränterie riktigt fönnöjas; Nu på det hvar och en af Wåra trogna Undersåtare må så väl uti ofvanberörde mindre Sedlars à 25 Dal. Söf:m. stycket emottagande, som utgifvande hafva all pålitelig säkerhet; Så förordne Wi härmed nådigst, at de öfver allt ej alltenast Invånarne i Riket emellan, Bänquen undantagandes, ifrån den dagen detta blifver publicerad, oavägrligen böra wåra gäf och gängse, utan skola de samma jämwäl utan hinder och gensägelse uti Wåra Ränterier emottagas och gode kiennas i afbetalning på Wåra ordinarie och extraordinarie Utskylder, med lika förmån, wilkor och wite, som Wårt Påbud angående de af koppar slagne Mynstetkn, gifvit d. 8 Martii förwekne, innehåller; Ståendes hvarjom och enom, som någon myckenhet af förømtalte mindre Sedlar äger, och icke strax til utgift däråf will sig betiäna, öppet, hos Wåra til Uphandlings Wörcket förordnade sig at anmäla, hvarest

Den anstalt kommer at fogas, at wederbörande emot sina små Sedlars inlofvererande, kan tilbyta sig Ständernes Fullmäktiges Obligationer, hvilka ej allenast äro fruckbare utan ock af Contributions Ränteriet utan uppehåld och gensäjelse böra inlösas aldeles i den ordning, som Wårt af Trycket utgångne Placat af d. 21 Maji innewartande År breddare utvisar, där icke annat aftal och förord emellan kommer; Hafvandes hvar och en så mycket mera i detta fallet at finnas Räkning, som Wi af Konungzlig nåde härmed jämwäl tillägge den som willig finnes, de större Ständernas Obligationer på detta sättet ut inlösa, ett halft Års Interesse fullt ut, änskiöth han af samma Obligationer intet kommer at blifva ägare förr än Tre Månader när in på betalnings terminen; den åter som bequämar sig at dröja til den andra terminen längre ut, skall därföret hafva att undfå ett helt Års Interesse oafkortat, änskiönt förwäxlingen intet kommer att gå för sig förr än Sex Wekor när in på den näst föregångne betalnings terminen. Wi hiude fördenskull härmed och befalla Wår ÖfverStåthållare samt alla Gouverneurer och Landzhöfdingar i Wårt Rike, at de göra den anstalt, det detta Wårt Påbud i alla delar må efterlefvas, utan ringaste egenwillighet eller egennyttighet, och där någon, särdeles af Wåra Upbördsbetiente skulle därmed beträdas, med alt alfvar befordre en så-

den Wår Förbuds brytare til wederbörlig
näpat. Hwarefter alle i gemen och hvar
och en i synnerhet hafva sig hörsamligen
att rätta. Till yttermera wisso etc.

CAROLUS.

(L. S.)

---

*Kongl. Maj:ts Samtelige trogna Ständers wid Contr-
butions och Negotiations Wercket Befullmäktiga-
des Publication, Angående de utgifna Obligati-
ners fördelande til Mindre Sedlar å 25 Dal. Silf-
vermynt, som innestående aftryck utvisar. Stock-
holm den 26 Septemb: 1716.*

Kongl. Maj:ts til Sverige Samtelige
trogne Ständers wid Contributions och Ne-
gotiations-Wercket Befullmäktigade: Gjörs
witterligt härmed, allom som detta angår,
samt och synnerligen, at såsom förfarenhe-
ten, gifvit vid handen, huru som det min-
ste slaget af Wåra, likmätigt den skiedde
Publicationen den 29 Decembr: förledit År
1715, utgifna obligationer N:o 1. bestående
hvardera af Etthundrade Riksdaler Specie,
wid Uphandlingen under tiden förordssakat
något besvär i så måtto; at de intet altid
så just kunnat, lämpas emot de Summor,

som förekomma så vid Upbörden som Utgiften, icke heller uti dessa medellösa tider, så lätt stått transporteras ur hand i hand; Alltså hafve Wi tagit samma ärende uti närmare öfvervägande och varit däruppå om-
tänkte, huru dylika svårigheter lämpeligast måtte kunna häfvas, och Upphandlings-Wercket uti all giörlig mätte härvid lättas, til Kongl. Maj:ts höga tjenst och dess Undersåtares. märkelige bequämlighet; Wi äro fördenskuld stannade uti det slut, at låta fördela något af ofvanförmälte Wåra utgifne Obligationer uti mindre Summor, à Tiugu Fem Daler silfvermynt hvardera, på sätt och vis, som närstående Formular utvisar:

(Se nästföljande sida)

Och på det samma mindre Sedlar igenom bruket icke måtte komma at förslitas, ty äro de gjorde af styft papper i den storlek, at de intet behöfva sammanläggas, utan kunna med all bequämlighet förvaras ovekna: Hafvandes hvar och en som dessa Wåre utgifne mindre Sedlar kommer at emottaga, den förmånen där vid, at han dem för Contant strax kan nyttia i handel och vandel, ock enär en eller annan sig något förråd af dessa smärre Sedlar förskaffat, varandes sinnad dem samma at förinterressera och vidare förbyta i goda penningar, har han sig hos Kongl. Maj:ts tilförordnade Up-

ANNO

1716.

Tingu Fem Daler Silfwermt.

(L. 8.)

Carl V:t Polus.

J: Lagermark.

(L. 8.)

(L. 8.)

Nicolaus Sternel.

Joh: Eken Dahl.

(L. 8.)

(L. 8.)

And: Strömberg.

J: Bunge. —

(L. 8.)

handlings Commission tidigt därom at angifva och darsammastades i stället för dessa smärre Sedlar at undfå Wåra större Obligationer, som sedan vid instundande betalningstermin i ordning efter som de finnas daterade, med rätta penningar til Capital och Interesse, riktigt af Oss skola blifva förnögde. Och på det hvar och en så mycket säkrare må hafva sig i alla tillfällen uppå förr ofteberörde Wåra smärre Sedlar at förtro, har Hans Kongl. Maj:te detta Vårt underdånige och wälmente förslag, icke allenast uti nåder gillat och stadfäst, utan ock därutöfver med en och annan förmån, jämte dess Kongl. beskydd försedt. Til yttermera wisso hafve Wi detta med egna händers underskrift och undersatte signeter bekräftat. Stockholm den 26 Septemb. År 1716.

Uppå Ridderskapets och Adels wägnar.

<i>Carl Vicent Polus.</i>	<i>Johan Lagermarck,</i>
(L. S.)	(L. S.)

På Presterskapets wägnar.

<i>Nicolaus Sternel.</i>	<i>Johan Ekendahl.</i>
(L. S.)	(L. S.)

På Borgerskapets wägnar.

<i>Anders Strömborg.</i>	<i>Jacob Bunge.</i>
(L. S.)	(L. S.)

Köngl. Maj:ts Öfne Påbud, angående Ständernes Obligationers fördelande af mindre och större Sedlar til Fem och Tijo Dal. Silfvermynt stycket. Gifvit i Lund den 3 Januarii 1717.

Wi CARL etc. Göre witterligt, at såsom förfarenheten gifvit vid handen, huruledes det medlet, hvilket wåre trogne Ständers Fullmächtige nästförledit år den 26 Septembris igenom Trycket utfärdat, och Wi den 11 samma Månad i Nåder gillat, ey varit nog tillräckeligt at underhielpa Uphandlings-Wärket och utur vägen röda alle de hinder och inkast, som vid Ständernes Obligationers förhandlande, på hvarihanda sätt sig yppat, så af misstroende och åtskillige ogrundade fattade tanckar, som af den obehäglighet, hvilken vid visse tillfällen, särdeles uti Handel och Wandel med Tiugufem Dal. Silfvermynts Sedlarnes nyttjande mött och förefallit hafver: Altså äre wi för närvarande tillstånd, och til dess det ena med det andra, efter fattade förslag, småningom, och vid föresatte betalningstider, kan indragas och uti redbare penningar förväxlas, i Nåder föranlätne, at anbefalla våra ständers Fullmächtige, det de jämväl låta förfärdiga mindre Sedlar på Fem och Tijo Dal. Sölft stycket, Aldes efter nästgående Form:

ANNO

1717.

FEM Daler Silfvermynt

J. Lagermarch.

(L. S.)

Joh. Ekendahl.

(L. S.)

J. Bunge. —

(L. S.)

Skolandes med desse Fem och Tijo Dal.
Sölf:mtz Sedlar i emottagande, utgifvande
och förvexlande, aldeles och på lika sätt
förfaras, som vårt öpne Påbud af den 11

Handl. t. C. XII:s hist. IV D. 18.

Anno 1717.

Tijo Daler Silfwermynt

Carl V:t Polus. (L. S.)

Nicolaus Sternel. (L. S.)

And. Strömborg. (L. S.)

Septemb. nästl. här i Lund gifvit angående Tiugu Fem Dal. Silf:mt Sedlarne innehåller och förmår. Hvilket alla som wederbör hafva sig hörsamligen at efterrätta. Til Yttermera visso etc. Lund den 5 Januarii 1717.

CAROLUS.

(L. S.)

Ludvic Fählström.

Hennes Kongl. Höghets Arf-Princessans och Samtelige Kongl. Maj:ts härwarande Herrar Råds Bref til Kongl. Maj:ts Samtelige Ständer angående en allman Sammankomst til den 14 Decemb. innevarande Åhr. (1713)

Wij ULRICA ELEONÖRA etc. såsom ock Hans Kongl. Maj:ts samtelige härvarande Råd, tillbjudom etc. Och kunnom Eder här hos samt och synnerligen icke förhålla, hurusom sedan Wij dessa nästförflutne åhren gjort oss den goda och blida förtröstning, at Wij samtelige utaf Hans Kongl. Maj:ts Wår högtälskelige Her Broders och allernådigste Konungs antingen ynnestfulla närwarelse här i Riket, eller åtminstone af Dess högt efterlängtade ankomst i negden skulle oss inbördes få hugna och glädja, samt at Försvarswärcket emot Fjenderna emedlertid genom Guds wälsignelse skulle hafva en önskelig framgång och Fäderneslandet desmedelst blifva uti sin stora wedermödo lättat och lisat; Så är doch det förre til alles Wår hiertans innerliga sorg och ångslan ännu uteblifwit, och beträffande det sednare, är Eder allom nogsamnt bekant, huruledes sedan Ständernas sista möte olyckan på åtskillige ställen träffat Hans Kongl. Maj:ts Länder och Provincier, och hurusom dels hungern och pestilentien, samt andre der på följande olyckelige händelser öppnat Fästningarne och Landet för Ryssen i Fin- Est- och Lifland; dels åt-

skillige tilstötte och bekante svåra tillfällen hindrat Kongl. Maj:ts til Pomern med stor möda tid efter annan öfversatte Troupper de sig der innästlade öfrige Fiender at fördrifva, och bana sig vägen åt Pohlen, och så vidare til beledsagande af Hans Kongl. Maj:ts dyra Person hem til sina gräntzor igen. Och ehuruwäl Gud nådigast täcktes emot slutet af förra åhret beskiära Kongl. Maj:ts Wapn under Dess Råds och Feltmarskalks Grefve Stenbocks anförande en härlig Seger öfver the Danske och Saxsiske vid Gadebusch i det Meklenburgiske, är doch nu den aldrig tilfyllest beklagelige händelsen timat, at hela den Hären, som med så stor omkostnad och besvär sidstledne Høstas til Pomern öfverbracktes, måst i det Eyderstädiske landet uti Holsten förfalla i Fiendernas händer, och samtelige där af blifva krigsfångar, om de icke snart med penningar skulle utlösas, hvartil ehuruwäl genast icke utan största möda en ansenlig och efter Capitulationen aldeles tilräckelig Summa här blef tilhopa bracht och utremitterad, hafver man doch å Kongl. Danska sidan den ingångne dagtingen intet hållit, utan genom alla uptänkelige strek och påfunder ännu til denne dagen hindrat värkställigheten därutaf, på det krigsmachten imedlertid skulle antingen tvingas at taga tjenst i Dannemark, eller ock komma at försmälta, som ock nu mera i det närmesta bedröfveli-

gen skedd är; Hvar til ännu kommer then för
wärtkära Fädernesland högst beklageligastora
framgång, hvilken Czaren af Muscou i den-
ne sommar haft uti Storförstendömet Fin-
land, hvarest han nu nästan öfver allt spe-
lar mästare; Warandes så hans, som Kon-
ungens i Dannemark upsåt och förehafvan-
de, at, om icke i denna höst, doch först i
Währ, ifrån Finska sidan, utur Norrige och
på Skåne angripa icke allenast gräntzer-
na, utan och hiertat af sielfva Riket, Kongl.
Maj:ts Råd hafva väl hela denna förflutna
tiden, under Hans Kongl. Maj:ts fiärran
frånvarelse, samt under de oss på alla si-
dor tryckande plågor, trångmål och brist
på all ting, intet låtit händerna falla, utan
med högsta flit, ifver och dageligt beva-
kande efter yttersta krafter där han trach-
tat och arbetat, at Riket och de där til hör-
rande Herskaper måtte til Watn och Land
kunna försvaras, hvilket de ständige Rege-
menternes uprättande, de nyas tillsättiande,
alla nödige anstalter härifrån til Flottans
utrustande och transporter nas befrämjande,
samt Defensionswärket mot Norrige och på
Finska sidan är ifrån år nogsamt ådaga
gifvit. Men, ehuru ock medelst Guds nå-
diga bistånd man hititil förmåt afhålla
Fienderne ifrån den Svänska botn, och i-
från inkræktandet af de Pomerska Fästni-
gar, samt i de näst förlupne åhren studsat
Ryssarnes anslag på Finland, nu likväl ge-

nom en beklagelig omskiftning den ena olyckan efter den andra drabbar på vårt kära Fädernesland, och nöden stiger til det högsta, i det Fienderna nalka sig närmare och närmare, sielfva Riket, sedan förmurarna nästan borta äro, på alla sidor at anfeida; Hwaremot Penningar och Medel til Hufvud-Flottans och Armeernes utredning och underhåld, til Guarnizonernas och Fästningernes tidiga försörjande, samt til Magaziners inrättande, här och där i Landet, förutän til många andra förnödenheter, fela och brista; helst de ordinarie och Contributions inkomsterna så ringa förslagit, at de uti ingen mätta til alt sådant, som doch det ena med det andra högstnödigt til Rikets försvar fordras och tarfvas, tilräckelige äro; ey at förtiga den nya märkelige gravation, som med de förskaffade och utskickade 100000 Riksdal. til den ändå utan frucht esflupne utlösän af Kongl. Swänska Armeen i det Hålstenske man hafver måst kiänna och utstå. Alt derföre och emedan alles wärplicht och underdånigste skyldighet är, at söka hålla Hans Kongl. Maj:ts Riket tilhanda, samt med tillsättiande af Lif och Gods förekomma dess totale undergång; Men Wij allena en så mächtig swär och tung börda intet häfva eller lyfta kunna, utan där til fordras samnad hand råd och däd, och det oss hierteligen ängslar, at Wij för Hans Kongl. Maj:ts fiärran wistande ifrån Oss

och för ovissheten, huru snart Dess annekande skie lärer, så mycket mindre kunnom Hans Kongl. Maj:ts Egen nådigste Förordning öfver detta viktige målet afvänta, som tidens och sakernas närvarande beskaffenhet intet drögmål tåler, eller tillåter; Ty ärom Wij högst nödsakade wordne, at i wälmoment förtroende icke allenast gifva Kongl. Maj:ts Ständer i et kort begrep detta ofvananförde om Rikets för tiden varande mächte beträngde tilstånd och stora nödh tilkiänna, utan i anseende där til, at hvarken alla omständigheter där af kunna igenom Bref wederbörligen förståndigas, ej heller det låter sig giöra, at vid så beskaffade bistra Coniuncturer, skrifteligen och särskilt rådföra med hvarannan, föranlåtoms Wij också här med at kalla och förskrifva Ständerne til en allmän Sammankomst här i Stockholm på den 14 Decembris näst instundande, at de då med Oss, och sine emellen måge efter inhämtat nogare kunskap om närvarande tidens och sakers beskaffenhet, öfverläggia och utvägar sökia, til anskaffande af det, som til Riksens och Fäderneslandets försvar och uprätthållande oumgångeligen tarvas, och fordras; Och ehuruwäl terminen til denna Sammankomsten tyckes vara något kort, så twifflom Wij doch ingalunda, at Ständerne, behierrande den föröfren stående nöden och farligheten, ju läre oachtadt de besvär och olägenheter, som

det kunde synas hafva med sig, så mycket mer skynda med deras hitkomst, som Wij ock här med å högstbemälte Hans Kongl. Maj:ts Wär högtålskellige Her Broders, och allernådigste Konungs wägnar, och i Dess höga Kongl. namm bindom och befallom Eder alle, Grefvar, Friherrar, Ridderskap, Adeln och Frälsemän, som til Eder laga ålder komne, och hema hvar å sin ort uten laga förfall stadde ären, sedan ock Archie-Biskopen, Biskoppar och Superintendenter, med tvänne skickelige Prästemän af hvarst Consistorio, och en af hvarje Härad; Där näst en eller två af Krigsbefälet under de ständige Regimenten af hvarst Lähn, som hema och icke i Hans Kongl. Maj:ts tjenst bort commenderade äro, såsom ock af hvar och en utaf de större städerna, en Borgmästare och en Rådman, eller någon annan beskedelig Borgare, samt af två eller tre utaf de mindre Städerna tillsammans en Befullmächtigad; sidst af Allmogen en ärlig beskedelig Bofast Man i hvarje Härad, at J låten Eder här uti Stockholm tidigt infinne til berörde den 14 Decembris, med vissa nöyachtige Fullmachter af edre hemmablivande medbrödër, hvar å sin Ort, stad och Härad försedde, så at Wij då ofelbarligen mågom kunna giöra en begynnelse til denna Sammankomsten, så framt Hans Kongl. Maj:it sielf efter Wär och alla des trogne Undersätares hiertelige önskan icke desför-

innan skulle komma sitt Rike närmare, och i näder annorlunda förordas til Wår skyldigste och underdånigste efterlefnad, hvilket och på den händelsen skal blifva ständerne kungjort, så at de då icke behöfva, denna resan antråda. Detta är hvad Wij funnit nödigt Ständerna nu förut at meddela, lemnandes det öfriga til deras hitkomst; Och Wij äro etc. Stockholm d. 2 November 1713.

ULRICA
ELEONORA.

(L. S.)

*Carl E. Gyllenstierna. Gabriel Falkenberg.
Nils Gyllenstierna. Carl Gustaf Frölich.
Nils Stromberg. Knut Posse. Arved Horn.
Jacob Spens. Gustaf Cronhielm.
Reinh. Joh. v. Fersen. Jacob Reenstierna.
Nicodemus Tessin.*

Kongl. Maj:ts sammt. härvarande Råd: Påbud angående en allmän Contribution, som för innevarande år 1710 öfver hela Sweriges Rike och dess underliggande Provincier til Kongl. Maj:t och Drottningens Krona bär utgiäras och betalas. Stockholm den 3 Jan. 1710.

Hans Kongl. Maj:ta, vår allernådiga Konunge Wi. sammt. härvarande Råd, genom vitterligt, at såsom tilståndet af Vår kiära Fädernesland nogsamt läser, war hvariom och enom af Kongl. Maj:ta trogna undersåtare bekant, och uti hvad färd Riket med samtelige dess Inbyggjare svärfva, för de mäktige Fiänders giorda infall i Riket och Provincierna, hvilka efter alt anseende, Gud bägare vidare söka sig at utbreda, så at osäkerheten på de orter, där med sig aldrig kunnat föreställa, torde sig plötzligen förete; Hvarföre, näst den Högstes nådiga bistånd och tilhielp, man måste vara omtänkt at använda alla krafter och omsorger til Fiendernas motvärn och skedliga anslage afbrytande, hvilket icke kan låta sig göras, med mindre erkläcllige medel opbrakte blifva til Milicens nödtörft och underhåld; men i synnerhet til Flottans utredning, hvartil en fast anseelig stor Summa penningar fordras, så väl til spanmåls och victualiepersedlars anskaffande, som equipage och aflönings-staten, med mera; hvilket alt hvar och en redelig Patriot

oh Undersåte noggsamt hos sig lærer kunna
 ftersiinna och behierta; och fördenskuld
 id dessa vidt utseende Conjuncturer låta
 ig så mycket angelägnare vara, at gripa
 Hans Kongl. Maj:t under armarna til Ri-
 sets och kiära Fäderneslandets försvar, som
 lär under beror hvars och ens egen välfärd,
 rygg- och säkerhet; altså hafve wi väl
 varit högst sorgfällige at författa den an-
 stalt som vederbör, men måste fast ogierne
 förnimma, at til utförande däraf ingen til-
 räckelig tilgång finnes af medel, som til
 werkets upprätthållande nödigt erfordras;
 fördenskuld och ehuru väl man mycket nö-
 digt har velat skrida til den extremiteten at
 besvåra Kongl. Maj:ts trogna Undersåtarna
 med några vidare pålagor och Contribution-
 per, än härtills varit påhuden, icke desto
 mindre, som högsta nöden nu tränger up-
 på, och utgifterne finnas mångfaldige, men
 Kongl. Maj:ts Intrader däremot fast för-
 minskade; ty hafve wi blifvit högst nödsä-
 kade, i anledning af 1686. Års Ständernes
 Riksdags-Beslut, samt Kongl. Maj:ts sedna-
 re utgångna Contributions-Placater, at me-
 delst detta Påbud, å Kongl. Maj:ts vår al-
 lernådigste Konungs och Herres wägnar,
 utskrifwa en allmän Contribution öfver hela
 Sveriges Rike och dess underliggiande Pro-
 vincier, som för innevarande år 1710. til
 Kongl. Maj:t och dess Crono bör utgöras
 och betalas på efterskrifna sätt och wis, näml.

Af all Lön och underhåld, det vare sig i penningar, hemmans räntor eller spanmål, som Kongl. Maj:ts Betiente, Civil eller Militair personer, Ridderskapet och Adelen, Presterskapet eller Borgmästare och Råd i Städerna, item Betiente i Collegierne, Borgmästare Häradshöfdingar, Inspectorer och Fogdar, af Kongl. Maj:t och Cronas för deras tjenester och ämbeten någon lösnänta, item af alla pensioner gratialer och benådningar, det vare sig i penningar, spanmål eller annat, bör utgifvas hvar Femte penning, och betala de, som hemmans räntor eller spanmål upbära, så mycket som på hvar och en löper i penningar, och uträknas denna Contribution efter den utsatte markgången, blifvandes i det öfriga de som ingen lön, utan allenast blåtta Characterer hafva med Enkell contribution ansedde.

Pastores, Capellaner och Klockare här i Stockholm, af hvilka de förste sig sjelfva här till taxerat, och man befunnit, at de ett fast rings, och icke i proportion af deras inkomster contribuierat hafva; Item Pastores Capellaner och Klockare i de andra Städerna, hvilka tillika med de förra, utom deras underhålds spanmål eller penningelön, anseuoliga förmåner åtniuta, böra nu å nyotaxeras i proportion af deras inkomster, af

Herr Kongl. Rådet och Öfver-Ståthållaren jämte Magistraten här i Stockholm, samt vederbörande Herrar Gouverneurer och Landshöfdingar, jämte Magistraterna i de andra Städerne, och hvad som de således blifva enkelt taxerade til, komma de för år 1710. Dubbelt at erläggja och betala; Desslikest böra jämväl Pastores, Capellaner och Klockare i Bergslagen, som utom det ordinarie underhåld de af Kongl. Maj:t antingen i penningar eller spanmål åtniuta, kunna hafva ansenliga Intrader, på förberörde sätt taxeras af vederbörande Herrar Gouverneurer och Landshöfdingar, och sedan därefter för in-
nevarande år erläggja Dubbelt.

Kyrkioherdarnes Contribution på Landet, som af hvarje 64 besuttna helgiärds hemman, tu halfva och fyra tierdedels för ett helt räknade; men alle oskattlagde undantagne, hafva likmätigt 1686. års Riksdags beslut och Kongl. Maj:ts sednare Contributions Placater utgiort femton dal. silf:mt, blifver nu för år 1710. fördubblat.

Tienste folk, drängar och legohjon, så på landet som i Städerne, item gatubods-svenner och andre betiente, ingen undantagande, böra i denna Contribution således anses, at en betienter, som hafver sextio dal. k:mt och där öfver uti lön, skall gifva hvar Femte penning af sin lön; äfven så en quins person som hafver trettio dal. k:mt gifver jämväl hvar Femte penning

däraf, hvilket husbonden fuller för de
betalar, men sedan kortar på deras lön. För
en dräng, som hafver ringare eller alsingel
penninge-lön gifves Fyra dal. silf:mt, och
en piga Två dal. silf:mt, blifvandes gossar
och flickor, som icke äre femton år här-
ifrån undantagne.

Handwercks-gesäller, som i Städerna
finnas, gifva Fyra dal. silf:mt af det som
de förtiena.

Men af Allmogen så Skatte och Crona,
som Frälse utgiöres i anseende til Allmogens
slätta tilstånd, medelst påkomna svårigh-
ter med recruterings, durchmarcher och
soldaters anskaffande til häst och fot, Enkell
Contribution, näml. för hvar legodräng, som
är öfver femton år En dal. silf:mt, och
för en tjenstepiga af samma ålder En Half
dal. silf:mt, äfven väl för hvar hemmav-
rande barn öfver femton år En dal. silf:mt,
där han är son, och En Half dal. silf:mt,
där hon är dotter; Dessutan gifves ock af
hvar Frälsebonde på ett helt hemman, eller
tu halfva och fyra fjerdedelar emot ett helt
räknade, En Dal. silf:mt.

För hvar torpare på prestegårds ägor
utgifves Två dal. silf:mt. För oskattlagda
frälse-torpare och de så kallade husmän, ut-
giöres En dal. silf:mt; Under-Officerare, Ry-
tare Knechter och Båtzmän (de värfvade
Under-Officerare och gemens undantagne) er-
läggja hvar Tionde penning af deras lön,

Hifvandes deras tjenstefolck, där de några hafva, lika med allmogens ansedde.

Löst folck, som kan finnas i Städerne, och ingen viss tjenst, handtering eller näring hafva, skall hvar för sin person erläggia Sex dal. silf:mt.

Och såsom jämväl på landetaig uppehålla allehanda slags löst folck, hvilka inga hemman eller terp hafva och bruka, ey heller på helt eller halft år tjena, såsom de så kallade fördelskarlar, tröskare, dikare och andre, som för dagpenning arbeta, så skole de hvar för sin person uti denna Contributionen erläggia Sex dal. silf:mt.

Härvid erakta Kongl. Maj:ts härvarande samtelige Råd nödigt, för så mycket större viss- och riktighet skuld, at hvar och en upsätter riktiga Förteckningar på allt sitt Folck, på hvad ort de kunna vistas, dem underskrifver och 14. dagar efter detta Påbuds publicerande til Herr Kongl. Rådet och Öfver-Ståthållaren här i Stockholm, samt vederbörande Herrar Gouverneurer och Landshöfdingar insänder, och måste därpå stå antecknade de Betjenter och deras tjenstefolokes namn, så deras, som lön hafva, och huru mycket, som deras hvilka ingen lön hafva. Wore någon så oriktig, at han ville undandömlja någon person, hvaraf Contribution bör gifvas, den samma skal därförö betala dubbelt.

Äf hvart helt Frälshemman, så allodial som förlänings gods, det må innehafvas utaf Ridderskapet och Adelen, andre Ståndspersoner eller Presterskapet och Borgerskapet, skal utgiöras dubbelt emot vanliga Contributionen, näml. Tio dal. silf:mt af hvart helt hemman, så at tu halfva eller fyra fierdedelar räknas för en hel, och i Finland ett giärdes mantel emot en hel gård i Sverige. Börandes för denna Contribution ingen vara fri, hvarken Säterier eller Ladugårdar, eller Rå- och Rörshemman i Sverige och Finland, samt Insechnegods i Skåne, Halland, Bohuslän och Blekingen, utan allenast Ödes- och på frihet uptagne hemman, hvilken dubbele Contribution dock allenast för innevarande år 1710. kommer at förstås. Men Crono- samt Skattebönder utgiöra af hvar hel gård Två dal. silf:mt, två halfva och fyra fierdedelar emot en hel räknade; och i fall någon förenemmar til den föresatte terminen riktigt at betala, så skal Landshöfdingen hafva makt at exequera så mycket af godsets ränta eller annan ägendom til Kongl. Maj:t och Cronan, som kan avara emot det som har bordt utgå.

Hafvet någon förpantat sitt gods til en annan, så utlägger den som i panten sitter de Tio dal. silf:mt af hvart hemman och proportionaliter af de mindre, som förr of-

van bemäkt är, halvandes sin regress däremot til ägaren.

3.

Af Crono-Räntor som til Privatos för år 1700. den 15 April äre förpantade, utgifves Hvarannan penning.

Sammaledes afskrifves af de fruktbare Capitalers Interesse som innestå hos Kongl. Maj:t och Cronen, Hvar annan penning, väl förstående de 1700. skiedde äro; men hvad anbelangar de försträckningar, hvilka sedan den 15 April 1700. och uppå Kongl. Maj:ts då utgångna Placat, af en och annan äre gjordes, eller hädanefter göras kunna til Kongl. Maj:t och dess Crono, antingen emot förpantningar af gods och andra Kongl. Maj:ts och Cronones revenuer och inkomster, eller ock utan någon underpant; så blifva de til följje af ofvan högst bem:te Kongl. Maj:ts utfärdade nådiga Placat och försäkran, både nu och i framtiden för all Contribution befriade.

Af fruktbare Capitalers i Contante penningar, vissa och behåldna Interesse hos privatos, väl förståendes sedan det interessen är afdragit, som en eller annan klarligen bevisar sig androm gifva, utgiöres i lika måtto Hvar Annan penning.

Alla de som hafva Capitaler fruktlösa liggande hemma eller utrikes, och ej behöf-

va dem til sin nödtorft och hushållning, eller til sin handel och näring, skola lika Contribution vara underkastade med de fruktbara, så at Interesserne uträknas af slika ofruktbara Capitaler på lika sätt, som af de på Interesse til privatomblåsta penninge-summor, börandes ägaren utaf sådana ofruktbara Capitaler sedan betala Andra penningen, lika som han åtnöto 6 pro centum Interesse, och samma Contribution i Kongl. Maj:ts Ränterier talevererats kommandes denne Andra penninge Contribution jämväl at förstås så väl om in- som utrikes hafvande frukt- och ofruktbara Capitaler. Och på det vederbörande, som hafva antingen in- eller utrikes stående såda Capitaler på Interesse, eller ock äga i sitt försvar sådana ofruktbara Capitaler, som förr bemänt är, måge förpliktas dem samma redeligen at gifva vid handen, så at denne Contribution däraf til Kongl. Maj:ts höga tjenst och Fäderneslandets försvar må kunna clarerar, så skal hvar och en slika Capitalers ägare och innehafvare på sitt namnte och redligen uppgifva sådant, sköländes den, som detta eftersätter, och sina frakt- eller ofruktbara Capitalers interesse icke redeligen uppgifver, och Contributionerne däraf vid föresatta terminar erlägger och clarerar, plikta med ett helt års Interesse. Äliggerandes fördenskuuld vederbörande uppå Specificationen eller Contributions längden, som

på vederbörlig ört kommer et inläggas, med den meningen at underskrifva: det han på sitt samvete och sin redelighet har opfört och antecknat dess frukt- och ofruktbara Capitalers Interessen, så in- som utrikes; efter som i vidrig händelse, och där annorlunda besinnas skulle, han icke lærer undgå ofvannämde vite och straff, som därpå ofelbart följja lærer, skolandes ock den, som sålika förteguna Capitaler skiäligen kan angifva, blifva därför med särdeles erkiänslö ihugkommen; dock varda för särdeles considerationers skuld nu som tilförendes ifrån: denna afgift befriade de Capitaler, som en eller annan i Låne-Banquen kan hafva innestående, sammaledes den vinst som kan förvärfvas genom Rederier och Skepsparter, så väl som den fördel, hvilken Tiärs-handelen af sig kastar åt Interessenterne i den samma.

4.

Ehuruwäl uti Kongl Maj:ts utfärdade Contributions-Placater för de förra åren express är undantaget, at den som intet mer än ett hus äger, skall vara fri för Contribution af den fallande årliga hyran; dock likväl, som i anseende till den nu å färde varande allmänna nöden, alle krafter måste användas til farans afböjande, hvaruti Riket och Fäderneslandet sväfva; altså hafva Kongl.

Maj:ts Samtelige Råd pröfvat högst nödigt och oumgägeligit, sådant för innevarande år 1710, så vida at ändra, at alle Kongl. Maj:ts trogna Undersåtare, det vare sig af Ridderskapet och Adelen, Presterskapet eller ock Borgerskapet i Städerne, jämväl alle Undersåtare, som äga något hus som kaster någon hyra af sig, skola af all sådan behållen hyra betala hälften, ehvad man hafver ett eller flera hus; ståendes hvar och en fritt at erläggia denna Contribution, på den orten, hwarest det honom bequämligast faller, allenast han beviser med vederbörandes quittance inom terminen, at den riktigt är blifven clarerat.

5.

Och allidenstund Rikens angelägenhet samt hvars och ens Undersåtares förevar och säkerhet högst fordra, at sättia sig vid dessa vidt utseende Coniuncturer i den författning, at man kan vara i det tilstånd at kunna göra Fienderna behörigt motstånd och afvärja deras skadeliga förehafvande; fördenskulda hafva Kongl. Maj:ts samtelige härvarande samtelige Råd för högst nödigt och oumgägeligit pröfvat, at på Kongl. Maj:ts vår allernådigste Konungs vägnar påbiuda och förordna, det skall lille Tullen och Accisen, så länge kriget påstår, förhöjas til en Fjerde part mera, än den nu utgår; Item Våg-

och Mätare penningar, Last- och Bro penningar, Hamn- och Forg- samt Kohl- Hö- Wed- Stämpel- och Packarepenningar, jäm- wäl til en fjerdedel; Tapperians Accisen på Win och främmande drycker, samt Kröga- re- och Månglare- Accisen förhöjes til hälften mera än tilförende.

Sammaledes Fördubblas Charta Sigillata-afgiften; dock blifwer Allmogen til föllie af Kongl. Maj:ts Nådiga Placet angående Charta Sigillata, för denna afgiften så hädanefter som tilförende befriad.

Dessutan har man funnit nödigt, at också förhöja Bref-taxan til en Trediedel mera, emoot det som i porto härtills varit betalt efter Taxan, hvilken förhögning förbehålles til publici understöd allena, och inlefwereres i Ränterierne til Kongl. Stats-Contoirets anordning; dock alt detta som således war- der för högt, med det vilkor til förstående, at det ej längre skal continuera än under påstående Krig, warandes härigenom å Kongl. Maj:ts vår allernådigste Konungs vägnar, Dess härvarande samtelige Råds alvarlige befallning til alla Post- och Tull-Betiente, som andra vederbörande i Sverige och Finland, at de ofwauberörde förhögning i med- lertid nog observera och i akt taga.

6.

Bergslagen i gemen, så väl som hvars och ett Bruk i synnerhet böra Contribuera

Dubbelt emot det de här till efter den till vederbörande Herrar Landshöfdingar afsända lista och förteckning utgiort, på lika sätt som år 1704. skiedde, och böra desantens deras Betiente, legofolk, Bruks- och arbetsfolk, samt dagekarlar denna Contribution vara underkastade, på samma sätt som om alla andra Ridderskapet och Adelen samt Presterskapets och Borgerskapets tienshofolk här ofvanföre i detta Påbud är förordnat.

7.

I lika motto skal Borgerskapet utgöras och contribuera för innevarande år 1710. Dubbelt mot den summa, som de listor innehålla, hvilke därpå äro gjorde, och Herr Kongl. Rådet och ÖfverStåthållaren, samt vederbörande Herrar Gouverneurer och Landshöfdingar tillsände, börandes hvarken Magistrats personer, Stadsens Betiente i proportion af deras råd och förmögenhet, ej heller några andre Ståndspersoner, som handel och vandel drifva, sig ifrån denna contribution undandraga; utan tilkommer Herr Kongl. Rådet och ÖfverStåthållaren samt Herrar Gouverneurer och Landshöfdingarne å de öfriga orterna at hafva inseende däruppå, at den på hvar Stad reparterade contingent, som nu kommer at fördubblas, blifver ibland vederbörande, som i Städerna byggja och

bo, samt någon handel och wandel eller annan Borgerlig näring idke, skiäligen fördelt efter hvars och ens förmögenhet och näring, ingen undantagande, som de i anseende til deras gods och ägendom, samt efter råd och ämne pröfvas kunna tåla, hvarunder jämväl Apothecare och Bardberare komma at begripas, hvilke icke mindre än andre af Borgerskapet hafva uti Städerna deras näring, samt niuta förvar, hägn och beskydd.

8.

Och som denne här ofvants påbudne Contribution bör sträcka sig öfver hela Sveriges Rike, samt Storförstendömet Fieland, så böra jämmät alla, som deruti byggja och bo, på ofvanskrefna sätt och vis den samma undergifne vara; kennandes ej heller Enkior eller omyudige Barn för en så allmän Pålag befrias eller undantagas; hafvandes Kongl. Maj:ts samtel. härvarande Råd til dess utgörande härmed velat fastställa och förordna för Stände-personerne tvenne Terminer, näml. den ena Hälften til Ultimum Martii nästkommande, och den andra Hälften Midsommarstiden, därpå föliande; men med Allmogens Contribution förhålles efter vanligheten, så at de betala Hälften af den samma den första Junii nästkommande, och den andra Hälften vid Tomasmesse, inom hvilka Terminer merbemälte Contri-

butioner til alla delar böra vara riktigt
 serade, eller i vidrigt fall af Herr Kon-
 Rådet och ÖfverStåthållaren i Stockho-
 samt Herrar Gouverneurer och Landshöfd-
 gar i orterne genom en prompt exesut
 utsökas och infordras. Wi drage fördensk-
 härmed icke allenast til Herr Kongl. Rå-
 och ÖfverStåthållaren i Stockholm, ss
 alla Herrar Gouverneurer och Landshöfding
 i Sverige och Finland det goda förtroen-
 at de detta Påbud af Predikstolarne i S-
 derne och på Landet allmänt publice
 och kundgiöra, och i följie däraf den p-
 budna Contributionen infordre, och i Kon-
 Maj:ts Ränterier inleiverera låta; utan o-
 biude och befalle å Kongl. Maj:ts vår alle-
 nådigste Konunga och Herres vägnar at-
 Dess trogna Undersätare, at de ställa sig
 alt det, som uti detta allmänna Påbud vi-
 närvarande vidt utseende och farliga con-
 juncturer, til kiära Fäderneslandets förvar-
 samt hvars och ens egen säkerhet är befäl
 och förordnat, til underdänig och hörsam-
 efterrättelse. Till yttermera visso etc. Stock-
 holm den 3. Januarii år 1710.

(L. S.)

Axel Julius de la Gardie. Fabian Wrede.
Carl E. Gyllenstierna. Gab. P. H. Berg-
Carl Gust. Frölich. Kant. De

**Kongl. Maj:ts Nädigste Bref til samtel. Dess trogna
Undersätare, Gifvit wid Bender den 27 Octob.
År 1711.**

Wi CARL etc. Tilbiude Eder wåsa trogna Undersätare Wår synnerliga ynnest och nådiga benägenhet med GUD Allsmäktig, och kunne Eder här jämte intet förhålla, at ehuruwäl Wi ingen ting häldre skulle se, än at de åtskillige utgifter och sammanskott, hvarmed J under hela denna Krigstiden hafva varit besvärade, aldeles måtte uphöra, och hvar och en af Eder således finna en märkelig lisa uti dess näring och handtering; Men som Wåre fiender icke aflåta, at stämpla alt ondt emot Oss och Wårt Rike; giörandes jämwäl sådana anstalter til at utföra deras onda uppsåt, så at om icke å vår sida en tidig författning blifwer giord, med eftertryck at gå dem under ögonen och bryta deras skadeliga anslag, lærer all den möda och omkostnad blifva förgiäwes, som härtills är vorden använd uppå detta långvariga Kriget; Förmodandes Wi genom Guds bistånd, när Wi med tilräckeliga medel, och alla andra förnödenheter wara understödde, snart at bringa fienderna til billighet. Wi drage fördenskull til Eder samt. och synnerligen det nådiga förtroende, at J uti god tid lären anskaffa hvad som til sådana

högst nödiga författningar betarfwas, på det
 alle hälsosamme rådslag til at giöra fiendens
 afbräck, samt de nödige anstalter til Krigs-
 utrustningarne både til lands och wats ej
 måge hindras, eller sättas tilbakas, waru-
 des ingen annan utväg at erhålla ett lycke-
 ligt slut på detta Kriget, än med alfvär sät-
 tia sig i behöriga författningar, til at med
 makt agripa fienderne på sådant sätt, at
 de snart måge förorsakas at ingå en för oss
 och Riket hederlig och fördelaktig fred,
 hvilket utan svårighet lærer kunna åstad-
 kommas, om man allenast därtill använder
 alla krafter; Då Wi sedan på allt sätt lär
 wara förtänkte, huruledes I för vidare besvär
 och omkostningar alt framgient måge blifva
 lindrade, och uti Eder näring märkeligen
 förkofrade. Befallandes etc.

CAROLUS.

.(L. S.)

*Kongl. Maj:ts Nådige Föresdning, på hvad sätt Con-
 tributionerne til Undersåtarnes märkelige lindring,
 efter en billig Jämlikhet skola utgiöras. Gifwen
 wid Bender den 4 Junii År 1712.*

Såsom Kongl. [Maj:t mycket ögerne
 har måst förnimma, huru som de Contribu-

monier, hvilka efter Ständernes på förre Riksdagar gjorde bevilningar af dess trogna Undersåtare utgiöras til Riksens omvägsliga tarfvor, mycket ojämt utgå, så at större delen utöfver deras förmågo därigenom varda besvärade, hvaraf händet, at fattigdomen årligen tiltager, men det som til Rikets förnödenheter bör utgifvas, däremot förminskas; Altså har Kongl. Maj:t af en nådig omsorg för dess trogna Undersåtares allmänna välfärd, varit betänkt på billigare utvägar til sådana Utgifter erläggande, när de kunna behöfvas, hvarigenom den förmögnare intet kommer at utgiöra mindre, ej heller den oförmögna mera, än dess vilkor tåla, då de böga blifva behållne, hvilket säkrast skier, när sådana medel utgiöras efter en skiälig Jämlikhet af Egendomen, anten til Ottonde delen Fierdedelen eller Hälften af hvar Hundrade Penning, mera eller mindre, alt efter som Riksens tarfvor erfordra, hvaremot alla härtila vanlige extraordinarie Contributioner, hvad namn de hafva kunna, aldeles blifva afskaffade; men som til at utfinna ett vist Capital, hvarefter en sådan Jämlig Contribution skal utgiöras, nödigt är, at Undersåtarne blifva skattade efter hvars och ens Egendom; Så har Kongl. Maj:t til dess verkställande med hvad mera där vid til Undersåtarens lisa bör i akt

tagas, i nåder för godt kunnit, at göra efterföljande Förordning.

1.

Emedan ingen Jämlikhet i contributionernes utgörande står at erhållas, med mindre icke hvars och ens egendom blifver skattad til ett vist Capital i Penningar; ty vil Kongl. Maj:t hafva lemnat dess trogna Undersåtare frihet sielfva at skatta sig sins emellan, alt efter som de pröfva hvars och ens egendom både uti löst och fast, efter billigheten kunna tåla, utan at Crono Betienterne sig därmed måga befatta, vidare än at de hvar å sin ort, som alla andre blifva skattade, börandes den förnämste, som bor i Häradet eller Söken, men i Städerne uti hvert Quarter därvid hafva Direction, och kan någon af de närvarande utvällas at hålla Skattnings Protocollet. Alle böra se där på, at den ene intet må få tilfälle at göra den andre förnär uti Skattningen, utan där vid i akt taga en skiälig billighet, varandes fuller Cronan lika mycket, om någon sig högt eller ringa skattar, medan Contribution på detta sättet lika fullt utgår, men det skadar allenast de andra med-Contribuenter, om någon sig för ringa skattar; Fördenskull lærer hvar och en så mycket mera ombeflita sig, at Kongl. Maj:ts til alla dess trogna Undersåtares

Wälfärd påsyftade ändemål, til en skiälte Jämlikhets erhållande, må blifva befrämjad, lärandes det icke allenast lända alla i gemen, utan och hvar och en i synnerhet til lindring uti Contributionens utgiörande, när all. egendom snarare skattas högre än lägre, så at alle Capitaler ansenligen upstiga, ty därigenom ökes aldeles intet Contributionen, som varder påbuden, men kommer på hvar och en så mycket mindre däraf at erläggas; Och som Kongl. Maj:it intet häldre åstundar, än at des trogne Undersåtare efter stånd och vilkor genom loflig handel och handtering sig förkofra; Så läror Kongl. Maj:it alltid hålla dem större heder värde, hvilke genom idkesamhet och flit hafva förvärfvat sig någon ansenlig egendom; och intet underlåta, emot sådana at förklara Dess nådiga välbehag både med heder och andra tienliga förmåner.

2.

Wid Skattningen af den Fasta Egen-
domen på Landet, tages til fundament icke
allenast den Årlige Räntan; utan och alla
tillhörigheter och förmåner, som finnes vid
ett gods, såsom godheten af Åker och Äng,
nyttan af Skog, Jagt och Fiskewatn, samt
Quarnar, Hamrar, Krogar, Torp, och me-
ra sådant, sammaledes Godsets belägen-
het at göra alt uti penningar til högre

värde, än annorstädes, hvarigenom ett Gods
 anten skattas vara mera eller mindre värdt.
 Ödes- och på Frihet uptagne Hemman skat-
 tas efter detta fundamentet, som vore de
 i fullt bruk, på det ingen åtniutande frihet,
 aldeles må hindra deras uptagande.

3.

Alt hvad Publicum samt Kyrkior och
 Scholor tilhörer, jämväl det, som til Pios-
 nena är förlänt, varder för Contributionens
 orläggande befriat, undantagandes hvad
 Possessorernes lösa Egendom vidkommer,
 hvarunder dock Munteringen för Rusthål-
 len intet förstås, ej heller de Munteringer,
 hvilke hållas under Adelsfanen; Men alla
 Skatträttigheter, både af Rusthåll och an-
 dra lägenheter, varda efter deras rätta
 värde til Capital skattade.

4.

Crono- Skatte- och Frälsbönder, Con-
 tribuera intet för sielfva Hemmanen, un-
 dantagandes hvad Skatträttigheten angår;
 men för deras lösa Egendom blifva de, så
 väl som alla andra skattade. Sammaledes
 skattlagde och oskattlagde Torpare, samt Gat-
 husmän i Skåne.

5.

Med fast Egendom i Städerne, förstås vid detta Contributions Werket, Bebygde och Obebygde Tomter, därpå upbygde Hus, Trägårdar, Wåderquarnar, Stadsens Åker och Äng, samt mera sådant; och som husen til en del ingen nytta af sig knuta, utan mera äro ägarne til besvär i anseende til deras årliga vidmakthållande, där til med skulle en svår Contribution på Husen mycket hindra Städernes bebyggande och upkomst; Förden skull pröfvar Kongl. Maj:t för billigt, at Husen uti Contributionens erläggande, någon lindring emot Fast Egendom på landet vederfares, i så måtto, at af Hus til Fyra hundra Tusend Daler Silfvermyntz värde intet erlägges större Contribution än af Ett hundra Tusend Daler Silfvermynt uti annan Egendom; Men alle Tomter, anten de äro bebygde eller intet, hvilke särskilt blifva skattade med de därtill slagne Åker och Äng, samt Wåder quarnar och Trägårdar, med mera af lika beskaffenhet, ninta intet denna lindring til godo. Sammaledes afbränd och förfallne Hus, så länge de intet behörigen äro upbygde.

6.

Under lös Egendom förstås Fruktbare och Ofruktbare Capitaler anten i Pennin-

ger, Skieparter, Compagnier, eller hvad det vara må, samt Effecter eller Waror, både in- och utomlands, sammaledes Afvel på Gårdarne med alt annat, som kan räknas för Egendom, och här för vidlöftigt är upprepa; Men Löner, Pensioner eller Gratialen, samt Lifetids och behagelig tids Förläningar af Cronan, warda aldeles befriade.

7.

Skattningen af den fasta Egendomen skier på den ort, hvarrest Egendomen är belägen, medan man om dess rätta värde och beskaffenhet där har bästa kundskaper; Men all den Löse Egendomen skattas där ägarens rätta hemvist är, anten han sielf är tilstädes eller intet, oaktadt Egendomen på åtskilliga orter är til finnande.

8.

Skattningen förrättas på Landet uti hvart Härad eller Sökn för sig särskilt, alt efter som det finnes beqvämligast, och Häraderna äre större eller mindre til. Städerna fördelas i vissa Qvarter, hvar det ick redan är skiedt, och förrättas skattningen i hvart Qvarter särskildt, hvarrest alla de, som bo i Qvarteret, af hvad stånd och vilkor de vara kunne, tillsammans komma hos den förnämsta i Qvarteret, eller och der bä-

sta beqvämligheten finnes, hvarom de sig sielfve kunna förena, och på det de Undersåtare, som bebo Publique Hus, af hvad egenskap de vara kunna, intet måge slippa Skattningen, så böra alle sådana Publique Hus, bland de andra Husen i quarteren numereras, oaktat för sielfva Slotten eller Husen ingen Contribution erlägges.

9:

Uti Städerne skattas först alle Tomter, anten de äro bebyggde eller intet, sedan skattas det särskilt, som på Tomterna är upbyggt efter dess rätta värde.

10.

Sedan skattningen af den fasta Egendomen är förrättad, och behörigen anteknat, företages Skattningen af den Lösa Egendomen, och begynnes på de oförmögnaste först, då hvar och en först skattar sig sielf til all sin Lösa Egendom, ehvad namn den hafva kan, intet undantagandes, som icke igenom denna Förordning är befriat; Finna de andre, at någon sig för ringa skattar, så påminnes sådant och jämkas så länge, til dess en skiälig skattning erhålles, från hvilken ingen undslipper, af hvad Stånd och Wil-

kor han vara må, som Contribution bör utgiöra, ej heller kunna hvariehanda utgifne Frihetsbref befria någon för denna Skattning.

11.

På det Kongl. Maj:ts trogne Undersåtare så mycket mera måge vara försäkrade, at de af dem utgiörde Contributioner til Rikets försvar, och andra högst angelägne tarfvor varda använde; så vill Kongl. Maj:t af ett särdeles nådigt förtroende lemna, hela Contributions Wercket under Undersåtarnes egen förvaltning, så at Stats Contoiret sig dermed intet skall hafva at befatta, hvilket bäst och bequämligast kan skie af Ständernes Banco-Fullmäktige uti Banqven, hvarigenom Banquens Credit jämwäl lærer styrkas; kunnandes alle Contributions-Medel komma under särskilt beräkning ifrån andra Banquens medel, under Titul af ett Contributions Ränterie, hvartil nödige Betiente kunna antagas. Uti Gouvernemen-terne och Länen upbäres fuller Contributionerne efter vanligheten af Cronones Upbördsmän, men lämnas Undersåtarna i hvert Gouvernemente eller Län fritt nu strax vid första sammankomsten at utvällia deras egen Räntmästare, som af Upbördsmännen emottager Contributions Medlen, och gör derföre Räkning inför Contributions Rän-
te-

riet, samt utan uppehåld betalar, hvad som af bemälte Ränterie på honom varder assignerat; Och böra Contributions Medlen ingalunda blandas med Cronones Räntor, utan uti en särskilt kista sättas i godt förvar under tre lås och nycklar, hvaraf Landshöfdingen har den ene, den utvalde Räntmästaren den andra, och någon beskiedelig Man, som bor på orten, hvilken äfvenväl vid första sammankomsten kan utvällias, den tredie; kommandes alla de, som hafva Egendom i Länet, at vara Borgen för Räntmästaren, så at hela Länet ersätter hvad han skulle komma til korta. På samma sätt förhålles med Räntmästaren, som tillsättes i Stockholm.

12.

Och på det Ständernes Banco-Fullmäktige eller Contributions Ränteriet vid detta Werkets skiötsel må finna så mycket större lätthet, så har Kongl. Maj:t i nåder för godt funnit, at Årligen förordna en af dess Råd, som skall vara dem til hielp och bistånd, så at de uti alt hvad detta verket angår, måge hafva en viss, til hvilken de sig kunna hålla och andraga hvad som til verkets befrämjande erfordras, samt bekomma assistance uti de mål, som kan behöfvas, förblifvandes samma Kongl. Råd vid detta Werkets skiötsell allenast ett År, då

Kongl. Maj:t en annan Dess Råd därtill vill förordna, med mindre Kongl. Maj:t af särdeles orsaker icke skulle för godt finna, att låta den förra därvid längre fördröja.

13.

När Skattningen uti Häreadet eller Soken är förrättad, låter den förnämste, som vid Skattningen varit tilstädes, förfärdiga tvenne Skattnings Längder, näml. en på den Fasta och den andra på den Lösa Egendomen, efter hosföllande Formulair, och skickar af hvardera slaget tvenne Exemplar til Gouverneuren eller Landshöfdingen, men det vid Skattningen håldne Protocollet underskrifves och förseglas, samt förvares antingen i Kyrkian, eller i Häradskistan til efterrättelse vid nästa Skattning. Uti Städerna låter den förnämste uti Quarteret uppsättia en Skattningslängd på alla bebyggda och obebyggda Tomter med där til slagen Åker och Äng, samt Trägårdar, Wäderqvarnar, med mera af lika beskaffenhet, en annan på sielfva Husen och deras värde, och den tredje på den lösa Egendomen i Quarteret, och sänder dem til Magistraten. Men det vid Skattningen håldne Protocollet underskrifves och förseglas, samt förvares uti den til Quarteret hörande Kyrkian, til efterrättelse vid nästa Skattning. Magistraten låter strax draga dessa Quarters Längder tillsammans uti en längd efter hosföllande

Formulaire, dock särskilt för hvar och en slags Egendom, som ofven förmält är, och skickar äwenwäl tvenne Exemplar af hvardera til Gouverneuren eller Landshöfdingen; Men i Stockholm skickas de til Kongl. Rådet och ÖfverStåthållaren; Sedan ser Magistraten Längderne igenom, i fall något skulle vara at påminna til nästa Skattning.

14.

Af dessa Längder skickar strax Kongl. Rådet och ÖfverStåthållaren, samt Gouverneurerna och Landshöfdingerna, det ena Exemplaret af hvardera slaget til Ständernes Banco Fullmäktige eller Contributions-Ränteriet, sedan ser hvar å sin ort Skattnings-Längderne igenom, och i fall något där vid är at i akt taga, påminnes sådant til nästa Skattning.

15.

Kongl. Maj:t finner bäst vara, at alla Capitaler räknas under vissa titlar och delar, och införes således uti Skattnings Längderne, näml. til Summa, Cassa, Posse, Hop och Kast, så at om en äger ett Capital, som stiger til Etthundrade Tusend Dal. S:mts värde, eller någras Capitaler tilsammans räknade, göra Etthundrade Tusend Dal. S:mts värde; så kallas det en Summa, och

när något öfverskiuter Hundrade Tusend Dal. S:mt, så begynnes en ny Summa, så som Tio Dal. S:mt öfverskiuter, kallas det ett Kast, och Tio Kast kallas en Hop, Tio Hopar en Posse, Tio Possar en Cassa, och tio Cassor göra åter en full Summa, den som hafver större Capital i Egendom, än Etthundrade Tusend Dal. S:mt, den räknas för så många Summor, som han äger Hundrade Tusend Dalers Capital til. Och hvad som en full Summa öfverstiger, det lägges til ett annat Capital i samma Härad, Soken eller Stad, som behöfver fyllnad, at göra en full Summa, så at allenast en Summa i hvert Härad, Soken eller Stad, kan hända blifva ofullkommen, således är:

1. Kast	Dal.	10
10. Kast göra en Hop, som är		100
10. Hopar göra en Posse, som är		1000
10. Possar göra en Cassa, som är		10000
10. Cassor göra en Summa, som är		100000

På den händelsen, at Tvåhundrade Penningen eller en half Pro Centum skulle Contribueras, så kommer för ett Kast eller Tio Dal. S:mts Contributions Capital at utgöras allenast Ett och Tre Femtedels Öre S:mt, för en Hop eller Etthundrade Dal. Sexton Öre, för en Posse eller Ettusend Dal. Fem Dal, för en Cassa eller Tio Tusend Dal. Femtio Dal; för en Summa eller

Hundraåttusend Dal. S:mt, Femhundraått Dal. S:mt. Och när man således vet, huru många Summor, Cassor, Possar, Hopar och Kast i Länet finnes, är lätt och i en hast at se, huru högt sig Contributionen både för hela Länet och Häradet, så väl som för hvar och en i synnerhet belöper; Förden-skuld böra alle Skattnings Längder på sådant sätt varda inrättade, som hosföllande Utkast utvisar.

Den Fasta Egendomen, som af början uti en Summa ihopsättes, måste alltid blifva tilsammans, och intet uten särdeles skiäl åtskiljas. Sammaledes den Lösa Egendomen, så vida den årlige förändringen sådant vill tillåta, då hvar och en så mycket bättre lærer känna sina Med-Contribuenters vilkor, och kan man jämväl då så mycket mera vara försäkrad, at ingen är förbigången.

Härvid är för större riktighet och beqvämlighet skuld at taga i akt, at enär något Capital uti Skattningslängden införes, räknas det som är skattadt under Fem Dal. S:mts värde för intet, men hvad som stiger til och öfver Fem Dal. räknas där emot för Tio Dal. När Räntmästaren uti Länet, eller den som har tredie nyckelen til Ränteriet, kommer at afgå, då kallar Landshöfdingen en af hvarje sådan ihopsatt Summa öfver hela Länet tilsammans, at vällia en annan i stället, den som allena står för

en hel Summa, kommer för sin Summa tilstädes; Men den som äger tvenne Summor, har också uti wälliandet tvenne röster, så at hvar hel Summa äger en hel röst.

16.

Skulle någon dö emellan Skattningen och Contributions erläggande, eller ock flyttia ifrån den ena orten til den andra, så bör lika fullt dess Contribution betalas där han sidst är vorden skattad.

17.

När Statsverket är slutit, och man där af får se huru stor Summa det näst påföljande året erfordras til Riksens ommgångeliga förnödenheter, då lära samtelige Kongl. Maj:ts hemmavarende Råd tilställa Kongl. Rådet, så väl som Ständernes Banco Fullmäktige eller Contributions Ränneriet hvar sin underskrefven Förtekning på hela Summan, som behöfves, samt huru mycket til hvar behof och til hvem Mødlen där skola utbetalas, därefter gör sedan Ständernes Banco Fullmäktige uträkning, antingen en Ottendedel, en Quart, eller en Half, mera eller mindre af hvar Hundrade Penning skal erläggas; dock som åtskillige högst angelägne Utgifter in på Året kunna förefalla, hvilka man förut intet har kunnat af-

se, så måste Uträkningen af Contributionen således skie, at en erkläckelig Summa til sådana behof kan vara i förråd, utöfver det som förteckningen innehåller; Och bör detta Contributions Ränteriet handteras under samma Eds plikt och med samma tysthet, som Banco-Werket, så at ingen främmande eller den, som icke vederbör, må få veta dess tilstånd, hvarken til inkomst eller utgift. Sedan uträkningen är giord, låta Ständernes Banco-Fullmäktige eller Contributions-Ränteriet Kongl. Rådet och Öfverståthållaren, samt Gouverneurerne och Landshöfdingarne veta, huru stor Contribution skall utskrifvas och upbäras, hvilket hvar å sin Ort på deras begäran strax efterkommer.

18.

Men på det Undersåterne icke måge besväras med altför stor Contribution på en gång, så skola Kongl. Råden noga öfverlägga, hvilke Utgifter det Året äro högst nödigast, och låta de andra til nästa Året anstå, blifvandes bland de högstnödige räknade, hvad som behöfves til Flottans eller någon Escaders utredning, til Fält Staterne, Armeerne, Magaziner, Transporter och Durchtägs Giärder, med mera sådant.

Hvad som af den utskrefna Contribution öfverskiuter Utgifterne för det ena Året, det hålles i godt förvar til det nästföllande Årets Behof, och om giörligit är, sättes det i Låne-Banken för Interesse. Af detta öfverskottet kan Kongl. Rådet så väl som Banco-Fullmäktige och de Betiente, som til detta Verket behöfves niuta en viss lön och underhåld för deras möda, samt de omkostningar betalas, som elliest til Werkets drifvande erfordras; Men när tilståndet blir sådant, at inge Contributioner vidare behöfves, då förblifver detta öfverskottet i Låne-Banquen ståendes på Interesse för Contributions Ränteriets Räkning til Undersåtarnes allmänna bästa at användas, när så skulle omträngia.

Hela Contributionen bör vara utbetalt uti Februarii Månad, sedan Skattningen hösten förut är förrättad, på det man i rättan tid sig af den samma må kunna betiena, och intet i mangel af behöriga Medel nödgas låta den bästa tiden och tillfället gå förbi något nyttigt til Riksens tjenst at förrätta; Men på det tiden intet alt för långt må utdragas med Contributionernes

utskrifvande, til dess alla Skattningslängder inkomma, så måste där med intet dröjas til dess Längderne från de längst aflägne Höfdingedömen inkomma, utan när längder från så många Län äre inkomne, at man ungefehr där af kan döma, huru stor Contribution bör utskrifvas, så måste sådant strax förrättas.

21.

Contributions Ränteriet måste göra den Anstalten, at Medlen til hvart och ett behof efter den af Kongl. Råden erhåldna förteckningen i rätten tid och utan uppehåld varda afsefverade, på de orter hvarest de behöfves; Skulle tiden infalla at betala några Utgifter, innan Contributions Medlen äro influtne; Så måste Ständernes Banco-Fullmäktige, upläns så mycket, som behöfves, emot sådan Interessen, som tidernes beskaffenhet fordra, så at Utgifterne intet komma at studsa; hvilket lån med det utlupna Interasset, sedan kan betalas af Contributions-Medlen, medan fast nyttigare är, at betala Interessen för Medlen, än at i brist där af försumma det, som högst angeläget är till Riksens välfärd.

22.

Kongl. Rådet och Öfverståthållaren samt Gouverneuren och Landshöfdingen, jämte Uphördsmännen i hvar Län böra svara därföre at Contributionen vid Terminen riktigt varder betalt. Och på det sådant så mycket bättre må kunna skie, så tillåtes Upbördsmännen för den tredskas räkning at uplåna så mycket dess Contribution sig bestiger, emot en half pro Centum Interesse om yechan, hvilket Interesse med sielfva Contributions Summan af den tredskas Egendom exequeras, i fall han sig sielf därmed intet infinner; doch böra Upbördsmännen vid sådana tilfällen beskiadeligen hantera Undersåtarena, så at de intet utan skiäl förorsaka dem den omkostnaden; förmodandes Kongl. Maj:t at hvar och en vid en så lindrig och billig Contributions erläggiande, lærer visa sig villig den samma utan trång at utgiöra.

23.

Sedan Contributionen på dätta sättet är inrättat, blifva alle andre Contributioner uphäfne och afskaffade, såsom Durchtägs Giärden, Tionde Penningen af Löner, Legofolks Contributionen, Fierde Penningen af Hushyrer och Capitaler, Eldstads Contri-

butionen, Fem och Två Dalers Contribution af hvar Hemman, Presterskapets Contribution af Helgiärds-Mantalen, med mera sådant, som af alla Stånden i gemen, eller af hvar Stånd särskilt, äre vordne utgiorde, ehvad nama de hafva kunna.

24.

Til at göra Undersåtarne underrättade om detta Werkets egentliga sammanhang, samt huruledes därigenom Contributionen med större lisa och på billigare sätt warder utgifven, så at ingen öfver dess förmögenhet besväras, böra de i hvar Län sammanställas, och hela Werket af Gouverneurerna och Landshöfdingarne på behörigt sätt tydeligen och klart föreställas, så at de om rätta beskaffenheten däraf noga måge blifva underrättade, hvilket jämväl bör skie af Öfverståthållaren i Stockholm, och kan skattningen därpå strax verkställas på sådant sätt, som i denna Förordning förmält är.

25.

Skulle något mera nyttigt kunna wid handen gifvas, som kan lända til detta Werkets större lätthet, och mera befrämjande af Kongl: Maj:ts påsyftade ändamål, at lisa dess trogna Undersåtare, så kan hvar och

en sig ombeflita sådant at på finna, samt hos den vid verket förordnade Kongl. Rådet därmed inkomma, hvilken sådant Kongl. Maj:t i underdånighet lærer tilkänna gifva, då det, som pröfves vara nyttigt, vid nästföllande Årets Skattniing kan komma at efterlefvas; Men för År 1713 bör denna Förordning stricte efterlefvas, och ingen ändring där uti tillåtas. Datum ut Supra.

CAROLUS.

(L. S.)

XL

*Relation angående den Kongl. Ambassadens
ifrån Sverige Reception utj Muscaw
d. 26 Julii A:o 1699.*

Sedan deras Excell:cier blef berättat d. 24 Julii genom Trenne utskickade till Micolka 7 Wirst ifrån Muscow, att jntåget skulle gå för sig d. 26 der på följande, och att Herrar Ambassadeurerne den morgon vid första Tyman, det är wid Solens upgång, därom än wijdare skulle få förnimma, hölt sig hehla Ambasaden från Morgonen bittida redan färdig; Men som efter den utskickades aftahl, wid första stunden intet wijdare bud, hwarcken till Hrr Ambassadeurerne eller prestawen ankom, blef anstalt giord till Middagz Måltid, och kom äntel. kl. efter 11. Prestafwen, och sade sig fått ordres till bedia deras Excell:cier att ju förr ju heller begifwa sig in utj Staden, emedan alt war redo till Receptionen, hwar till Hrr Ambassadeurerne svarade, att som de efter aftahl om Morgonen intet hört af något bud, ty kunde de ey heller just på det moment finnas färdige, utan sade att

efter Middagztiden war, så måste både de och deras Svite först äta, sedan det wore beställt, skulle de se till, att med det snaraste, som skee kunde, begifwa sig på Wägen. Medan Mältiden warade, ankommo 2:ne af Zarens Betiente till häst, klädde i rött Atlask med Hermelins foder, och sade att Hans Zariske May:tz Wagn wore redan uthe och wäntade; hwilka genom Translatoren blif swarat, att Hrr Ambassadeurerne wore än till Bordz och kunde de ryda till bakars och berätta, att så snart Herrar Ambassadeurerne hade fulländat Måhltiden, skulle den wara at förväntas. Straxt Hrr Ambassadeurerne hade afspijsat, kom åter Prestafwen igen och sade, sig fått å nyo ordres, att låta deras Excell:cier wetta, det Hans Zariske May:tz Wagn längesedan redan wore utkommen, och wäntade Hrr Ambassadeurerne, Hwartill Hans Excell:ce Bergenhielm swarade, står Hans Zariske May:ts wagn där och wäntar, så stå Hans Kongl. May:tz af Swerige Stora och Fullmyndige Legater här och göra sig färdige, alt hwad de kunne, warandes intet nu så fult wäder, at Hans Zar: May:ts wagn lærer skiämmas bort, och hafwa Herrar Ambassadeurerne nu wähl sielf afspijsat, men wille och låta sitt folk få tijd att och äta, der till hade man heft der med så brott om, så hade deras skyldighet warit att låta sådant föruth wetta. Äntel. sedan alla hade ätit och alt war

redo kl. 2: gafz teckn med Trompetarne; Och som gärdz porten war för låg för den stora Hans Kongl. May:tz till Ambassaden förordnade wagn, Ty gingo Hrr Ambassadeurerne öfver hela gården, som war tämmel:n lång i sådan Ordning: Hr Marschalcken fremst, sidan alla Volunteurer och Hofjuncckare, så Doctoren och Secreteraren, och näst fram för deras Excell:cier, begge CammarHerrarne, omkring Hrr Ambassadeurerne gingo Drabanterne i sina Kyl-drar och fulla Muntering, och efter Hrr Ambassadeurerne gingo Prestaverne, Vår Translator och Quartermästare, och sidst alla Hrr Ambassadeurernes Laquejer, som woro 24 stycken i ett Liverie klädde; Sedan Hrr Ambassadeurerne således kommit till ofwannämde Stora Wagn, som stod mitt för porten och sig där utj satt, begaf hela Sviten sig til häst, och redo i förbemälte Ordning; Prestaverne foro aldrafremst utj sine wagnar, sedan vår Punksligare och Trompetare näst framför Hr Marschalcken; wid den högra Hr Ambassadeurens wagnsdörr, red vår Translator, och wijd den wänstra Quartermästaren och så 6 Drabanter till häst på hwardera sijden om wagnen, Efterst redo alla Laqueierne, och så Hrr Ambassadeurernes resewagnar och sidst alt Bagagie i sin Ordning, hoos hwils

, *Handl. t. C. XII:s hist. IV D.* 21.

ka woro förordnade Tolckar, Eenspännare och alla dhe Dränglar, som intet woro klädde i Liverie. När man således isachta maak en god stund farit och ungefehr 5 wirst, som kunna giöra wid pass en god $\frac{1}{2}$ Svensk mijl, war uppå begge sydor om vägen Rytterie anstält i ett lede 50 à 60. wiid hwart Estandaer, hwilcka alla woro Adelsmän och Skrifware, och kunde man så ungefähr räkna 11 à 12. Estandares, som gjorde 6 à 700 Man tillsammans, dhe Officersre som sutto framför desse, woro somblige mycket prächtigt monderade, så till sine egne kläder, som skiöna Schabraquer och handhästar, och hade de förnämsta alla Haubucher, det är en förgylt Staf som en Spira af 1 alns längd i handen, af hwilcka och en red in moth Hrr Ambassadeurernes Wagn och hälsade dem der med; Så snart Wij kommo till detta Cavallerie stego Laquejerne af hästarne, och begåfwo sig til foot fram för Hrr Ambassadeurernes wagn, och red allenast wår Stalhmästare emellan wagnen och desse Laquejer, men dhe öfrige Cavalliererne alle framför dem; Wår Punkslagare och Trompetare, som och woro klädde utj Hrr Ambassadeurernes Liverie, slog och blåste intet, förr än Wij fingo see detta Cavalleriet, men sedan läto de sig alt jemt höra, så länge procession warade; någre Troupper af förbemte Cavallerie woro klädde utj Pantzer-Härnesk,

så om Hufvudet, som hela Kroppen, och sombl. af andra som Cuirasser från hufvudet till foot, hafwandes öfwerst på Cachetterne små flaggor; Emellan hwar och en Estandaer och Troup, war längre och mindre espace, och så snart Hrr Ambassaderna någon af dem passerat, Marcherade den med fullt Speel af, bakom den andra, och sedan den avancerat, alla dee återstående förbi, stälte sig åter upp igen; deras AfMarche war aldeles olijk, ty stundom marcherade Estandaret aldrafrämst, framför både Pukor och Trompeter, och stundom redo Pukor och Trompeter föruth, och så Estandaret derpå, näst efter Estandaret följde mäst dhe af Rytterne, som hade små piquer fastbundne wid högra fothen och högra armen med små flaggor på, Twå i bredd, 6 å 8 wid hwart Estandar, men ingen red i bredd eller i lede med Cornetten, den förnämsta Officeraren red under tyden fram för Estandaret, och under tyden efter, sielfva Trouppen war intet afdeelt uti några wissa marcher, uthan red hwar och en som han helst behagade. Wid hwar Troupp woro icke allenast några Trompetare, utan och några små granna gnällande pypor, och Pukslagare drogo wyd hwart slag. Pukpinnarne öfwer nacken, jemt in till oxlarna; denne paraden af förben:de Rytterier, råkte wid pass en Swensk $\frac{1}{4}$ myl, till dess wy kommo till den ort, hwarest

Zarens wagn stod på en backa på wänstra sijdan ungefär 100 steg från wägen, uthmed hwilken i 3:ne sine egne wagnar de Tre nya Prestaverne sutto: Öfversten Stollnick Wolodimer, Danilof Worobin, Stollnicken Alexen Ivanof Aklemeraf, hvilcka wijd Hrr Ambassadeurernes anländande till den Platzen, läto göra et stort rum ledigt från folck, och stego straxt uhr sine wagnar och avangerade moth Hrr Ambassadeurernes wagn, då Hrr Ambassadeurerne och utstego och gingo litet emot desse Prestaver, alla Cavalliererne stego af hästarne, och stälte sig bak om Hrr Ambassadeurerne, Drabanterne sutto till häst der bakom och höllo folcket ifrån, det och Prestavernes betiente gjorde bakom dem, Så Hrr Ambassadeurerne, som Prestaverne woro wid denna Ceremonien med blåtta hufvuden; sedan på begge sydor wahnlige thal och orationer woro förbij, läsandess Ryssarne alle sine tahl af Papperet, och förundrade de sig högeligen, att Hans Excell:ce Bergenhielm en så gammal Herre memoriter utsade icke allenast Hans Kongl. May:ts så större som mindre Titel, utan och Hans Zariske May:tz begge Tittlar, samt sine åtskillige tahl och swar, togo Prestaverne Hrr Ambassadeurerne i hand och förde dem i Zarens wagn, som war bespändt med en Span skiöna stora swarta hästar med höga fiäderbuskar på hufvuden, wyd hwilc-

ken och följde Zarens Stallmästare till häst, Kutskarne woro klädde i rött Sammet med hermelyns foder, bak utj wagnen satt Caput Legationis, och på dess wänster Hr Ambassadeuren Lindhielm, fram utj Hr Ambassadeuren Giöthe, och på dess wänster den förnämste Prestaven. För alla Cavalliererne wore af Zarens hästar med mycket prächtige Sadlar och Schabracker, och war till hwar häst en Zarens Stalldräng, som följde till foot hwar wyd sin häst, alla i rött Atlask med Hermelin fodrat, klädde, sådana af slykt Liverie woro en stoor hoop till foot, som gingo kring Zarens wagn, som och mot 50 à 60 till häst, hwaraf största dehlen redo aldrafremst framför vår Pukslagare, och dee öfrige på sydorne om Zarens wagn, giörandes alla tillsammans med dem som följde Cavallierernes hästar 120 Man; Hrr Ambassadeurernes Laquejer blefwo fördenskull alla framför Hans Kongl. Maj:tz wagn, som följde straxt den efter, som och Pagerne den påståendes; Vår Stallmästare red fram för wagnen, och Quartermästaren med alla 12 Drabanterne utj sin förra Ordning kring bem:te Hans Kongl. Maj:tz wagn; Cavallierne blefwo och alla i sitt förra sätt framför Zarens wagn, medan denne Ceremonien påstod, passerade alt Cavallerie och skyndade in i Staden, att sig der åter upställa.

Ifrån Micolka ända till Staden woro icke allemast en ganska stoor myckenhet af gemene man och åtskillige Tällter på Sydorne om vägen uppslagne, hwar utj Fruentimber och Cavallierer woro, utan och reste af och an förby många Kneser och förnähme Herrar, uthi efter deras sätt mycket prächtige Wagnar. I ofwannämde Ordning continuerades Marchen intill Staden (ty det stället, som Prestaverne emottogo deras Excellencier war wid pass half Svensk fierdedehls wäg från Staden) och sedan genom ett långt stycke af den Famska Slaboden, tills man äntel. passerade en port, innan hwilcken åter sutto en dehl af det förre Ryttery till 5 Estandars, som berättades alla vara Skrifware, görandes ledige rum af åtskillig Längd emellan hwart Estandar, så att deras parade räckte inn emot den stora hwyta Porten, som är ingången till det stora Tårget uthmed Slättet, och stodo så uthom, som innom denna Porten emot 20. Strelitzar på hwardera sydan om gatan; uppå detta Torg å begge sydor om den nya broen, som för den Kongl. Ambassaden expresse blifwit giord, war Infanterie upställt, nembl. på hwar högre stodo 16. Fahnor à 4 och 4 ett stycke ifrån hwarandra fram för fronten af ungefähr 7 à 800 Man röo, blå och Grönklädde, 6 man högt, men gjorde ingen Spaie eller rum emellan batallionerne; den Officeraren som

syntes förnämst wara, stod intet framför fahnorne af sin Bataillon, utan ytterst på högra flygelen; på vänstra handen om bron woro på lyka sätt emellan 7 å 800 Man, alla hwyt klädde med litzor af åtskillige färgor i bröstet, undantagandes 12 Rothar grönklädde, som stodo mitt utj, ständes på denne sydan 12 fanor i Battallioner, men i stor disordre, emedan somblige Fahnor höltz af gemena Soldater, som stodo i samma leder med Rotmästarne och den andre fram för fronten, och syntes på denne sydan allenast wara Ryske Officerare, som ingendera af dem wiste att hälsa på Hrr Ambassadeurerne, hwarcken med half piquer eller deras Myssor, deremot på den högra handen woro åtskillige Tyske Officerare, som utwyste sig med deras Kläder, som och med det, at dee wiste giöra deras Excellencier tillbörlig Respect och wördnat med deras Halfpiguers fällande och hatars aftagande, men de Ryske stodo här, och woro dem på vänstra handen i alt lijka och fälte dock ingen af Fendricharne sine fahnor; detta Manskap å begge sydor om Bron woro alle Strelitzar, som kommit från Arkangel, att blifwa här utj Muscau till dess fyra Regementer igenkomma, som hans Zariske May:t med sig här ifrån tagit till Assof, och kunde den giöra tillsammans emot 1600 Man, deras Rotar och leder woro mycket jämna, och stod en

Underofficerare näst wijd alla femb Rotar, dock intet i ledet wyd Rotmästarne, utagerad fram för första Rotmästarne af Division; —

Bakom detta Infanterie woro alle dhe Adelsmän, som tillförende giordt Paraden utom Staden, upställte här och der, hwars rum war utj en gröt; Sedan torget war alt, och wy togo wår Marche på wänstra handen äth Kitaigorod, war gatan i förstone något bred, och stodo på hwardera sydan 3 Man högt; Än till en lyten Port fram för desse stodo på hwardera sydan fyra fahnor mitt emot hwarandra, straxt utom bemälte lille Port continuerade af samma slagz Manskap en lång gata ända in tilt det Rostofska Håfwet, som war beredt tilt deras Excellenciars Logement, på hwardera sydan om vägen, seyer gatan, at leda, och kunde desse med dem, som stodo tillförendene 3. Man högt, göra tillsammans emot 300 Man, alle Röklädde, warandes af framledne La forts och Gordons Regementen; Dhe af Rytteriet, som intet fått rum på Torget, stodo altid bakom Infanteriet, hwarest här twärgator woro, och änteligen när man kom till ofwanbemelte deras Excellenciars qvarter, stod en Capitein utom Porten på ena sydan med en Lieutenant, Fendrich med fahna och 72 Man, som här är et helt Compagnie; Och då Hrr Ambassadeurerne inåkit på gården, Marcherade

han tyst efter in, och stälte sig der upp 6
 Man högt.

Hrr Ambassadeurerne stego uth på gården wiid en stor Trappa, hwarest Sex Musqueterare och en Officier stodo, som och andre Musqueterare påster här och der i Trappan, och blefwo af Prestaverne upledsagade utj en stoor Hrr Ambassadeurernes Sahl, utan för dhe dem tillordnade Logementer, hwarest Prestaverne bodo Hrr Ambassadeurerne wara wällkomne, och efter å både sydor gjorde Complémenter, lemnade dhe Herrar Ambassadeurerne allena, då klockan var emot 8. emedlertid passerade wårt Bagagie efter, och anlände till Hofwet; Men som en mycket häftig och starok Eld uptändes i Staden, straxt Herrar Ambassadeurerne upbröto från Micolka, och att wäddret låg till then Orten, drog man straxt fruchtan, att der ingen synnerlig säkerhet hafwa; Fördenskull befallte Herrar Ambassadeurerne alt Bagage straxt vända om, och taga vägen genom Staden och den Tyska Slabodan och sökia sin säkerhet på någon slätt alldeles uthom Staden, och war en stor lycka, att i sådant hastigt rabus, och då alla Gaterna woro fulla med Folck, som flytte sina Saker af och ann undan elden, icke det ringaste af den Kongl. Ambassadens saker förkom; Herrar Ambassadeurerne blefwo dock sielfwe än qvar på håfwet, men låte deras wagnar stå förespände och

aldeles färdige, och kom wäl en af Prestaverne åtskillige gånger till Hrr Ambassadeurerna, gifwandes dem godt hopp, att åth den tracten ingen fahra skulle blifwa, men som des egit huus ock kom i brand, måste han öfwergifwa Hrr Ambassadeurerna, hvarföre ingen anstalt blef giord till salvera Hrr Ambassadeurernes Huus, för hwilcken orsak deras Excellencier, och när Elden kom ändteligen dem alt för när, förordnades Klockan 2 om Natten, att sättia sig i sine wagnar och begifva sig uthom Staden till Bagaget, i tancka att der campera i sine Tältt, tagandes med sig kring sine wagnar den wachthafvande Capitainen och den dem förordnade wachten tillyka med 3ne egne Drabanter, dhe öfrige woro föruth med Bagage, emedlertijd af en lycka kom en Tysk här i Muscau hemma, som gaf anledning, att uth med denne slätt, war ett framledne Generalens La Forts Huus, mitt emot dess nya stora Palais, hwarest Herrar Ambassadeurerna och fölgde; hafwandes alt sedan med hela deras Svite, som i mangel af Logementer campera på gården i Tältt, sig i bemalte huus uppehållit, och nödgas der at förblifwa, tills antingen det förra Håfwet kom till behörig reparation eller och något annat anordnas kunde. Det war största undran wärdt, att ehuruwäl en stoor dehl af Staden stod i ljusan låga, och alla kunde see, att Elden skulle komma till

dhe gator, som Wij med procession passerade, så wore likwäl Folcket så nyfikne, att åskoda den Kongl. Ambassadens intåg, så at man på ingen af dem kunde märkia, att dhe woro i någon fähra, men så snart wij dem förby foro, begynte dee alla att flyttia sine Saker. Denne brand har warit öfwer måtton stoor att man i många åhr intet wet des like, seyes och för wist öfwer 12000. Huus wara uppbrände; Man förmeenar att denne Branden är upkommen genom Strelitzernes anstiftande, som Zaren för deras otroo låtit kiöra bort här ifrån; Och som alla deras huus blifwit i grund förstörde; Dy berättas, att dhe och hootat, det dee aldrig skola återwända, förr än dhe och låtit uppbränna hela Muscou; Wid denne store Brand äro åtskillige fasttagne, som säijes wara fundne utj deras skiälmiske giärning, som och åtskillige sedermera wid dee små Brander här nästan dageligen warit. För detta gemeene Mans tahl, äre många som flyttia sine Saker uth på Landet.

XII.

*Ett bref som är skrifwit uthur Bender i
Turkiet utaf Konungen i Swerige
CAROLUS XII, till Konungen af
Dannemarck, öfwer det orättmåttige
begynte Krig uppå de Swenske Länder.*

Efter det Gud har behagat mig och mitt Konungarijke hemsöka med ett fatalt nederlag emot mine Fiender, ja, at det så eftertryckel:t varit, at jag allenast med ett lytet Manskap undkommen är, och nu måste mig uppehålla i Hedingars eller de Ochristnas land, hwilcket Eders May:t och hela Werlden nogsam't är bekant; denna stora olyckan har mig högeligen bedröfwat, dock troendes att iag slikt swårt straff af Gud har förtient, hoppandes och förtroendes dock at Gud mig innan kort till mitt Konunga Ryke förhielpa lærer; Men detta nederlaget som mig öfwerkommit, är ey at förlikna emot det J mig emot mitt Konunga Ryke i min frånwaro begynt. J som wid slikt beskaffat tillstånd borde wara mine Undersätare en Rådförare emot mine Fiender, Spänner med demsamma an, de förtryckte än ytterligare at förtrycka, och

det utan Orsak, den Ähra J. der igenom inlägggen hos de Christne Potentater, är mächts ringa, Ja, Turckarne utskämma sådant, des förlikna sådant wed en Tyf som på lurr står, til des att Mannen utur huset utgår, och då det samma öfwerfaller till att röfwa och plundra, wählwetandes at barnen ej något motstånd göra kunna, då des utan försvar ärol dock icke destomindre är iag försäkrat, att Gud Edre orättfärdige Wapn intet skall wällsigna, Ty han en Gud är, som orättfärdigt wäsande ey behagar. Des straff hwilcka mig öfwerkomne äre, hänga Eder lättel:n öfwer hufwndet: Ty huru kunna Edre förrättningar blifwa wällsignade; der J först med den Furste anspännen, hwars land ännu fult af Hedniskt Afguderie är, och fiärran ifrån den Christel. Gudztienst. Och för det andra med en Furste, som den rätta Tron försakat hafwer, och det egentel. för en Kongl. Crona att erhålla. Med den samma spännen J an, des rätta Christne att bekriga: det är en Skamfläck som af Edre Undersätare aldrig lærer aftvättas, och den Swenska Nation emot Eder Ewinnerl:n lærer förbittra, der J med Eder orättfärdige handel fortgåån; Nu är i desse korte rader mitt försök, det J behagade med wydare progresser uppehålla, dess iag åter i mitt Konunga Ryke kommandes warder, då man skall tillsee igenom förmedling af andra Potentater, twistig-

heterna i wänlighet att byläggia; hwilcket
isg hoppas Eder skall angenähmare wara,
än mycket oskyldigt Menniskioblod at uth-
giuta, hwilcket utur detta Örlog elliest sä-
kert föllia lærer. War tecknet i Bender d.
30 Decemb:r A:o 1709.

XIII.

*Bref till Bruukz Patron Adam Jacobson
Leyell. Dat. Stockholm d. 22 Decemb.
Anno 1708.*

Efter min sidste berättelse såskedde hennes Kongl. Högheetz Furstinnan af Hollstens bijsättning sidstl. onsdagz afton kl. 10 wed 120 par Waxfakloors lysande. af Kongl. Råden wore allenast 3:ne Hennes Kongl. Högheet fölgachtige, medan dhe öfrige wore opasslige, Hr GeneralfeltTygmästaren Siöblad war Præstaf och 2ne Landzhöfdingar och 2ne Cammar Rådih bure hörnen af ett konstrykt hängiande hwitt attlask Täkie som i stället för himmell eller det wanliga Swarta bårtäcke låg öfwer kystan och bårren, Öfwerstar och Öfwerst Leutn:r med deras Wederlykar af Civill betiente buru lijket, kyrkan war swart klädd op öfwer läck-taren, illuminerat med några 1000 Waxljus i Cronor och armar i 2:ne dagar. derefter blef med föga mindre Stååt, bijsatt hans Excell:s kl. Rådetz Gref Wredes dotter. Men Hr General Major Sparres Grefwinna

hos hwilken Furstinnan åtta dagar för sin dödb, stod fadder, och säyes det Grefwin-
nan, Så blefwen rörd af de tyender om Fur-
stinnans död, att hennes innan ett dygn der-
efter följt derpå.

XIV.

*Kongl. Maj:ts Bref om förekommande af
Ödesmål på Rusthåll. Gifwet Lund
den 24 Nov. 1716.*

Carl etc.

Wår ynnest och nådige benägenhet med
Gud Altmächtig Troman General Major
och Landzhöfdinge. Ehuruwål åtskillige
Förordningar äro giorde, på hwad sätt Rust-
hållens Ödesmåhl skole förekommas, hwad
Landzhöfdingen i det måhl åligger samt
huruledes med de Rusthållare skall hållas,
som äro tröge och försummelige at præ-
stera giltige munderingar för deras Rust-
håll, så måste Wij dock mycket ogärna för-
nimma, at alla slike ordningar ey på alla
orter, behörigen äro efterlefwade, hwari-
genom som oftast har händt, at Rusthåll
äro råkade i Ödesmål, hwilka sedan ické
utan beswär emot Frihertz Åhrs åtniuten-
de, åter hafwa kunnat bringas i Bruk. Wij
finne fördenskull nödigt Eder här igenom
nådeligen at påminna, det J hädanefter no-

*Handl. t. C. XII:s hist., IV Del. 22.

ga efterlefwen, hwad i det måhlet för detta är Stadgat och förordnat, så at J til följe deraf Åhrligen med alfvarsamhet efterfråga och undersöka, hurulædes Rusthållen blifwa häfdade och wid macht hållne; och der någon Rusthållare befinnes illa handtera Rusthållet, anten til hus eller Bruuk, eller och derifrån försäljer Skog och Höö emot förordningarne, eller och istet prompt och riktigt til den förelagde tyden utgiör hwad til Monderingens wid macht hållande erfordras och påbindes, då bör en sådan straxt vara sin Rustningz rättighet förlustig med alla des tilhörigheter, skulle någon muntering för Öde Rusthåll vara vacant, så bör den af sammanskottz medlen upsättias och under warande ödesmåhl, samt frijhetz Åhr underhållas; hwaremot Rusthållare uti Compagpiet skall stå fritt, att förse ett sådant öde Rusthåll med säker och swarsgod Rusthållare, under Landzhöfdingens och den commenderande Officerarens gillande, och bör af den afsatte Rusthållarens egendom straxt åtniutas, icke allenast hwad til Munteringens fullkommelige i stånd sättiande erfordras, utan och all huusröta och annan skada, som på Rusthållet igenom des förwallande kan vara förorsakat; J hafwen alt detta noga at efterlefwa, sköplandes på Edert answer komma, om något Rusthåll hädanefter råkar uti Ödesmåhl: ytterligare hafwen J jemwähl at påminna Eder den om-

borg, hwilken så wäl til följe af Landzhöf-
dinge Instruction som andra Kongl. För-
ordningar, Eder åligger at draga, för offi-
cerare boställens så wäl som de gemenas
Torpställens häfdande och wid macht hål-
lande, både när Regementerne äro hemma
och frånwarande; Göra Wij oss försäkrade
at sådant hädan efter nogare lærer blifwa
efterlefswat, än det förnimmes på dels orter
vara skiedt, efter som sådant jämwähl på
Edert answer ankommer. Hwarmed Wij
etc. Lund d. 24 Nov. 1716.

CAROLUS.

C: Feiff.

XV.

Kongl. Maj:ts Bref till Högste Ombudsmannen, som wisar hwad wid Wärfningz måhl bör i akt tagas. Dat. Ystad d. 1 Febr: 1716.

Wy Carl, etc.

Såsom wy af inkomne beswär i nåder förnummet hwad hinder i wärfningarne sig tildrager, besynnerl. medelst widlöftige Rättegångar i städerne och på landet; Altså hafwe Wij til förekommande deraf i nåder för godt funnet at förordna

1:mo.

At när någon stridighet är om en karl bör anses för lösdrifware, den wara rätt och lagel. wärfd ell. ey, bör den, om Casus existerar innom Regementets stånd, wid Reg:tz Rätten skillias, så wida Officeraren sielf ey är klagare emot någon, som til annat forum lyder; Men upkommer samma tvistighet i städer ell. på landet, utom den ort och district hwar Regementet är förlagt, så skal sådant af sielfwa Gouverneuren ell. Landzhöfdingen i landzorten straxt och ut-

an af widlöfthet afgöras, och ey under några Domstolar ell. ringaste process wara,

2:do,

At så mycket riktigare efter förriga Kongl. Stadgar om Wärfningar må tilgä och försaras, willie Wy här med i nåder hafwa uphäfwet alla de förordningar ell. förklaringar, som sedan börjen af åhr 1700. här hemma i ryket, under Wår frånwaro, kunna blifwet författade och utgångne, och skal stricte handhafwas det som tilförenewarit stadgat och brukeligt.

3:tro,

På det Officerarne som wärfningen är förantrodt ey må misstaga sig på någon som torde för lösdrifware orätt bli angifwen, böra ey allenast Mantals Commissarierne wid påfordran altid wara skyldige at upwisa dem sina Mantalslängder, och derutur gifwa dem underrättelse, hwilka mans Personer, som sedan de fyllt sine myndige åhr, deruti äro förbij gångne och förtogade, samt således sielfskrefne, utan skola ock alla andre wåre Befalningzhafwara och Betiente ingen undantagen, wara pliktige at både uptäckia och angifwa alle dagekarlar, lösdrifware och andre dylike, som ey lagstadde äro, samt allwarl:n anbefalte,

at på alt billigt sätt wara wärfningen be-
hielpelige wid answar tilgiörande, om ge-
nom försummelse och deras åliggiande Åm-
betes handräckiande, antalet af duchtig
manskapz opbringande blifwer hindrat.

4:o.

Skulle de på wärfningen utsände Offi-
cerare och manskap wid hwariehanda til-
fällen, under wärfningens förrättande, öf-
werskrida de rätta laga wägar och tillåteli-
ge medel, så böra de fuller derföre behöri-
gen för Rätta ställas, och efter Saksens be-
skaffenhet afstraffas, doch när sådant skier
under Wår tiensts förrättning, de ingalun-
da til något Edzöres brott fällas, utan wä-
ock noga åtskillias hwad som företages un-
der Wåra wärf och ärendes beställande,
ell. af privat ifwer, hämnd och öfwermod;
Detta hafwe wij Eder til esterrättelse we-
lat låta weta med nådig befalning, at I om
desse målen til alla Domstolar samt Gon-
verneurer och Landzhöfdingar ställe de or-
dres, at alt sådant må behörigen i acht ta-
get och strängel:n efterlefswadt warda. Wy
befalle etc. Datum Ystad d. 1 Febr. 1716.

CAROLUS.

XVI.

Extract utur Bataillons Predikanten Swen Agrells Skrifwelse til sin Morbroder Assessoren Auseen. Dat. Adrianopel d. 23 Martii år 1713.

Utaf mina bref af d. 15 nouemb. och 17 Decemb. lærer mohrbr. wäl förnummit, huru som Sultanen för sin afresa från stamboll skickade 600 Rd. til Hans Maj:t at betala sin skuld och betiäna sig af til respenningar. Hans Maj:t kunde med de pänningar intet komma uth. uthan begärade mehr, dem han wäl kan ekie fått men Tartar Cham och Baschian berättade sådant ey wara nödigt uthan allenast en updiktat orsak at ännu längre blifwa här i landet och förstöra Portens pänningar. Sådant troddes wid höfwet, och underlåto de intet at blåsa under som med Röska Rubblar ock sabblar bestukne woro. Kaysaren låter så en expresse afgå til Hans Maj:t och säya honom han skulle förfoga sig uhr landet, wara nöyd med de pänningar och Convoy som han fått, men Hans Maj:t hade i medfertid kommit under wäder med Tartar Chams

underhandling med Ryssarna och tänkte bättre vara försöka det yttersta med Turkarna än låta lefwerera sig sinom argesta fiende i händer, det Chanen som skulle convojera Konungen wärkeligen i sinnet hade, swarade altså kort näij, at han icke ginge af rummet om man icke med wäld toge uth honom, ty han viste wäl om Sultanen blefwe rätt underrättad om Saken, skulle han fatta helt andra tankar, men huru kunde detta skie, ty all Correspondance afskars straxt och våra innestängdes af 2000 Janitsharer. 10000 Tartare lära där emot för-retrenchementerat sig och hade sex veckors proviant inne. Härpå skickar Chamen och Baschian een express til Porten, utan twifwel med sådane falska berättelser som i hastighet möjligest war at upfinna. Det är wisst, de beskyllade aldeles Hans Maj:t at han allenast til att wisa sitt förakt för Keysarens befallning, intet wille gå af rummet förr än honom Siälf behagade. Detta gjorde Sultanen så förbittrad, at han straxt affärdade sin Öfwer Stallmästare til Bender med befallning til Tatar Cham och Baschian, at de skulle föra Hans Maj:t antingen död eller lefwande hijt, dock först låta honom weta ordena, om de kunde skräma honom något, men Hans Maj:t log där åt och kiörde Baschan på dörren, enär han, kanskie, i något hårda och oanständige termer lät Hans Maj:t weta sådant.

Den 31:ste Januarii fördes 2000 Janissarer och 10000 Tartare för våras läger at attaquera dem, men de förra wille intet der an (ty sannerligen war det dem aldeles emot, emedan de alle wore hemma där och hade nu $\frac{3}{4}$ åhr umgätz, handlat och wäl förlikte med wäro) uthan änteligen med godo sökia öfwertala Konungen at anförtro sig i deras händer, och då Officerarna befalte dem ropa alla, alla! Gud, Gud! hwiloket hwar och een wid något anlopp med fulla hals ropar, skreko de Ollmas, Ollmas! (det skier intet) blef altså intet af den dagen.

Den 1 Februarij kommo de igän och lupo an, men våra hade befallning at intet skiuta, wärde sig altså intet utan wordo i ett ögonblick fångne och utplundrade. Janissarerne förde de sine in i staden. Hos dem wore de mäste och blefwe bäst håldne. Tartarne harfwa af med dem de fingo in åt landet. De woro de olyckeligaste. Hans May:t siälf förswarade sig i sitt huus, men förr än han kom in, föll han uthan för dörren, då en Janissar satte pistolen på nacken på honom, men råkade Gudi lof intet, allenast huden på ena kinbenet wart något skarrat. Inne uti huset hade Hans Maj:t hos sig Corporalen af Drabanterna Chamber, Drabanten Axel Roos Wolberg, een R:mtz Quartermästare, Hofjunkaren Klysendorf, Cancellisten Ehrenpreutz,

et par Kockar, några Drängar och 30 Dragoner. Med dem afhöltz alla anfall in til aftonen. Da andre alle woro redan tagne om middagen, då huset skiötz i eld, men ingen gick ändock ut, utan höllo ut med skiutande til des det begynte falla. Chiamber gick för Hans May:t ut och ropade til Janissarerne: Crall (Konung), då desse togo emot honom och satte honom på en häst och förde honom til Baschian. De som woro med honom blefwo fångne af Janissarerne, men Klysendorf wart utanför dörrn ihjälskuten af en Swänsk Dragoun, som tänkte skiuta ihjäl den Janissaren, som wille taga Klysendorf fången. När Hans May:t kom til Baschian wår denne mycket höflig och Kysste Konungens räck, men han fick intet många goda ord, utan Konungen sade honom Comoedien wore nu complet, allenast nachspeelet felades, förståendes huru de wille undskylla sig, som warit orsak til den handelen. Tartar Cham begärde få tala med Hans May:t, men det wart honom rent afslagit. Hans May:t blef ett par dagar där, satte sig sedan i en Turkisk Caross med 6 hästar före och begaf sig på resan hit åt med ungefähr 100 personer. General Lieutenant Sparre och Gen. Major Zilk äro lemnade wid Bender, at söria för dem som der kunna ihopsamlas. De wåre äro och komma til rättå igen på några personer när, som

doch intet annat äro än drängiar eller Dragonner. Somliga ha rantzonerat sig siälfwe med egna penningar, som de förr än tumulten skiedde, skickat til Holstenska Envoyen Hr Fabricius, Engelske Commissionshafwanden Schiefery (Jeffery), Polackarne Gref Tarlo och Gref Crispin, som woro frije från alt anfall och logerade inn uti Förstaden; andra har en eller annan god vän tagit sig an, i synnerhet har Hr Fabricius satt til stora penningar wid detta tillfället. Sedan kom och en sträng befalning från Sultanen in i Tartariet, at den som hade någon Swänsk och intet gifwo fram honom, han skulle mista lifwet, och om de andra i byen wiste af någon Swänsk och intet gifwo ann honom, så skulle hela byen förbrännas. På detta sättet äro och många igenkomne. Af Cancelliet äro alla i behåll och med Hans Maj:t, von Cocken war länge borta för än han kom til rätta igen. Underligen gick där til såsom i en lykepotta. Gref Thure Bielke kom lösa för 3 ducater, somlige råkade för genereust folk, som gaf dem löös för intet, och tog ick det ringaste af dem; det hände en Drabant ibland Tartarne siälfwe. Oansedt han war i guld beslagen, klädder til hand och foot, hade nästan 200 ducater, ett skiönt uhr, en dyrbar guld snustobakz dosa, silfverskied med knif och gaffel, och andra wackra saker på sig.

Däremot war Lientenanten af Drabanterna Hr Giertas lycka slättare. Han war redan bortförd 15 milj, afklädd, hade järn om ena foten, och klädd i gemenaste Tartar kläder när han lams igen. Är nu och hos Konungen, refwen och sleten som alla de andra.

På vår sida äro döde, Hofjunkarne Klysendorf och Palmberg. Den senare wart skuten för pannan wid bordet i Doctor Schraggenetiernas hytta, där han satt och åt. Ryttmästar Fallijn, Captein Giöding af blessurer, Lifknekten Billung sammalede, Öfwerste Grothusens Hofmästare, bekom Hans Maysts stool när han åt, några drängar och Dragouner til 15 personer. Af Turkar och Tartare 400 döde och blesserade; af de förre mäst, och alla wid Konungens huus. Konung Stanislaus kommer några dagar efter från Pommeren och will passera Wallachiske hufwudstaden Jasshy, där Fursten residerar, som en Swänsk express, men Fursten får röken där af och tar honom så i säkerhet hos sig, dock kommo straxt andre order från Porten, så at han nu är i Bender med de andra förnämde Polackarne, såsom Fältherren Wisnowisky, Woiwoden Kiowsky, Gref Tarlo och Gref Crispin. Sapieha, som kom hit til Hans Mayst i wintras och sökte fältherrdömmet undan Prinsen Wisnowisky, har til revange at det blef honom afslagit, haft hemlig Correspondance

med Tartar Cham och August. Ambassadeur Palatin Comentouskij, som här nu wistas, wille 14 dagar efter Calabaliken wid Bender (så må Turkarna rätt kallat en Confusion . . . .) rymma där ifrån, men Konung Stanilaus får nys där af och gifwer Öfwerste Lieutenanten Silfwerhielm, som står på gräntzen med 40 à 50 dragoner, en vink, hwilken tager den gods Sapiéha, när han om nattetyd tänkte stjäla sig förbi posteringen, för hufwudet med en hel hoop expeditioner, som han hade från Comentousky här, och låter föra honom til Bender, där han nu sitter i godt förwahr och lurar; Så uppenbaras skiälmstycken änteligen.

Många af våra Officerare äro med Hr General Lieutenant Sparres permission gångne til Gref Stenbocks armée. — Hans May:t står 6 timar härifrån, är wid god hälsa och curerad af den blesuren, som han hade in i wänstra handen af en sabel och wid godt mod, besynnerligen emedan kockarna som kokat ihop denna soppan efter hand få sin löhn. Mufti (öfwerste prästen) var den första som måste från tjänsten för sin Fetwa eller tillåtelse som han gifwit til denna handelen. Kisler Aga (Öfwerste Eunuchen för fruentimbret) har fått något foderwärk med, därför är han afsatt, (hwilket är ohört förr) men fick behålla sina ägodelar. Tartar Cham war intet mer än 6 timar härifrån, och hans Creatur här

wid hofwet redan emot honom d. 19 hujus at öka hans föllie wid inridandet här i staden, men när de kommo, fans han intet, utan hade redan wänt näsan åt Rhodus! Hans broder som där några åhr sutit fången och warit Cham förr, menar man lærer succedera honom. Där ser man hwad påningar giöra. Han som nu 2:ne gånger med händer och fötter arbetat, at krig skulle declareras emot Muscou, kunde endock så förändra sin ifwer uti förräderi när han för mycket fick se myntet på skattpenningen. D. 21 hujus om natten saknades Ciaus Baschien (han som har executionen under händer i hela riket) och Bujuk Emirhour (Öfwer Stallmästaren) som fört orderna til Bender och wäl kunnat märkia sammanhanget, men tegat för en del af profiten. Här darra ännu många för det Hans Maj:t är så när, och töras wäl kan skie svettas mehr, ty man hoppas Hans Maj:t lærer få all revange i världen. När händelsen var skiedd i Bender war ingen Ambassadeur som brydde sig det ringaste der om, undantagandes den Fransyska, han skref store Wisiren til i mycket alfvarsamme termer, och skickade Copian där af til Hr Envoyen. Wiziren skulle betänkia hwem han hade giöra med, nämligen med en af de mächtigaste herrar i Europa, som, fast han nu för sin person wore råkat i någon olycka, ändock ännu hade sitt folk och

rike i behåll, hwilket och ännu ärkiände honom för sin herre och Konung! och kunde Porten intet okunnigt wara ett een anseelig armée af samma nation på tyska botten stodo, som redan wist sin tapperhet emot starka fiender och woro uthan twifel frågande efter sin Herre, som så mycket älskas af dem, som någon herre kan önska af sina undersåtare. Desuten wore ingen Christen Potentat, som icke, om något onständigt eenom så hög Christen Herre skiedde, tyckte illa där om, men i synnerhet wordo Hans May:t af Frankrike, som alltid stådt i en synnerlig wänskap med Swäri-ge, sig den saken med allwar antagande, och så vidare. Detta bref skadde intet, om det intet halp. Här spriddes då många underliga saker ut af owenner. Undertiden skulle samma ända tagas som med Teckelij, hwilken wäll i förstone höltz sitt stånd likmätigt, men sedan måste nähra sig med winsäljande uti en af förstäderna omkring Constantinöpel, in til sin dödztid. Under tiden skulle 7 Törn blifwa herberge för de högre och Galejorne för de ringare ia undertiden sades warre dom öfwer dem som understådt sig mörda muselmänner eller rätt trogne, som Turkarne sig kalla.

Så mycket härom. Men hwad tror M: br. om wårt tilstånd här hela den bedröfliga och osanningsfulla tijden öfwer? D. 29 Januarij när de sidsta wakra orderna gin-

go til Bender, fingo wi en Cians med 9 Janissarer i huset, och sluppo fuller i förstone ut, waktade af en sådan ängel, men sedan ingen menniskia in eller ut mehr än hofmästaren och wattndragaren, och de wäl förwarade. Oss war icke synnerligen wäl til modz när wi fingo weta om befallningen til Bender; dock war det bästa, wij woro några landzmänner tilsammans, at wij någorlunda kunde trösta hwarandra, ty General Adjutanterne Albedhyl, Sten Arfwidson, Gref Jacob Torstenson och Secreteraren Tersmeden (af Hans May:t nobiliterad och Cedercreutz kallad) woro litet tilförene den ena efter den andra hitkomne, och ha wij dem ännu hos oss, hwilka esom oftast färdas emillan Konungens Quarteer Demitocka och denna orten, ty af sit föllie har Hans May:t ey ännu welat skicka någon.

När nu actionen war för sig gängen wid Bender, war älandet och bedröfwelsen änn större, emedan wij finge så underliga berättelser och woro nästan försäkrade, att ingen mehr war igän änn Konungen siälf 3:dje, hwilken och esomoftast sades död af blessuren. Tenkie nu hwar och enn huru långa de 5 wikor woro för oss som aresten warade, och så många altid obehageliga och döden eller yttersta älande förkunande tijdningar innlupo. Änteligen kom Generalen Poniatousky från Stamboll, då

wij strax der efter blefwe qvitt wachten, hwilket wäl hade kunnat skiedt förr, om man wore icke så förskräckeligen rädder om halfören och mäst i otijd, besynnerligen emedan Hans Maj:t war med sitt föllie utan wacht och aldeles frij. Nu får man see hwad som will warda af. Jag tror knapt någon Campagne blifwer af i sommar, ty här synes ännu ingen liknelse där til, ehuruwäl man wid jultijden sade at alla troppar skulle wara här till d. 12 Martij, utan den tijden lærer förnötas med negotiationer. Fransyska Ambassadeuren Mons:r des Alleurs är här. Hr Fabricius och Schiefery äre gängne till Hans Maj:t, men wäntas dageligen tilbakas. På Konungs Stanislai wägnar är den yngre Gref Crispin här. Så hänger nu ihop med sakerne här, så wida iag wet.

P. S. Stor Wiziren wart nu afsatt och Capitein Baschia, (Ammiral Generalen) som uppenbarat hela complotten emot Hans Maj:t, succederar honom, een man, hoos hwilken hijt til dags aldrig penningar gullit. Få nu see, om Wizir titulen ändrar honom. Han war för 7 åhr sedan een gemehn bätkerl, men denna Sultanen har funnit sådan redelig och uprichtig tjänst af honom, at han nu upsatt honom så högt. Bender-ska Baschians hufwud wäntas dageligen

hijt. Det har han för 100000 Rd. Chamen
har fått 400000 och den afsatte Wisiren
300000, men hwad gangna de dem nu. He-
ls Ministerium är förändrat, och Ryssea
måtte wäll till punga igien, om han wil
winna något af det nya.

XVII.

*Fragment af ett Bref till Konung Carl
XII (ifrån Kongl. Rådet Grefwe Dal-
berg).*

Stormächtigste, allernädigste Konung.

Eders Kongl. May:tz allernädigste skrifwelse af d. 15 Aug. hafwer iag med underdänigste wördnat i förgår wäl erhållit och ibland annat Därutur sedt hwad orsak och hinder Hr: General Wellingk föregifwer, att han hwarken i rätten tydh är med Armeen öfwer Dynen gången till att förjaga fienden, emedan dess elätta tillstånd gaf der till den bästa lägenhet, ey heller sedermehra hafwer kunnat förhindra fienden passagen hijt öfwer. Såsom nu Hr Generalen Wellingk till alt sådant föregifwande ingen annan orsak kunnat andraga, än det att han intet förmåt erhålla nödigt underhåld för troupperna, ehwad trägn påminnelser han derom giordt; så hoos mig som hoos Kongl. Rådet och General Gouverneuren Gref Axel de la Gardie: Alt- så förorsakas iagh at i underdänighet der emot gifwa wid handen, hurusom detta

föregifwande skall finnas aldeles orichtigt, der som Eders Kl. May:tt allernådigst behager låta noga undersökia veritable ord-sakerne till denne försummade wår Armées öfvergång till fienden, då han war både swag och i sådan Consternation samt mehr till flycht och deserterande, än till stånd och fächtande disponerad, kunnandes iag intet underlåta angående underhållets beskaffenheet, som här utur lifland för Armeen är anskaffat wordet fölliande, i sanning bestående omständigheter allerunderdånigst att berätta, och E. Kl. M:tz höga omdöme underkasta, hwad disposition iag i landet om Magaziners inrättande kunde göra, som i förleden hela Wintern och wäron så länge fienden hölt Riga blocquerat, alt in till d. 8 Majj då Gen. Major Maydell med Armeen ankom, war innesluten, helst emedan man med största möda och äfwentyr, då och då knapt kunde hafwa Påsten in eller ut, då i medlertyd fienden med starka partier skiöflade landet, och flytigt sökte all behållen förråd både af Spanmähl, Boskap, och andra lifzmedell, för sig at ihopa drifwa. Men så hafwer iag lykwäl i warande blocquade så wyda mig då giörliget war, intet underlåtet att söria för underhåldz anskaffande, i det iag d. 25 Februarij skref Ståthållaren von Strokirk till, hwilken wid fiendens infall war på landet stadder, och sig till Pernau

retirerade att han måtte göra allt hwad
 möijel:t wore till underhåldz anskaffande,
 för wår utur Finland wäntade Secours. hwit-
 ket och så wijda af honom är efterkommit,
 att uti alla Sochnar och Gebieter, som nä-
 gorlunda för fiendens ravagerande blefwo
 förskonte, ett anseeligt partie bröd är ba-
 kadt samt åtskillig annan Provision af
 Proviant Persedlar tillwäga bracht, så att
 af detta jempte det hwad utur Estland till
 Fellin war kommit, Finska Troupperne
 hafwa haft dess nödiga Subsistence ey alle-
 past på heela durchmarchen genom lifland
 utan och i några weckor efter ankomst
 till Riga. utom dess äre af denne durch-
 marche Provision anseelige partier bröd
 förmöglade, hwilke så hastigt intet hafwa
 hindt förtäras emedan armeen ey så starck
 war som Hr Generalen Wellingk den hade
 angifwet, hwarefter baakningen på landet
 är wordet anstält, warandes een stoor quan-
 titet bröd och andre Pertzedlar både i Fel-
 lin och Dorpht öfrig blefwen, som sedan
 till lägret brachtes, som och Hr Gen: Wel-
 lingk med sin retraite ifrån Riga d. 22
 Julij een stoor quantitet deraf uti Magazi-
 net näst inn till hufwudquarteret låtit för-
 bränna. Af samma provision hafwer Hr
 Generalen efter retraiten ännu haft ett
 partie lefwande Oxar i behåll, som då
 först kommit armeen till gods. Som och
 den af Hr. Generalen antagne Feldtprovi-

antmästaren efter Hr Generalens retraite
 haft, någre 100 Tunnor Malt, Kornmiöhl,
 hafre och annat sådant öfrigit, som alt
 hijt intill här i Riga i behåll legat haf-
 wer, Hafwandes iag och ey heller försum-
 mat att uti sielfwa bloquaden giöra här i
 Riga den anstalt som möyelig warit i det
 iag ey alepast för contant uphandlat 100
 läster Rågh, sampt 1000 loop Erter, 20
 läster Sill, 40 insaltade Oxar, och 50 läster
 Salt, utom och mehr än helften af samma
 Rågh låtet förmahla och emot Troupperne
 ankomst förbake, oachtadt man een endaste
 wäderqwarn alepa uti bloquaden hade till
 att bruka. Hwilket alt såsom det war de-
 stinerat, till Armeens behoof till dess för-
 modade öfwergångh öfwer Dynen, Altså
 blef det och till Hr Heneralen Wellingke
 och Gen: Krigs Commissariens disposition
 upgifwit. men Samma uphandlade provision
 förutan Rågen och deraf bakade brödh
 är icko blefwen emottagen utan bespard
 och orörd, så att den sedermera och ef-
 ter Hr Generalens retraite till det i Riga
 inkastade öfwer alla måttan utmattade och
 och till een mycket stoor deel manska-
 petz underhåld, nu upplest, dessutan
 äre jämwäl straxt förbrändt ombst,
 ännu 300 läster Råghmiöhl till
 Råghmiöhl till Hr Ge-
 neralens disposition wordne,
 så äre der med

brödkorn nogsamt war försedd och efter des retraite haar man måst warit embrasserat att skaffa för den behåldne Spanmählen nogsamme Magazins rum, af sådan art, som för fiendens hotade Bombardement ware säkre. utom denne besagde anstalt till bröd och andre Vivres, hafwer iag jämwähl emot Cronogodz förpantande upnegotierat öfwer 24495 Rd. in specie en. Contant och dem tillyka med 15505 Rd. in sp. och altså in Alles 40000 Rd. utur Gen. Gouvernementz Cassan till Hr Generalens disposition och fäldt Cassan transporterat. Af hwilka Contante medell fäldt Casseuren öfwer 13000 Rd. wed Armeens retraite, här i Riga hafwer efter sig lemnat, så att med intet skiähl kan klagas att her wid Gen. Gouvernementet ey är dragen all behörig och möjlig försorgh för armeens underhåld eller att det samma hindrat armeen att i rätten tyd gå öfwer Dynen, och förjaga fienden, emedan hans tillstånd i förberede mätto gaf der till een önskelig lägenheet, helst der han för sin Persohn straxt i begynnelsen sig hade infunnit, som först wed 14 dagar sedan skiedde, men hwad Hr Gen; Wellingk hafwer förordsakat att han på så många gjorde påminnelser icke fortsatte transporten, helst der iag med stoor mödo. Arbete och omkostnadt een stoor dhel fartygh hwar med på een gång wed 2500 man till häst och foot kun-

nat Transporteras; låtit förfärdiga, utan Al-
 lehanda oförmodel. retradementa der wed
 förspordes: serdeles förewände han i be-
 gynnelsen att Armeen först måste mönstras,
 men mönstringen kunde intet skee förr än
 Armeen nutit satisfaction för dee Pertzed-
 lar, som hon förmentes på Durchmarchen
 intet fyllest efter tågordningen hafwa nu-
 tit, der dock efter inkommen berättelse Ar-
 meen ingen brist på marchen hade lidit
 och mången utan quittance hade upburit
 mer än honom tillkom. jembwähl behöfde
 denne Satisfactions prætension een widlöftig
 undersökning och Liquidation som på nå-
 gre månaders tijd intet kunde förrättas, när
 och Hr. Generaln sielf förmärckte, att detta
 ett sålsamt uppehåll för mönstringen och
 öfvergången war, lät han genom Gen: Krigz-
 Commissarien säija mig att armeens öfwer-
 gång öfwer Dynen berodde derpå att han
 till armeens förnöijning finge 30000 Rd.
 samt en provision af färdigt bröd på 4 we-
 kors tijd, och mönstringen icke kunde ske
 för än de 30000 RikzD:re wore till Office-
 rarnes och Knechtarnes behoof utfallne,
 der dock mönstringen till troupperne kry-
 terande och Compagnierne bättre
 de med Officerare h...
 trainerades den dock
 kors tijdh warandes
 anskaff... ey alen...
 (i an... till de...

med dhe uti och omkring Riga befintelige fåå qwarnar och ringa brännwedz förråd att bringa tillwäga både det requirerade dageliga brödet och besagde öfverskätt) utan och aldeles onödig och ötiänlig, eftersom man redan altförmånge Proof hade, at det lifländske så kallade tårra brödh, intet länge i warma tyder håller sig för mögel oförderfwadt. Men man har så derigenom som elliest nogsammt förmärckt at Hr General Welling lijka som med flyt sökte ordsaker till klagomål och till den försummade öfvergångz entkyllan, efter som han een och annan gång försöckte att devoluera på Gen: Gouvernementet hwad hoos hans Feldt-Commissariat och Magazins betiente, under tyden och hoos Regementz Quartermästarna berodde neml:n att den Råg som han till hans disposition hade anskaffat intet war prompt nogh förmahlen och förbakat, eller att brödet genom Regementz Quartermästarna intet var i Rättan tydh afhämtat. Men hwad orsaken har warit at Hr Generalen intet fortsatt sin så ofta promitterade dessein eller om han har haft någre serskilte Secrete ordres, är mig aldeles okunnigt, utan warde de wid Armeen wijstande officerare ordsaken till Opskåfwet bäst weta att berätta. Anbelangande hwad E. Kl. Mt. dernäst i nåder behager befalla att iag med all flyt skall låta indrifwa hwad som till underhåld erfordras, ick alenast för de Tropper, hwilka

redan stå ber i landet, utan och för det. Manskap som efter slutne Capitulationer een och annan sig påtagit af egna medell att wärfwa, så måste jag i underdånighet berätta att jag fuller de af Hr Generalen Wellingk utan den ringaste min Communication anställte Capitulationer och Wärfningar här i landet så mycket swärare hållit, helst emedan jag ingen möijelighet afsåg att dhe contante medell (som Hr Generalen Wellingk i sine Capitulationer utläfwat. Neml;n utom de Gemenas tractamente, 6 månaders fulkomliga gage, för alle öfwer och under Officerare, för än någon mönstring eller wärkeligienst kommer till att göras) skulle kunna jempte de wärkel här stående trouppers underhåld utur lifland tillwäga bringas; serdeles sedan förra Åhrswäxten och provisionen dheis genom Spanmåhlens bortförande utur landet dheis och genom fiendens ravagerande dels och genom vår armées durchmarche war consumerad. Icke desto mindre till att betaga Hr Generalen Wellingk all lägenheet till klaga öfwer någon min manquement at befordra hans Capitulationer så hafwar jag så snart någon Capitulation är mig worden præsenterad hwaruti Hr General Wellingk efter egit godtfinnande sielf specificerat hwars och ens sammelplatz och quarter här i landet, straxt remitterat samma capitulationers wärckställning till wederbörande.

Creyssfogder med befallning att med behörig repartition och execution sampt på alt möjligst sätt ställa sig Capitulationerne till efterrättelse. Men om det genom Capitulationer, påbud samt executioner intet är tillwäga bracht hwad fast mehra på ny Åhrswäxt samt uphandlingar och Förskott synes hafwa berodt, så lærer Hr General Wellingk så mycket mindre kunna imputera mig sådant som iag kort efter de till Creyssfogdarne skiedde remisser, å nya af fienden är innesluten och ifrån dispositionen öfwer landet stängd worden. Imedlertijd hafwer Hr Generalen Wellingk i det han nu står mitt i landet sielf haft bästa lägenheet att befordra sine Capitulationer till effect så framt icke sielfwa omöjlig omsider lærer jembwäl för honom hafwa wist sig.

Hwad i det öfrige widkommer rusttienstens fördubblingh, samt anstalt till Magaziners underhåld och fourage för de trouper som E. Kl. Mt. utur fioland och ifrån Sverige Allernådigst hyt beordrat hafwer, så skal så snart fienden, som nu anlåter sig att uphäfwa denne Rigiske blocquaden, der till råderum gifwer, iag intet underlåta att göra Alt hwad mig derwid möjliget wara kan och heröfwer correspondera både med Gref Axell de la Gardie som med Gen: Wellingk Ståthållare och Creyssfogdar. Men den största swårigheten är wedh fouragen till befructa efter så wäl wår Ar-

mee som sedermehra fienden det mästa af
 Rigiske och Wendiske Creusserne hafwer
 nthäriat och blottat så att på 12 a 15 myl
 icke lærer något finnas, jembwål skall Hr
 Gen: Wellingk utur den öfrige dhelen een
 starck fouragering hafwa giordt, och som
 mig berättas, hela Sommartyden medan
 han wid Kuin städt, Höö utur landet låtet
 till sig föra så att höge:n till befruchta är,
 att lytet höö till senare höst och winterty-
 den blifwer bespardt. Doch skall all giör-
 lig försorg här utinnan dragas, som iagh och
 patenta till dubbla Rusttienstn låter afgå,
 den högste låte dhe på wägen warande
 troupper lyckel:n öfwerkomma och. — —

(Det öfriga fattas.)

XVIII.

*Relation öfwer de wid Kongl. Maj:ts
hungneliga Smörielses Fäst underdånig-
ste wiste Fröjdetecken af Regementz
Qwartermest:n Wälb:ne Petter Rud-
beck. *)*

Bland andre Kongl. Maj:ts trogne un-
dersåtare som den ljuflige och Glädiefulle
Kongl. Maj:ts lyckel. Smörielse Fäst,
och deröfwer beordnade tacksäijelsse dag med
Hiertans förmøyelsse och underdånig wörd-
nad celebrerat och begädt, hafwer sig ic-
ke ringa deel deraf tagit Skattelöf Sochn i
Småland och Cronebergz Lähn, på Bro-
walla Heed belägna. I dy att Regementz
Qwartermestaren Wälb:ne Petter Rudbeck
på Huseby hade af Underdånig wördnad
och zele emot Kongl. May:t wår Allernä-
digste Konung i koret i kyrckian, mitt för
gången låtit till Kongl. May:ts heder och

---

*) Införes här såsom prof af den tidens patriotiska
och offentliga fröjdyttringar.

Kyrckiones prydnad upresa ett kostelt ornament hwilcket bestod aff 2:ne stora wridna Piramider eller Pehlare med guld och sølfwer Windrufwor och löff uthugne och öfwerdragne, på hwilcken stode 2:ne st: Englar med Sölfwer Palmqwistar i händerne, öfwer desse store Pehlare hängde een Himmel eller öfvertäcke med Guld Sölfwer och åtskillige härliga färgor öfwerstofferat, på hwilcken öfwerst stod een gyllende Sohl, men in utj himmelen ibland annat 2:ne st. Englar som höllo en Gyllende Krantz i hwilcken desse ord var skrifwit:

*Gläd dig tu Sverige och frögda dig tu
Giöta rijke,
Ty tin sorg är wänd i lust och tina tårar
i glädie.*

In til begge desse stora Pelare, stode 2:ne st. lyka kostel. utstofferade stora beläten, repræsenterandes den ena een helig Man, och den andra en Qvinna, Mannen hade i Handen en Silfwer öfwerdragen bibell på hwilken stod skrifwit detta:

*Gudz rena Ord förswara skall,
Wår milde Kung för allt ofall,*

Öfwer hans lufwud stod desse ord.

Ö Herre Gud välsigna nu vår Konung
 CARL den fromma,
 Hans Spira Cron och stora Thron, lät altyd
 stå i blomma
 Hans dagar många göre Gud som Himme-
 len mon räcka,
 Hans macht och wälde låte du till werl-
 dens ände sträckia,

Qwinno belätet stod med sammanknäp-
 te händer, seendes up i himmelen, och öf-
 wer henne desse ord:

Wällsignat Gud som gifwit oss,
 Een glädie för vårt stora Korss,
 Een Kung som seer till Änkjors nöd,
 Och gier dem Faderlösa Bröd.

Innom desse bilder stodo twenne smärre
 wredna och med Sölf:r öfwerdragne Pehlare,
 öfwer hwileka var en stoor Gyllende Crona,
 och under Cronan Kongl. Maj:iz namn
 Carolus 12 öfwer förgylt och öfwer Cronan
 med Gyllende stora bookstäfwer:

Vivat Rex Carolus.

Utur Cronan ginge 2:ne Sölf:r Palm-
 qwistar som lade sig öfwer Pelarne, och
 på Pehlarna Gyllende Knappar, in under
 wärocket på nedersta Siraten stod desse ord:

*Hwad Helig Staffan har utaf Gudz ande
 spådt,
 Om Swea Konungar har sin fullbordau
 nådt,
 Den tolfte store Kungz Kong CARLS
 Carla Namn,
 Däss ähra lof och prijs nu träder heligt
 fram.*

På högra syden i koret wid Altaret
 war een stoor Tafla upsatt, på hwilcken
 stod ett stort Leyon med Gyllende Crona
 i blått fält, hållandet i den eenä rammen
 den Treduble Påfwens Gyllende Crona,
 och deröfwer desse verser, utdragne af den
 Engelländerrens Wilhelms Leli och den
 Tyska Paulj Grebners uthländske Prophe-
 tier om Konung Carls och dhe Swänskes
 tillstundande af Gudh wälsignade Seger
 och lycka:

*Urbes Italice Victores admittent Sue-
 ones Pontifex et Loyo litæ luent perfi-
 diæ pæna Roma funditus evertetur a Ca-
 rolo.*

In under Påfwens Crona stod Staden
 Rom lutandes till Ruin, och öfwer honom
 desse Ord:

*Tincta est Sanctorum prætioso San-
 guine Roma.*

I andra rammen hölt Leyonet den Turkiske halfmånen, och woro deröfwer desse ord uthdragne af dhe Turkiske Mahummedier eller Prophetier i hwilcka deras gamla Fäder spått att Norden ifrån skulle dhe Gullhärade Söner, sälunda af dem dhe Swenska kallas, komma och ruinera Mahumetz Rijke således öfwersatt:

*Een gammal Turck han spådde så,
Att utur Sverige skulle gå,
Den Krigzhär både stor och starck
som skulle Turchen slå till marck,
och ruinera Mahometz Tro,
och Alcoran den stygga brö.*

Under Leyonetz Fötter låg det Willdiuret afmålats som står i Johannis Uppenbarelsees bookz 13 Cap. på hwilcket leyonet trampade, och Willdiurens namn ståed hoos Willdiuret wid Rommerska Characteren 666 så tydel. att man görle: den af kunde utdraga et mächtigst stort och för många förskräckel. mans namn. På wänstra sydan om leyonet utur ett måln, utkom en hand med een Fana och ut samman skrifwit fama och öfwer Fanan desse ord uthdragne, af dhe Gamble Aetiopers eller Albicinens Fäders skrifter: at deras konung den wy Prister Johan kalla skall sig

Handl. i. C. XII: his IV Del. 24.

förbinda med en annan mächtig Christen
Potentat och hielpa att ruinera Turkiet och
så lydande.

*Prister Johan med all sin macht,
färdig är och som gambl. sagt,*

På vänstra sydan i koret stod åter
een stoor Taffa på hwilcken dhe Gamble
Giötars Slagzland Browalla heed som denne
Försambl:n och Kyrckia ligger nppå afmålet
war, med många Gambla Antiquiteter hö-
gar och Reesestonar, hwaribland Kong Ha-
rald Hildetans Monument. hwilcken der med
Trettyo Konunger i ett slag för dhe Swen-
skes händer föllo, samt Kong Ubbes Gref
af Pryssland dhe Hundes Konungz stora
höge, hieltinnornes Wegbiorg och Wistnas
underl. lägerställe med flera många Me-
morabilia liiff:n war att åskåda, ibland
hwilcka gambl. Rudens, på heeden stood
Smålandske Wapnet eller ett rött Leyon
med Spender Silfr. Båga och Pijhl på hen-
den och öfwer leyonet desse Ord:

*Nu Giöta Land på Siö och Strand, bred
ut tin troheetz strålar,*

*Emoot din Kung af Hiertans Grund med
ödmuck wördat wråla,*

*Hwar du ey seen, med Märg och Been, titt
Lyf och Blod ey spara,*

*Gaak friskt i Felt med denne Hielt, hans
höga Tron förswara,*

*I underdån som lydig Son, din Fahr stat
by med ähran,
så skall du prijs på alla wijs i döden med
dig bära.*

Nederst på samma Taffla stod Leyonetz
Swar sålunda,

*Ey war iag då wärd i Giöta Land at boo,
Om iag min store Kung ey wöre hult och
mitt Lyf mitt Godz och blo, will iag för
iag färdig är till strid och spänter är
min Bäga.*

Kommandes här till detta, att uppfå
denne Stora Kl. May:tz lykel. Smörgningz
tacksäyelse dag höltz utj Skattelöfs Kyr-
kia som med en röd beklädning wähl war
assiusterat een Öfvermåttan härlig och lärd
Predijkan af Probstén och Försambl:s förord-
nade Kyyrokioherde Magister Johan Collian-
der, hwarest een så stoor quantitet af Å-
hörare icke allenast af Försambl:ns Inwå-
nare utan och åtskillige Främmande af A-
dell och annat förnämt Folok ifrån Wexiö
och dhe angräntzande Sochnar sig infunno,
att Kyrckian aldehyles med Folck upfylt war,
uti Kyrckian på Orgelechtaren war anstält
een Wacker och härlig Musique, som mu-
sicerade både före och efter Predijkan, bre-

bewid Kyrckian ute med Siön wore planterade
 Sexton St: af 3. 4 och 6 Pund: hwar-
 med gafs 2:ne Salvor, enär O Gud wy lof-
 we tig etc. begyntes at siungas. Sedan
 Gudz Tiensten och alt wed Kyrckian war
 förrättat, inviterade Hr RegementzQwarter-
 mest:n det Förmämsta Folcket hem med
 sig på Huseby bruk, hwarest han dem
 öfvermåttan, wähl med tractamente und-
 fängnade, och när Skohlarne af Hs Kl.
 Majjt och det Kongl. och Furstel. Huset
 i underdänigheet iempte Kongl. Rådens
 druckes, skiötz continuerligt med Stycken
 som wed Gården planterade wore. In Sum-
 ma at alt wox så wackert och härligt an-
 stält, at man med största lust och fögnad
 det kunde åskåda.

XIX.

Kort Beskrifning öfwer Den Heders Port som uppå Turekiske Bassans och Storra Vixirens kostbara och sorgfällige anstalt i Bender Hans Kongl. Maj:t CARL Den XII. Konung af Sverige till ähra upprättades wid dess Afresa ifrån Turckiske Arfländerne, samt Ett märckwärdigt då hållit Afskedztahl af Höghem:te Konung och en Turckisk Aga.

Benägne Läsare.

Den ogemena Civilité och Extraordinaire ähra, hwilcken den Ottomanniske Porten Hans Kongl. May:t af Sverige, sedan dess ankomst till Bender wijst, och i alla måtto låtit påskijna, är sannerligen af sådan wichtig consequence och eftertancka, at den meriterar öfwer hela Werlden blifwa bekant, serdeles emedan deraf Ögonskenl. sees kan, huru som hoos Barbarex och Hedningar ofta ett så förtrogit och opprichtigt hierta kan finnas, som man hoos Christna och bäst moraliserade Nationer, wäl sökia, men swärligen anträffa kan.

Dee kostbara förähringer, som 'den Turckiske Keysaren, Hans Kongl. May:t af Sverige åtskillige gånger gifwit, äre af Offentelige Tidender nogsamtbekant wordne. Huru angenähmt det warit den Turckiske Keysaren, at Konung Carl har behagat utwällja dess gräntzor at lijtet hwijsla sig uti, och huru gierna dee denne Hielten sedt och åskådat hafwa, derom wittna tydel. de till Hans Kongl. May:t så ofta affärdade Ambassadeurer, huru benägen man i Turckiet warit, dee Swenske Wapnen att Secundera, sådant kan af den på Turckiske sydan tillbudna Ewiga Wänskapen till nöije bewijss; Huru gierna man welat skaffa Konung Carl hem i sitt Rijke, och sättia honom i det Stånd, at han den wid Pultawa timade förlusten på det eftertryckeligaste revangera kunde, seer man ju Sohlklart af den till de Swenskas tienst redan affärdade starcka Escorte. I synnerhet är ett märckia den Turckiske AhrePorten, som en i Bender Residerande Bassa och Stora Viziren har låtit uprätta till den ändan, at Turckiske Keysaren sielf tänckt der infinna sig och taga afsked af Hans Kongl. May:t af Sverige wid dess aftågande.

Den öfwermåttne wackra Invention af ofwanbemålte Ahre-Port, har funnit mån-

ga Älskare, som önskat dess beskrifning, i anledning hwaraf man welat den Curieuse läsaren följande korta beskrifning meddela.
 Anno 1709 d. 26 Decemb: anlände till Bender en Staffetta, hwilcken bebådade Gouverneuren detsammastädes en hastig anmarche af ett Corps Janitzarer, dee och dagen derefter till bem:te Stad anlände, och blefwe straxt till dee för dem bestälte quarteren hänwyste, det Stora Torget blef utwahlt, att den inventerade Ähre. Porten derpå skulle uprättas, hwilcken war så bygt, at den på alla Fyra sijdorna en wäl proportionerat Hålf-Måne, som är det Turckiske Wapnet, representerade. Plätzen i sig sielf war lyk en rundehl, och blef af Tränne Stoder eller Pelare sluten.

Den första Stoden eller Pelaren war af jdel Pärlemusslor på det konstigaste förfärdigad, uppå den öfwerste Spetzen af denne Pelaren stod Pegasus på Jordennes klot med wingar utj fullt Springande begrepen, hwarwijd man desse Ord läsa kunde:

Tentare quid nocet.

Mitt på Stoden war med lifligaste färgor afbildat den sorgfulla waksamheten i en Stridbar Persons gestalt, hwilcken sin lösn med följande i handen förande ord tillkänna gaf:

Unum est Necessarium.

Den understa dehlen af Pelaren eller Stoden bär Mercurius på sin rygg, blifwandes och af Fama understödd: Wijd Mercurii fötter syntes desse ord:

Unā Soli Semper.

Den andre Pelaren stod något högre, dock så, at han den Sohlenes Stråblar, som på en konstigt upbyggd Himmel upgången war, nogast räckia kunde. Denne Stoden war med ett wirckat band med den första förknippad, utj sielfwa bandet kunde man läsa.

Indissolubilis.

Mitt på den Andra Pelaren war en stor punct, hwilken en Turkisk Sabelspetz rörde; på Sablen war utskurit:

Pro Rege et grege.

Understa dehlen hade Fortuna, som den bredewid liggande war, med sina Armar omfattat, och med en utj handen hafwande griffel, der utj skref:

In æternum commovebitur.

Den Tredie Stoden förde till sitt Wårde teckn tillsammanbundne händer, hwar-

och en hand af Himmelen kom, som
der på ett Insegel, der utj stod:

Nunc et in perpetuum.

På den nedersta dehlen af den sidsta
Stoden præsenterade sig en yfwig Pelican,
hwilcken sitt bröst med sin egen påbb up-
ritzade, och med sine kloor detta Ord for-
merade:

Ultræ.

Understa dehlen stödde sig af ett snält
gående Uhrwerck, hwilcket af ett Leyon
bewakades, som emellan sina fötter hade
att swärd; Öfwer Uhrwercket stod

Mobile perpetuum.

Äfwanföre der Konungen af Sverige
ingå skulle genom Ähre-Porten, war med
Gyllende Bookstäfwer skrifwit:

Salve Rex Decus Patriæ.

På det ställe, som högstbemänte Konung
ntgå skulle, stodo desse ord:

Quod Felix faustumque sit.

Mitt utj den widlyftige platzen swä-
wade äfwen ifrån en öfwermåttan prächtig

Triumph Wagn, hwilcken drog af Hästet med winges, wärendes der heedsagde Ord:

Radio plenior.

Detta är nu i korthet beskrifningen om den prächtige Byggningen eller Åhre-Port, hwilcken af den Turckiske Bassen och Stora Viziren i Bender war upprättad Tre dagar förr än Hans Kongl. May:t af Sverige der igenom passerade.

När nu dagen annalkades, på hwilcken Hans May:t hade satt sig i Sinnet att upbryta, blef begynnelsen till Oppbrättet giordt, med en anseelig parade, hwartill jdel Janitzarer i den kosteligaste Mondering och utwalde Turckiske Wapn woro bestälte. Desse heedsagade Hans Kongl. May:t till den Upprättade ÅhrePorten, i hwilcken Konungen sig en lyten stund uppehölt, till att betrakta de dersammastades præsenterade Sinnsbilder. Då detta skedd war, och Konungen utgå skulle, mötte honom en Turckisk Aga, hwilcken straxt, då han Konungen warde blef, steg af sin bäst, och i den Turckiske Keysarens Namn, som för wichtige omständigheter hinder ey kunde sielf dyt komma, tog afsked af Konungen i Sverige med följande

Tahk

Så hiertelig glad iag war, då mig denna höga Commissionen af min Stora Key-sare pålagt blef, hos Eder Heligste May:t den samma at afläggis, så stoor Matt- och Svaghet finner iag emot all min förmodan nu hos mig, då iag hyt kommen är, till att göra en begynnelse af mitt tahl; Ty Eders May:tz åskådande binder min tunga, och gör mina läppar darrande och oförmögne det ringaste at föredraga, ja, om iag icke wiste, att Eders Kongl. May:tz Nåde och förtroende till vår Nation så Extraordinair Stor wore, så kunde iag mig aldrig wäga Eders Kongl. May:t med ett eendaste ord att uppehålla, dock densamma nödger och opmuntrar mig, fast det icke annorlunda skier, än med en Stemmande Tunga och darrande läppar att föredraga, hwad min Höga Principal mig Nädigst com-mitterat.

Det erkänner den Ottomanniske Porten med största Tackseyelse, at Eder Kongl. May:t behagat des Land, och i synnerhet det Oansenlige Bender med sin närwaro behedra, Önskandes intet högre, än att wara den första, som förnimma måtte Hans Kongl. May:tz lyckelige framgång och revange emot sina Fiender. Närwarande fast alt för ringa Ähre-Port, hwilcken Eders Kongl. May:t i genom passerat, hade aldrig någonsin tänckt,

at en sådan i hela werlden berömd och namnkunnig Hielte densamma beträda skul-
 le; Men emedan det nu så händt är, och
 dy den stora Ähran och lyckan wedersfaren
 är; Ty lefwer den Ottomanniske Porten
 i den goda förhoppningen, att Eders May:ts
 detta icke misshagandes warder, utan i sta-
 digwarande Nädig åtancka behålla lærer.
 För öfrigt anförtro sig hela vårt Land
 till all Kongl. Nåde, försäkrandes derhoos,
 att på vår sijda icke försummas skall, hwad
 till Eders Kongl. May:ts höga Interesse-
 tima kan, hoppandes och tillijka, att Eders
 May:ts under den destinerade Escortes sä-
 kra beledsagande wähl och lyckel. färer öf-
 werkomma. Detta är, Store Konung Carl
 den Commission, som af den Ottomanniske
 Porten mig anförtroddt är; Warandes och
 detta ett afsked af en Eders May:ts Under-
 dånigste Tienare; — Hwarmed Ambassa-
 deuren föll neder och wille kyssa Hans
 May:ts Fötter, men Konungen wille det
 icke tillstädia, utan rätte honom åter upp,
 doek tilltalte honom på efterföljande sätt:

Den höflighet, som mig af Ottoman-
 niska Porten bewyst är, förbinder mig, att
 hafwa det i stadigwarande åtancka, som
 mig af Eder nu föredragit är. Jag beder,
 att J ingalunda på mitt goda Sinne och
 uprichtighet twifla wille; Affäggen hoos
 Eder Keysare min wälmenta hälsning och
 wänlige Tacksäijelse, så för alla andra

Civiliteter, som för de skiänkte Trälarna,
 hwilka den Ottomanniske Porten i anseende
 till min Person, har behagat skiänka
 deras frijhet; lärandes iag sökia lägenhet,
 så snart giörligit är, att wijsa mig för alt
 detta i sielfwa wärcket tacksam I medler-
 tid Lof wäl!

Altså tog Hans Kongl. May:t sitt afsked.
 Folcket beledsagade honom med ett öfwer all
 högt ropande Vivat, och ett stort antahl
 Christne Trälar instämde jemte de förre
 med Tusendefalt lyckönskningar öfwer
 Hans Kongl. May:t, som dem till deras
 fryhet förhulpit.

En trogen Önskan till Gud.

Öfwer denne korte föregående beskrifning:

O! Näderijke Gud och Sannings diupa källa,
 Som Lifzens rätta wäg och alles trö-
 star är,

Hemföre Oss vår Kung och Segerhielte
 Snälla,

Then för sitt folckz förewar en storan
 omsorg bär,

Lät Oss dock see det hopp, som wahn hopp
 icke gifver,

Och gläd Oss der med, att wij en
 gång visst få see

Vår Swea Wärd och Cron', gif at på kriget
 blifwer

Godt slut; O! Gud Wij tig allena Åhran gee.

I N N E H Å L L.

- I. Konung Carl XII:s Vistande i Turkiet, beskrifvet af Baron Fr. Ernst von Fabricius, i bref till Hertigen Administratörn, Christian August af Holstein Gottorp, Baron von Görtz och Grefve Reventlau. s. 3.
- II. Hans Excellences Kongl. Rådets och Praesidentens Hr Gref Bengdt Oxenstiernas tahl till Hans Kongl. Maj:ts uti Hennes Kongl. Maj:ts Enckiedrottningens namn, då de offentligén på Rijkz Sahlen i Ständernes närwahro aflade Färmynderskapet, som skedde d. 29 Novémber 1697. s. 203.
- III. Kongl. Maj:ts Svar till Kongl. Rådet Grefwæ Dahlberg, angående de Svenske Undersåtarna i Riga. Gifvet Stockholm den 18 April 1699. s. 210.
- IV. Kongl. Maj:ts Svar til Kongl Rådet och GeneralGouverneuren Grefue Dahlberg, på hvad sätt Zariske Printzen skal i Liffland wid dess genomresa emottagas, samt förhållas så med Skiutzning, som andra Ceremonier wid Fremmande Ambassadæurers och Envoyéers genomresa. s. 212.
- V. Specification på de Ryske Trophéer, som äro tagna wid Narva d. 20 Nov. 1700 och efter Hans Excell. Hr General-Feldtygmästaren Siöblads Ordres af Lieutenanten Elis Delcher efter Svensk Måttstock visiterade. s. 214.
- VI. Memoriäle på hvad sätt Reccreiteringen bör inrättas i Östergötthlands Landshöfdingedöme och Wadstena Låhn, der Hans Excellence, Kongl. Rådet och Gouverneuren dertill också täcktes konsentera. s. 216.
- VII. Extract uppå Ordinarie Soldats Rotarne uti Hennes Kongl. Maj:ts Riks-Enckedrottningens Lifgedinge i anledning af Liquidations-Räkningen, fördeelte i luhn, härader och sochnar som föllier. s. 221.
- VIII. Kongl. Maj:ts Ordres huru med Caperijerne under warande Krig med Dannemärk och Ryssen förhållas skall. Gifne Stralsund d. 15 Febr. 1715. s. 224.

Innehåll.

- IX. *Bref ifrån Uphandlings-Deputation till Kammar-Collegium.* s. 236.
- X. *Åtskilliga Bref och Påbud, utfärdade dels af Hans Kongl. Maj:t, dels af den Kongl. Regeringen.* s. 237.
- XI. *Relation angående den Kongl. Ambassadens ifrån Sverige Reception utj Muscau d. 26 Juli Å:o 1699.* s. 319.
- XII. *Ett bref, som är skrifwit uthur Bender i Turkiet utaf Konungen i Sverige CAROLUS XII, till Konungen af Dannemarck, öfwer det orättmätige begynte Krig uppå de Swenske Länder.* s. 332.
- XIII. *Bref till Bruukz Patron Adam Jacobson Leyell, Dat. Stockholm d. 22 Decemb. Anno 1708.* s. 335.
- XIV. *Kongl. Maj:ts Bref om förekommande af Ödesmål på Rusthåll. Gifwet Lund den 24 Nov. 1716.* s. 337.
- XV. *Kongl. Maj:ts Bref till Högste Ombudsmannen, som wisar hwad wid Wärfningz mähl bör i akt tagas. Dat. Ystad d. 1 Febr: 1716.* s. 340.
- XVI. *Extract utur Bataillons Predikanten Swen Agrells Skrifwelse til sin Morbroder Assessoren Auseon. Dat. Adrianopel d. 23 Martii år 1713.* s. 343.
- XVII. *Fragment af ett Bref till Konung Carl XII (ifrån Kongl. Rådet Grefwe Dalberg).* s. 354.
- XVIII. *Relation öfwer de wid Kongl. Maj:ts hungneliga Smörielses Fäst underdänigste wiste Fröjdetecken af Regementz Quartermest:n Wälb:ne Petter Rudbeck.* s. 365.
- XIX. *Kort Beskrifning öfwer Den Heders Port som uppå Turckiske Bassans och Stora Vizirens kostbara och sorgfällige anstalt i Bender Hans Kongl. Maj:t CARL Den XII. Konung af Sverige till öhra upprättades wid dess Afresa ifrån Turckike Arsländerne, samt Ett märckwärdigt då hållit Afskedstahl af Högbenzte Konung och en Turckisk Aga.* s. 373.

